Nicolae DABIJA, Aurelian SILVESTRU

DACIADA

149

Carte de lectură pentru clasa a III-a

Nicolae DABIJA
Aurelian SILVESTRU

DACIADA

CARTE DE LECTURĂ
PENTRU CLASA A III-A

EDITURA LUMINA
CHIȘINĂU — 1993

CZU 93(=590)(075.2)
D 11

Recomandată de Comisia de experţi
a Ministerului Ştiinţei şi Învăţămîntului din Republica Moldova
în calitate de carte de lectură

Pe copertă : Zeus şi zeiţa Hera

Redactori : *Mihai Jantovan, Victor Bajurea*
Tehnoredactor : *Elena Taras*

4306020400 — 089
D ———————— Scris. M.Ş.Î. din Moldova — 92
M 752(10)—93
ISBN 5—372—01302—8

© N. Dabija, A. Silvestru, 1993.

DRAGĂ COPILE!

În anul ce s-a scurs ai întors prima filă din istoria neamului tău. L-ai cunoscut pe Burebista, pe Decebal, pe Alexandru cel Bun, pe Ştefan cel Mare, pe Mihai Viteazul şi pe atîţia alţi strămoşi, cu care ne mîndrim.

Istoria, însă, nu încape într-o singură carte. Nici în viaţa unui singur om. Ea se făureşte mereu, din generaţie în generaţie, prin activitatea tuturor membrilor unui popor. Fiecare om este dator să contribuie cu ceva la propăşirea neamului său. Ca mîine îţi va veni şi ţie rîndul. Şi, ca să nu greşeşti, ca să ştii precis ce ai de făcut, va trebui să cunoşti cît mai bine drumurile bătătorite de strămoşi.

În faptele lor din trecut vei descoperi miezul faptelor tale din viitor. Căci e prea puţin să fii urmaşul unor bărbaţi cu demnitate. Trebuie să ai tu însuţi demnitate. Ca să te asemeni cu ei. Ca părinţii şi prietenii tăi să se poată mîndri cu tine. Ca Ţara ta să devină cît mai bogată şi înfloritoare. Prin munca ta. Datorită străduinţei tale.

Noi credem în tine, în dorinţa ta sinceră de a afla cît mai multe despre istoria neamului nostru. Numai cel care cunoaşte bine de unde vine va şti la fel de bine şi unde se duce.

Încearcă şi vei reuşi!

LEAGĂNUL MITOLOGIEI

La început a fost Cuvîntul...

Timpul a măcinat pietrele, a tocit metalele, a şters majoritatea urmelor lăsate de omenire în copilăria sa. Şi doar Cuvîntul s-a păstrat. La început — prin graiul povestitorilor populari. Apoi — prin pana poeţilor cu care a început literatura lumii. Datorită lor cunoaştem azi mitologia antică (adică cele mai vechi legende despre trecutul popoarelor din Europa).

Din rîndul acelor popoare antice făceau parte şi cei mai îndepărtaţi strămoşi ai noştri — tracii, despre care Herodot (părintele istoriei) a spus următoarele :

„Neamul tracilor este cel mai numeros din lume, după cel al inzilor. Dacă ar avea un singur cîrmuitor... el ar fi de nebiruit şi cu mult mai puternic decît toate neamurile...»

Tracii ocupau teritorii imense şi aveau mai multe nume, după regiuni. Cei care locuiau pe pămînturile, unde astăzi se află Moldova şi România, erau numiţi „daci“ (de către latini) sau „geţi“ (de către greci). Dar limba, portul şi obiceiurile erau aceleaşi la geţi, ca şi la daci.

Anumite informaţii despre ei aţi aflat din paginile „Daciadei“ destinate pentru clasa a doua. Alte cunoştinţe şi istorioare veţi descoperi treptat între filele acestei cărţi. Ea începe cu legende arhicunoscute, în care pe alocuri se vorbeşte şi despre strămoşii noştri — tracii. Aşa veţi înţelege mai bine vechimea rădăcinilor din care ne tragem...

Aşadar, ce se întîmpla pe timpul cînd poveştile păreau mult mai adevărate decît adevărul ?

LOCAŞUL ZEILOR

Demult, demult, cu mii de ani în urmă, se spune că lumea era stăpînită de zei. Asemănători cu oamenii, dar nemuritori şi mult mai puternici decît dînşii, zeii erau înzestraţi cu însu-

ri supranaturale, datorită cărora hotărau după bunul lor plac ›arta muritorilor de rînd.

Locaşul lor se afla pe Olimp — cel mai înalt munte de pe ırmurile însorite ale Greciei. Aici nu bătea niciodată vîntul, u ploua, nu viscolea. Deasupra norilor era o veşnică primă-ară, cu aer parfumat, cu tril de păsări, cu petreceri, la care ·ii se desfătau în voie, sorbeau nectar şi urmăreau distraţi buciumul oamenilor de pe pămînt.

Cel mai mare dintre ei, stăpînul absolut al tuturor divini-ăţilor, era Zeus. El avea grijă să fie ordine în lume : rînduia urtunile şi ploaia, făcea să înverzească şi să rodească natura. ›ar tot el trimitea crivăţul negru şi grindina nimicitoare peste olde. Cînd se mînia, era vai şi amar de cel pe care vroia să-l pe-epsească. Atunci arunca fulgere şi trăsnete, prefăcînd totul în uine şi cenuşă.

Uneori se întîmpla să coboare printre oameni. Ca să nu fie ecunoscut, se preschimba în taur, în ploaie ori într-un stejar.)e obicei, îl servea un vultur enorm, care stătea cocoţat pe umă-ul lui şi cunoştea tot ce se făcea în univers.

Ceilalţi zei îi îndeplineau orice poruncă, fără să cîrtească.

— Temeţi-vă de mine, îi prevenea adesea Zeus. Veţi regreta ımarnic, dacă mă veţi supăra !

Şi, ca să dea vorbelor sale mai multă greutate, îşi agita ıervos tolba cu fulgere... Atunci cerul pe dată se învineţea. Vînturi năprasnice se năpusteau pe mare. Pămîntul vuia adînc. Şi toate vietăţile intrau în panică. Înseşi divinităţile se cutre-murau de frică şi plecau smerite fruntea sub privirea lui pă-trunzătoare.

O singură dată i s-a părut că cineva a rămas cu fruntea ri-dicată sus şi cu ochii aţintiţi spre dînsul. Era Prometeu, fiul titanului Iapet.

— Tu de ce te uiţi atît de sfidător la mine ? l-a întrebat Zeus nemulţumit.

— Eu nu ştiu să mă tem, stăpîne ! a urmat răspunsul.

Zeus n-a zis nimic, dar în sinea lui a prins pică pe îndrăz-neţul care purta în suflet sămînţa nesupunerii.

crivăţ — vînt puternic şi rece
divinităţi — fiinţe nemuritoare înzestrate cu puteri neobişnuite, ca le permiteau să cîrmuiască lumea
însuşiri supranaturale — forţe ieşite din comun, considerate mai pu sus de forţele naturii
nectar — (aici) băutură preparată din suc de flori, care le dădea zeil nemurire
sfidător — mîndru, încrezut în sine
tril — cîntec sonor de păsări
univers — tot ce ne înconjoară ; lumea în totalitatea ei

Răspundeţi :

— De ce toată suflarea lumii se temea de Zeus ?
— Prin ce se deosebeau zeii de oameni ?

Reţineţi :

— Conform legendelor, demult-demult, pe muntele Olimp din Greci locuiau aşa-numiţii „zei" — fiinţe supranaturale care dirija viaţa oamenilor de pe pămînt.
— Cel mai puternic dintre ei era Zeus — stăpînitor şi peste zei, şi pest oameni.

PROMETEU

Cînd şi-a dat seama că zeii din Olimp sînt preocupaţi ma mult de petreceri, decît de grijile oamenilor, Prometeu s-a ridi cat în apărarea muritorilor de rînd.

Pe timpul cela oamenii trăiau sărac. Nu aveau case. Sălă şluiau mai mult în peşteri şi bordeie. Sufereau de frig şi ume zeală. Noaptea erau atacaţi şi sfîşiaţi de fiare.

Într-o zi Prometeu l-a rugat pe Zeus :

— Dăruieşte-le focul. Fie-ţi milă de ei.

— Focul ? S-a mirat Zeus. Acest dar ceresc ? La ce le-ar trebui ?

— Sînt neputincioşi, îngheaţă, îi pîndeşte moartea. Au nevoie de arme, instrumente, case ... Trebuie să-i protejăm.

— Nu ! s-a opus stăpînul lumii. După ce vor avea toate acestea, se vor crede egalii noştri... Nu pot îngădui aşa ceva !

— Dar trebuie s-o faci ! E datoria ta să ocroteşti orice suflare.

Suveranul şi-a încruntat sprincenele.

— Eu nu am datorii... Nu noi pe dînşii, ci ei pe noi sînt obligaţi să ne slujească !

— Adevărat. Şi totuşi, un bun stăpîn îşi poate doar spori puterea prin bunăvoinţă.

— Destul ! Am înţeles ce vrei. Şi-ţi spun odată pentru totdeauna : focul a fost şi va rămîne numai în Olimp ! Aşa că pleacă şi nu mă deranja mai mult cu rugămintea asta.

Oricare altul în locul lui Prometeu ar fi căutat să se supună, să-l îmbuneze ori, cel puţin, vremelnic să dea uitării grijile sărmanilor muritori. Dar el era cu totul altfel. Îşi pusese în gînd să-i sprijine şi nu putea ceda.

„Fie, şi-a zis cînd ieşea din palatul lui Zeus. Dacă nu mi-a reuşit deschis, voi încerca să-mi izbutească în ascuns..."

În toiul nopţii următoare s-a furişat în fierăria unde se meştereau fulgerile lui Zeus. Focul ardea domol în vatră, luminînd feţele paznicilor adormiţi. Prometeu s-a oprit nehotărît în prag. Undeva, în adîncul sufletului, i se trezise neîncrederea, iar glasul cumpătării îl întreba :

— Te-ai gîndit bine, Prometeu ? Eşti gata să înduri revolta zeilor ?

Da, se gîndise. Ştia că Zeus avea să-l pedepsească şi asta îl speria puţin. Dar tot atunci şi-a amintit de oameni, de bezna prin care rătăceau fără speranţă.

„Dacă nu eu, atunci cine altul în locul meu ?" şi-a zis şi a păşit cu fermitate spre Focul Sacru. A cules grijuliu un bob de jar. L-a ascuns într-o tulpiniţă verde de soc, din care scobise miezul. Apoi s-a strecurat afară prin uşa întredeschisă şi a pornit fulgerător spre oameni. În goana lui, prin întuneric, părea o stea ce s-a desprins din bolta cerului.

La poalele muntelui a adunat în grabă nişte surcele şi le-a aprins. Bobul de jar a izbucnit în flăcări.

De prin vîlcele, din peşteri, din păduri s-au arătat feţele uluite ale oamenilor.

— Veniţi, veniţi mai repede ! îi îndemna titanul. Nu vă temeţi ! E focul vieţii ! Luaţi-l ! E al vostru... De azi în veci-vecilor vă aparţine !

Simţindu-i căldura binefăcătoare, oamenii au prins curaj, şi-au aprins făclii şi au răspîndit prin toată lumea focul dăruit de Prometeu.

Printre ei se afla şi un păstor din Tracia. El a ridicat de jos tulpiniţa de soc în care Prometeu ascunsese jăratecul. Focul găurise lemnul în cîteva locuri. Păstorul a înlăturat cenuşa şi miezul care mai rămăsese în tulpină, apoi a dus tubul la buze şi a suflat în el... Un sunet neobişnuit de dulce s-a revărsat peste colinele împădurite. Prometeu a tresărit. S-a uitat îndelung la păstorul din Tracia, a venit lîngă el, l-a cuprins de umeri şi i-a zis :

— Văd că nu ţi-ai aprins încă făclia pe care trebuie s-o duci neamului tău. În schimb, ai meşterit deja un instrument, ale cărui sunete pătrund în suflet ca o pălălaie... Să ştii că cei din neamul tău se vor putea încălzi deopotrivă şi la foc, şi la auzul acestui instrument...

Se prea poate că tocmai aşa a luat naştere primul fluier, care mai tîrziu a devenit un sprijin de nădejde al strămoşilor noştri atît la rău, cît şi la bine...

Spre dimineaţă Zeus a fost trezit de unul din supuşii săi :

— Atotputernice ! Priveşte ! Focul e stăpînit de oameni !

Zeus şi-a aruncat privirea peste împărăţia sa şi a rămas înmărmurit. Jos, prin păduri, pe dealuri, lîngă ape oamenii topeau aramă, îşi meştereau unelte, arme, podoabe şi tacîmuri.

— Cum ? Atît de repede ? Cine i-a învăţat ?

— Tot Prometeu... Cel care s-a răzvrătit şi a răpit focul Olimpului de dragul lor.

— O-o ! Blestemat să fie pentru asta ! Şi el, şi gloata care îl proslăveşte !

Buluciţi în jurul tronului, zeii urmăreau cum pămîntenii cîntau şi dansau fericiţi, aducîndu-i mulţumiri lui Prometeu.

— Acum, probabil vor uita de noi, a rostit cineva descumpănit.

— Ba nu ! Mai am destule forţe ca să-i împiedic ! a zis autoritar marele Zeus.

— Atunci trimite neîntîrziat săgeata ta de foc asupra vinovatului !

— Nu ! Ar fi prea simplu... Lui o să-i născocesc un chin deosebit. Aveţi răbdare. E mult mai important să-i pedepsesc, în primul rînd, pe oameni. În văzul lui. Cu mîna lui...

beznă — întuneric de nepătruns
cumpătare — judecată dreaptă
gloată — ceată, mulțime de oameni
descumpănit — pierdut, dezorientat
fermitate — hotărîre neclintită
înmărmurit — înlemnit, încremenit
păstor — cioban
podoabe — lucruri de preț, bijuterii
a proteja — a păzi, a ocroti, a sprijini
sacru — sfînt
tacîmuri — obiecte (din metal) folosite de oameni în timpul mesei
uluit — uimit, buimăcit

Răspundeți :

— De ce Zeus nu vroia ca oamenii să stăpînească focul ?
— În ce epizod se pomenește pentru prima dată despre strămoșii noștri — tracii ?
— Ce i-a învățat Prometeu pe oameni să facă cu ajutorul focului ?

Reținеți :

— Prometeu a dăruit oamenilor focul.
— Din tulpinița de soc, în care Prometeu ascunsese bobul de jăratec, un păstor trac a meșterit întîiul fluier.

CUTIA PANDOREI

De cum a rămas singur, Zeus l-a chemat în fața sa pe făurarul care răspundea de focul sacru. Acesta a venit schimbat la chip și tremurînd de frică.

— Am ațipit, stăpîne... Puțin de tot... Și tocmai atunci...

— Lasă, l-a oprit Zeus. Ești vinovat. Dar poți răscumpăra această vină.

— Ordonă, mărite Zeus !

— Făurește-mi o femeie, cum n-a mai fost o altă pe pămînt. Dă-i înfățișare de zeiță. Fă-o așa, ca însuși Prometeu s-o îndrăgească și s-o ceară de soție.

— Mă duc numaidecît.

— Aștept.

Bucuros că n-a fost pedepsit mai crunt, făurarul a pus

tot sufletul şi toată iscusinţa sa în opera pe care i-o încredinţase Zeus.

A doua zi, cînd femeia era gata, stăpînul Olimpului i-a adunat pe ceilalţi zei, le-a arătat-o şi a rostit :

— Iată unealta răzbunării mele. Acum e o copilă neînsufleţită. Dar mîine va fi tirana celui care s-a încumetat să mă înfrunte... Împodobiţi-o cu tot ce aveţi voi mai de preţ. Dăruiţi-i frumuseţe, graţie, înţelepciune, dar şi viclenie, cît mai multă viclenie... Aş dori ca nici un muritor de rînd să nu reziste farmecelor ei !

Zeii au făcut întocmai cum le poruncise suveranul. Au înveşmîntat-o în cele mai alese haine, au dichisit-o cu tot felul de podoabe, au înzestrat-o cu suflet şi cu toate calităţile unei femei adevărate.

În sfîrşit, cînd nu rămîsese nimic de pus la punct, Zeus a venit lîngă dînsa, a examinat-o satisfăcut şi i-a spus :

— Copila mea, arăţi aşa, cum nici în vis nu e capabil nimeni să te vadă. Te vei numi Pandora, adică „Darul tuturor“, deoarece prin tine zeii vor face oamenilor „cadouri“ după merit...

Fata îl privea nedumerită, fără să înţeleagă despre ce e vorba.

— Ţine această cutie de aramă, a continuat Zeus, întinzîndu-i o cutie ferecată. Ai s-o dăruieşti soţului tău, după ce te vei căsători cu el...

Pandora a luat-o, înclinîndu-se supusă.

— Acum pleacă. Te vor conduce solii mei. Jos, pe pămînt, îl vei întîlni pe Prometeu — bărbatul pe care ţi l-am hărăzit de soţ.

Şi fata a plecat.

Cînd au văzut-o, oamenii au rămas vrăjiţi de frumuseţea ei. Nu exista bărbat care să nu se creadă gata de orice sacrificiu, numai s-o aibă de mireasă. Ba unii dintre ei, simţind că fata încă nu ştie precis pe care să-l aleagă, au pus mîna pe arme şi s-au uitat cu duşmănie la ceilalţi. Tocmai atunci s-a arătat şi Prometeu.

— Staţi! Ce v-a venit ? Oare chiar n-aţi înţeles că e trimisa zeilor ?

— Ba da! Așa este. Are și un cadou din partea lor.

— Cu atît mai mult nu trebuie să-i dați crezare. Temeți-vă de zei cînd vă trimit cadouri! i-a preîntîmpinat titanul.

Bărbații l-au ascultat și s-au ferit în lături. Numai Epimeteu, fratele lui Prometeu, nu s-a clintit din loc. În aceeași clipă Pandora a îndreptat toată puterea farmecelor ei asupra lui, deoarece a înțeles că Prometeu nu va cădea atît de simplu în ispită. O atracție irezistibilă a pus stăpînire pe Epimeteu și el, cu brațele întinse, a venit în întîmpinarea fetei.

— Voi v-ați temut de ea. Da eu o vreau de soață! a rostit el cu voce întretăiată.

— O, scumpul meu! Îți voi purta mereu recunoștință, l-a asigurat Pandora. Iată și zestrea mea, pe care zeii o trimit soțului meu...

— O clipă! s-a opus Prometeu, văzînd că fratele său e gata să deschidă cutia de aramă. Eu n-am nimic împotriva căsătoriei voastre. Așa ați hotărît, așa să fie. Dar v-aș ruga ceva...

— Vorbește.

— Jurați-mi că niciodată nu veți deschide cutia cu darurile trimise din Olimp.

— Fie. Jurăm, s-au învoit tinerii soți.

Nu multă vreme după asta, pe cînd Epimeteu era la vînătoare, Pandora a simțit că moare de curiozitate să vadă ce se află în cutie. S-a frămîntat o oră-două, încercînd să-și stăpînească nerăbdarea, dar n-a putut. În cele din urmă, a așezat cutia pe genunchi și i-a ridicat încetișor capacul. Atunci, cît ai bate din palme, toate nenorocirile și metehnele omenești au țîșnit afară și s-au răspîndit în lume. Minciuna, Dușmănia, Războiul, Invidia, Prostia, Lenevia, Durerea, Suferința, Foametea și multe alte năpaste și blesteme au fîlfîit din aripi și s-au tot dus în cele patru zări ca să terorizeze oamenii.

Speriată, Pandora a trîntit la loc capacul, dar pe fundul cutiei nu mai rămîsese decît Speranța...

grație — gingășie, finețe
a dichisi — a găti, a aranja
a făuri — a crea, a meșteri, a face
irezistibilă — căreia nu i se poate rezista (împotrivi)
iscusință — îndemnare, dibăcie, pricepere, abilitate
ispită — (aici) atracție, păcat
hărăzit — destinat, sortit
metehne — defecte, cusururi, slăbiciuni
sacrificiu — jertfă, renunțare voluntară la ceva
soli — trimiși, emisari
a teroriza — a îngrozi, a chinui, a amenința
tirană — stăpînă autoritară, asupritoare
unealtă — instrument, agent (aici)

Răspundeți :

— Cine era Pandora ?
— de ce Prometeu i-a cerut fratelui său și Pandorei să jure, că niciodată nu vor deschide cutia cu pricina ?
— Cum credeți, de ce Zeus n-a trimis direct toate nenorocirile asupra oamenilor, ci a folosit-o în acest scop pe Pandora ?

Rețineți :
— „Cutia Pandorei" înseamnă un pericol ascuns, un izvor al nenorocirilor ; ceva care ne atrage tocmai pentru faptul că este interzis.

ÎNLĂNȚUIREA TITANULUI

Prometeu a înțeles pe dată că Pandora nu s-a ținut de jurămînt. Dar ce putea să facă ? Acum numai de Zeus depindea soarta „comorilor" din „zestrea" fetei.

Fără să-i pese de urmări, el a urcat din nou pe muntele Olimp.

— Tu ? s-a mirat stăpînitorul lumii, văzîndu-l pe Prometeu. Ai venit să-ți ceri iertare ?

— Nu ! Am venit să-ți spun că răzbunarea și cruzimea se potrivesc mai bine unui laș, nu unui zeu !

Indignat și gata să-și reverse, în sfîrșit, nemulțumirea adunată de atîta timp împotriva lui Prometeu, Zeus a întins mîna spre tolba cu fulgere, dar tot atunci și-a dat seama că nu e

cazul să se grăbească şi l-a lăsat să-şi spună păsul, să vadă pînă unde poate fi împinsă mînia unui răzvrătit.

— Cu ce sînt oamenii de vină ? a continuat apărătorul lor. De ce îi hărţuieşti cu bolile, îi istoveşti cu foametea, îi prinzi în mrejele invidiei şi duşmăniei ? De ce nu le oferi doar bucuria unor munci plăcute şi folositoare ?

— De ce ? Chiar nu pricepi ? a rîs cu răutate Zeus. În scurtă vreme s-ar fi crezut atotputernici şi nemuritori ! Pe cînd aşa, cele mai mici dureri sau neplăceri îi vor trimite cu gîndul spre Olimp. Şi ei vor înţelege că fără noi nu sînt nimic, că toată fala lor e spumă, că trebuie să ne aducă jertfe, să se roage, să cadă în genunchi în faţa noastră... Aşa am ordonat eu firea lucrurilor şi nimeni nu-i în stare să schimbe ceva, fără să mă nemulţumească... Cum ai putut să crezi că voi închide ochii la fapta ta ? Era firesc să mă revolt, să născocesc ceva ! Tu le-ai oferit de bună voie focul, ca să-i înalţi. Eu le-am aruncat în cîrcă suferinţa, ca să-i înjosesc. Între bine şi rău trebuie să existe neapărat un echilibru !

— Nu ! Nu echilibrul te nelinişteşte, l-a acuzat titanul, ci măreţia ta ! Da, da ! Ţi-e teamă să nu rămîi fără supuşi. Şi, ca să-i ţii în frîu, ai născocit tot felul de necăzuri pentru ei. „Omul-desăvîrşit“ te-ar fi învins uşor. Pe cînd „omul-calic“ e robul tău. Eşti pe atît de mare, pe cît de mici sînt ei... Dar ţi-a scăpat ceva. Şi asta te va pierde, Zeus !

— Ce mi-a scăpat ? nu şi-a putut ascunde Zeus curiozitatea.

— Faptul, că eu i-am învăţat să lupte.

— Să lupte ? Cu cine ? Împotriva cui ?

— Împotriva nedreptăţii pe care le-ai făcut-o. Deci, împotriva ta !

La auzul acestor vorbe, Zeus s-a cutremurat. O furie năprasnică i s-a aprins în vine. Mîna lui puternică a smuls din tolbă un mănunchi de fulgere şi le-a aruncat cu ciudă în norii de la orizont. Vuietul asurzitor al tunetului a făcut ocolul întregului pămînt.

— Ce-i asta ? Ce s-a întîmplat ? s-au neliniştit locuitorii din Olimp.

— Nimic deosebit. Am discutat cu Prometeu.

— Şi ?

— E mult mai vinovat decît credeam, le-a răspuns Zeus posomorît... Dar unde e făurarul meu ?

— Aici.

— Am o poruncă pentru tine, i-a zis. Pregătește niște cuie, cătușe, lanțuri... Vei pleca împreună cu Forța și cu Violența tocmai pe Elbrus, în Caucaz. Acolo ai să-l înlănțuiești pe Prometeu de-o stîncă.

— Bine, stăpîne. Voi face întocmai cum îmi poruncești.

Cele două slugi, în mantii negre, l-au înșfăcat de mîini pe Prometeu și l-au tîrît cu ele spre răsărit, de-a lungul mării. În urma lor venea făurarul. Spre seară au ajuns lîngă o stîncă colțuroasă de granit. Aici l-au ferecat de mîini și de picioare, i-au bătut un cui în piept și l-au lăsat însîngerat între prăpăstiile fără de fund...

Cît cuprindeai cu ochii, în pustietatea ceea nu era nimeni, afară de Prometeu. Durerea îl mistuia, setea îi ardea buzele, rănile îl frigeau, dar el și-a încleștat dinții, și-a adunat puterile și n-a scos nici un geamăt, deoarece știa, că Zeus îl pîndește și vrea să-l vadă pocăindu-se.

Într-adevăr, după o habă de vreme, cînd toată lumea își torcea nestingherită visele, cerul s-a luminat brusc dinspre asfințit și glasul tunător al stăpînului din Olimp a spart liniștea nopții :

— Văd că nu te dai bătut. Dar nu-i nimic ! E numai începutul. De mîine am să trimit vulturul meu, să-ți sfîșie ficatul și să te facă să regreți, că ne-ai trădat și ai trecut de partea muritorilor nevrednici !

— Zădarnică speranță ! s-a ținut dîrz Prometeu. N-am să regret nicicînd !

A doua zi, cînd soarele pîrjolea nemilos pămîntul, o umbră neagră a acoperit aproape toată stînca. Un vultur uriaș a coborît ca o săgeată din înalturi, și-a înfipt ghearele în trupul lui și a prins a-i sfîrteca ficatul. Părea că Prometeu, sugrumat de suferință, nu va rezista și va muri. Dar noaptea ficatul îi creștea la loc, rana i se închidea și pe la prînz, cînd pasărea apărea din nou, toate se repetau întocmai ca și în ajun...

— Cum ? Nici asta nu-i în stare să te frîngă ?

Zeus părea uimit că Prometeu mai sta cu fruntea ridicată sus.

— Unde ţi-s oamenii, de dragul cărora ai nimerit aici ? De ce nu-ţi sar în ajutor ? Ce rost avea să te sacrifici pentru dînşii ?

— Care e rostul să mă întrebi ? Priveşte ! Şi Prometeu îi arătă cu ochii întinsurile necuprinse ale omenirii. Nu vezi ce uimitoare flăcări au izbucnit din bobul meu de foc ? Nu simţi

cum bezna ta se risipeşte, cum omul devine din ce în ce mai mîndru şi mai liber ? Nu înţelegi că cei, pe care i-ai considerat nevrednici, vor ajunge într-o bună zi stăpîni în locul tău peste Olimp ?

— O-o, nu ! Destul cu prorociile ! Te voi lăsa aici înlănţuit pe totdeauna ! Vei fi răpus de grindină şi vînturi ! Voi arunca asupra ta furia cerului ! Voi face ca să fii uitat şi blestemat de oameni !

— Acum poţi face ce doreşti, i-a rîs în faţă Prometeu. Eu unul mi-am îndeplinit menirea. Restul e în puterea Omului ! El să ne judece pe amîndoi !

în cîrcă — în spate
echilibru — cumpănă, stabilitate, armonie
laş — fricos, nedemn, lipsit de curaj
a mistui — (aici) a chinui, a distruge
năprasnic — năvalnic, îngrozitor, nestăpînit
nevrednici — leneşi, de nimic
a se pocăi — (aici) a recunoaşte că a greşit, a regreta
răzvrătit — nesupus, pornit împotrivă, răsculat
a sfîrteca — a sfîşia, a rupe

Răspundeţi :

— De ce Zeus credea că oamenii trebuie neapărat să sufere, să treacă prin dureri şi neplăceri ?
— Ce pedeapsă a născocit Zeus pentru Prometeu ?
— Ce trăsături de caracter avea Prometeu ?

Reţineţi :

— Zeii l-au înlănţuit pe Prometeu de-o stîncă. L-au lăsat în bătaia furtunilor. Au trimis vulturul să-i sfîşie ficatul. Şi, totuşi, nu l-au putut înfrînge. Pentru că victoria lui Prometeu era mai mare decît durerea lui.

ISPRĂVILE LUI HERACLE

Într-o altă legendă se povestește că Zeus, umblînd prin lume, s-a îndrăgostit de regina Alcmena, care întrecea toate femeile din Grecia prin frumusețe. Dar, știind cît de mult ține ea la soțul ei, Zeus a pîndit momentul cînd acesta era plecat din palat, a luat înfățișarea lui și a cucerit inima frumoasei regine, fără ca ea să bănuiască nimic.

Peste nouă luni regina a născut doi gemeni, dintre care unul era fiul lui Zeus. Bucuria zeului nu avea margini. Prorocii prevesteau că nou-născutul va ajunge un voinic fără pereche și va săvîrși minuni de vitejie.

Vestea a ajuns, în cele din urmă, și la zeița Hera, soția lui Zeus, care și-a dat seama că stăpînul Olimpului a înșelat-o. Furia a pus stăpînire pe dînsa și ea a jurat : „Niciodată nu voi permite ca acest copil să ajungă fiul iubit al lui Zeus !“

Marele Zeus știa că pruncul va suferi mult din cauza geloasei Hera, de aceea i-a pus numele Heracle, adică „cel care se va face vestit cu ajutorul Herei“, dar, ca să fie mai sigur, i-a poruncit fiicei sale Atena (zeița înțelepciunii) să-l aibă în pază și să-l sprijine la nevoie.

Într-o noapte, pe cînd cei doi gemeni dormeau în leagănul lor, improvizat dintr-un scut de aramă, Hera a trimis doi șerpi uriași să-l ucidă pe Heracle. Monștrii s-au furișat în dormitor și erau gata-gata să se năpustească asupra copilului, dar tocmai atunci pruncii s-au trezit. Zărind ochii șerpilor care străluceau în întuneric, fratele lui Heracle a țipat îngrozit și s-a tîrît spre patul părinților. Heracle, însă, fără să-și piardă cumpătul, a înșfăcat șerpii de gît și a prins a-i sugruma. Cele două reptile s-au încolăcit în jurul lui, s-au zbătut, au încercat să fugă, dar fără nici un rezultat. Băiatul îi strîngea în mînă ca într-o menghină.

Cînd au venit părinții, treziți de gălăgia luptei, pocitaniile erau deja moarte.

Înțelegînd că Heracle nu e un copil obișnuit, regele Amfitrion l-a dat de mic în grija celor mai iscusiți ostași ai Greciei, care l-au învățat să lupte ca nimeni altul cu sabia, cu arcul și cu sulița.

Așa a ajuns Heracle un flăcău chipeș și ager, înzestrat cu

cele mai alese calităţi. Hera turba de ciudă cînd îl vedea. Acum, ca să-l poată umili în voie, trebuia să-l facă rob.

Pe vremea ceea în Grecia cine vărsa sînge nevinovat era obligat să-şi ispăşească păcatul prin robie, adică să devină sclav şi un anumit timp să execute cele mai înjositoare munci.

— Am să-l împing la crimă, ca să-l prefac în rob, a cugetat răutăcioasa Hera.

În aceeaşi zi a chemat-o pe Mania, zeiţa nebuniei, şi i-a poruncit :

— Pregăteşte-ţi otrava. Du-te la Heracle. Iai minţile şi fă-l să-şi omoare propria soţie !

Aceasta n-a aşteptat să i se spună de mai multe ori. A coborît tiptil printre oameni şi a pus în mîna eroului un corn cu băutură.

Heracle era căsătorit cu fiica regelui din Teba. Ţinea mult la ea, însă otrava Maniei l-a doborît, i-a întunecat mintea şi, fără să-şi dea sama ce face, şi-a omorît soţia.

Cînd şi-a venit în fire şi a văzut ce săvîrşise, a vrut să-şi pună capăt zilelor, dar Atena, pe care Zeus a trimis-o în grabă să-l ajute, l-a oprit, spunîndu-i :

— Nu te pripi. Tu nu ai nici o vină. E mîna Herei. Ea ţi-a întins această cursă cu ajutorul Nebuniei, duşmana mea de moarte.

— Şi voi, ceilalţi, de ce nu v-aţi opus ?

— Toţi zeii din Olimp se tem de Hera. Zeus i-a dat puteri nelimitate. E înfumurată şi răzbunătoare. Nu suportă să-i treacă cineva pe dinainte... Acum şi-a pus în gînd să te aducă la pierzanie.

— De ce ?

— Eşti fiul nelegitim al lui Zeus. Asta o doare, o irită. Însă făţiş nu-ţi poate face nici un rău, de teamă să nu-l supere pe suveran. Din păcate, nici noi nu ne putem amesteca. Va trebui să lupţi de unul singur...

Heracle s-a întristat.

— Spune-mi, te rog, ce trebuie să fac acum, ca să-mi răscumpăr vina ? a întrebat-o pe Atena.

— Să te năimeşti ca rob la regele Euristeu. El o să-ţi dea douăsprezece porunci. Una mai primejdioasă decît alta. Dacă vei reuşi să ieşi învingător din toate, zeii te vor ierta...

Heracle i-a mulţumit pentru susţinere, şi-a luat armele şi a plecat în lume, spre cetatea lui Euristeu.

Pe drum, la o răspîntie pustie, i-au ieşit în cale două femei.

Una era gătită în veşminte ţipătoare, cu brăţări, inele şi podoabe scumpe. Cealaltă avea o haină simplă, albă ca neaua, fără zorzoane şi bijuterii.

— Încotro, voinicule ? l-a ademenit cu zîmbetul prima necunoscută.

— Mă duc în lume să-mi găsesc un rost, i-a răspuns Heracle.

— Atunci urmează-mă. Eu ştiu mai bine ca oricine cum poţi ajunge la plăcere. Vei trîndăvi în voie, vei trăi din munca altora, vei fi lipsit de griji, de chinuri şi de remuşcări...

— Eu nu mă tem de greutăţi, a asigurat-o el.

— Oricum, e mult mai bine să petreci, decît să cauţi fericirea în munci obositoare... Hai, nu mai sta pe gînduri. Vino cu mine !

Îl privea drept în ochi, insistent şi tainic, încît o moleşală neînţeleasă, izvorîtă dintr-o nesăbuită uitare de sine, începea să-l subjuge, să-i întunece minţile.

— Cine eşti tu ? a întrebat-o Heracle.

— Sînt Desfrînarea.

Mîinile ei lungi şi gingaşe l-au cuprins de gît, trăgîndu-l după dînsa. Heracle era aproape gata s-o urmeze.

— Stai, nu pleca ! l-a oprit cealaltă femeie, care urmărea tăcută scena. Nu e mare lucru să te însoţeşti cu Desfrînarea. Numai că cine umblă după plăceri uşoare ajunge să fie dispreţuit de toţi, iar bătrîneţea lui e tristă, singuratică şi ruşinoasă... Drumul meu e mult mai greu, dar merită să mergi pe el întreaga viaţă !

— Încă un drum ? Şi unde duce el ? s-a interesat Heracle.

— Spre muncă, luptă şi primejdii. Ca să-l străbaţi, îţi trebuie voinţă, înţelepciune, dragoste de oameni şi foarte mult curaj. În schimb, la capătul lui se află biruinţa. Cine o are, îşi dă seama că n-a trăit zădarnic.

Auzind-o, Heracle s-a smuls din îmbrăţişarea celei dintîi femei.

— Şi tu... tu cine eşti ?

— Virtutea, a urmat răspunsul. Eu îi călăuzesc pe cei care

se hotărăsc să lupte împotriva răului şi nedreptăţii.

— E tocmai drumul pe care eu îl căutam !

— Mă bucur. N-ai să regreţi.

Simţind că pierde, Desfrînarea s-a postat între Heracle şi Virtute.

— Nu mă lăsa, l-a rugat ea. Ce poate fi mai dulce ca plăcerea ?

— Virtutea ! i-a răspuns Heracle, dînd-o cu mîna la o parte. Eşti seducătoare şi vicleană, dar nu mă poţi minţi... Aleg drumul Virtutii !

Şi toată viaţa lui a urmat acest drum lung şi aspru, dar pe care zeii l-au destinat adevăraţilor eroi.

---

cumpăt — stăpînire de sine
făţiş — care se face deschis, netăinuit, pe faţă
improvizat — (aici) făcut la repezeala din ceva cu altă destinaţie
insistent — stăruitor, perseverent
menghină — unealtă alcătuită din doua „fălci" care se strîng prin învîrtirea unui şurub
nelimitat — nemărginit, necuprins, nesfîrşit, imens
nesăbuită — nechibzuită, nesocotită, nebunatică
pocitanie — monstru, fiinţă groaznică
proroci — persoane capabile să prezică viitorul
reptile — animale tîrîtoare, acoperite cu solzi
seducătoare — încîntătoare, atrăgătoare
a umili — a jigni, a înjosi, a batjocori
virtute — forţă morală, care îl ajuta pe om să fie bun şi drept

Răspundeţi :

— Ce l-a făcut pe regele Amfitrion să-şi dea seama că Heracle nu e un copil obişnuit ?
— Prin ce se deosebea zeiţa Atena de zeiţa Mania ?
— De ce Heracle a ales drumul Virtuţii ?

Reţineţi :

— Heracle — fiul lui Zeus — este nevoit să se năimească rob la curtea regelui Euristeu şi să îndeplinească 12 porunci (una mai primejdioasă decît alta) — lucru care mai tîrziu îi va aduce gloria de erou naţional.
— Un bărbat adevărat întotdeauna va alege drumul dreptăţii, binelui şi vitejiei.

PRIMELE ÎNCERCĂRI

De cum a aflat că Heracle bate la porţile cetăţii sale, regele Euristeu (sfătuit de Hera) i-a trimis poruncă să plece şi să omoare leul din Nemeea.

În ţinutul cela se aciuase un leu uriaş, care făcea prăpăd în oameni şi în animale. Cît căutai cu ochii, pe cîmpuri se zăreau doar leşuri şi mormane de ciolane. Nimeni nu-i putea veni de hac, deoarece fiara avea o blană fermecată, pe care nici o armă n-o putea străpunge.

Heracle nu ştia de asta şi, cînd a văzut leul venind spre dînsul, a pus o săgeată pe coarda arcului, a ţintit bine şi a tras. Dar săgeata s-a lovit de leu ca de o stîncă, fără să-i clintească măcar un fir de păr.

Următoarele săgeţi doar l-au zădărît mai tare. Din două salturi, leul a ajuns lîngă Heracle.

Voinicul a apucat atunci măciuca şi l-a izbit cu ea în creştet. Toată lumea ştia că Heracle avea o putere supraomenească. De-ar fi lovit o casă, ea s-ar fi dărîmat în mii de ţăndări. Dar leul numai s-a clătinat puţin, a urlat de durere şi s-a retras în peşteră. Se pare că, în sfîrşit, dăduse peste naşul său !

Peştera leului avea două intrări. Ca să nu-l scape, Heracle a smuls o stîncă de la poalele muntelui şi a zăvorît cu ea prima intrare, apoi şi-a lăsat armele (pe care nu le mai putea folosi din cauza pereţilor înguşti) şi a pătruns în bîrlogul fiarei...

O zi întreagă s-au luptat pe viaţă şi pe moarte. Spre seară, Heracle a prins leul de gît şi l-a sugrumat.

Din blana lui şi-a croit o haină care să-l apere de suliţi, săbii şi săgeţi, şi-a aruncat-o pe umeri şi s-a întors în cetatea Micena, unde Euristeu îl aştepta cu noi porunci...

Multe şi periculoase au fost isprăvile de vitejie ale lui Heracle în anii următori. Euristeu nu mai ştia ce să născocească şi unde să-l trimită, ca să-i poată veni de hac. Cu acest gînd s-a înfăţişat la zeiţa Hera şi i-a spus :

— Ajută-mă, te rog ! Sfătuieşte-mă ce să fac, căci Heracle mi-a îndeplinit toate poruncile. Mai are una şi scapă de robie...

La care Hera i-a răspuns :

— Trimite-l la capătul pămîntului să-ţi aducă merele de aur din grădina hesperidelor.

— Că bine zici. La capătul pământului ! De unde nici un muritor nu s-a întors !

Heracle n-a avut încotro. Trebuia să se supună. Şi-a luat merinde şi a purces la drum. A străbătut dintr-un capăt în altul Grecia, a trecut prin ţinuturile necuprinse ale Traciei, a colindat o bună parte din alte lumi necunoscute, dar n-a mai putut descoperi grădina cu pricina.

Dezorientat, s-a oprit pe malul mării, neştiind în care parte s-o apuce.

— O, cerule ! De ce mă pedepseşti aşa ? a strigat el cu deznădejde.

— Nu dispera, Heracle, a auzit el o voce.

Era Atena. Coborîse lîngă dînsul pe neprins de veste, ca să-l îmbărbăteze.

— Tu ? s-a bucurat voinicul. Ai venit să-mi spui unde se află grădina cu fructele de aur ?

— Nu ştiu nici eu. E un secret al Herei. În schimb, cunosc fiinţa care te poate călăuzi...

— La cine te referi ?

— Pe Elbrus, în Caucaz, este o stîncă colţuroasă, de care a fost înlăţuit un martir.

— Titanul Prometeu ! a exclamat Heracle. Am auzit de el. E salvatorul nostru, al oamenilor... Demult visez să-l pot elibera.

— Să nu cutezi ! Zeus se poate supăra.

— Las-o pe mine. Mă descurc, a liniştit-o Heracle, gata de plecare.

— Grăbeşte-te încet, l-a sfătuit Atena.

Prometeu nici nu bănuia că fiul unei pământene vine spre el cu gînduri de eliberare. Abia cînd l-a zărit pe vîrful muntelui, înveşmîntat în blană de leu, înalt, voinic, cu faţa luminată de noblеţe, şi-a dat seama că va urma ceva neprevăzut de zei.

— Bine te-am găsit, slăvite Prometeu ! l-a salutat noul venit.

— Tu cine eşti ? Ce vînturi te-au adus aici ? Că am destulă vreme, de cînd stau singur în pustietatea asta, fără să văd pe nimeni !

— Mă numesc Heracle şi am venit să te salvez.

— E cu putinţă oare ? s-a bucurat titanul. Dar nu te temi de Zeus ?

— Eu să mă tem ? Oare nu tu ne-ai învăţat să nu ne fie frică nici de zei ?

În clipa ceea din înalturi s-a auzit un ţipăt sfîşietor.

— Fereşte-te, Heracle ! l-a prevenit martirul. E vulturul lui Zeus.

Într-adevăr, dinspre Olimp venea în zbor un vultur uriaş, cu ghearele desfăcute ca nişte cîngi. Fără a sta pe gînduri, Heracle a slobozit o săgeată drept în gîtlejul păsării răpitoare. Vulturul a ţipat de moarte, s-a zbătut în aer şi s-a prăbuşit cu vuiet în prăpastie.

— Acum e rîndul lanţurilor tale ! a zis Heracle, lăsîndu-şi arcul la o parte şi ridicînd deasupra capului măciuca sa enormă.

Cu două lovituri bine ţintite le-a făcut ţăndări, apoi a smuls cuiul bătut de meşterul-făurar în pieptul lui Prometeu şi l-a eliberat.

Acesta şi-a mişcat anevoie braţele umflate, şi-a dezmorţit picioarele, l-a cuprins bărbăteşte pe Heracle şi i-a mulţumit, cu ochii împînziţi de lacrimi.

Tot atunci vîntul s-a inteţit. Valuri de grindină s-au abătut asupra stîncii. Munţii s-au clătinat, de parcă cineva vroia să-i prăvale peste dînşii.

— Olimpul clocoteşte de ură că m-ai salvat, a constatat înveselit martirul.

— Nu-i nimic ! a zis Heracle. Dreptatea noastră e mai mare decît furia lor !

Auzindu-l cum rîde, Zeus era gata să-l omoare. Dar Atena l-a potolit, amintindu-i că e fiul lui.

— Cît despre Prometeu, a zis ea, dacă ţii cu tot dinadinsul ca totul să rămînă pe vechi, porunceşte-i făurarului tău să meşterească un inel cu piatră. Eu voi avea grijă ca Prometeu să-l poarte pe mînă şi, fără să ştie, va rămîne ca şi înlănţuit de stîncă...

Aşa a luat naştere primul inel cu diamant.

Între timp Heracle, pe care titanul l-a învăţat cum să ajungă la grădina hesperidelor, a pornit la drum.

După mai multe obstacole şi peripeţii a ajuns, în sfîrşit, la capătul pămîntului, unde a dat peste Atlas proţăpit cu picioarele în ocean şi sprijinind pe umeri bolta cerului. Heracle i-a

povestit ce l-a adus la dînsul și l-a rugat să-i dea trei mere de aur din grădina pe care o păzeau fiicele lui.

— Bine, s-a învoit gigantul. Mă duc să le înduplec. Dar tu, pînă revin, va trebui să ții în locul meu bolta cerească.

— O țin cît vrei, l-a asigurat Heracle.

— Vei fi în stare ? E destul de grea.

— Știu eu ? Ar trebui să pot !

Atunci Atlas i-a trecut pe umăr bolta și s-a dus. Cerul, într-adevăr, era nespus de greu. Voinicul s-a îndoit din șale, mușchii i s-au încordat, sudoarea a prins a-i curge rîuri.

După o vreme (care lui Heracle i s-a părut o veșnicie) Atlas a revenit cu merele de aur.

— Iată, ți le-am adus. Dar între timp m-am răzgîndit... Ce-ar fi să duc eu însumi aceste mere lui Euristeu ? Știi ? M-am săturat să port povara asta în spinare. Te voi lăsa pe tine în locul meu... Adio !

Heracle și-a dat seama că titanul nu glumește, dar nu s-a pierdut cu firea și i-a zis :

— Sigur că ai dreptate, bătrînule Atlas. Ai îndurat destul. Sînt gata să te înlocuiesc, dar mă cam doare spatele... Aș vrea să-mi potrivesc pe umăr blana asta de leu, să-mi fie mai comod. Deci, ține puțin bolta cerească, pînă mă pregătesc cum trebuie.

— Fie ! s-a învoit Atlas, reluîndu-și postul. Hai potrivește-ți blana.

Lui Heracle atîta și i-a trebuit ! A luat merele de jos, i-a mulțumit titanului, și-a cerut scuze că nu-l poate ajuta și s-a întors în patrie.

Așa a isprăvit Heracle toate cele douăsprezece munci, prin care și-a ispășit pedeapsa, scăpînd, în cele din urmă, și de Euristeu, și de robie.

---

grădina hesperidelor — (conform legendei) un colț de rai, în care locuiau fiicele lui Atlas

enorm — foarte mare, imens, uriaș, gigantic

leșuri — cadavre, stîrvuri

martir — persoană care suferă chinuri îngrozitoare pentru convingerile sale

merinde — mîncare, hrană

noblețe — cavalerism, bunătate, distincție

povară — sarcină, încărcătură, greutate, obligație
proțăpit — înfipt, țeapăn, nemișcat

Răspundeți :

— De ce oare Heracle l-a eliberat pe Prometeu ?
— Cum a reușit Atena să-l împace pe Zeus cu gîndul că Prometeu e liber ?
— De ce Heracle n-a vrut să-l înlocuiască pentru totdeauna pe Atlas ?

Rețineți :

— Heracle l-a eliberat pe Prometeu, dovedind astfel recunoștința oamenilor pentru tot ce făptuise ei cîndva întru binele și propășirea lor.
— Oricine își face datoria cu cinste și curaj, ajunge, în cele din urmă, să se bucure de succes.

MOARTEA EROULUI

După ce și-a ispășit păcatul, Heracle a fost iertat de zei. Hera, însă a rămas neînduplecată, continuînd să-l urmărească și să-i facă tot felul de necazuri.

Peste o habă de vreme, Heracle a luat-o de soție pe frumoasa Deianeira și, obosit de lupte, a hotărît să se aciueze la baștina sa.

În drum spre casă au întîlnit un rîu de munte cu apele umflate. Ca să-l treacă, trebuiau să aștepte pînă cînd rîul va reintra în albie. Atunci zeița Hera l-a trimis în grabă pe centaurul Nesus să-i „ajute".

Heracle s-a înțeles cu Nesus s-o treacă mai întîi pe Deianeira, apoi pe dînsul. Vicleana Hera, însă, a făcut ca Nesus să se îndrăgostească de tînăra nevastă. Ajungînd pe malul opus, centaurul nu s-a întors după Heracle, ci a luat-o la fugă prin pădure, cu gînd să-i răpească soția. Deianeira a început să țipe. Auzind-o, Heracle i-a strigat lui Nesus să se oprească. Dar ți-ai găsit ! Centaurul se îndepărta văzînd cu ochii. Atunci, în grabă mare, Heracle a slobozit în urma lui una din săgețile sale otrăvite.

Săgeata s-a înfipt adînc în pieptul centaurului și l-a doborît. Rana era mortală. Puterile îl părăseau. Dar, sfătuit de Hera,

muribundul a amăgit-o pe soţia lui Heracle, că sîngele lui e fermecat şi poate face minuni în dragoste.

— Eşti ultima fiinţă de care m-am îndrăgostit, i-a vorbit el cu voce stinsă. Heracle m-a rănit din gelozie. Dar nu-i port pică. Te iubeşte ... Numai că într-o bună zi te va uita, se va îndrăgosti de alta... Atunci doar sîngele meu va fi în stare să-l întoarcă înapoi la tine... Adună repede într-un vas sîngele care-mi curge din rană, tăinuieşte-l de Heracle şi, cînd ţi se va părea că nu te mai iubeşte, îmbibă-i puţin haina în el... Îţi jur că după asta nici o altă femeie n-o să-l mai intereseze... Ţi-o spun cu ultimul suspin. Încrede-te în mine...

Şi Nesus a murit, iar dînsa — naivă — a adunat în grabă o cănuţă de sînge otrăvit şi l-a dosit sub haină...

După vreo cîţiva ani, cînd Heracle era plecat la luptă, zeiţa Hera a făcut ca pînă la urechile soţiei lui să ajungă vestea minciunoasă, cum că el a îndrăjit altă femeie.

Lovită în amorul propriu, Deianeira şi-a amintit de sfatul lui Nesus, a luat o cămaşă de-a lui Heracle, a îmbibat-o cu sînge otrăvit, apoi a împăturit-o şi a trimis-o soţului cu un oştean.

Trimisul a sosit în ziua cînd toată lumea sărbătorea victoria. Heracle se pregătea să se întoarcă la ai săi. Darul soţiei l-a bucurat. Ca să-i facă pe plac, a îmbrăcat cămaşa şi a ieşit afară. Dar n-a făcut bine nici zece paşi, că haina de pe el s-a aprins şi voinicul a fost cuprins de flăcări!

În zădar a încercat să-şi scoată cămaşa. Ea se smulgea cu tot cu carnea de pe dînsul. Otrava i-a pătruns imediat în sînge, i-a paralizat puterile. Avea dureri îngrozitoare. Ca să scape de ele, a poruncit ca tot atunci să fie pregătit un rug...

Acum ştia precis că Hera triumfase şi că sosise timpul să-şi ia rămas bun de la viaţă.

Cînd rugul s-a înălţat spre cer, Heracle a făcut un ultim efort şi s-a aruncat în flăcări. Mulţimea a ţipat înspăimîntată. Femeile plîngeau. Bărbaţii implorau zeii să-l cruţe. Numai Heracle sta neclintit în giulgiul de jar şi-şi aştepta sfîrşitul.

Dintr-o dată bolta cerului s-a despicat în două, forfotînd de fulgere şi trăsnete asurzitoare. De sus s-a lăsat încet un nor de aur, acoperind sub el rugul în care ardea Heracle. Cînd norul s-a destrămat, pe locul cu pricina n-a rămas decît o mînă de cenuşă.

Uimită, lumea a hotărît că Zeus a venit să-şi ia feciorul în Olimp şi să-i dăruiască nemurirea drept răsplată, că niciodată, oricît de greu i-a fost, el n-a trădat Virtutea.

---

centaur — fiinţă imaginară (închipuită), jumătate om şi jumătate cal
giulgiu — pînză subţire cu care, de obicei, se acoperă morţii
muribund — care este pe moarte, în agonie, fără vlagă
naivă — neştiutoare, credulă, lipsită de experienţă
neînduplecată — neclintită în hotărîrea ei
triumf — victorie, biruinţă, izbîndă, satisfacţie

Răspundeţi :

— De ce Heracle l-a omorît pe centaurul Nesus ?
— Cum s-a răzbunat Nesus pe Heracle ?
— De ce oare, Zeus l-a luat pe Heracle în Olimp şi i-a dăruit nemurirea ?
— Ce înţelegeţi voi prin „nemurire“ ?
— Ce trăsături de caracter ale lui Heracle i-au adus gloria de erou naţional ?

Reţineţi :

— Zeiţa Hera a găsit, în cele din urmă, cum să se răzbune pe Heracle. Eroul a murit. Dar amintirea despre el a rămas să dăinuie peste veacuri, pentru că vitejia şi faptele bune nu mor niciodată.

ICAR

Pe timpul cînd Heracle mai era în viaţă, pe insula Creta domnea regele Minos. El a înfiinţat un stat puternic, a creat o flotă nouă, a supus alte popoare. Părea că nicăieri în altă parte nu există un om mai fericit ca dînsul.

Dar într-o zi soţia lui a născut un copil pe jumătate om, pe jumătate taur. Osînda era cumplită, mai ales că nou-născutul (cu numele de Minotaur) nu vroia să mănînce nimic altceva, decît carne de om !

Ca să dosească de ochii lumii ruşinea sa, regele l-a chemat pe meşterul Dedal şi i-a poruncit să construiască pe vîrful unei

stînci înalte un palat cu mii de coridoare și odăi, din care nimeni niciodată să nu poată ieși.

Pe timpul cela Dedal era cel mai iscusit meșter din lume. Pînă atunci înălțase palate, inventase instrumente, zămislise statui, corăbii, arme neobișnuite. Dar niciodată nu se gîndise să facă o asemenea căpcană.

Mai multe zile la rînd și-a făcut schițele necesare, apoi s-a apucat de lucru... Așa a luat naștere labirintul — o clădire uriașă, fără acoperiș, cu pereții netezi și foarte înalți, îmbinați într-o sistemă de culuare și odăi, care se încrucișau, se roteau, urcau sau coborau în așa fel, încît te năuceau cu totul și, în loc să te apropii de unica ieșire, te încurcai mai rău.

Regele a rămas încîntat de opera lui Dedal. În aceeași zi l-a închis acolo pe Minotaur, poruncind să-i fie aruncați din cînd în cînd prizonierii de război și hoții condamnați la moarte.

Însă, după o habă de vreme, pînă și aceste jertfe s-au dovedit puține. Poftele monstrului sporeau neîncetat.

Tocmai atunci cretanii se aflau în război cu locuitorii din Atena. În bătălia decisivă oștirea lui Minos a învins. Regele i-a obligat pe atenieni să-i plătească anual tribut de sînge : cîte șapte băieți și șapte fete, pe care urma să-i devoreze monstrul.

Trei ani la rînd a durat această cruntă nedreptate. În al patrulea an s-a găsit un tînăr din Atena, pe nume Tezeu, care a cerut să fie trimis și el în labirint, odată cu cei paisprezece osîndiți. Pînă atunci Tezeu săvîrșise numeroase fapte de vitejie, care l-au făcut vestit în toată Grecia.

Ariadna, fiica preafrumoasă a lui Minos, îl știa pe Tezeu numai din auzite. Acum, întîlnindu-l în palatul regelui, s-a îndrăgostit de el și a hotărît să-l salveze. Ea știa că Tezeu îl poate învinge pe Minotaur. Dar problema cea mare era : cum să iasă din labirint ?

Cu gîndul acesta, a alergat la meșterul Dedal, rugîndu-l s-o ajute. Bun la inimă, meșterul i-a dat un ghem cu ață și i-a spus :

— Dacă Tezeu va prinde un capăt al ghemului de ușa de la intrare, atunci, după ce se va răfui cu monstrul, firul de ață îl va aduce înapoi spre locul de unde a pornit...

Înarmat cu dragostea și sfatul Ariadnei, Tezeu s-a răfuit

cu Minotaurul și a salvat Atena de tributul cela sîngeros. A ieșit apoi din labirint împreună cu cei paisprezece condamnați și, acoperit de vălul nopții, a ajuns pe țărmul mării, unde îl aștepta Ariadna.

Fata era sigură că tatăl ei n-o să-l lase pe Tezeu în viață, cînd va afla că l-a omorît pe Minotaur.

— E foarte crunt în supărarea lui, a zis ea neliniștită. Atît de crunt, încît mă va ucide și pe mine, dacă va înțelege că eu te-am ajutat.

— Va fi tîrziu! a îmbrățișat-o Tezeu ocrotitor. Te iau cu mine la Atena. Spre dimineață vom fi în largul mării!

Corabia era alături cu pînzele ridicate. Cîteva ore mai tîrziu, insula Creta a dispărut în zare, după orizont.

A doua zi, cînd a descoperit șiretlicul prin care condamnații au scăpat din labirint, regele Minos l-a bănuit de toate pe Dedal.

— Numai tu știai secretul labirintului! l-a învinuit el. Numai ție putea să-ți vină ideea cu firul Ariadnei!

— Da, recunosc. Sînt vinovat, a glăsuit Dedal. Eu am învățat-o pe fiica ta ce trebuie să facă. Dar nu regret. Ci, dimpotrivă, mă bucur că monstrul a pierit și nu vei mai nenoroci și alte vieți nevinovate... Acum ucide-mă, dacă așa socoți de cuviință.

— Nu, n-am să te ucid. Mai am nevoie de invențiile tale. Dar nici fără pedeapsă nu te pot lăsa. Drept care hotărăsc: vei sta pe veci închis în labirint. Și, ca să nu crezi că ai scăpat ușor, vei împărți osînda cu fiul tău, Icar!

La porunca regelui, straja i-a aruncat pe amîndoi în labirint. Pînă spre seară, meșterii au zidit intrarea, tăindu-le astfel orice nădejde de a ieși afară.

Dedal, însă, nu s-a pierdut cu firea. Cînd construise labirintul, el lăsase o mică gaură în stînca ce dădea spre mare. Acum, ajutat de fiu, a lărgit puțin gaura și au ieșit pe muchia prăpastiei. Jos, la picioarele lor, se zărea marea forfotind printre miile de pietre ascuțite. În spate începea căpcana labirintului. Și numai deasupra lor îi îmbia cerul necuprins și liber.

— Vezi, fiule? Avem un singur drum: văzduhul destinat ființelor înaripate.

— Văd, tată, dar din păcate, nu putem zbura.

— Așa-i. Dar am putea proba... Privește. Sînt foarte multe

pene pe jos, prin labirint, şi oase mici, şi pînză... Avem tot ce ne trebuie, ca să ne facem aripi !

— O, tată ! Eşti cel mai curajos inventator ! l-a îmbrăţişat Icar cu admiraţie.

O săptămînă încheiată au meşterit ei două perechi de aripi, ce nu se deosebeau aproape prin nimic de cele adevărate, doar că erau mai mari. Dedal şi-a fixat perechea sa de umeri, şi-a făcut vînt cu picioarele şi s-a înălţat în aer. Plutea uşor şi lin, de parcă toată viaţa ar fi zburat alături de celelalte păsări...

După ce s-a convins că poate avea încredere în ceea ce meşteşugise, l-a învăţat şi pe Icar cum să se folosească de aripi.

— Totuşi, cînd vom porni în zbor, şi-a sfătuit el fiul, să ţii calea de mijloc. Să nu cobori nici prea aproape de valurile mării, dar nici să urci prea sus, spre soarele dogoritor. Fii chibzuit. Eşti primul om care se rupe de pămînt...

Icar îl asculta, iar gîndul îl împingea spre cer.

— Ard de dorinţă să spintec mai repede văzduhul !

— Ştiu. Dar ţine cont de ceea ce ţi-am spus, te rog.

— Bine ! Pornim !

Şi fiul lui şi-a desfăcut larg braţele şi s-a desprins de stîncă. Bătrînul meşter a lopătat în urma lui.

Oamenii de pe ţărm se uitau la ei ca la o minune. Nu le venea a crede că nişte muritori de rînd zboară pe sus ca zeii.

Insula Creta a rămas în urmă. Corăbiile arătau de sus ca nişte jucării cu pînze. La orizont se profila pămîntul salvator. Dar, îmbătat de zbor, Icar a prins a bate din aripi din ce în ce mai tare, înălţindu-se fulgerător spre soare.

— Icar ! Opreşte-te ! Ai milă de bătrînul tău părinte ! îi striga din răsputeri Dedal.

El, însă, nu mai auzea nimic. Părea un vultur îndîrjit, care se luase la întrecere cu soarele. Razele orbitoare formau în jurul lui un nimb de foc.

— Eu am învins ! s-a auzit de sus vocea băiatului.

În aceeaşi clipă, însă, ceara cu care erau încleiate penele a prins a se topi. Aripile s-au destrămat. Braţele i s-au zbătut în gol. Şi de la înălţimea ceea ameţitoare Icar s-a prăbuşit în valuri.

În zadar s-a rotit pe loc Dedal ca o pasăre rănită. În zadar şi-a căutat feciorul cu privirea. În zadar a plîns şi a sperat să-l vadă înotînd.

Marea îl înghiţise pentru totdeauna ! Şi numai cerul, senin şi primitor, păstra o dîră de lumină pe unde adineauri zburase fiul lui...

---

chibzuit — cumpătat, socotit, cuminte, rezonabil
decisivă — hotărîtoare, determinantă, de bază
a devora — a mînca, a înghiţi
iscusit — îndemînatic, dibaci, ingenios, priceput, talentat
a lopăta — (aici) a bate din aripi, a vîsli
nimb — aureolă, cerc luminos
osîndiţi — pedepsiţi, condamnaţi (la moarte)
a se profila — a se contura, a se vedea
tribut — bir, dare, contribuţie
a zămisli — (aici) a crea, a produce, a făuri

Răspundeţi :

— De ce oare Ariadna l-a ajutat pe Tezeu ?
— Cum aţi putea să-l caracterizaţi pe meşterul Dedal ?
— Ce simbolizează Icar ?
— De ce, oare, legenda despre Icar e vie pînă în prezent ?

Reţineţi :

— Expresia „Firul Ariadnei" înseamnă găsirea unei soluţii salvatoare, a unei ieşiri din cele mai grele situaţii.
— Icar a fost primul pămîntean care a transformat în realitate năzuinţa oamenilor de a zbura.

ARGONAUŢII

Demult-demult în Tesalia (o regiune a Greciei) fusese rege Eson. Şi era un rege cinstit şi cu dreptate, dar într-o bună zi a fost detronat de către fratele său viclean — Pelias.

De teamă ca nu cumva noul stăpîn să-i omoare feciorul, care abia se născuse, fostul rege l-a ascuns în munţi, răspîndind vestea că pruncul a murit. Aici băiatul lui (pe nume Iason) a crescut în linişte şi siguranţă. Cînd a împlinit douăzeci de ani, a coborît în cetatea de scaun, cu gînd să-i întoarcă tatălui său tronul.

În piaţa din centrul oraşului, locuitorii s-au adunat în jur lui să-l admire. Iason se făcuse un flăcău chipeş şi voinic, de era mai mare dragul să-l priveşti.

Dînd cu ochii de el, regele cel făţarnic a oprit carul său c luptă, tras de patru cai focoşi, şi l-a întrebat :

— Cine eşti tu, necunoscutule ? Şi ce cauţi în cetatea mea ?

— Sînt nepotul tău, i-a răspuns mîndru Iason, şi am ven să-ţi cer tronul, pe care tu l-ai răpit pe nedrept tatălui meu !

Regele s-a îngălbenit la faţă, dar n-a cutezat să-şi asmuţ slugile împotriva lui, deoarece vedea prea bine că mulţimea er de partea lui Iason.

— Bine. Facă-se voia ta ! a rostit el cu sinceritate prefăcu tă. Văd şi eu că te-ai făcut tocmai bun pentru domnie. Regi într-adevăr, trebuie să fie tari ca tine, nu nişte bătrîni neputin cioşi ca mine... Aşa că am să-ţi dau cu plăcere tot ce-mi apar ţine. Dar mai întîi va trebui să cauţi lîna de aur şi s-o aduci în ţară.

— Lîna de aur ? s-a mirat Iason.

— Da. Un strămoş de-al nostru a fugit cu ea în Colhida unde regele Eete i-a dat-o pe fiică-sa de soţie, apoi l-a omorît ş a pus el stăpînire pe lînă. Acum e timpul s-o redobîndim. Şi cine altul, dacă nu tu, eşti cel mai potrivit pentru aşa ceva ? Spuneţi şi voi, s-a adresat regele către cei de faţă : se cade, oare, ca un moşneag ca mine să lase ţara baltă şi să plece după lîna de aur, cînd are un nepot atît de puternic şi descurcăreţ ?

— Nu, nu se cade ! au glăsuit mai mulţi oameni în vîrstă, care nici nu bănuiau că regele vroia să-şi trimită nepotul acolo, de unde spera că niciodată nu se va întoarce.

— Ei, vezi, Iason ? Reiese că mai întîi trebuie să te duci la regele Colhidei după lînă şi abia apoi să vii la mine după tron...

— Dacă trebuie, mă duc ! s-a învoit Iason.

Colhida (sau Georgia de astăzi) era situată tocmai dincolo de Tracia. Ca să ajungi la ea, aveai de străbătut pe apă o cale nemaipomenit de lungă. Nimeni pînă la Iason nu se încumetase să facă acest drum. El, însă, nu s-a speriat. A cutreierat pădurile în lung şi-n lat, pînă cînd a găsit un tei uriaş, din care a hotărît să facă o corabie uşoară ca pana şi iute ca vîntul.

Auzind ce pune la cale, voinicii din împrejurimi au venit

să-l ajute. Iason a ales cincizeci dintre cei mai vrednici tineri şi s-au apucat de lucru. Într-un timp record, au meşterit o corabie deosebită. Era atît de uşoară, încît navigatorii o puteau duce pe umeri, fără să-i simtă greutatea. De aceea şi i-au spus „Argo“ (adică corabia uşoară). Mai tîrziu lumea, pornind de la acest nume, i-a botezat şi pe ei „argonauţi“.

Cînd toate pregătirile au fost făcute, argonauţii şi-au luat rămas bun de la rude şi au plecat. Corabia lor luneca pe mare ca un pescăruş.

În drum au avut foarte mult de pătimit, dar au ieşit din toate cu bine.

O furtună, bunăoară, i-a aruncat odată pe ţărmurile Traciei, într-un ţinut unde era stăpîn Fineu — un rege care avea darul prezicerii. El cunoştea aproape toate tainele lumii. Însă zeii, ca să-i ţină pe oameni în neştire, i-au interzis să le vorbească despre viitor. Fineu nu s-a supus. I se făcuse milă de pămînteni şi din cînd în cînd le prezicea soarta, îi preîntîmpina de primejdiile ce se apropiau. Zeii, desigur, s-au înfuriat şi i-au luat vederile, apoi au trimis la curtea lui două păsări uriaşe, cu cap de femeie şi cu ghiare de leu, ca să-i împiedice pe oameni să vină la dînsul. În scurt timp oraşul a rămas pustiu de răul celor două răpitoare. Mai mult chiar : ele îi furau şi bucăţica de la gură, încît bătrînul rege era sortit să moară treptat de foame.

Aflînd de necazurile regelui, argonauţii au omorît cele două lighioane şi l-au îngrijit pe Fineu, iar el, drept mulţumire, le-a destăinuit prin ce peripeţii vor trece pînă vor ajunge în Colhida.

— Pe toate n-am să vi le spun, ca să nu stîrnesc din nou nemulţumirea zeilor, dar una face s-o cunoaşteţi... Plutind spre răsărit, va trebui să treceţi printre două stînci însufleţite, care de milenii se bat cap în cap. Nici o corabie din cîte au încercat să treacă printre ele n-a reuşit să scape teafără. Pe voi vă sfătui să daţi drumul mai întîi unui porumbel. Dacă pasărea va trece cu bine prin strîmtoare, atunci vîsliţi şi voi cît mai puternic înainte. În caz că porumbelul va pieri, înapoieţi-vă acasă...

Argonauţii i-au mulţumit înţeleptului Fineu, au făcut rost de un porumbel şi au pornit spre stîncile mişcătoare. Zgomotul

produs de ciocnirea lor se auzea cu mult înainte ca ele să se vadă. Cînd au ajuns sub ele, eroii noştri au procedat întocmai cum i-a sfătuit regele trac şi au scăpat cu bine. În urma lor stîncile au încremenit pe loc şi nu s-au mai ciocnit, deoarece însufleţirea lor era menită să dureze pînă în clipa, cînd o corabie avea să treacă printre ele.

Voinicii lui Iason au vîslit înainte cu forţe înzecite şi în scurt timp au intrat în Marea Neagră...

---

cutezător — îndrăzneţ, curajos, inimos, viteaz
a detrona — a înlătura din domnie
fabulos — legendar, fantastic, de necrezut, nemaipomenit
navigatori — membri ai echipajului unei corăbii
milenii — mii de ani
a prezice — a proroci, a prevedea viitorul

Răspundeţi :

— De ce tinerii, cu care Iason a plecat după lîna de aur, se numeau „argonauţi" ?
— Din ce reiese că unchiul lui Iason (regele Pelias) era un om făţarnic, necinstit şi rău ?
— De ce, oare, zeii i-au interzis regelui trac Fineu să le vorbească oamenilor despre viitor ?

Reţineţi :

— Argonauţii au fost primii şi cei mai curajoşi navigatori din Grecia care au cutezat să străbată Marea Neagră în căutarea „lînii de aur" — un simbol al bogăţiei fabuloase.

LÎNA DE AUR

După mai multe săptămîni de luptă cu stihia, argonauţii au ajuns, în sfîrşit, la regele Eete. Acesta i-a primit cu braţele desfăcute. Dar, cînd a aflat că au venit după lîna de aur, i-a pierit veselia şi a căutat în fel şi chip să-i ducă cu fofîrlica. În cele din urmă, văzînd că n-o să-l poată înşela pe Iason, i-a vorbit pe şleau :

— N-am nici un chef să mă despart de lîna de aur. Dar, pentru că vrei cu tot dinadinsul s-o ai, am să ți-o dau numai după ce vei dovedi că meriți să fii stăpînul ei...

— Spune-mi ce trebuie să fac ? a stăruit Iason.

— Mîine dimineață, pe pagiștea din spatele palatului meu, vei întîlni doi tauri... Îți poruncesc să ari cu ei ogorul de sub munte și să sameni în brazdă colții ăștia de balaur.

— Fie. Voi face cum îmi poruncești, s-a învoit Iason.

Sara, în timp ce stăteau pe corabie la sfat, unul din agronauți și-a amintit că fiica regelui — Medeea — îl privea tot timpul pe Iason ca fascinată.

— Te pomenești că s-a îndrăgostit de tine ? a rostit el îngîndurat.

— Dacă-i așa, sîntem salvați ! a rîs ironic altcineva.

— Degeaba rîdeți, i-a dojenit Iason. Eu unul m-aș însoți acum și cu o zgripțuroaică, numai să pot afla ce pune regele la cale !

Între timp regele și-a adunat oștenii și le-a poruncit ca mîine să nu-și ia ochii de la corabia argonauților.

— Zic „mîine", pentru că, după ce Iason va fi ucis de tauri, voi îi veți trece pe toți ceilalți prin foc și sabie !

Medeea, pitită după ușă, asculta ce pune tatăl ei la cale.

Dorința ei cea mai fierbinte era să ajungă cît mai curînd regină. De mică fusese crescută de o vrăjitoare, care o învățase să prețuiască doar puterea. Pentru putere era în stare să trădeze, să fure, să omoare... Și iată că acum, cu ajutorul lui Iason, avea prilejul să devină stăpîna unui alt regat.

Toată seara s-a zbuciumat ca o leoaică încolțită, iar pe la miezul nopții, cînd toți dormeau, a luat cu sine două sclave și s-a dus pe țărmul apei, unde staționa corabia argonauților.

Una din sclave i-a dat de știre lui Iason că fiica regelui dorește să-i vorbească. El a venit în fugă lîngă dînsa, i-a luat mîna, i-a sărutat-o.

— Cînd te-am văzut azi dimineață, mi-am dat seama că ești foarte frumoasă. Acum constat că ești și foarte curajoasă, a măgulit-o el. Ce te-a adus aici ?

— Teama că mîine am putea să nu ne mai vedem.

— Atît de nemilos e jocul, la care vrea să mă supună tatăl tău ?

— Nu e un joc. E moarte sigură... Dacă nu te vor răpune taurii, care sunt ţinuţi anume pentru asta, atunci cu siguranţă că te vor ucide oştenii care vor răsări din colţii de balaur.

— Deci, iată care era secretul regelui ! El a acceptat să-mi dea lîna de aur, numai pentru că ştia ce mă aşteaptă ! a exclamat Iason. Dar dacă ies învingător ?

— N-ai nici o şansă, l-a asigurat Medeea. Nici una, dacă te bizui doar pe tine...

— Păi, nu sînt singur. Îi voi avea alături pe argonauţi !

— Ei nu contează. Să fiţi voi şi de zece ori ca pe atîţia şi tot veţi fi învinşi !

— Atunci pe cine să contez ?

— Pe mine ! i-a răspuns Medeea hotărîtă. Pot face vrăji mult mai puternice ca cele ascunse în colţii de balaur. Te pot salva, Iason !

— Tu ? E cu putinţă oare ?

— Da, dacă accepţi să-ţi fiu soţie şi-mi juri că la întoarcere în ţara ta mă vei urca pe tron, alături de tine.

— O-o ! Cum aş putea să nu fiu de acord ? Îţi jur, Medeea ! Fii sigură : vom fi stăpîni atotputernici în Tesalia ! a rostit Iason, luînd-o pătimaş de mijloc.

— Bine. Atunci nu pierde timpul, l-a oprit Medeea, întinzîndu-i o fiolă de argint. Ia această alifie şi unge-te cu ea în zorii zilei. Timp de o zi vei fi cel mai puternic om din lume. Vei înjuga cu uşurinţă taurii. Apoi, cînd vei vedea ieşind din brazdă o pădure de oşteni, să ridici iute de jos un bolovan de piatră şi să-l arunci în mijlocul lor...

Terminîndu-şi vorba, fata a dispărut în noapte.

Dacă n-ar fi avut în mînă flaconaşul cu unsoarea fermecată, Iason ar fi crezut că a visat.

A doua zi s-a uns cu alifia preparată de Medeea şi a ieşit plin de încredere în mijlocul ogorului indicat de rege.

Deodată, dintr-o peşteră, de sub pămînt, au ţîşnit afară doi tauri care scoteau flăcări pe nări. Mugind îngrozitor, ei s-au aruncat fulgerător asupra lui Iason şi au lovit cu coarnele în scutul lui. Un adevărat zid de cetate de s-ar fi aflat în calea lor şi tot s-ar fi dărîmat sub izbitură. Dar Iason a rămas neclintit.

Regele privea nedumerit spre taurii, care în alte dăţi se

răfuiau cît ai clipi din ochi cu adversarii lor. Acum, însă, Iason i-a prins de coarne, i-a îngenuncheat, i-a înjugat la plug şi a arat cu ei cîmpul nisipos din faţa peşterii.

Cînd a isprăvit cu toate, din colţii de balaur au prins a răsări mii de oşteni în zale de aramă.

„În sfîrşit, s-a bucurat regele Eete, de data asta s-a zis cu el !“

Dar Iason a cules de jos un bolovan de piatră şi l-a aruncat în mijlocul oştenilor. Aceştia au crezut, pesemne, că e un boţ de aur şi s-au încăierat ei între ei pe viaţă şi pe moarte, de n-a scăpat nici unul teafăr.

Înfuriat, regele a urcat în carul său de luptă, a dat în cai şi s-a închis în palat. Bănuia că Iason se află în puterea unor farmece şi că pînă la căderea nopţii nimeni nu va fi în stare să-l învingă.

Între timp Medeea a făcut o nouă vrajă, prin care i-a adormit pe toţi cei din palat. Apoi l-a luat de mînă pe fratele ei mai mic şi a venit cu el pe corabia argonauţilor.

Iason s-a bucurat, a îmbrăţişat-o, i-a jurat din nou credinţă, deşi în sinea lui era mirat de faptul, că Medeea îşi trădează ţara şi părinţii numai ca să poată deveni regină.

— Te rog nu mă privi aşa, l-a probozit Medeea, de parcă ar fi bănuit ce gînduri are. Mai bine ordonă argonauţilor să vîslească cît mai repede spre dumbrava unde e ascunsă lîna. Trebuie s-o luăm imediat şi să fugim !

— Bine, da frăţiorul tău ? El pentru ce ne trebuie ? a întrebat-o Iason în şoaptă, în timp ce prietenii lui ridicau ancora.

— Ne va servi drept scut, i-a răspuns Medeea, ferindu-şi ochii de privirea lui.

Iason n-a priceput prea multe din acest răspuns, dar nu i-a zis nimic, căci trebuia să dea o mînă de ajutor vîslaşilor. La al treilea cot al rîului s-a arătat şi dumbrava cu copacul sfînt, în care era agăţată lîna de aur. Sub copac stătea la pîndă un balaur fioros, gata s-ăl sfîşie pe oricine s-ar fi apropiat de lînă.

Însă Orfeu, care se afla printre argonauţi, a început să cînte şi monstrul a adormit. Atunci Iason a smuls lîna de aur din copac şi, ajutat de ceilalţi argonauţi, a dus-o pe corabie...

Regele Eete şi-a venit în fire abia spre dimineaţă. Văzînd că lîna de aur lipseşte, a bătut alarma. Curtenii au sărit cu

toţii în picioare, oştenii s-au aliniat în faţa palatului iar slugile i-au relatat, că fiica lui fugise cu argonauţii, luîndu-l cu dînsa şi pe micul Absirt, la care regele ţinea ca la lumina ochilor.

Îndurerat, acesta a poruncit ca trei corăbii bine echipate să plece imediat pe urmele fugarilor.

— La o singură vîslă să tragă nu unu, ci doi ostaşi, iar pînze să puneţi de două ori mai multe ca pe „Argo". Şi nu cumva să vă întoarceţi fără Medeea şi Absirt ! i-a prevenit Eete ameninţător. Atunci pe toţi ca unul am să vă omor cu mîna mea !

Iason ştia că regele va încerca să-i prindă, de aceea nu s-a întors pe calea veche, ci a tăiat marea de-a curmezişul. Dar lîna l-a dat de gol. Ziua strălucea mai tare decît soarele, iar noaptea reflecta lumina stelelor, făcîndu-se văzută de departe. Pînă să-şi dea seama de asta şi s-o camufleze, urmăritorii l-au descoperit şi acum veneau din ce în ce mai strîns pe urma lui.

La gurile Dunării (numită de greci pe timpul cela Istru)

cele trei corăbii din Colhida s-au apropiat de ei și erau gata-gata să-i ia la abordaj. Argonauții se pregăteau să lase vîslele și să pună mîna pe arme, cînd Medeea a ieșit pe punte cu frățiorul ei de mînă și le-a strigat urmăritorilor :

— Opriți-vă ! Tatăl meu v-a poruncit să i-l întoarceți pe Absirt cu orice preț. Iată-l aici, cu mine... Vi-l dau. Dar mai întîi luptați-vă cu peștii pentru el !

Și, înainte ca cineva să-și dea seama ce vrea să facă, a smuls pumnalul de la cingătoare și a înjunghiat copilul. Apoi l-a căsăpit în bucățele și l-a aruncat în mare...

Atît argonauții, cît și urmăritorii lor au încremenit cu mîinile pe vîsle.

— Ce-i asta ? Cum se poate ? s-au revoltat prietenii lui Iason.

— Sîntem navigatori, nu ucigași !

— Mai bine să murim în luptă, decît să ne pătăm cu sînge de copil !

Iason abia a izbutit să-i potolească. La rugămintea lui, argonauții au apăsat pe vîsle și s-au îndepărtat de locul crimei.

Cei din Colhida, văzînd pe valuri rămășițele din trupul lui Absirt, s-au oprit, le-au strîns bucată cu bucată și le-au dus pe țărm. Acolo, după cum le-o cerea datina strămoșească, l-au ars pe rug, au adus jertfe întru pomenirea lui și au improvizat un mic ospăț. Toate acestea le-a răpit o zi întreagă.

Argonauții între timp s-au îndepărtat destul de mult.

Goana era pierdută. Înainte nu mai aveau ce căuta. Înapoi, fără Medeea și moștenitorul regelui, nu îndrăzneau să se întoarcă. Atunci au hotărît cu toții să rămînă locului și, împreună cu tracii din partea locului, să întemeieze o cetate... Așa a luat naștere Tomis (astăzi Constanța) — unul dintre cele mai înfloritoare orașe de pe țărmul Mării Negre.

* * *

După cele săvîrșite de Medeea, Iason a devenit alt om. Nu mai vorbea, nu mai era vesel ca odinioară. A înțeles că fata, pe care el, din iubire, se jurase s-o ia de soție și s-o facă regină, are un suflet negru și nu merită să fie stăpîna țării sale.

Ajuns acasă, i-a înmînat lui Pelias lîna de aur, dar nu i-a cerut și tronul, cum le fusese înțelegerea. Medeea a crezut că

însuşi Pelias îi spulberase visul de a pune mîna pe putere şi zile în şir se gîndea cum să-l înlăture din calea sa...

În sfîrşit, după mai multe luni de intrigi, le-a amăgit pe fiicile regelui, cum că ea ştie vrăji prin care îi poate întineri pe oamenii în vîrstă. Ca să le convingă, a tăiat în faţa lor un berbec bătrîn, a făcut tot felul de farmece deasupra lui, apoi l-a prefăcut în miel.

Uimite, fiicile lui Pelias au rugat-o să-l întinerească şi pe tatăl lor. Medeea s-a învoit, însă, după ce ele şi-au omorît părintele, vrăjitoarea n-a vrut să-l reînvie...

Tronul era al ei ! Rămînea doar ca Iason să-l ceară, să-l pretindă. Dar soţul ei l-a refuzat din nou.

— Pentru nimic în lume nu voi consimţi ca ţara mea să cadă în stăpînirea unei vrăjitoare ! a zis el categoric, îngăduind ca rege să devină fiul lui Pelias.

Pe timpul cela Medeea avea cu el doi gemeni. Cînd vorbele lui Iason au ajuns la urechea ei, o furie sălbatică a pus stăpînire pe dînsa şi ea, setoasă de răzbunare, a luat o lance şi i-a omorît pe amîndoi...

Nemaiputînd răbda crimele ei, locuitorii oraşului au hotărît s-o osîndească. Inarmaţi care cu ce putea, i-au înconjurat casa, au forţat uşa şi erau cît pe ce să pună mîna pe ea, dar din tăria cerului a coborît pe neaşteptate un car de foc, tras de balauri. Vrăjitoarea, crispată de mînie, a sărit iute în el şi... dusă a fost.

Rămas singur, Iason a trăit retras într-o căsuţă de pe ţărmul mării, nu departe de locul unde putrezea pe mal corabia „Argo". Uneori venea lîngă dînsa şi, ore în şir, stătea cu gîndurile răvăşite, amintindu-şi de călătoria sa.

Într-o zi cu zăpuşeală mare s-a aşezat la umbră sub corabie şi a aţipit... Visa cum smulge lîna de aur din copacul sfînt... Tocmai în clipa ceea lemnăria putrezită a corabiei s-a năruit peste dînsul şi fostul erou a rămas să zacă pentru totdeauna sub dărîmături...

---

abordaj — luarea cu asalt, atacarea unei corăbii
alifie — unsoare
a consimţi — a fi de acord, a accepta

echipat — înzestrat cu cele necesare
a ezita — a şovăi, a sta la îndoială
fascinată — încîntată, vrăjită
fiolă — flacon
a improviza — (aici) a face, a organiza ceva la repezeală
regat — formă de stat, în care puterea aparţine unui rege
stihie — dezlănţuire a naturii, năpastă, calamitate

Răspundeţi :

— Pentru ce şi-a trădat Medeea tatăl, fratele şi ţara ?
— Cum argumentaţi că ea a fost o criminală ?
— De ce, oare, Iason n-a vrut să devină rege la întoarcerea în ţară ?
— Cum a luat naştere oraşul Tomis (Constanţa de astăzi) ?

Reţineţi :

— Iason a vrut cu orice preţ să obţină lîna de aur. În acest scop, n-a ezitat să profite pînă şi de vrăjile Medeei. Dar în curînd şi-a dat seama că ea nu are nimic sfînt în viaţă. Atunci s-a îndepărtat de ea, a condamnat-o, a refuzat s-o facă regină, cum îi promisese... Ultimele zile şi le-a trăit în singurătate şi tristeţe, lăsîndu-se strivit de propriile sale vise.
— Nu este adevărat că scopul scuză mijloacele. Nu poţi ajunge erou cu ajutorul unor forţe negre.

MĂRUL DISCORDIEI

Cu trei mii şi ceva de ani în urmă, pe coasta sudică dintre Marea Neagră şi Marea Egee se înălţa oraşul Troia, întemeiat de regele Dardan, care sosise din Italia. (De la numele lui se trage, de altfel, şi denumirea strîmtorii Dardanele).

Cel din urmă rege al Troiei a fost Priam. Soţia lui, Hecuba, îi dăruise mai mulţi copii. Cînd trebuia să vină pe lume şi ultimul lor fecior, regina a visat că pruncul ţinea în mînă o torţă aprinsă. Focul torţei era atît de mare, încît a cuprins întregul oraş şi l-a mistuit în flăcări.

Un preot care a tălmăcit visul în felul său, l-a sfătuit pe rege să se debaraseze de acest urmaş, dacă nu cumva doreşte ca Troia să piară din cauza lui.

Cu inima frîntă, Priam a dat ascultare preotului, părăsindu-şi fiul în pădure. Nu zăbavă, însă, un păstor l-a găsit întîm-

plător, l-a luat în familie și l-a crescut ca pe copilul său.

Cînd s-a făcut mare, băiatul a luat parte la întrecerile organizate de rege în cinstea unei sărbători. Cum era fără pereche de viteaz și iscusit, a cîștigat ușor toate probele sportive și a devenit eroul zilei.

Regele a vrut să-l cunoască mai îndeaproape și, din vorbă în vorbă, și-a dat seama că e feciorul său. Atunci a chemat-o pe Hecuba, i l-a arătat, au plîns de bucurie și l-au întors în sînul familiei regale, punîndu-i numele Paris (adică „rudă regăsită").

Pe cînd Troia sărbătorea acest eveniment, zeii din Olimp se veseleau în peștera unui centaur, la o nuntă. Numai Discordia, zeița bîrfei, nu fusese invitată, de teamă să nu le strice dispoziția. Ca să se răzbune, ea a luat un măr de aur și a gravat pe el doar trei cuvinte : „Celei mai frumoase". Apoi s-a furișat tiptil pînă aproape de meseni și a lăsat să cadă mărul între zeițele rivale : Hera, Afrodita și Atena. Ele l-au ridicat, au citit cuvintele celea otrăvite și s-au luat la harță :

— E al meu !

— Ba e al meu !

— Nu. Mie îmi aparține !

Și tot așa, pînă au ajuns la vorbe grele, la insulte, la blesteme. Zeus, prevăzător, n-a vrut să se amestece, dar, ca să pună capăt certei, le-a spus :

— Duceți-vă în Troia, la tînărul Paris. E cel mai priceput flăcău din lume. Rugați-l să vă judece și să decidă el care dintre voi merită mărul...

Zeițele s-au învoit. Au pîndit momentul cînd Paris era singur într-o poiană și s-au ivit în fața lui.

— Vrem s-o alegi pe cea mai mîndră dintre noi, i-au zis. Ia acest măr și pune-l în palma celei mai frumoase !

Paris s-a uitat la ele, neștiind pe care s-o aleagă. Toate trei erau întruchiparea frumuseții. Văzîndu-l că șovăie, zeițele au prins a-l măguli cu tot felul de promisiuni. Hera i-a făgăduit puterea. Atena l-a ademenit cu înțelepciunea. Iar Afrodita — cu dragostea celei mai frumoase femei de pe pămînt. Tînărul le-a ascultat pe toate, apoi a luat mărul discordiei și l-a dat Afroditei.

Celelalte două zeițe s-au supărat amarnic și au jurat în

sinea lor să se răzbune. Iar Afrodita, drept răsplată, l-a îndemnat să plece în Sparta şi s-o răpească pe Elena, soţia regelui Menelau, care era cea mai frumoasă tînără din lume.

— Nu-ţi fie teamă, l-a îmbărbătat ea, îţi garantez succesul !

Paris, cum era şi firesc să se întîmple la o vîrstă ca a lui, s-a înflăcărat pe dată, a purces la drum, a cucerit-o pe Elena şi a fugit cu ea în Troia.

Cînd s-a întors de unde era plecat şi a găsit palatul gol, regele Menelau, pus la cale de Hera, a hotărît să pornească cu război asupra Troiei.

Mii de tineri s-au înrolat în armata condusă de Agamemnon, fratele lui Menelau. În scurtă vreme mai multe corăbii ale grecilor s-au apropiat de Troia.

Însă zidurile cetăţii erau atît de groase şi de rezistente, încît de la o poştă se vedea că nu va putea fi cucerită din mers. Atunci grecii au tras corăbiile pe ţărmul nisipos, şi-au întins o tabără din corturi, au săpat şanţuri în jurul ei, au pus străjeri de nădejde la fiecare colţ şi abia după aceasta au răsuflat mai uşuraţi.

Dar, cu toate pregătirile lor, războiul a durat mai mult de nouă ani. Luptele se dădeau cu aceeaşi înverşunare ba sub ziduri, ba pe ţărmul mării, ba la poarta cetăţii asediate, fără sorţi de izbîndă nici pentru apărători, nici pentru atacanţi.

---

coastă — (aici) mal înclinat, ţărm al mării
a se debarasa — a se descotorosi, a scăpa, a se lepăda
discordie — ceartă, dezbinare, dezacord, vrajbă, zîzanie
înverşunare — îndîrjire, necruţare
rival — concurent, adversar
strîmtoare — fîşie îngustă de apă care leagă două mări

Răspundeţi :

— De ce, oare, Paris a fost părăsit de mic în pădure ?
— Pentru ce s-au luat la ceartă zeiţele rivale ?
— Din ce cauză a izbucnit războiul troian ?

Reţineţi :

— „Mărul discordiei“ înseamnă o viclenie ce stă la baza unor certuri sau neînţelegeri.

CĂLCÎIUL LUI AHILE

Orice război îşi făureşte eroii săi. Dar nici unul din războaiele purtate în antichitate n-a cunoscut mai mulţi eroi ca cel din Troia. Aici luptau şi greci, şi traci, şi inzi, şi multe alte neamuri atrase de intriga Discordiei.

Eroul apărătorilor era fratele lui Paris — viteazul Hector, cel mai mare dintre feciorii lui Priam.

În oastea grecilor se remarcau îndeosebi Ulise şi Ahile. Acesta din urmă era fiul zeiţei Tetis.

Cînd l-a născut, maică-sa a aflat că băiatului îi este sortit să moară sub zidurile cetăţii Troia. Ca să împiedice destinul, ea l-a scăldat în rîul Stix, dincolo de care începea Infernul. Apa rîului i-a călit trupul în aşa fel, încît nici o armă să nu-l poată răni. Dar, cînd l-a cufundat în rîu, Tetis a ţinut pruncul de călcîiul stîng şi, fără să-şi dea seama, a lăsat un singur loc prin care putea fi doborît copilul ei.

Acum, unde era lupta mai grea, dacă venea Ahile, victoria era de partea grecilor.

Într-o zi, fiind certat cu conducătorul oştilor, Ahile s-a încăpăţinat şi n-a ieşit la luptă. În lipsa lui, troienii au făcut prăpăd în rîndurile grecilor. Încă puţin şi oastea grecilor era să fie aruncată în valurile mării. Doar Ahile mai era în stare să-i îmbărbăteze pe fugari. El, însă, stătea în cortul său şi se distra.

Văzînd cît de aproape e sfîrşitul, Patrocle, prietenul lui Ahile, a venit într-un suflet la el şi l-a rugat :

— Ahile ! Ştiu că mîndria nu-ţi permite să te împaci cu regele Agamemnon. Dar fără tine sîntem pierduţi. Hector e ajutat de traci. Sînt mulţi, voinici şi pricepuţi la luptă... Dacă nu vii tu, atunci, cel puţin, dă-mi mie armele şi haina ta. Troienii vor crede că ai intrat în luptă şi asta îi va înspăimînta !

Ahile s-a lăsat înduplecat. A luat scutul, sabia şi lancea, le-a dat lui Patrocle şi, îmbrăţişîndu-l, i-a spus :

— Sunt armele pe care zeii din Olimp le-au dăruit tatălui meu la nuntă. Cu ele, dacă vrei, mai poţi salva onoarea grecilor.

Dar zeii n-au vrut ca Patrocle să cîştige lupta. Zădarnic s-a aruncat el ca un leu asupra cetelor troiene. Zădarnic a răcnit cu voce preschimbată, cînd s-a ciocnit cu regele tracilor, care a venit asupra lui într-un car de luptă, tras de patru cai negri ca pana corbului.

Hector a văzut că nu Ahile a ieşit la luptă şi, cînd Patrocle se aştepta cel mai puţin să fie atacat, l-a izbit cu suliţa în piept...

Prietenii lui abia au izbutit să scoată de pe cîmpul de bătaie trupul neînsufleţit al lui Patrocle. Dar armele lui Ahile aşa şi au rămas ca pradă de război la Hector.

Cînd a aflat această ştire, Ahile a izbucnit în plîns. Patrocle fusese pentru el mai scump decît un frate...

Rănit şi umilit, regele Agamemnon a venit încă o dată la Ahile să-şi ceară scuze că l-a ofensat.

— Lasă. Am şi uitat, i-a răspuns Ahile. Acum sînt obligat să-l nimicesc pe Hector !

O săptămînă mai tîrziu, după ce meşterul din Olimp i-a făurit alte arme, Ahile a ieşit să se răzbune. Mînia lui era atît de mare, încît în scurtă vreme i-a doborît pe cei mai vrednici dintre apărătorii Troiei.

Ceilalţi oşteni au bătut în retragere şi s-au adăpostit în cetate. Numai Hector a rămas afară să-l înfrunte.

Duelul a durat aproape toată ziua. Spre seară Hector a căzut răpus. Înverşunat, Ahile l-a legat de carul său şi l-a tîrît pe jos de-a lungul zidurilor Troiei.

Hecuba, mama lui Hector, stătea mută pe zid şi urmărea cum trupul fiului ei este batjocorit...

Această faptă i-a displăcut şi zeului Apolo care ţinea cu Troia. În toiul unei bătălii el a venit în faţa lui Ahile şi i-a spus :

— Ajunge ! Căci ai vărsat rîuri de sînge. Tu unul ai trimis mai multe umbre în Infern, decît întreaga voastră oaste !

Ahile era înfierbîntat de luptă şi i-a răspuns :

— Fereşte-te din calea mea ! Nu te vîrî ! E timpul să distrug cetatea asta ! Zădarnic o mai ocroteşti !

Şi, cum Apolo mai stătea pe loc, a ridicat lancea să-l lovească. Zeul luminii a dispărut. Dar în aceeaşi clipă de pe zidurile Troiei Paris l-a ţintit cu arcul pe Ahile. Săgeata nu i-ar fi pricinuit, probabil, nici un rău, dacă Apolo, turbat de supărare, n-ar fi îndreptat-o cu mîna lui drept în călcîiul lui Ahile.

Eroul a simţit că-i pier puterile, dar n-a lăsat lancea din mînă. Printr-o ultimă sforţare a aruncat-o spre duşmanii săi, s-a clătinat, a căzut într-un genunchi şi, înainte de a-şi da suflare, le-a strigat :

— Vai vouă ! Celor care vă uitaţi acum la mine cu bucurie ca mă prăbuşesc... Vai vouă...

În scurtă vreme, o săgeată otrăvită l-a lovit şi pe Paris. Înţelegînd că va muri, el a îmbrăţişat-o pe Elena, pe care o răpise la îndemnul Afroditei, şi s-a retras în munţi, pe locurile unde altădată a dus o viaţă liniştită de păstor. Aici, în chinuri nemaipomenite, s-a stins încet în braţele bătrînului care pe timpuri îl găsise părăsit în mijlocul pădurii...

Discordia îşi atinsese scopul. Pitită printre stîncile Olimpului, ea urmărea satisfăcută cum lumea se năruia treptat în mreaja unei intrigi pusă la cale de răutatea ei. În mîna stîngă avea o cupă cu venin. În dreapta ţinea un măr de aur, pe care incrustase o nouă viclenie...

---

a incrusta — a împlînta, a imprima ceva pe suprafaţa unui obect (litere, ornamente)

infern — iad

lance — suliță
a ofensa — *a insulta, a jigni*
onoare — (aici) reputație bună, prestigiu
vrednici — capabili, destoinici
vulnerabil — slab, defectuos, care poate fi rănit ușor

Răspundeți :

— De ce Ahile era de nebiruit în luptă ?
— In ce împrejurări și-a găsit, totuși, moartea ?
— Dați exemple din viața voastră, în care poate fi aplicată expresia „Călcîiul lui Ahile".

Rețineți :

— „Călcîiul lui Ahile" simbolizează locul vulnerabil, principala slăbiciune a unui om.

CALUL TROIAN

Războiul nu mai avea sfîrșit. Oștenii greci erau nemulțumiți. Dorul de casă îi îndemna să se întoarcă înapoi în Grecia. Agamemnon era pe cale să le satisfacă vrerea.

Dar Ulise (numit și Odiseu) l-a convins că trebuie să mai îngăduie o săptămînă.

— De ce ?

— E timpul să încercăm o altă armă.

— Ce armă ? l-a întrebat nedumerit Agamemnon.

— Înșelăciunea.

— Rîzi de mine !

— Ba nu. Sînt nouă ani de cînd luptăm la zidurile Troiei. Cu forța nu ne-a reușit nimic. Cetatea mai rezistă. Și, totuși, am putea s-o cucerim, dacă o mînă de viteji s-ar apuca să ne deschidă porțile... pe dinăuntru.

Agamemnon a izbucnit în rîs.

— Nu rîde, l-a oprit Ulise. Am întocmit un plan... Înșiși troienii vor duce oștenii noștri în cetate...

— Cum îți închipui tu așa ceva ?

— Vom profita de faptul, că troienii vor să se pună bine pe lîngă zeii noștri. Astfel, drept sacrificiu vom meșteri un cal de lemn, în care să poată fi ascunși mai mulți ostași. Apoi ne vom

preface că plecăm... În rest rămîne să ne bizuim pe zei.

— Fie, s-a învoit Agamemnon. Ai mînă liberă să faci ce vrei.

Ajutat de lemnari, Ulise a meşterit un cal uriaş, aşezat pe nişte roţi, cu ajutorul cărora să poată fi mutat din loc în loc. Pe dinăuntru calul era gol, încît putea dosi aproape o duzină de soldaţi.

— Şi chiar vor fi troienii atît de neprevăzători, încît nu vor dori să vadă ce-i în burta lui ? a exclamat Agamemnon, cînd l-a văzut.

— Nu, l-a asigurat Ulise, căci vom grava pe el inscripţia : „Zeiţei Atena din partea grecilor recunoscători". Citind-o, troienii nu se vor încumeta să scotocească înăuntru, de teamă să n-o irite pe zeiţă.

În ziua sorocită, Ulise şi cu alţi nouă viteji au intrat în burta calului, au tras uşa secretă după dînşii şi au zăvorît-o pe dinăuntru.

Agamemnon, după cum erau înţeleşi, a pornit cu oastea la atac, dar în toiul luptei a făcut în aşa fel, ca troienilor să li se pară că victoria înclină către ei. Îmbărbătîndu-se, troienii au năvălit cu forţe proaspete pe ţărm, iar grecii au urcat în grabă pe corăbii şi s-au făcut că pleacă.

— Izbîndă ! Izbîndă ! strigau însufleţiţi oştenii lui Priam. Grecii se duc ! Războiul s-a sfîrşit !

De pretutindeni din cetate se auzeau exploziile de bucurie ale troienilor, care credeau, într-adevăr, că adversarii lor au dat bir cu fugiţii.

Cînd valul de entuziasm s-a stins puţin, învingătorii au dat cu ochii de calul părăsit pe ţărm.

— Să-l ardem !

— Să-l nimicim !

— Să-l aruncăm în mare ! au strigat unii troieni.

— Ba nu ! s-a opus sfetnicul regelui. Citiţi inscripţia... E un dar pentru zeiţa lor ocrotitoare. Eu zic să-l ducem în cetate şi astfel s-o cîştigăm de partea noastră pe Atena !

— Nu ! Nu-l ascultaţi ! a glăsuit atunci preotul Laocoon. Văd că degeaba v-aţi războit atîta timp cu grecii. N-aţi însuşit, că sînt vicleni ! De ce în alte dăţi, cînd i-aţi bătut mai tare, n-au plecat ?... Treziţi-vă ! Distrugeţi calul ! Mie îmi este teamă şi de

grecii, care ne vin cu daruri !

Troienii au ridicat din umeri. Mai ştii ? Poate că preotul Laocoon are dreptate...

— Nu vă pripiţi ! a insistat din nou sfetnicul regelui. Să nu batjocoriţi trofeul ! Ceea ce aparţine zeilor nu poate fi atins de om !

Însă Laocoon a ridicat o suliţă de jos şi a străpuns cu ea pîntecul calului. Zîngănind, arma s-a lovit de ceva tare şi s-a frînt.

— Aţi văzut ? Se pare că a lovit un scut !

De cum a rostit aceste vorbe, marea s-a învolburat, s-a revărsat spre mal şi dintre valuri s-au arătat doi şerpi otrăvitori, trimişi de Hera. Ei s-au năpustit asupra fiilor lui Laocoon, care stăteau pe ţărm. Părintele s-a repezit să-i scape. Dar prea tîrziu ! Monştrii, mai groşi ca braţul şi lungi de două ori cît omul, l-au încolăcit şi pe dînsul de mîini şi de picioare şi l-au sugrumat...

— Aţi văzut ? Zeii s-au răzbunat pe el, a constatat înfiorat sfetnicul regelui. Doreşte cineva şi pentru noi asemenea pedeapsă ?

Troienii au înţeles în felul lor ivirea şerpilor şi, bucuroşi că pot s-o îmbuneze pe Atena, s-au înhămat la cal şi l-au tîrît în centrul oraşului.

Apoi au scos din beciuri amfore cu vin, au întins mese cu tot felul de bucate, au petrecut pînă la miezul nopţii, rîzînd de greci şi blestemînd războiul... În sfîrşit, obosiţi de cîntece şi dansuri, s-au împrăştiat pe la case şi s-au lăsat în voia visurilor.

Dar liniştea era amăgitoare.

Pîndind momentul potrivit, Ulise a tras zăvorul pe dinăuntru, a deschis uşa şi voinicii ascunşi în pîntecele calului au coborît în piaţă.

Fără să facă prea mult zgomot, ei s-au răfuit mai întîi cu paznicii somnoroşi de la porţile principale ale cetăţii.

Cam în acelaşi timp Agamemnon s-a reîntors cu oastea în tabăra părăsită. Acum stăteau cu toţii la pîndă lîngă ziduri şi aşteptau semnalul lui Ulise.

Dintr-odată, de sus, din turnul de pază a răsunat un strigăt :

— Trădare ! Fraţilor ! La arme !

Dar, înainte ca cineva să înţeleagă ce se întîmplase, porţile cetăţii s-au deschis şi grecii au năvălit pe străzile oraşului. Focul a cuprins primele case...

Treziţi din somn, troienii alergau buimaci în căutarea unui adăpost. Cei mai viteji au pus mîna pe arme. Însă năvălitorii îi măturau din cale, îi ucideau, îi aruncau în flăcări.

Trei zile şi trei nopţi la rînd a durat cruntul măcel. În a patra zi, după ce nu mai rămăsese piatră pe piatră din oraşul Troia, grecii au încărcat toate bogăţiile ei pe corăbii şi au ieşit în larg.

Pe una din corăbii, instalată lîngă Menelau, stătea Elena — pricina războiului Troian. Regele fusese hotărît s-o pedepsească, dar frumuseţea ei l-a dezarmat şi ura, adunată pe parcursul celor zece ani de suferinţă, i s-a topit ca gheaţa.

Acum, ţinîndu-se de mîini, ei admirau satisfăcuţi peisajul de la orizont. În urma lor, ca un blestem, se înălţa spre cer un stîlp enorm de fum, care vestea întregii lumi că Troia a pierit, că Troia nu mai este...

---

amforă — vas de lut cu două toarte, folosit în antichitate pentru păstrarea vinului
duzină — — un grup din douăsprezece persoane
a irita — a supăra, a enerva
măcel — ucidere în masă a oamenilor, masacru
a profita — a trage un folos, a cîştiga
sacrificiu — (aici) jertfă adusă zeilor
sfetnic — sfătuitor (al regelui), consilier.

Răspundeţi :

— Ce şiretlic a folosit Ulise, ca să-i învingă pe troieni ?
— De ce, oare, troienii au căzut aşa uşor în cursă ?
— Ce calităţi deosebite îl caracterizează pe Ulise ?
— Demonstraţi că războaiele aduc numai nenorociri.

Reţineţi :

— Expresia „Calul troian" semnifică un vicleşug al adversarului, o cursă în care cazi de bună voie, dintr-o prea mare încredere în cei cu care te afli în conflict.
— Duşmanul nu trebuie crezut nici chiar atunci, cînd îţi aduce daruri !

CONCLUZII GENERALE :

1. *Cei mai îndepărtaţi strămoşi ai noştri au fost tracii. Ei ocupau teritorii imense şi aveau mai multe nume, după regiuni. Tracii care locuiau pe pămînturile, unde astăzi se află Republica Moldova şi România, erau numiţi „daci" (de către latini) sau „geţi" (de către greci). Leagănul tracilor a fost Dunărea de jos, cu cele două maluri mănoase, şi Carpaţii bogaţi în metale şi păduri.*

2. *Primele ştiri despre strămoşii noştri — tracii — se desprind din mitologia greacă. Legendele povestesc că :*
   - *— Prometeu a cunoscut un păstor trac ;*
   - *— Heracle a trecut de mai multe ori prin Tracia ;*
   - *— Argonauţii au poposit la regele Fineu din Tracia ;*
   - *— Urmăritorii lînii de aur s-au stabilit în Tracia, întemeind oraşul Tomis ;*
   - *— Neîntrecutul cîntăreţ Orfeu era din Tracia ş. a. m. d.*

3. *Toate aceste informaţii demonstrează că poporul nostru are rădăcini foarte adînci în trecutul îndepărtat al istoriei şi că sîntem urmaşii unuia dintre cele mai străvechi neamuri care au trăit cîndva în Europa.*

COPILĂRIA STRĂBUNILOR

TRACII ÎN RĂZBOIUL TROIAN

Cînd Troia a fost asediată, regele Priam a trimis gonaşi în toată lumea să-şi înştiinţeze prietenii de nenorocirea care l-a lovit.

Un sol de-al lui a ajuns şi la Bunellos, regele tracilor de la gurile Istrului (Dunării de azi).

Bunellos era una din căpeteniile tracilor, cu care troienii făceau negoţ. Aflînd de năvălirea grecilor, el a adunat în grabă o oaste din cei mai bravi supuşi ai săi, i-a urcat pe corăbii şi i-a trimis în Troia.

Însă războiul troian, părea să nu aibă sfîrşit. În al nouălea an de hărţuială a sosit în Troia însuşi regele Bunellos, însoţit de cei trei fii ai săi.

Priam l-a primit ca pe un frate. Însufleţiţi de prezenţa căpeteniei lor, tracii făceau minuni de vitejie.

Într-o zi, pe cînd voinicul Ahile era certat cu Agamemnon şi nu vroia să participe la luptă, troienii i-au lovit pe greci cu atîta ardoare, încît puţin a lipsit să nu-i arunce cu totul în mare. Oastea lui Bunellos, susţinută de marele Hector, i-a împins pînă la corăbii. Aici, ştiind că nu mai au unde se retrage, grecii s-au strîns în jurul lui Patrocle, care purta pe umeri mantia lui Ahile.

— Nici un pas înapoi ! striga Patrocle, îmbărbătîndu-i pe ai săi cu fapta.

Pe unde trecea el, lăsa în urmă brazde de răniţi şi morţi. Troienii au şovăit. Credeau că însuşi Ahile se războia cu ei.

Ca să le dea curaj, regele Bunellos s-a postat în faţa lui Patrocle. Cîteva secunde s-au înfruntat doar cu privirile, apoi s-au izbit cu săbiile, s-au lovit cu scuturile, s-au împuns cu lăncile. Amîndoi erau voinici şi bine pregătiţi de lupta corp la corp, însă Patrocle, mult mai tînăr decît regele, a pîndit momen-

tul cînd Bunellos a uitat de apărare şi i-a împlîntat cu toată forţa sabia în burtă.

Regele a scăpat arma din mînă şi s-a prăbuşit cu faţa în nisip. Patrocle a răcnit victorios spre cer. În aceeaşi clipă, însă, Hector l-a străpuns cu suliţa în piept...

Rănit de moarte, regele tracilor a fost adus în palatul lui Priam. Printr-un ultim efort, el l-a rugat pe stăpînul Troiei să aibă grijă de feciorii săi şi, cu primul vînt prielnic, să-i trimită înapoi în Tracia.

— Voinţa ta e lege pentru mine, l-a asigurat Priam, sfîşiat de suferinţă.

După funeraliile rînduite ca la traci, regele Troiei i-a chemat pe cei trei fii ai lui Bunellos şi le-a spus :

— E dureros să-ţi pierzi părintele într-un pămînt străin... Totuşi, să ştiţi : pămîntul meu e şi pămîntul vostru ! Şi, dacă vreodată careva din voi va simţi nevoia unui prieten de nădejde, atunci îl va găsi aici, între copiii şi urmaşii mei ! Acum, prin voia tatălui vostru, sînt nevoit să vă trimit acasă. Nu înainte, însă, de a vă răsplăti devotamentul de care aţi dat dovadă în apărarea Troiei...

Spunînd acestea, Priam a făcut un semn şi sfetnicul său a adus un scut, o sabie şi o lance cu vîrful aurit.

— Iată cadoul meu, a continuat regele. Sînt armele voinicului Ahile. Hector le-a dobîndit în luptă de la Patrocle — ucigaşul tatălui vostru. Au fost lucrate de meşterul lui Zeus. Cine le are ajunge de nebiruit pe cîmpul de bătaie.

Bătrînul rege a făcut o scurtă pauză, s-a uitat pe rînd la fiecare, apoi a glăsuit :

— Sînteţi trei fraţi. Viaţa ar putea să vă despartă, iar nenorocirea — să vă învrăjbească... Opuneţi-vă ! Nu vă lăsaţi înfrînţi de ea. Şi, principalul, nu uitaţi că armele lui Ahile doar mînuite împreună ajung să fie chezăşia unei mari puteri.

Moştenitorii lui Bunellos le-au luat, i-au mulţumit, dar l-au rugat să-i lase în cetate, să-şi facă în continuare datoria.

— Nu ne putem întoarce, fără să-l răzbunăm pe tata, a zis Carpinus, fratele mai mare.

— Şi pe urmă, înşişi apărătorii Troiei mai au nevoie de aceste arme, a adăugat mezinul, ridicînd în aer sabia lui Ahile.

— Nu pot. Mi-am dat cuvîntul, a rostit Priam.

— Ştim. Dar dreptul fiilor la răzbunare te poate dezlega de el, a insistat şi Hector.

Regele a stat puţin în cumpănă, apoi a zis :

— Fie... Dorinţa voastră e mai puternică decît împotrivirea mea.

Aflînd de darul lui Priam, Hera s-a dus într-un suflet la Zeus şi i-a cerut :

— Trimite potopul în cetatea lui ! Răstoarnă munţii peste dînsul ! Fă-l să regrete că a uitat cui aparţin aceste arme !

— Nu pot să fac aşa ceva, i-a răspuns atotputernicul ei soţ. Tu personal ai pus la cale acest război. Descurcă-te cum ştii. Priam nu are nici o vină. Dar, ca să nu te superi, am să ordon meşterului meu să-i făurească lui Ahile alte arme.

Nemulţumită, Hera a coborît în peştera Discordiei.

— Am noi duşmani. Ajută-mă să-i învrăjbesc !

— Pe cine ? s-a linguşit Discordia.

— Pe fraţii traci. Sînt trei. Şi fiecare din ei deţine cîte o armă din Olimp. Dacă nu fac nimic, ca să-i despart acum, ca mîine vor ajunge de nebiruit !

— Las' pe mine, s-a grozăvit Discordia. Ştii bine că nu există prieteni, fraţi, îndrăgostiţi sau rude, pe care eu să nu-i pot duşmăni. Dar cred că mai întîi ar trebui să sărbătorim căderea Troiei.

Hera a tresărit.

— Cum ai putea s-o faci ?

— Cu ajutorul lui Ulise.

Şi zeiţa vicleniei i-a împărtăşit în taină şiretlicul cu calul de lemn, pe care grecii abia urmau să-l meşterească...

---

ardoare — avînt, înflăcărare
chezăşie — garanţie, asigurare
devotament — dăruire, abnegaţie
funeralii — ceremonie de înmormîntare
a împlînta — a înfige
negoţ — comerţ, negustorie
a şovăi — a sta la îndoială, a fi nehotărît

Răspundeţi :

— Cum au ajuns tracii să lupte de partea Troiei ?
— Ce sfat le-a dat regele Troiei fraţilor traci ?

— De ce zeiţa Hera n-a vrut ca armele lui Ahile să fie mînuite de fraţii traci ?

Reţineţi :

— Neamul tracilor era unul dintre cele mai numeroase din lume. După „socoteala“ lui Herodot, dacă tracii ar fi avut un singur cîrmuitor şi s-ar fi înţeles între ei, atunci ar fi ajuns de nebiruit şi cu mult mai puternici decît toate celelalte neamuri.

ÎNFRĂŢIREA TROIENILOR CU TRACII

Bucuroşi că li s-a permis să rămînă în continuare în cetatea Troia, feciorii lui Bunellos nu scăpau nici o ocazie să-şi demonstreze vitejia. La început, temîndu-se pentru viaţa lor, regele Priam a pus o gardă specială să-i păzească. Dar, cînd s-a convins că armele lui Ahile, într-adevăr, sînt înzestrate cu puteri miraculoase, a răsuflat mai uşurat şi le-a permis să lupte acolo, unde pericolul era mai mare.

Cot la cot cu dînşii, lupta şi Enea, fiul zeiţei Afrodita şi a păstorului Anhise. El era căsătorit cu fiica lui Priam. Cînd Hector a căzut în luptă, regele i-a încredinţat lui Enea conducerea cetăţii Troia.

În fiece seară, după luptă, cei trei fraţi veneau împreună cu Enea la el acasă, unde Creuza, soţia lui, îi aştepta cu masa pusă. Uneori o găseau aici şi pe Dicena, sora lui Enea, ajunsă la vîrsta, cînd lumea îmbracă, de obicei, culorile iubirii. Atunci Carpinus, furînd-o cu privirea, pierdea treptat darul vorbirii, se îmbujora la faţă şi, dintr-un voinic capabil să doboare un taur dintr-o lovitură, se transforma într-un flăcău blajin şi ruşinos, care nu ştia ce să facă cu mîinile sale mari cît două buzdugane.

De sus, de pe Olimp, zeiţa Afrodita se uita la ei cu îngăduinţă părintească...

În noaptea cînd grecii (datorită vicleniei lui Ulise) au deschis porţile Troiei şi s-au năpustit ca un potop peste oraş, fraţii traci tocmai ieşeau din casa lui Enea, unde sărbătoriseră victoria. În partea opusă a cetăţii a izbucnit pojarul. Cerul s-a înroşit. Marea părea un bălc de sînge. Ţipetele disperate ale

femeilor făceau tabloul asemănător cu iadul.

— Salvaţi-vă ! Am fost trădaţi ! le-a strigat un grup de tineri care dădeau bir cu fugiţii.

— Staţi ! Încotro ? La arme ! a încercat Enea să-i oprească.

Dar frica se cuibărise deja în pieptul lor. Nu mai erau buni de nimic. Adevărata stăpînă a cetăţii devenise panica. Înfuriat, Enea şi-a smuls sabia din teacă şi a pornit la vale, spre palatul lui Priam. Fraţii traci au luat-o după dînsul.

Cînd au ajuns, palatul era în flăcări. Prin uşile smulse din ţîţîni ieşeau oştenii greci cu braţele pline de lucruri jefuite. În fruntea lor păşea feciorul lui Ahile, cu sabia însîngerată, tîrîndu-l după sine pe regele Priam.

— Mişeilor ! a strigat Enea. Nu vă atingeţi de stăpînul meu !

Şi era gata să se repadă înainte, dar regele, văzîndu-l, i-a ordonat :

— Stai ! Nu te apropia ! Nici eu, nici Troia nu mai poate fi salvată. Tu ai acum o altă datorie : să duci urmaşii noştri spre ţărmul de unde a venit Dardan ! Eu te oblig s-o faci !

Ultimele cuvinte le-a rostit în clipa cînd fiul lui Ahile s-a întors fulgerător spre dînsul şi l-a spintecat în două dintr-o lovitură.

— Ah ! Vă omor pe toţi ! a răcnit Enea rotindu-şi sabia printre ucigaşii socrului său.

— Curmaţi-i viaţa ! a dat poruncă fiul lui Ahile.

Vreo douăzeci de oşteni şi-au lăsat prada pe scările palatului, şi au sărit cu armele la Enea. Dintr-o săritură, tracii au făcut un zid de netrecut în faţa lui.

— Retrage-te ! i-a zis Carpinus. Aici nu mai avem ce face.

Şi pas cu pas, apărîndu-se de ceata adversarilor care se încurcau unii pe alţii, toţi patru s-au adăpostit în ulicioarele înguste, unde duşmanii n-au mai avut curaj să-i urmărească.

Un sfert de oră mai tîrziu au revenit acasă. Creuza, cu feciorul şi părintele lui Enea îi aşteptau în prag. Invadatorii cotrobăiau deja prin casele vecine.

Dintr-o dată Carpinus a tresărit. Printre strigătele după ajutor a auzit o voce cunoscută.

— Dicena ! Cum am putut să uit !

Iute ca cerbul, el a sărit cîteva ziduri şi s-a pomenit în curtea unde locuia Dicena. Patru vlăjgani încercau să pună mîna pe ea.

— Mai întîi prindeţi-mă pe mine ! le-a strigat Carpinus, sărind în mijlocul lor.

În aceeaşi clipă pumnii lui de fier au căzut ca trăsnetul în capul lor. Era întîia oară cînd ştia ce trebuie să facă cu ei în prezenţa fermecătoarei fete... Trei dintre vrăjmaşi s-au prăbuşit ca seceraţi sub ziduri. Pe cel de-al patrulea, năucit de lovitură, l-a ridicat în sus şi l-a aruncat spre uşa ce dădea în stradă. Uşa s-a făcut ţăndări şi a zburat cu tot cu adversar afară. În cadrul ei, gata de luptă, au apărut fraţii mai mici ai lui Carpinus.

— Ai nevoie de noi ?

— Deocambată nu ! Dar în curînd va trebui să spargem încercuirea şi să răzbim spre munte !

Dicena a venit lîngă dînsul, l-a îmbrăţişat şi i-a mulţumit cu ochii înotînd în lacrimi.

— Să mergem, i-a zis Carpinus, luînd-o de mînă şi ocrotind-o cu scutul de duşmanii care începeau să-şi revină.

În stradă au dat de Enea. Îl ducea în braţe pe tatăl său bătrîn. Micul Ascaniu se ţinea de haina lui. Creuza era alături. Ducea în mînă un cufăraş cu lucruri luate la întîmplare din casă.

Acum vacarmul catastrofei se auzea de pretutindeni. În faţa lor s-a arătat o ceată de războinici.

— Vom trece printre ei ! a hotărît Carpinus şi s-a postat în frunte.

Enea i s-a alăturat. Ceilalţi doi fraţi îi apărau din părţi. La

mijloc stăteau femeile, bătrînii şi copiii. În spate — purtătorul de arme al lui Enea. Astfel distribuiţi, au răzbit spre una din porţile secrete ale Troiei şi au ieşit afară din cetate.

Majoritatea troienilor care scăpaseră cu zile s-au adunat pe muntele Ida. Stăteau pitiţi în dosul copacilor şi urmăreau înfioraţi cum li se mistuie cetatea.

Ajuns acolo, Enea a constatat că în învălmăşeală şi-a pierdut soţia. Disperat, a strigat-o de cîteva ori şi, pentru că nu i-a răspuns nimeni, a făcut cale întoarsă.

A găsit-o abia sub zidul Troiei. Fusese doborîtă cu o lance pe la spate.

El s-a lăsat în genunchi lîngă dînsa, i-a cercetat rana, a vrut s-o bandajeze.

— Nu trebuie, a rostit încetişor Creuza. Zeii n-au vrut ca eu să merg cu tine în ţara lui Dardan... Dar tu nu te opri din drum... Ai grijă de feciorul nostru... Adio...

Şi fiica regelui s-a stins ca o lumină lîngă pieptul lui.

Ca să-şi înăbuşe durerea, Enea a pus mîna pe armă şi s-a aruncat asupra grecilor care ieşeau cu pradă din cetate.

Spre dimineaţă, rănit şi obosit, a revenit pe munte, purtînd în braţe trupul neînsufleţit al credincioasei lui soţii. Aici le-a transmis troienilor porunca de pe urmă a regelui Priam, apoi i-a întrebat :

— Mă veţi urma şi voi în ţara de unde au venit strămoşii noştri ?

— Da ! au răspuns troienii într-un singur glas.

— În ciuda tuturor primejdiilor pe care le vom întîlni în cale ?

— Oricît de mari ar fi, vom trece peste ele !

— Atunci vă jur şi eu să nu ştiu de odihnă pînă în clipa, cînd voi atinge cu piciorul ţărîna, pe care a călcat Dardan !

Troienii cunoşteau că cei care au pus întîia piatră în temelia Troiei au venit pe apă dintr-o ţară, pe care o numeau Hesperia (adică „ţara din asfinţit"). Însă nimeni nu ştia precis unde se află ea. Unicul reper al lor era un rîu, pe nume Tibru, care curgea domol printre cîmpiile mănoase ale ţării (Italia de azi).

Între timp, grecii au prefăcut cetatea Troia într-o grămadă de ruine, au încărcat bogata pradă pe corăbii şi au plecat în larg.

Abia atunci oamenii lui Enea au coborît din munte și au construit douăzeci de corăbii, cu care au ajuns fără peripeții în Tracia. Numai aici puteau fi siguri de securitatea lor.

Într-o seară, văzîndu-l îngîndurat pe Enea, Carpinus s-a apropiat de el și i-a propus să meargă mai departe, spre Istru, unde să-și construiască o nouă Troie. Enea i-a mulțumit, dar n-a fost de acord.

— Nu pot, a zis. Erai de față, cînd regele mi-a ordonat să caut Hesperia. Cum aș putea să-i neglijez dorința ?

— Da, ai dreptate. Și, totuși, nu te grăbi. Te văd aproape zilnic cu ochii ațintiți spre mare. E încă prea devreme să pleci spre asfințit. Într-acolo s-au îndreptat și grecii, dușmanii tăi de moarte.

— Știu. M-am gîndit la asta. Pericolul e mare. Dar nu pot zăbovi. Mîine voi ridica ancora.

— Atît de repede ? a tresărit Carpinus.

— De ce te miri ? Ce ai ?

— Nimic... Vroiam să știu... Dicena e obligată să te însoțească ?

— Firește. Dacă nu cumva are de gînd să se mărite...

— Atunci dă-mi voie să-i cer mîna, l-a rugat Carpinus.

— Și ea ce zice ?

— E de acord.

— M-ați pus în fața unei hotărîri, pe care ați luat-o fără mine.

— Te superi ?

— Pe tine, care mi-ai fost ca frate ? Cum aș putea ? Mă bucur !

— Ești un adevărat prieten, Enea !

— Așa să fim întotdeauna !

A doua zi s-a jucat nunta lui Carpinus cu Dicena. Mesele erau întinse chiar pe țărm, lîngă corăbii. Marea, pămîntul, cerul — toate păreau cuprinse în hora înfrățirii celor două neamuri.

Dicena mai era încă mireasă, cînd fratele ei a ordonat plecarea.

În clipa despărțirii, căpetenia troienilor și-a scos din piept insemnul puterii — o placă de aur, pe care erau gravate două săbii încrucișate pe fonul unei cununi de spini. Era „blazonul

suferinţei", rămas de la Dardan. Enea l-a frînt în două. O jumătate şi-a oprit-o sie, iar pe cealaltă i-a întins-o lui Carpinus.

— Păstreaz-o pentru urmaşii tăi, i-a zis. Să-şi amintească la vederea ei de înfrăţirea noastră.

Apoi a urcat pe corabie şi a ieşit în larg.

Una după alta, corăbiile troiene au luat-o spre asfinţit. Tracii stăteau pe ţărm şi urmăreau tăcuţi cum fiii unui popor rătăcitor îşi căutau pămîntul printre valuri...

---

blajin — blînd, liniştit, paşnic
blazon — stemă, semn distinctiv
cufăr — ladă, geamantan
invadatori — năvălitori, cotropitori
îngăduinţă — încuviinţare, permisiune, aprobare
miraculos — uimitor, extraordinar, supranatural, magic
mişei — ticăloşi, nemernici
panică — sentiment de spaimă cumplită
securitate — protecţie, apărare, faptul de a fi la adăpost de orice pericol
vacarm — zgomot asurzitor

Răspundeţi :

— Ce s-a întîmplat cu fraţii traci în noaptea cînd Troia a căzut ?
— Care a fost ultima dorinţă a regelui Priam ?
— Cum s-au înfrăţit troienii cu tracii ?

Reţineţi :

— După căderea cetăţii Troia, urmaşii lui Dardan s-au refugiat în Tracia, unde sora căpeteniei lor s-a căsătorit cu Carpinus, viitorul rege al tracilor de la gurile Dunării.

ÎNTEMEIEREA ROMEI

După cîţiva ani de rătăciri pe mare, corăbiile troienilor au atins, în cele din urmă, ţărmul Italiei. Stăpînul ţinutului unde au tras la mal era Latinus, un rege bătrîn care avea o fiică pe nume Lavinia. Aflînd de unde vin şi cine sînt ei, regele i-a primit cu multă cinste şi bunăvoinţă.

Nu multă vreme după asta, Enea a luat-o de nevastă pe Lavinia. Cînd regele Latinus s-a petrecut din viaţă, Enea i-a moştenit tronul.

În al patrulea an de domnie, întorcîndu-se de la război, l-a surprins o furtună pe fluviul Nimiciu. Luată de vîrtej, corabia lui a ieşit de sub control şi la prima cotitură s-a izbit de stînci. Enea s-a dus la fund. Cum purta armură grea pe el, n-a mai putut răzbi la suprafaţă...

Rege a fost ales feciorul său Ascaniu, pe care l-a adus din Troia.

Proaspătul rege a părăsit cetatea de scaun a lui Enea şi a construit un alt oraş. Noul oraş era împrejmuit din toate părţile cu ziduri albe şi lungi, de unde i s-a tras şi denumirea de Alba-Longa.

Treizeci de ani la rînd a domnit Ascaniu, lăsînd în urma sa un stat puternic şi bogat. După încă trei sute de ani pe tronul din Alba-Longa murea regele Proca, răsstrănepotul lui Enea. Cu limbă de moarte, el a lăsat tronul fiului său mai mare — Numitor. Dar Amuliu (mezinul) lacom de putere, a ieşit din cuvîntul părintelui, silindu-l pe Numitor să-i cedeze tronul. Acesta s-a supus.

De teamă ca nu cumva urmaşii lui Numitor să-i ceară socoteală, Amuliu şi-a pus în gînd să se răfuiască şi cu dînşii.

Numitor avea doi copii : o fată şi un băiat. Acesta din urmă a fost ademenit de unchiul său la o vînătoare şi, ca şi cum din întîmplare, cineva a tras în el cu arcul şi l-a omorît.

Acum venise rîndul fetei. O chema Reea-Silvia şi era atît de gingaşă şi de frumoasă, încît Amuliu, în loc s-o omoare, a hotărît s-o facă vestală (un fel de preoteasă, obligată să întreţină focul sacru din templul zeiţei Vesta). În această postură Silvia nu avea dreptul să se mărite şi, deci, nu putea avea feciori care să pretindă tronul lui Amuliu.

Dar zeiţa Afrodita, care era protectoarea urmaşilor lui Enea, a făcut ca Marte, zeul războiului, s-o îndrăgească... În primăvară, cînd Tibrul a ieşit din maluri, Silvia a adus pe lume doi feciori gemeni.

Vestea l-a scos din sărite pe Amuliu şi el a poruncit ca gemenii să fie aruncaţi în Tibru, iar mama lor să fie dusă la închisoare.

Slugile s-au grăbit să-i îndeplinească porunca. Dar s-au temut să-şi ia pe suflet un păcat atît de mare şi, în loc să arunce pruncii în apă, i-au aşezat într-o covată şi au împins-o la vale, nădăjduind că, mai devreme sau mai tîrziu, valurile îi vor înghiţi.

Însă zeii vegheau asupra celor doi copii şi, prin voinţa lor divină, rîul s-a revărsat în cîmpie pînă cînd covata s-a agăţat de crengile unui smochin de pe colina Palatină. În aceeaşi clipă apa a prins a se retrage, lăsîndu-i pe fraţii gemeni vii şi nevătămaţi la marginea pădurii.

Nu departe de locul cela se afla o peşteră, unde îşi avea bîrlogul o lupoaică. Tocmai atunci lupoaica alerga să-şi hrănească puişorii. Auzind plînsul copiilor, ea s-a abătut din cale, a dat de cei doi gemeni şi i-a alăptat. Apoi i-a dus cu sine în grotă şi i-a amestecat cu lupuşorii ei, ca să nu moară de frig.

Un păstor, care avea grijă de turmele regelui, a văzut întîmplător cum lupoaica îi alăpta pe cei doi prunci. Mirat la culme, el a aşteptat pînă cînd feara s-a afundat în pădure şi, cu inima în dinţi, s-a furişat în grotă, a luat copiii şi i-a adus în coliba sa.

De cum i-a văzut, soţia lui şi-a dat seama că pruncii erau cei doi gemeni, salvaţi printr-o minune.

— Dacă regele află că i-am adăpostit, sîntem pierduţi, i-a spus ea cu jumătate de voce soţului.

— Şi ce propui ? Să-i aruncăm din nou în Tibru ?

— Ferească-ne zeii de aşa ceva !

— Atunci am hotărît : rămîn la noi. Între ceilalţi doisprezece copilaşi ai noştri se vor hrăni şi ei... La o adică, vom spune că sunt ai noştri.

Femeia s-a liniştit, i-a scăldat, i-a înfăşat şi i-a primit în sînul familiei. Pe unul l-au numit Remus, iar pe celălalt — Romulus.

Şi au crescut ei nişte flăcăi voinici şi frumoşi, încît se vedea de la o poştă că nu sunt nişte păstori de rînd. Dintre toate ocupaţiile, cîte le aveau, cel mai mult au îndrăgit vînătoarea. Le plăcea să cutreiere pădurile, să-şi măsoare puterea cu urşii, să se ia la întrecere cu cerbii. Toţi păstorii din împrejurimi îi stimau şi ascultau de sfaturile lor.

Între timp Reea-Silvia care fusese eliberată din închisoare, nemaiputînd îndura fărădelegile lui Amuliu, a prins a îndemna

poporul la revoltă. Regele a închis-o din nou şi se pregătea s-o dea pe mîna călăului.

Auzind ce-o aşteaptă pe mama lor adevărată, bătrînul păstor i-a chemat pe cei doi fraţi şi le-a spus cine erau ei în realitate.

— Pînă acum am făcut tot ce mi-a stat în puteri, ca să vă ocrotesc de vitregiile destinului, le-a zis el în încheiere. De-acum încolo e în puterea voastră să faceţi ce doriţi...

Flăcăii au jurat pe loc să se răzbune pentru toate nedreptăţile săvîrşite de Amuliu şi să-i întoarcă tronul lui Numitor, bunicul lor. Dar timpul îi mîna din urmă. În Alba-Longa maica lor era tîrîtă cu forţa spre eşafod...

Atunci au hotărît ca Romulus să-i adune în grabă pe păstori, iar Remus să se ducă la Numitor şi să-i ceară ajutor.

Aşa au şi făcut. Romulus şi-a înarmat prietenii şi le-a poruncit să pornească unul cîte unul spre palatul regal din Alba-Longa, unde trebuiau să se ascundă şi să aştepte semnalul cuvenit.

La rîndul său, Remus s-a prezentat la Numitor, spunîndu-i cine este şi cu ce scop a venit. Surprins, dar, totodată, fericit că dinastia nu i s-a pierdut, bunelu-său i-a dat o mînă de oşteni şi l-a rugat să se grăbească.

Ambele cete au zorit din răsputeri spre Alba-Longa, însă călăul le-o luase înainte. Reea-Silvia nu mai era în viaţă...

O neostoită sete de răzbunare a pus stăpînire pe cei doi fraţi. Susţinuţi de prieteni, ei au tăbărît asupra străjerilor. Amuliu a încercat să scape cu fuga, dar a fost prins şi tăiat în bucăţi...

Poporul s-a adunat în piaţă. Era o mare de oameni care jubilau. În aclamaţiile mulţimii, bătrînul Numitor a fost proclamat rege al cetăţii Alba-Longa.

Acesta a adus la cunoştinţa supuşilor săi istoria vieţii celor doi fraţi gemeni, care au pus capăt fărădelegilor săvîrşite de Amuliu. Apoi i-a întrebat, cum ar putea el să-i răsplătească.

— Dacă nu ţi se pare prea mult ceea ce dorim, a dat glas unul din fraţi, atunci dăruieşte-ne pămîntul de pe malul Tibrului, unde ne-a găsit lupoaica... Vrem să ridicam acolo o cetate.

— Din această clipă pămîntul cela e al vostru pentru

totdeauna, a declarat solemn regele Numitor.

Însoţiţi de prieteni, Romulus şi Remus au luat-o de-a lungul rîului şi au poposit lîngă peşteră. De aici se vedeau ca în palmă cele şapte coline, pe care urma să fie înălţat oraşul lor.

În aceeaşi zi au tras brazda de temelie. Însă Hera, care nici acum nu se putea împăca cu gîndul, că troienii au supravieţuit, a făcut în aşa fel ca fraţii să se certe. Păstorii, care l-au însoţit pe Romulus la asaltul palatului regal, erau de părerea că noul oraş trebuie să poarte numele stăpînului lor şi că anume el trebuie să stea la cîrma cetăţii. Oştenii lui Remus, însă, susţineau că aceste drepturi sînt ale lui Remus.

Ca să-şi potolească supuşii, cei doi fraţi au urcat în vîrful colinei şi au hotărît ca cetatea să fie condusă de acela din ei, care va vedea mai mulţi vulturi pe cer. Partea de răsărit, aşa cum s-au învoit, era a lui Romulus, iar cea de apus — a lui Remus.

Cum stăteau ei cu privirile aţintite în tăriile cerului, numai iată că dinspre apus, şi-au luat zborul şase vulturi. Părtaşii lui Remus triumfau ! Dar nu zăbavă dinspre răsărit au apărut de după orizont alţi doisprezece vulturi. Era rîndul păstorilor lui Romulus să sară în sus de bucurie.

În învălmăşeala care s-a iscat, cele două tabere s-au încăierat la bătaie. Discordia a avut grijă ca vrajba să nu se oprească aici. Cineva a scos sabia din teacă şi colina a răsunat de zîngănitul armelor...

După o habă de vreme, cînd flăcăii şi-au dat seama ce fac şi s-au potolit, pe cimp zăcea o duzină de morţi şi răniţi, printre care — şi Remus...

În clipa morţii el a deschis ochii, s-a uitat la Romulus şi i-a şoptit :

— Roagă-te zeilor ca urmaşii tăi să nu ţină la ambiţiile lor mai mult decît la fraţi...

Aşa a fost să se întîmple ca întemeietorul cetăţii să fie Romulus, iar oraşul înălţat de el să se numească Roma.

---

armură — mai multe piese din metal menite să apere corpul unui oştean

dinastie — (aici) şir de regi într-o familie

divin — dumnezeesc, ceresc

grotă — peşteră
eşafod — platformă pe care sînt executaţi condamnaţii la moarte
fărădelege — faptă rea, nelegiuire, mişelie
a jubila — a simţi o mare satisfacţie
protector — care apără, păzeşte ceva
solemn — (aici) grav, serios
a supravieţui — a rămîne în viaţă
a triumfa — a sărbători victoria, biruinţa
a veghea — (aici) a păzi, a ocroti, a lua seama
vitregie — duşmănie, vrăjmăşie, răutate

Răspundeţi :

— De ce Amuliu a ordonat ca cei doi gemeni să fie aruncaţi în Tibru ?
— Cum s-au răzbunat ei pentru fărădelegile săvîrşite de Amuliu ?
— De ce s-au luat la ceartă fraţii gemeni atunci cînd trebuiau să pună prima piatră în temelia noului oraş ?
— De ce, oare, frăţia trebuie pusă mai presus de orice ambiţie ?

Reţineţi :

— Troienii au ajuns în Italia şi s-au înfrăţit cu latinii. Mai tîrziu urmaşii lor, în frunte cu Romulus, au întemeiat Roma.
— Emblema Romei a devenit lupoaica alăptîndu-i pe cei doi prunci gemeni.

REVENIREA LA BAŞTINĂ

Cînd voinicul Ahile a murit sub zidurile cetăţii Troia, mama lui (zeiţa Tetis) l-a rugat pe Zeus să-l preschimbe în semizeu. Stăpînul lumii ţinuse mult la Ahile şi i-a îndeplinit dorinţa.

Întrebat de maică-sa, unde ar vrea el să se adăpostească după moarte, Ahile i-a răspuns :

— Cît mai aproape de cei care au devenit stăpînii armelor mele.

Atunci Neptun, zeul mărilor (cunoscut la greci ca Poseidon), a clădit o insulă frumoasă chiar pe locul unde Dunărea se vărsa în Marea Neagră şi de unde cetăţile tracilor se vedeau ca în palmă.

Navigatorii greci o numeau „insula albă“, deoarece marea, izbindu-se de stînci şi stropind-o cu spumă, forma în jurul ei

un minunat brîu de argint (astăzi noi o numim Insula Şerpilor).

Aici zeiţa Tetis a înălţat un templu din marmură şi, pentru că Ahile a îndrăgit-o pe Elena, din cauza căreia a izbucnit războiul troian, i-a dăruit-o de soţie, cînd ea a murit.

Satisfăcut, Ahile ieşea în fiecare seară pe ţărm şi cînta gloria timpurilor de altădată. Corăbierii îl ascultau cu inima strînsă de frică, deoarece din interiorul insulei se auzeau şi strigăte de luptă, şi zîngănit de arme, şi tropot de copite.

Pe timp de furtună, dacă vreo corabie era aruncată spre Insula Şerpilor, Ahile înveşmîntat în straie de război, ieşea din valuri înaintea ei şi-i arăta cîrmaciului cu mîna pe unde să ocolească stîncile.

În ziua cînd corăbiile lui Carpinus (după ce s-au despărţit de Enea) se întorceau acasă, Ahile a aruncat o ceaţă de nepătruns asupra lor şi le-a ademenit spre stîncile din jurul insulei, cu gînd să le înece. Dar Afrodita, a cărei fiică era căsătorită cu Carpinus, a venit la dînsul şi i-a zis :

— Ahile ! Nu e bine să te răzbuni şi după moarte pe cei care au stat în apărarea Troiei. Zeii demult au hotărît distrugerea cetăţii. Pe locul ei acum sînt doar ruini. De ce să prelungeşti nenorocirile pe care Zeus le-a curmat ?

— Pentru că armele mele sînt la ei.

— Ţi-ar conveni mai mult să stea pe fundul mării ? Oare nu tu spuneai că armele nu sînt făcute ca să ruginească ?

— Da, ai dreptate, s-a învoit Ahile, puţin descumpănit, iar Afrodita a continuat :

— Acum, cînd Troia a căzut, tracii nu-ţi sînt duşmani ! Mai mult chiar : ar trebui să fii de partea lor şi să-i ajuţi !

— Eu să-i ajut ? De ce ?

— Ca ei să-ţi facă armele cît mai glorioase, i-a răspuns zeiţa. Ce rost ar mai avea trecutul tău, dacă nimeni n-ar încerca să-ţi prelungească eroismul ?

Ahile s-a gîndit puţin, apoi a întrebat-o :

— Eşti sigură că ei vor fi în stare să facă minuni de vitejie, la fel ca mine ?

— Da ! În ţara asta se vor naşte mulţi eroi !

— Atunci voi fi de partea lor, a zis Ahile şi s-a grăbit să ocrotească corăbiile lui Carpinus de stîncile care stăteau la pîndă printre valuri.

Dar nu la fel de repede s-a îmblînzit și Hera.

O săptămînă mai tîrziu, cînd corăbiile lui Carpinus intrau în portul cetății lor de scaun, Discordia i-a șoptit în taină la ureche lui Getion (mezinul) :

— Acum, cînd ați ajuns acasă, pe cine îl veți pune rege peste traci ?... Oare tu nu ești la fel de bun și de viteaz ca și Carpinus ? Oare bătrînul tău părinte nu te-a iubit pe tine cel mai mult ? Nu tu i-ai fost nădejdea, sprijinul și alinarea ? De ce să nu profiți măcar în parte de uriașa moștenire pe care v-a lăsat-o ?

Pe aceeași cale, a picurat otravă și în sufletul lui Taurinus (cel de-al doilea fiu al lui Bunellos). Numai Carpinus nu știa nimic. Umbla satisfăcut pe ulicioarele cetății, cu Dicena de mînă, salutîndu-și rudele și împărțindu-le cadouri.

A doua zi marele preot i-a adunat pe toți trei în sala cu tron și, după cum i-o cerea datina, l-a declarat pe Carpinus moștenitorul coroanei. Frații lui n-au avut nimic împotrivă, dar i-au cerut marelui preot să-i lase și pe dînșii să-și întemeieze cîte o cetate de domnie : Getion la Orhedava (astăzi Orheiul Vechi), iar Taurinus — dincolo de Carpați (în inima Transilvaniei de azi).

În zadar a încercat Carpinus să-i oprească. În zadar le-a amintit de sfatul regelui Priam, care (atunci cînd le-a înmînat armele lui Ahile) i-a preîntîmpinat să nu se lase despărțiți, dacă doresc să fie de nebiruit. În zadar le-a propus să ocupe pe rînd fiecare din ei tronul tatălui lor. Amîndoi au rămas neînduplecați.

Acum fiecare stăpînea cîte o parte din pămînturile locuite de geto-daci („cei mai drepți și mai viteji dintre traci", cum i-a caracterizat Herodot). Dar, din ziua cînd s-au despărțit, nenorocirile s-au ținut lanț de neamul lor...

La răsărit de ei, în stepele din nordul Mării Negre, locuiau sciții — un neam de păstori, care erau și foarte buni luptători. Atrași de bogățiile dacilor, ei au năvălit de nenumărate ori peste satele stăpînite de Getion.

Învazia sciților era înspăimîntătoare. Fiind și călăreți neîntrecuți, ei apăreau ca o furtună acolo, unde nimeni nu-i aștepta. Mînuiau dibaci niște suliți lungi, cu vîrful de bronz și trăgeau cu arcul din goana cailor. Cetele lor ajungeau uneori

pînă hăt, dincolo de Carpaţi, pe moşiile lui Taurinus. Alteori coborau năvalnic spre Dunăre, în cîmpiile lui Carpinus, unde găseau păşuni mănoase şi bălţi pline cu peşte.

Dacă fraţii şi-ar fi unit puterile măcar o singură dată, prădăciunile sciţilor ar fi fost uşor curmate pentru totdeauna. Dar Discordia îi ţinea în continuare la distanţă şi fiecare din ei vroia să le demonstreze celorlalţi doi fraţi că se poate descurca şi fără dînşii...

De pe insula sa, Ahile privea cu nedumerire la dezbinarea lor şi nu putea înţelege, de ce, oare, armele lui nu mai erau la fel de invincibile ca altădată.

---

cîrmaci — (aici) marinar care manevrează o corabie
datină — tradiţie, obicei, rînduială
invincibil — de neînvins, de nebiruit
neînduplecat — hotărît, ferm, neclintit
a profita — a trage un folos, a se alege cu ceva
templu — construcţie cu destinaţie religioasă.

Răspundeţi :

— De ce, oare, Ahile după moarte şi-a ales ca adăpost Insula Şerpilor ?
— Ce l-a făcut să treacă de partea tracilor ?
— De ce n-au procedat bine fraţii traci, cînd au împărţit pămînturile moştenite de la tatăl lor ?

Reţineţi :

— Întorşi acasă din războiul troian, fraţii traci s-au despărţit. Fiecare din ei a căpătat cîte o parte din pămînturile pe care locuiau geto-dacii.
— Geto-dacii erau cei mai drepţi şi mai viteji dintre traci. Ei locuiau în regiunile, unde astăzi se află Republica Moldova şi România.
— Dezbinarea frăţiei întotdeauna duce la nenorociri.

TRACUL NESUPUS SPARTACUS

Prin războaiele purtate cu alte neamuri şi popoare, Roma a ajuns să stăpînească aproape toată lumea. Armatele ei au atacat şi Tracia. Neamurile trace erau dezbinate pe atunci în

mai multe regate mici. Aceasta le-a permis romanilor să cucereasc relativ uşor teritoriile tracilor din nordul Greciei pînă la Dunăre.

Prizonierii de război, în mare parte, erau făcuţi gladiatori, adică robi special antrenaţi să lupte şi să moară în arenă pentru distracţia cetăţenilor romani.

După mai multe victorii importante, dictatorul Italiei şi spaima Romei, Cornelius Sulla, a organizat trei zile de petreceri, cu lupte de gladiatori pe cheltuiala sa.

În a treia zi, pe arena Circului Mare din Roma s-au postat faţă în faţă treizeci de luptători din Tracia şi alţi treizeci din Samniţia (un ţinut muntos din nordul Italiei).

Trîmbiţaşii au dat semnalul luptei. Cei peste o sută de mii de spectatori, adunaţi în tribune, urmăreau încordaţi ciocnirea celor două tabere. Majoritatea lor încheiaseră rămăşaguri : unii — că vor învinge tracii, alţii — că vor cîştiga samniţii.

Încordarea lor creştea pe măsură ce lupta devenea mai aprigă. Primii răniţi s-au şi prăbuşit în pulberea arenei. Ştiind că nu au decît o singură scăpare — să învingă ori să moară — gladiatorii nu se cruţau. Sîngele curgea şiroaie. Săbiile zăngăneau metalic. Gemetele muribunzilor, călcaţi în picioare de ceilalţi luptători, faceau să îngheţe sîngele în vinele femeilor venite la spectacol. Dar nimeni nu-şi ferea ochii în lături şi nu se lăsa înduioşat de grozăviile măcelului : romanii erau deprinşi de mici cu astfel de spectacole.

După o oră şi ceva lupta era pe sfîrşite. Şapte samniţi încercau acum să-i doboare pe ultimii trei gladiatori din tabăra adversă. Publicul care mizase pe ei îi încuraja cu strigăte victorioase.

Aşezaţi spate la spate, tracii respingeau atac după atac. Unul din ei atrăgea în mod deosebit atenţia spectatorilor. Era înalt, cu părul blond, cu barbă deasă, ochi albaştri şi trăsăturile feţei bine regulate. (Cam aşa arătau majoritatea bărbaţilor din Tracia, inclusiv şi strămoşii noştri — dacii).

Acest tînăr gladiator, cu statură atletică şi muşchi de oţel, părea un adevărat Heracle printre ceilalţi luptători. Îl chema Spartacus. Pe timpuri fusese conducătorul unuia dintre cele mai puternice triburi trace din munţii Rodop (astăzi — Bulgaria). Cînd romanii au năvălit în Tracia, el s-a ridicat la

luptă împotriva lor, dar a căzut prizonier. Pentru că era un luptător iscusit, romanii l-au înrolat în armata lor din Asia Mică. Aici s-a distins atît de mult prin bărbăție și curaj, încît în scurt timp a fost înaintat în grad. Însă atunci, cînd legiunile romane au reînceput războiul împotriva tracilor, Spartacus a dezertat de la ei și a sărit în apărarea patriei sale.

Într-o luptă a fost rănit și luat prizonier pentru a doua oară. Conform legilor romane, trebuia să fie osîndit la moarte. Totuși, pe vremea ceea forța fizică deosebită era considerată un dar al zeilor și cine o poseda în măsura, în care o avea Spartacus, se bucura de mare stimă la romani. Așa că nu l-au dat nici acum pe mîna călăului, ci l-au făcut gladiator.

În cei doi ani, cît a cutreierat orașele Italiei, ieșind de sute de ori în arenă, n-a pierdut nici un duel cu nici unul dintre adversarii săi, oricît de puternici și de viteji erau aceștia.

Și iată că acum părea să nu mai aibă nici o șansă de izbîndă. Ochii îi străluceau, dinții i s-au încleștat. Fața i s-a crispat într-o înfățișare fioroasă. În ciuda loviturilor primite, coiful și scutul îi erau întregi. Nu sîngera deloc. Fusese numai zgîrîiat la brațul stîng.

— Țineți-vă ! Încă puțin ! își îndemna el compatrioții.

Dar unul dintre ei, după ce a doborît un adversar, a căzut și el cu pieptul străpuns de sabia altuî samnit. Spartacus s-a întors spre cel care i-a omorît tovarășul și i-a aplicat fulgerător o lovitură mortală drept în inimă. În aceeași fracțiune de secundă sabia lui a spintecat încă un adversar.

Strigătele de încurajare nu mai conteneau. Publicul se ridicase în picioare. Un al treilea samnit a căzut sub lovitura lui Spartacus exact în clipa cînd ultimul trac și-a dat suflarea fără ca măcar să geamă. Un strigăt de stupoare s-a auzit de pretutindeni, apoi peste toate tribunele marelui Circ s-a aștер-

nut o tăcere atît de adîncă, încît se auzea pînă şi respiraţia întretăiată a luptătorilor.

Spartacus se afla acum singur în faţa a patru adversari puternici. Deznodămîntul era aproape. Un singur pas greşit şi totul s-ar fi năruit într-o clipită. Dar tînărul trac era nu numai voinic, ci şi deştept...

Ca să-şi înşele adversarii, el s-a făcut că fuge. Samniţii au luat-o după dînsul. Făcînd vreo douăzeci de paşi, Spartacus s-a răsucit brusc pe călcîie şi a înfipt în burta primului samnit sabia sa încovoiată. Acesta a bătut aerul cu mînile şi s-a prăvălit la picioarele celorlalţi trei urmăritori. După alţi cincizeci de paşi, încă un samnit a rămas să zacă la pămînt.

Tribunele şi-au reluat încurajările. Aproape toţi ca unul erau acum de partea tracului. Ultimii doi samniţi pierduseră atîta sînge şi erau atît de istoviţi, încît Spartacus nici nu i-a omorît ci doar i-a doborît în arenă cu lovituri de scut. Victoria era a lui !

O explozie de strigăte şi de aplauze a zguduit întregul Circ.

Cu sabia îndreptată spre adversarii săi, Spartacus aştepta decizia cetăţenilor romani. Aceştia, satisfăcuţi, au ridicat degetul mare al mînii în sus — semn că dăruiesc viaţa gladiatorilor învinşi. Dar tot atunci cineva din tribunele mai îndepărtate a strigat :

— Libertate viteazului Spartacus !

Inima tracului a tresărit de emoţie, cînd alte sute de voci au prins a repeta aceeaşi frază. Pentru unii, ea nu era decît o simplă frază, în timp ce pentru dînsul întruchipa esenţa vieţii lui. În curînd toate triburile scandau în cor :

— Li-ber-ta-te !!!

Dictatorul, care era de faţă, s-a ridicat încet din loja sa, a făcut publicului semn cu mîna să se potolească şi a rostit :

— Aşa să fie !

Spartacus a rămas înmărmurit pînă în clipa, cînd prietenii săi au coborît în arenă, l-au ridicat pe sus şi l-au adăpostit de ochii spectatorilor care continuau să-l ovaţioneze.

---

atlet — persoană cu o constituţie fizică robustă (adică viguroasă, puternică, bine făcută)

crîspare — contractare, încleştare

dictator — (în Roma antică) conducător al armatei care avea puteri nelimitate
a înrola — a înscrie pe cineva în rîndurile armatei
legiune — mare unitate militară în Roma antică
a miza — a conta, a pune speranţe în ceva
a ovaţiona — a-şi manifesta nereţinut admiraţia, simpatia, aprobarea pentru cineva sau ceva
pulbere — praf, colb
a scanda — a accentua fiecare cuvînt sau fiecare silabă într-un cuvînt
stupoare — stare de uimire produsă de o surpriză sau o emoţie puternică
trib — formă de organizare a mai multor familii înrudite şi supuse unui singur conducător

Răspundeţi :

— Cine erau gladiatorii ?
— Cine era Spartacus ? Ce trăsături avea ?
— Ce înţelegeţi voi prin libertate ?

Reţineţi :

— Spartacus era o căpetenie din Tracia care a căzut prizonier la romani şi a fost făcut gladiator.

GLADIATORII RĂSCULAŢI

După ce şi-a recăpătat libertatea, Spartacus s-a angajat la cea mai vestită şcoală de gladiatori din Capua, să-i înveţe şi pe alţii cum să lupte.

În şcolile de gladiatori nimereau, de obicei, prizonierii de război şi sclavii cumpăraţi special pentru această meserie. Majoritatea gladiatorilor din Capua erau traci şi germani. Ei erau lipsiţi de orice drepturi şi duceau o viaţă foarte aspră.

Ca să-i elibereze din robie, Spartacus a pus la cale o răscoală. Peste două sute de oameni erau înţeleşi să evadeze. Dar planul lor a fost descoperit. Soldaţii romani au năvălit în curtea şcolii, ca să-i potolească. S-a încins o luptă crîncenă, din care doar şaptezeci şi opt de gladiatori au reuşit să fugă din oraş şi să se adăpostească pe muntele Vezuviu.

Aici, pe un platou înalt, Spartacus a organizat o adevărată tabără militară, apărată din toate părţile de stînci şi de prăpăstii.

Vestea despre răscoala lui Spartacus s-a răspîndit prin toată regiunea. Sute de gladiatori şi oameni asupriţi au prins a veni în tabăra lui.

Autorităţile romane au trimis împotriva răsculaţilor trei mii de soldaţi, care au împresurat muntele şi le-au tăiat astfel orice legătură cu lumea din afară. Din tabăra lor cobora în jos o singură potecă priporoasă, dar conducătorul romanilor a ordonat soldaţilor s-o păzească cu străşnicie zi şi noapte.

Cînd a dat cu ochii de întăriturile romanilor, Spartacus şi-a dat seama că a fost închis ca într-un sicriu. Atunci cineva dintre prietenii lui a propus :

— Hai să năvălim peste ei ! Sîntem o mie două sute. Vom lupta ca nişte fiare şi, chiar dacă o mie vom pieri, celelalte două sute vor scăpa !

— Nu e aşa de simplu, i-a răspuns Spartacus. Poteca e îngustă. Nu vom putea lupta mai mult de zece oameni în front. Victoria va fi a lor.

— Şi ce propui ? Doar ştii că nu avem provizii decît pentru o săptămînă. Crezi că e mai bine să murim de foame ?

— Nu. Mormîntul nostru nu va fi aici, i-a liniştit Spartacus care nu se pierdea cu firea prea uşor. Vom găsi noi altă cale. Veniţi cu mine să cercetăm mai bine locul unde ne-am oprit.

Însă căutările le-au fost zadarnice. În sus urca spre vîrful muntelui un perete de stînci abrupte, pe care nu s-ar fi putut căţăra nici măcar o veveriţă, iar în jos se căscau prăpăstii întunecoase, de care nici cu privirea nu te puteai apropia, fără să ameţeşti.

— Acum s-a zis cu noi, a rostit descurajat un gladiator rănit care îşi împletea un scut din nuiele.

Spartacus s-a întors spre dînsul, a dat cu ochii de grămada de nuiele şi dintr-o dată faţa i s-a luminat într-un zîmbet fericit.

— Sîntem salvaţi ! a exclamat el.

— Cum ? Cine ne va ajuta ? s-au auzut mai multe glasuri.

— Vedeţi aceste nuiele ? Din ele şi din corzile de viţă săl-

batică care cresc aici din abundenţă vom împleti funii groase, vom tocmi scări rezistente şi vom coborî pe ele în prăpastie. Apoi vom tăbărî în spatele romanilor şi-i vom nimici !

Prietenii lui l-au privit cu neîncredere.

— Oare n-ai văzut că prăpastia e fără fund ? Crezi că vom fi în stare să facem scări atît de lungi ?

— Nu există nimic imposibil pentru oamenii care vor să facă ceva cu tot dinadinsul ! le-a răspuns Spartacus cu atîta convingere, încît nimeni n-a îndrăznit să-l contrazică.

În cîteva ore gladiatorii au adunat legături enorme de nuiele şi s-au apucat de lucru. Unii curăţau corzile, alţii le împleteau, cîţiva împătureau scările sul.

Pe la asfinţitul soarelui totul era gata. Spartacus a ordonat ca tabăra să fie ridicată fără zgomot. Gladiatorii trebuiau să ia cu dînşii numai strictul necesar. Toate pregătirile s-au desfăşurat în cea mai deplină linişte şi ordine, încît soldaţii romani n-au observat nimic.

Noaptea, după ce au întărit bine un capăt al scărilor de stîncă, iar pe celălalt l-au slobozit în prăpastie, gladiatorii au coborît unul cîte unul la poalele platoului.

Spartacus s-a furişat pînă aproape de tabăra romanilor, le-a studiat întăriturile, a văzut pe unde e mai bine să atace şi, întorcîndu-se la ai săi, a dat ordinele cuvenite. Apoi s-au strecurat cu toţii printre copaci pînă la meterezele soldaţilor. Aceştia dormeau în pace, ferm convinşi că adversarii lor se află sus, pe munte. Doar străjile se plimbau de-a lungul şanţului de apărare, oprindu-se din cînd în cînd în dreptul focului, pe care îl întreţineau cu vreascuri.

Dintr-o dată sute de umbre s-au năpustit spre tabără. Erau gladiatorii lui Spartacus. Străjerii au dat alarma. Dar prea tîrziu ! Într-o clipă tabăra romană s-a transformat într-o arenă de măcel. Sute de legionari şi-au găsit moartea înainte să opună rezistenţă. Dezorganizaţi, restul soldaţilor au dat bir cu fugiţii, lăsînd armele şi tot avutul taberei lor în mîna gladiatorilor.

Acest succes a făcut ca de partea lui Spartacus să treacă din ce în ce mai mulţi gladiatori şi sclavi. După alte două victorii repurtate asupra armatei, forţele lui au crescut considerabil. Acum oştirea lui Spartacus număra mai bine de patruzeci de mii de luptători !

La început Spartacus s-a îndreptat spre Alpi. Își pusese în gînd să treacă munții și să-și lase ostașii să plece pe la vetrele lor : care în Galia, care în Germania, care în Tracia. Dar gladiatorii n-au vrut să-l asculte și i-au cerut să-i conducă înapoi spre sud, ca să prade și să pustiască cele mai bogate orașe din Italia.

Spartacus n-a avut încotro și le-a dat ascultare, cu toate că în sinea lui își dădea seama că această cale îl va duce la pierzanie...

Doi ani în șir au ținut hărțuielile lui Spartacus cu armatele regulate ale romanilor.

Ajuns în sudul Italiei, Spartacus s-a înțeles cu căpetenia piraților din Sicilia să-i treacă armata pe această insulă. Dar pirații au încasat banii și l-au înșelat, îndepărtîndu-se cu corabiile lor de țărmurile Italiei.

Între timp, o mare armată, condusă de generalul Crassus, i-a tăiat lui Spartacus calea de întoarcere. Pentru mai multă siguranță, Crassus a dat ordin să fie săpat în fața răsculaților un șanț adînc și lung de cincizeci și cinci de kilometri, întărit cu ziduri și valuri de pămînt.

La început oamenii lui Spartacus rîdeau de osteneala soldaților. Dar, cînd rezervele lor de provizii s-au sfîrșit și foamea a prins a le da din ce în ce mai des tîrcoale, atunci rîsul le-a pierit de pe buze și ei au prins a căuta cu înfrigurare cum să iasă din încurcătură.

A găsit soluția tot Spartacus, care într-o noapte cu viscol a dat ordin să fie astupată cu pămînt și ramuri verzi o mică porțiune de șanț, prin care a ieșit cu toți ai săi din capcană.

Crassus s-a luat după el, dar chiar în prima ciocnire a suferit o pierdere serioasă. Izbînda i-a făcut pe oamenii lui Spartacus să se înfumureze și să nu mai fie la fel de prudenți ca înainte.

Peste o săptămînă inamicii l-au încolțit din nou pe Spartacus. Crassus și-a instalat tabăra chiar alături de dînsul și din nou a dat ordin să fie săpat un șanț de apărare. Supărați, gladiatorii i-au cerut lui Spartacus să dea lupta decisivă.

În ziua cînd ambele armate s-au aliniat față în față în ordine de bătaie, prietenii tracului i-au adus un cal, cu care să se poată salva, în caz de nevoie. Spartacus s-a uitat dojenitor la ei, apoi și-a smuls sabia și l-a omorît.

— Dacă vom învinge, a zis el, îmi voi lua un cal bun din tabăra dușmană, iar dacă vom fi distruși, nu voi mai avea nevoie nici de acesta !

Cu fruntea sus, el a trecut în fața oștirii sale și a pornit la atac. Bătălia a fost cumplită. Gladiatorii luptau ca niște fiare. Nu se cruțau deloc. Nici unul dintre ei n-a părăsit lupta, în ciuda faptului că norocul era de partea romanilor. Spre seară peste treizeci de mii dintre ei zăceau fără suflare pe cîmpul de bătaie. Răniții și supraviețuitorii se retrăgeau încet spre culmea dealului. Și numai Spartacus, înconjurat de cei mai credincioși prieteni ai săi, continua să lupte cu furie.

Acoperit de răni, el lovea și răpunea pe oricine se apropia de dînsul. Înțelegînd că n-o să-l poată face prizonier, dușmanii lui l-au doborît, în cele din urmă, cu o ploaie de suliți și săgeți...

În clipa morții, Spartacus, aidoma lui Ahile, s-a ridicat într-un genunchi și le-a strigat adversarilor :

— Eu mor... dar cauza mea rămîne să trăiască !

---

abundență — belșug, surplus, foarte mult
considerabil — (aici) mult, însemnat, numeros
izbîndă — victorie, biruință
înfrigurare — încordare, neliniște, nerăbdare
metereze — partea de sus a unui zid de apărare
platou — (aici) un cîmp drept din panta unui munte
potecă — drum îngust, cărare
răscoală — răzvrătire neașteptată, revoltă, rebeliune
a repurta — a obține, a cîștiga (o victorie)

Răspundeți :

— De ce s-au răsculat gladiatorii ?
— Cum apreciați voi refuzul lui Spartacus de a se folosi de cal, în caz de înfrîngere ?
— Ce înțelegeți prin „cauza lui Spartacus" ?

Rețineți :

— Răscoala condusă de Spartacus a fost cea mai puternică luptă de eliberare a sclavilor din antichitate.
— Spartacus a fost un adevărat erou al lumii antice, un viteaz și iscusit conducător de oști. Numele lui a ajuns un simbol al luptei pentru libertate.

CEZAR ŞI RUBICONUL

Iulius Cezar face parte din oamenii a căror viaţă a deschis o întreagă epocă în istoria poporului roman.

Se trăgea dintr-o familie de vechi aristocraţi care s-au opus tiraniei lui Sulla. Cînd acesta a început să-şi prigonească adversarii, tînărul Cezar a fost nevoit să părăsească Roma şi să se ascundă.

La început a fugit în Asia Mică, unde s-a înrolat în armata romană. Dar într-o bătălie maritimă a căzut prizonier în mîna piraţilor. Ca să nu-l omoare, aceştia i-au cerut drept răscumpărare 20 de talanţi. Pentru acele vremuri, era o sumă foarte mare şi, totuşi, Cezar s-a revoltat :

— Cum ? Aşa de ieftin mă preţuiţi voi pe mine ?

Piraţii s-au uitat nedumeriţi unii la alţii.

— Vreî cumva să-ţi cerem şi mai mult ? l-au întrebat ei.

— Sigur ! Vă dau 50 de talanţi pentru eliberarea mea !

— Şi de ce eşti aşa de darnic cu noi ? s-a interesat căpitanul piraţilor.

— Pentru că oricum, după ce voi fi liber, am să pun mîna pe corăbiile voastre, am să-mi întorc banii, iar pe voi am să vă spînzur ! le-a declarat Cezar cu toată seriozitatea.

Piraţii au izbucnit în rîs, crezînd că prizonierul lor glumeşte. Dar, după două luni, cînd curierul lui s-a întors, în sfîrşit, cu banii promişi şi Cezar a fost eliberat, el a echipat în grabă cîteva corăbii militare şi a pornit în urmărirea lor.

În apropierea unei insule, i-a prins, i-a dezarmat, şi-a întors banii, apoi a poruncit ca toţi piraţii să fie răstigniţi, fără nici o judecată.

După moartea dictatorului Sulla, Cezar, care poseda un strălucit dar al vorbirii, s-a impus la Roma ca ocrotitor al oamenilor de rînd. Susţinut de popor, el a ajuns, în cele din urmă, guvernator al Spaniei, care pe atunci era o provincie a Romei.

Plutarh (mare istoric şi povestitor grec) mărturiseşte că într-o zi, trecînd cu slugile sale printr-un orăşel sărac, cineva din însoţitorii lui Cezar l-a întrebat rîzînd:

— Oare şi aici, în această fundătură, oamenii luptă pentru putere, stîrnesc intrigi şi se invidiază unii pe alţii ?

— Desigur, a răspuns Cezar, adăugînd : Eu unul aş pre-

fera să fiu primul aici, decît al doilea la Roma.

Altă dată, într-o cetate din Spania, el stătea pe o buturugă lîngă foc şi citea biografia lui Alexandru Macedon. La un moment dat, a închis cartea şi a început să plîngă.

— Ce-i cu tine ? Ce s-a întîmplat ? l-au întrebat prietenii.

Şi Cezar le-a răspuns :

— La vîrsta mea, Alexandru cucerise aproape toată lumea, iar eu n-am săvîrşit încă nici o faptă măreaţă !

Toate acestea vorbeau despre ambiţia nestăvilită a lui Cezar de a se remarca, a pune mîna pe putere şi a face totul, ca numele lui să rămînă în istorie.

În seara aceea pentru prima dată el a înţeles, că puterea putea fi căpătată numai cu ajutorul armatei, prin războaie glorioase. Aceasta l-a făcut să se angajeze cu toată abnegaţia de care era în stare în cucerirea Galiei (Franţa de azi).

Cinci ani la rînd a luptat cu galii, cu elveţii, cu germanii, a zdrobit armatele belgilor, a cucerit Britania, a adunat bogăţii imense pe care le-a împărţit cu ostaşii săi.

Ca om, avea o energie nesecată. Suporta cu uşurinţă toate greutăţile. Nu se temea de frig, de oboseală sau de foame.

Mergea mult pe jos, mînca puţin, dormea, de obicei, sub cerul liber, învelindu-se cu o manta. Distracţia lui preferată era călăria. Stînd în şa, dicta uneori cîte două-trei scrisori odată secretarilor săi, care abia dovedeau să le noteze.

Ostaşii lui povesteau cu entuziasm despre bunătatea şi modestia lui Cezar. Odată, pe timp de viscol, l-a prins noaptea într-o pădure, unde a dat de bojdeuca unui om sărac. Aflînd cine bate la uşa lui, sărmanul i-a spus :

— Mărite Cezar, vezi bine că nu am cu ce te onora. În bojdeuca mea nu încape decît un singur om.

— Onorul se dă celui mai puternic, iar strictul necesar — celui mai slab ! a răspuns Cezar, trimiţîndu-l să doarmă în bojdeucă pe cel mai bătrîn dintre secretarii săi, iar el cu suita s-a adăpostit afară.

Popularitatea lui Cezar creştea atît de repede, încît autorităţile de la Roma, temîndu-se să nu ajungă şi el un dictator, n-au vrut să-i prelungească funcţia pe care o avea în Galia şi i-au dat întreaga putere lui Pompei (un alt general vestit).

Supărat, Cezar a hotărît să cucerească Roma. În ciuda

faptului că avea cu el doar o singură legiune, aceasta nu l-a împedicat să treacă Rubiconul.

Pe atunci, la hotarul dintre Galia şi Italia se afla rîul Rubicon. Dacă cineva trecea cu armata peste rîu, aceasta însemna începutul războiului civil.

Ajuns pe mal, Cezar a stat pe gînduri o bună bucată de timp, apoi a rostit cunoscutul proverb grecesc „Zarurile au fost aruncate" şi s-a avîntat înainte.

Repeziciunea cu care înainta Cezar nu i-a permis lui Pompei să-şi aducă oştirile din Spania. Roma a fost cuprinsă de panică. Fiecare se gîndea numai la pielea sa. Aproape toţi duşmanii lui Cezar, în frunte cu Pompei, au fugit în Grecia.

Cezar a intrat în Roma fără să întîmpine nici o rezistenţă. Poporul de rînd l-a întîmpinat ca pe un erou.

Din cauza panicii, oamenii lui Pompei n-au reuşit să ia cu dînşii vistieria statului. Toate bogăţiile Romei au nimerit în mînile lui Cezar. Generos cum era, el a prins a împărţi banii adepţilor săi şi poporului din stradă. Cineva, referindu-se la legea care interzicea acest lucru, a încercat să-l oprească. Dar Cezar a exclamat :

— Oare chiar nu ştii că armele nu ţin cont de lege ?!

După ce a supus întreaga Italie, el a plecat în Spania, unde a dezarmat legiunile lui Pompei.

Toamna s-a întors la Roma. În strigătele unanime ale mulţimii, a fost proclamat dictator. Acum, ca să devină stăpînul întregului imperiu roman, trebuia să-l prindă pe Pompei.

Oastea lui a pătruns în Grecia. Pompei îl aştepta la Forsalos. Avea o armată de două ori mai mare decît a lui Cezar şi, totuşi, a pierdut bătălia.

Disperat, Pompei a fugit în Egipt, cu gînd să găsească adăpost la regele de aici. Dar acesta s-a dovedit a fi un om faţarnic.

În clipa cînd luntrea lui Pompei se apropia de ţărm, cineva l-a ucis mişeleşte pe la spate, apoi i-a tăiat capul, ca trofeu. Fiind informat despre moartea lui Pompei, Cezar a poruncit ca ucigaşii lui să fie daţi pe mîna călăului.

Ptolomeu, regele Egiptului, l-a întîmpinat pe Cezar foarte rece. El se afla în luptă pentru putere cu sora sa, Cleopatra.

Cezar a luat apărarea Cleopatrei, cu care mai tîrziu s-a căsătorit. Egiptenii l-au atacat în oraşul Alexandria, unde

Cezar se oprise doar cu o mînă de soldaţi. Ca să iasă din încercuire, romanii au dat foc oraşului. Din păcate, în timpul incendiului a ars şi renumita bibliotecă din Alexandria.

Între timp, o mare armată din Asia Mică a pornit cu război împotriva Romei. Cezar le-a ieşit înainte doar cu trei legiuni, dar biruinţa a fost atît de fulgerătoare, încît în comunicatul său către Roma, Cezar a notat doar trei cuvinte :

— Vini, vidi, vici ! (adică : „am venit, am văzut, am biruit").

Rămăşiţele credincioase ale armatei lui Pompei s-au refugiat în Africa, sub conducerea lui Cato, un vechi duşman neîmpăcat al lui Cezar. Părea că războiul civil nu se va sfîrşi niciodată. Dar soarta era binevoitoare cu Cezar. În lupta decisivă, părtaşii lui Pompei au pierdut 50 de mii de oameni, iar Cezar — numai 50 de ostaşi.

Cato era în culmea deznădejdii. Ca să nu cadă viu în mîna lui Cezar, el şi-a împlîntat sabia în pîntece, mai jos de coşul pieptului. La zgomotul produs de căderea lui, au alergat imediat prietenii şi slugile lui Cato. Medicul a încercat să-i coase rana. Dar bătrînul şi-a venit în fire, l-a îmbrîncit pe medic şi, desfăcîndu-şi rana cu propriile sale mîini, şi-a dat sufletul într-un bălc de sînge.

Aflînd de moartea lui Cato, pe care nici nu avea de gînd să-l pedepsească, Cezar a rostit îndurerat :

— Văi, Cato ! Urăsc moartea ta, pentru că şi tu ai urît mărinimia mea !

Întors la Roma, Cezar şi-a sărbătorit triumful. A împărţit pămînturi, şi-a răsplătit veteranii, a organizat petreceri. Numai pe străzile oraşului au fost întinse 22 de mii de mese încărcate vîrf cu bucate pentru oamenii de rînd.

Apoi s-a apucat să facă reforme, să reconstruiască oraşele, să repare drumurile. Toate acestea cereau o mulţime de cheltuieli. Dar vistieria statului aproape că era pustie. Trebuia început un nou război...

Cezar cucerise deja aproape toată lumea, sărăcind nenumărate ţări. Numai Dacia era încă liberă, bogată şi neatinsă de lăcomia imperiului roman. Visul lui Cezar s-a îndreptat spre Dacia...

Dar adversarii lui au pus la cale un complot. Vroiau să-l

omoare înainte ca el să se proclame rege.

Prietenii lui Cezar bănuiau că ceva nu e curat la mijloc şi l-au sfătuit să-şi întărească paza.

— De ce să mă păzesc ? a rîs Cezar. Chiar nu ştiţi că cea mai dulce moarte este aceea care vine pe neaşteptate ?

Complotiştii aveau de gînd să-şi pună planul în aplicare la o şedinţă a senatului, fixată pentru idele lui martie. La romani „idele" însemnau jumătatea lunii (adică 15 martie).

Cu vreo săptămînă înainte de asta, un proroc a venit la Cezar şi i-a spus :

— Stăpîne ai grijă de viaţa ta la idele lui martie !

Dar Cezar nu credea în prorociri şi în ziua stabilită a pornit spre senat. Pe drum, a dat cu ochii de proroc şi i-a strigat în glumă :

— Ei, vezi că n-ai avut dreptate ? Idele lui martie au venit, iar eu mai sînt în viaţă !

— Au venit, dar n-au trecut, i-a răspuns prezicătorul cu mîhnire.

Cezar a rîs şi a intrat singur, fără pază, în clădirea senatului. Vreo douăzeci de complotişti l-au înconjurat din toate părţile, chipurile, să-l roage fiecare cu ale lui. Apoi (la un semnal anume) şi-au smuls pumnalele de la cingători şi au lovit în el cu furie nestăpînită...

Aşa a murit unul dintre cei mai mari oameni ai Romei, fără să ajungă a se bucura de puterea absolută, pe care o căpătase, în sfîrşit, după atîtea eforturi supraomeneşti.

---

aristocraţi — persoane care aparţin categoriei superioare a unui popor

complot — înţelegere secretă a unor persoane împotriva altor persoane

a echipa — a înzestra cu cele necesare, a dota, a utila

generos — mărinimos, bun la suflet, darnic

guvernator — persoană care conduce un ţinut, o colonie

onor — (aici) cinste, respect deosebit

a proclama — a împuternici, a declara

a răstigni — a ucide în chinuri pe cineva, a-l bate în cuie pe o cruce

război civil — conflict armat între cetăţenii aceleiaşi ţări

a se remarca — a se evidenţia, a se distinge, a se impune prin ceva

talanți — vechi monede de aur (la greci)
„Zarurile au fost aruncate" — expresie prin care se constată luarea unei hotărîri

Răspundeți :

— Ce puteți spune despre Cezar ca om ?
— De ce a hotărît el să treacă Rubiconul ?
— Ce înseamnă „război civil" ?
— De ce n-a reușit Cezar să pornească cu război împotriva Daciei ?
— Ce v-a impresionat mai mult din biografia lui Cezar ?

Reținеți :

— Cezar a fost un mare om politic și strălucit conducător de oști al Romei antice.

ARMELE LUI BUREBISTA

Pe timpul lui Burebista, dacii erau fărîmițați în mai multe țărișoare mici, care ba se dușmăneau între ele, ba luptau cu năvălitorii din afară.

Cel mai mare dușman al lor în acele vremuri erau celții — un popor numeros și războinic, care teroriza întreaga Europă.

Aproape două sute de ani la rînd s-au războit dacii cu dînșii, devenind și ei aspri, neînduplecați și bătăioși.

Într-o ciocnire violentă a fost grav rănit și tatăl lui Burebista, care stăpînea întinsele ținuturi ale Dunării de jos. Cu puțin înainte de moarte, el i-a spus lui Burebista :

— Fiule, e rîndul tău să devii scutul și sabia acestui neam... Nu te cruța... Ține minte, că cea mai demnă faptă a unui om liber e să-și dea viața pentru țară pe cîmpul de bătaie !

La un an după urcarea sa pe tron, văzînd că năpastele se țin lanț de daci, Burebista s-a dus de unul singur pe Insula Șerpilor. Aici, trei zile și trei nopți la rînd, fără apă și mîncare, s-a rugat zeilor pentru binele Daciei sale. În a patra zi, dintre valuri, i s-a arătat Ahile. Era îmbrăcat în armură strălucitoare de război, de parcă tocmai atunci se pregătea să plece la o nouă bătălie.

Tulburat de ceea ce vedea, Burebista a vrut să îngenuncheze înaintea lui, dar Ahile l-a oprit :

— Burebista ! Tu te-ai născut să-i îngenunchezi pe alţii, nu să stai tu însuţi în genunchi !

Avea o voce profundă şi puternică, de parcă nu el, ci marea vorbea cînd se izbea de stînci.

— De trei zile şi trei nopţi te rogi în templul meu doar pentru neamul tău, a continuat Ahile. Oare chiar tu, ca om, nu ai nici o dorinţă să-ţi îndeplineşti ?

— Am, desigur, a recunoscut Burebista. Dar, dacă m-aş gîndi mai întîi la grijile mele şi abia apoi la cele ale supuşilor mei, atunci n-aş mai avea dreptul să mă consider regele lor.

Semizeul s-a apropiat de el, l-a privit drept în ochi şi l-a întrebat cu aceeaşi voce răsunătoare :

— Spune-mi atunci care e cel mai de preţ lucru în viaţa unui rege ?

— Binele patriei sale ! a răspuns cu fermitate regele dacilor.

— Mă bucură aceste vorbe. Dar ştii tu cu cine trebuie să lupţi, ca să ajungi la binele pe care îl visezi ?

— Cu hoardele din afară, care îmi pradă ţara !

— Nu, Burebista ! Duşmanul vostru cel mai mare nu vine din afară, ci dinlăuntru.

— Cum aşa ? s-a mirat regele dacilor. Cine e acest duşman ?

— Dezbinarea voastră !

Şi voinicul Ahile i-a destăinuit povestea cu armele din Olimp, pe care fraţii traci le-au primit în dar de la regele Troiei.

— Zeiţa Discordia a făcut tot ce i-a stat în putere, ca să vă dezbine. Dar tu vei risipi acest blestem ca pulberea pe vînt, dacă vei reuşi să stăpîneşti din nou toate cele trei arme ale mele.

Burebista s-a luminat la chip.

— Spune-mi, te rog, unde se află ele ?

— Scutul împodobeşte sala cu tron din palatul tatălui tău. Spada a devenit o podoabă la Orhedava, iar sulița te aşteaptă sus, în munţi, la Turnidava.

Încurajat de Ahile, Burebista a luat scutul din palatul tatălui său, a strîns în grabă o armată şi a urcat spre Orhedava. Pe drum, a nimicit cîteva cete de celţi de lîngă Tiras (Nistrul de azi), a convins mai multe căpetenii geto-dace să i se supună, a luat din mers două localităţi bine întărite, care nu vroiau să-l recunoască drept rege, şi s-a apropiat, în sfîrşit, de cea

mai puternică cetate geto-dacică de pe teritoriul Basarabiei de azi.

Căpetenia cetăţii era viteazul Tracina, care obţinuse mai multe victorii asupra celţilor şi pe care dacii din împrejurimi îl ascultau ca pe un rege.

Aflînd de venirea lui Burebista el s-a închis în cetate şi s-a pregătit de luptă.

Burebista l-a somat să-i deschidă porţile.

— Sîntem acelaşi neam. Avem duşmani comuni. De ce să ne certăm ? l-a întrebat el cu blîndeţe pe Tracina.

— Frate-frate, da brînza-i cu bani ! a rîs neînduplecat căpetenia Orhedavei.

Burebista avea o fire aprinsă şi curajoasă, dar constantă în bunătate şi înţelepciune. Aşa că nu s-a grăbit să-l ia cu zburlita, ci a continuat să-i lămurească avantajele unirii. Însă Tracina nu numai că n-a vrut să audă de ea, ci chiar l-a ameninţat că va porni asupra lui cu armele.

— Îmi pare foarte rău că nu vrei să mă înţelegi, l-a dojenit Burebista. Dar, dacă voi veţi pune primii mîna pe arme, atunci noi vom fi ultimii care le vom lăsa din mînă !

Căpetenia Orhedavei doar a ridicat din umeri :

— Vom vedea !

Cetatea lui, într-adevăr, era aproape de necucerit. Avea ziduri înalte şi puternice, dealuri abrupte, stînci ameninţătoare, păduri de nepătruns. Rîul o alimenta cu apă. Hambarele erau pline cu grîne...

Supărat că nu s-a putut înţelege cu Tracina, Burebista a ordonat asediul cetăţii. În a patra zi de pregătiri intense, în tabăra lui a venit un tînăr frumos, dar îngîmfat, care nu vroia să vorbească decît cu regele dacilor.

— Cine eşti tu ? l-a întrebat Burebista. Şi de ce vrei să vorbeşti neapărat cu mine ?

— Sînt unul din centurionii lui Tracina. Mă numesc Lucanus. Am venit să-ţi vînd „cheia“, cu care să descui cetatea... Dar mai întîi îţi cer să mă plăteşti.

— Cu ce?

— Cu aur ! Aş vrea să fiu atît de bogat, încît să mă pot scălda în el ! a exclamat tînărul, cu ochii arzînd de lăcomie.

— Eşti sigur că ceea ce-mi propui costă atît de scump ?

— Da. E fiica lui Tracina. O are doar pe ea. Ceilalți copii ai lui au pierit într-un incendiu, împreună cu soția sa... Acum nu are nimic mai scump în viață decît această fată. Pentru ea, ar fi în stare de orice !

— Unde e fata ?

— Aici, cu mine. Am ademenit-o să fugă din cetate și să mă urmeze.

— Cum ai reușit ? l-a întrebat Burebista, ascunzîndu-și cu mare greutate supărarea.

— Am mințit-o cu iubirea. Doream să mă căsătoresc cu ea.

— Acum nu mai dorești ?

— La ce bun ? a rîs el cu nerușinare. După ce voi avea atîta aur, aș putea să-mi iau nu una, ci o sută de femei ca dînsa !

Burebista l-a măsurat îndelung cu privirea lui pătrunzătoare, apoi i-a zis :

— Înainte să te „răsplătesc", aș vrea să-ți spun ceva... În primul rînd : iubirea — ca și patria — nu se trădează ! Iar în al doilea rînd : un adevărat rege nu poate cumpăra victoria cu prețul dezonoarei !

Cei din cetate, aflînd că fata căpeteniei lor se află în tabăra lui Burebista, s-au descurajat cu totul. Străzile cetății s-au umplut de bocete. Pe zidul principal s-a profilat figura îndurerată a lui Tracina. Acum nu mai era părinte, ci judecătorul care trebuia să aleagă între două crime : ori să-și trădeze cetatea, ca să-și salveze fiica ; ori să-și jertfească fata, ca să-și salveze cetatea. Ambele variante i se păreau la fel de monstruoase...

Dar tocmai atunci dinspre pădure s-a arătat fiica lui, însoțită de Burebista. Regele dacilor a condus-o pînă la șanțul de apărare și i-a strigat adversarului său :

— Tracina ! Coboară podul, ca să vină fiica ta acasă ! Și altă dată n-o mai lăsa să rătăcească singură, fără supraveghere !

Mărinimia lui Burebista l-a impresionat atît de mult pe Tracina, încît el (după ce s-a sfătuit cu căpeteniile sale) l-a anunțat că încetează rezistența și trece de partea lui, cu toate ținuturile aflate în stăpînirea sa.

Burebista s-a bucurat. A venit cu generalii săi în cetate, l-a îmbrățișat pe Tracina, i-a dăruit un car de luptă cu patru

armăsări focoşi, apoi i l-a predat şi pe Lucanus, spunîndu-i :

— Îţi aparţine. A fost centurionul tău, dar setea de aur l-a pierdut. Fă ce vrei cu el.

— Nu am de ales. Trebuie să-i potolesc această sete, a zis Tracina şi a poruncit fierarului să-i aducă o cupă plină cu aur topit.

Sub ochii mulţimii, patru oşteni l-au înşfăcat pe trădător de mîini, i-au descleştat dinţii cu sabia şi i-au turnat pe gît cupa cu aur clocotit...

Sara, la ospăţul înfrăţirii lor, Tracina l-a întrebat pe Burebista :

— Spune-mi, te rog, de ce, totuşi, nu te-ai folosit de trădarea lui Lucanus ?

— Pentru că nici o victorie, oricît de mare ar fi ea, nu te poate bucura, dacă, în loc să contezi pe bărbăţia celor puternici, te foloseşti de mîrşăvia celor slabi, a răspuns Burebista şi l-a îmbrăţişat ca pe un frate.

---

centurion — ofiţer care comanda o sută de soldaţi (în armata romană)
dezonoare — lipsă de onoare, necinste, ruşine
hoardă — (aici) ceată de barbari care prădă şi pustiesc alte popoare, armată cotropitoare
mărinimie — bunătate, bunăvoinţă, dărnicie
monstruos — urît, amoral, respingător
a soma — a cere categoric
violent — puternic, furtunos, năvalnic

Răspundeţi :

— Cum era Burebista, ce trăsături de caracter avea ?
— De ce era necesară înfrăţirea lui cu Tracina ?

Reţineţi :

— Burebista a fost unul dintre cei mai mari regi ai dacilor. El i-a unit pe toţi geto-dacii într-o singură ţară mare şi puternică, de care se temeau şi romanii.
— Un popor, cu cît este mai unit, cu atît este mai puternic !

TURNIDAVA

După ce a întărit bine hotarul de răsărit al Daciei, pe care l-a lăsat în grija lui Tracina, Burebista a pornit cu oastea spre asfinţit.

La despărţire, Tracina a ţinut cu tot dinadinsul să-i dăruiască ceva. Servitorii lui au aşezat la picioarele lui Burebista tot felul de podoabe scumpe, dar el nu s-a atins de ele. Privirea i s-a îndreptat spre armele care împodobeau pereţii în casa lui Tracina. În cel mai îndepărtat colţ atîrna o sabie veche, cu lama tocită în bătălii demult uitate. La vederea ei, inima lui Burebista a tresăltat.

— Iată arma pe care aş vrea s-o aud cîntînd în luptele mele cu duşmanii, a zis el, luînd-o grijuliu din cui.

— A ta să fie ! a încuviinţat Tracina.

O săptămînă mai tîrziu, regele dacilor s-a întîlnit în munţi cu bătrînul Strabal, căpetenia Turnidavei, care fusese bun prieten cu tatăl lui Burebista. Era tocmai în toiul unei sărbători, în care tinerii din împrejurimi îşi măsurau puterile în cele mai diverse probe militare. Toţi ştiau că regele celţilor, Cristasiros, a călcat din nou hotarele dacilor, de aceea fiecare dorea să fie cît mai bun în toate, ca să poată fi luat în armată.

Aflînd că majoritatea căpeteniilor din această parte a Daciei erau de faţă, Burebista le-a împărtăşit dorinţa de a-i uni pe toţi dacii sub un singur rege. Ca să-i convingă, el a recurs la proverbialul mănunchi de nuiele, pe care nimeni n-a putut să-l frîngă, în ciuda faptului că fiecare nuieluşă în parte putea fi ruptă între degete.

— Bine, s-au învoit cei adunaţi. Facă-se voia ta !

Şi doar o căpetenie s-a ridicat nemulţumită de la locul său, rostind :

— Eu unul sînt mai tare decît o trestie !

Era Robindarius, despre care v-am povestit cu altă ocazie...

În schimb, Strabal s-a bucurat nespus de mult, că Burebista a reuşit, în sfîrşit, să pună capăt dezbinării dintre daci :

— Acum pot respira în voie, ştiind că soarta Daciei se află în grija celui mai destoinic dintre noi.

Vorbele lui au căzut ca o piatră în inima fiului său mai mare, Nemida, care demult pîndea momentul să ajungă stăpîn

în Turnidava. Invidia i-a cotropit sufletul şi el a simţit că toată fiinţa lui se revoltă împotriva lui Burebista.

— Ce-ar fi să punem şi regele la încercare ? s-a adresat el dintr-o dată mulţimii care urmărea întrecerea tinerilor la aruncarea suliţiei.

Lumea a rămas descumpănită. Un rege nu putea fi pus în concurenţă cu începătorii. Dar Burebista s-a ridicat iute de la locul său şi a rostit înveselit :

— Că bine zici, Nemida ! Cu singura condiţie : că eu nu voi arunca suliţa, ci voi fi ţinta celor care o aruncă.

Un murmur de uimire s-a făcut auzit din toate părţile.

— Staţi ! Nu permit ! Il veţi ucide ! s-a împotrivit Strabal.

Tinerii ţintaşi s-au uitat nedumeriţi unii la alţii. Cele zece suliţi, special aduse din cetatea Turnidavei, au rămas grămadă, neatinse.

— Ei, ce v-aţi oprit ? li s-a adresat Burebista. Ordon să trageţi !

Cu scutul în mînă, el s-a postat în faţa stîlpului care servea drept ţintă.

Observînd şovăiala tinerilor, Nemida a privit cu răutate ţinta vie, apoi a înşfăcat o suliţă, şi-a făcut vînt şi a slobozit-o cu putere în Burebista. Suliţa s-a izbit de scutul lui şi s-a făcut ţăndări.

Regele a rămas neclintit în aşteptare. Unul după altul, ceilalţi tineri au urmat exemplul lui Nemida, dar suliţile aruncate de ei se frîngeau ca trestiile cînd loveau scutul lui Burebista.

O singură suliţă a rămas înfiptă în metalul scutului său şi Burebista a înţeles pe dată că era cea de a treia armă a voinicului Ahile.

— Asta va fi trofeul meu ! a glumit el şi, aclamat de mulţime, şi-a reluat locul lîngă şeful Turnidavei...

În acelaşi an, armatele lui Burebista au pornit împotriva celţilor de pe Dunărea de mijloc. Aceştia şi-au unit forţele într-o singură hoardă, care număra de două ori mai mulţi oşteni decît avea cu el Burebista.

Fiind un mare strateg, regele dacilor avea de gînd să dea bătălia decisivă într-un moment cu toate avantajele de partea sa. Însă Nemida, care conducea o parte din armată, nu era de

acord cu tactica lui Burebista și încerca mereu să-i iasă din cuvînt.

— Dă-mi voie să-i atac în zori ! i-a cerut el într-o zi, visînd să se acopere de glorie.

— Încă nu e timpul, i-a răspuns Burebista, adăugînd : Ești un tînăr viteaz, dar desconsideri două lucruri : puterea inamicului și slăbiciunea ta.

Nemida n-a zis nimic, însă a doua zi, fără învoirea nimănui, și-a ridicat ostașii și i-a condus la luptă.

Tabăra celților se afla pe o colină, în mijlocul unei cîmpii acoperite de hățișuri și hîrtoape. Bănuind că va fi atacat căpetenia lor a trimis în taină o parte din armată să se ascundă în hățișurile care mărgineau cîmpia.

Dimineața, cînd a văzut oastea lui Nemida apropiindu-se în ordine de bătaie, regele celților a trimis înaintea lui un mic detașament, ca să-l atragă cît mai adînc, în cursă.

Dacii lui Nemida i-au dat peste cap fără nici o greutate. Încurajați de izbîndă, ei s-au avîntat înainte, desfăcînd armata celților în două. Era tocmai ceea ce așteptau dușmanii de la dînșii...

La un semnal, celții ascunși prin hîrtoape și hățișuri au căzut în spatele dacilor. Capcana s-a închis. S-a produs o învălmășeală nemaipomenită. Cei care încercau să scape cu fuga, erau măcelăriți din goana cailor.

Armata lui Nemida se topea văzînd cu ochii. Încă puțin și celții ar fi cîștigat...

De sus, de pe creasta unui munte alăturat, Burebista urmărea cu neliniște desfășurarea luptei. Cînd a descoperit, în sfîrșit, care era șiretlicul adversarilor, el a dat alarma și a sărit în ajutor lui Nemida.

Cavaleria lui a năvălit ca o vijelie asupra celților. Ca să nu piardă întreaga bătălie, căpetenia lor a ordonat retragerea...

Burebista nu i-a zis nimic lui Nemida, dar i-a cerut lui Strabal să ia măsuri cu el.

Ca părinte, Strabal își iubea feciorul și suferea îngrozitor din cauza îngîmfării lui, însă, în calitatea sa de căpetenie, nu putea trece peste faptul că Nemida se făcuse vinovat de moartea cîtorva mii de oșteni.

Cu inima frîntă de durere, el l-a scos în fața armatei și i-a zis :

— Fiule, dacă nu știi să-ți respecți regele, ca general, atunci nu meriți să fii în armata lui nici măcar ostaș de rînd !

I-a smuls apoi din piept insemnele puterii și a adăugat :

— Acum pleacă din ochii mei ! Ne vom descurca și fără tine.

Nemida s-a făcut alb ca varul.

— Bine. Mă duc ! a zis. Dar vă previn : într-o bună zi eu voi fi regele vostru, iar voi — supușii mei... Și nu dea cerul să uit pînă atunci ce este îndurarea !

Deceneu, marele preot, care nu prea se avea de bine cu Burebista, auzind aceste vorbe, și-a spus în gînd :

„Copilul ăsta are mai multă ambiție decît înțelepciune... Ar fi o minunată armă, dacă m-aș folosi de el..."

Dornic de răzbunare, Nemida s-a dus la căpetenia unui trib de celți, care se ținea numai de chefuri, și i-a declarat :

— Korinos ! Tu știi să-ți faci dușmani, dar nu știi să te războiești cu ei... Dă-mi voie mie să conduc oștirea ta asupra dacilor care s-au lepădat de mine și mîine victoria va fi a ta !

Korinos s-a învoit, dar într-o bătălie crîncenă cu Burebista, Nemida a fost făcut prizonier.

Această veste l-a îmbolnăvit cu totul pe Strabal.

— Cine se iubește pe sine mai mult decît își iubește patria, acela nu are dreptul să trăiască ! a rostit el cu tristețe, poruncind ca fiul lui să fie omorît.

Străjerii care îl păzeau pe Nemida (și care pe timpuri fuseseră cu el prieteni de copilărie) au încercat să-l înduplece pe tatăl lui ca să-i dăruiască viața. Dar bătrînul Strabal s-a răsucit spre ei cu fruntea încruntată și le-a ordonat :

— Soldați ! Făceți-vă datoria !

În următoarele săptămîni, Burebista a nimicit toate triburile lui Cristasiros. Puținii celți, care au scăpat cu fuga, s-au aciuat tocmai în Elveția de astăzi.

Au urmat apoi numeroase alte războaie, din care Burebista a ieșit întotdeauna învingător. Dar, cu cît mai sus urca el prin victorii, cu atît mai jos coborau dușmanii lui prin josnicii și intrigi.

Odată, obosit să mai lupte cu căpeteniile pizmașe, Burebista l-a întrebat pe Deceneu :

— Știi tu, oare, cine se ține de glorie ca umbra de copac ?

Luat prin surprindere, marele preot căuta un răspuns cît mai înțelept. Atunci Burebista a glăsuit în locul lui :

— Invidia ! Și, din păcate, nimeni nu-i în stare s-o doboare...

A tăcut o clipă, copleșit de povara acestui adevăr, apoi a adăugat :

— Armele mele sînt de nebiruit în lupta dreaptă. Dar pe la spate, în luptă cu pizmașii, sînt mult mai bune armele pe care tu le stăpînești.

Deceneu și-a înălțat nedumerit fruntea spre regele său :

— La ce te referi ?

— La vorbele tale dulci, cu care torni balzam în sufletul oricui... Lumea te crede. Deci, te vor crede și pizmașii mei, dacă le vei spune că nu eu (cu voința mea) cîștig o luptă după alta, ci zeii (prin bunăvoința lor) doresc că Dacia să fie de nezdruncinat.

— E bine, oare ? Cum aș putea să mă îndreptățesc în fața zeilor mei, dacă măcar o vorbă spusă de mine n-ar fi adevărată ? a încercat marele preot să scape din încurcătură, dar Burebista i-a răspuns :

— Ia aminte, Deceneu : tot ce este bine pentru țara mea trebuie să fie bine și pentru zeii tăi... Altfel m-aș ridica cu sabia și împotriva lor !

---

copleșit — (aici) împovărat, emoționat
destoinic — vrednic, merituos, capabil
intrigă — uneltire, vrajbă, zîzanie
invidie — pizmă, ură ; sentiment egoist de părere de rău, provocat de succesul altcuiva
hațiș — tufișuri de mărăcini
strateg — comandant de oști care dirijază războiul în ansamblul său, ținînd cont de perspective
tactică — (aici) totalitatea mijloacelor și procedeelor folosite pentru cîștigarea unei bătălii

Răspundeți :

— Cum explicați comportamentul lui Nemida ? Ce l-a făcut să procedeze ca un trădător ?
— Ce deosebire există între Burebista și Nemida ?
— De ce, oare, invidia este o trăsătură demnă de dispreț ?

Reţineţi :

— Trădarea este cel mai înfiorător păcat, pe care nimeni nu-l poate ierta.

— Iubirea de sine niciodată nu trebuie să fie mai mare decît iubirea de neam.

AJUNUL FURTUNII

Cu două mii de ani în urmă Roma stăpînea cel mai mare imperiu din lumea antică. El se întindea de la Oceanul Atlantic (Franţa, Spania, Portugalia de astăzi) pînă hăt, în inima Asiei, mărginindu-se cu rîul Eufrat. Marea Mediterană devenise un lac al Romei, brăzdat de nenumărate corăbii militare, mereu gata să pornească asupra oricui ar fi îndrăznit să pună la îndoială supunerea faţă de Roma.

De la un timp, aceste corăbii poposeau din ce în ce mai des la gurile Dunării. Ele susţineau de pe apă armatele romane care înaintau pe uscat. Ţinta lor erau pămînturile Daciei...

Dintre toate popoarele Europei de atunci, numai dacii mai erau încă liberi şi stăpîni în ţara lor. Fiind un popor numeros şi viteaz, dacii reprezentau un adevărat pericol pentru Imperiul roman. Însuşi Ovidiu — un mare poet al antichităţii, pe care împăratul August l-a exilat la Tomis (Constanţa de azi) — scria că pe timp de vară numai Dunărea era scăparea romanilor. Însă iarna, cînd crivăţul sălbatic arunca pod de gheaţă peste rîu, dacii năvăleau cu iuţeala vîntului pe caii lor focoşi şi pustiau ţinuturile stăpînite de romani.

Ca să scape de primejdie şi, mai cu seamă, ca să pună mîna pe bogăţiile dacilor, împăraţii Romei au hotărît să cucerească Dacia.

Bănuindu-le poftele, unii regi ai dacilor se gîndeau să dea ei primii lovitura.

— De ce să aşteptăm duşmanul în pragul casei noastre ? meditau ei. Oare n-ar fi mai bine să-l răpunem pe neaşteptate, în bîrlogul lui ?

La prima vedere, părea să fie o pornire ademenitoare. Imperiul roman era zdruncinat de nemulţumirile sclavilor. Mulţi din ei fugeau peste Dunăre şi se ascundeau în munţi. Aici găseau adăpost la strămoşii noştri, care considerau robia un

păcat. Fugarii povesteau despre neînțelegerile dintre pretendenții la putere, care îi dezbinau pe romani și transformau uneori Roma într-o arenă a războaielor civile. Erau știri îmbucurătoare și cele mai aprinse căpetenii credeau că a sosit momentul să-i alunge pe romani cît mai departe de hotarul Daciei.

Doar unii dintre ei înțelegeau că, pentru siguranța Daciei, era mai bine să nu dai cu piciorul în leul adormit...

— Stăpîniți-vă avîntul ! încerca să-i potolească regele Scorillo, tatăl lui Decebal. Viața m-a învățat și pe mine că cine vrea pace trebuie să se pregătească de război. Pentru noi pînă și o pace îndoielnică e mai bună decît un război sigur.

— De ce crezi asta ? Oare săbiile noastre nu sînt la fel de tari ca ale lor ? se opuneau părtașii violenței neîntîrziate.

— Ba da. Sînt poate chiar mai tari și mult mai ascuțite. Însă prea puține, ca să reziste întregii lumi ! Sau poate ați uitat că sub drapelul Romei luptă aproape toate semințiile de pe pămînt ?

— Nu, n-am uitat și ai avea dreptate, dacă romanii ar fi uniți. Dar tocmai acum se sfîșie ca cîinii între dînșii !

— Ați pomenit de cîini ? Prea bine ! s-a bucurat Scorillo și i-a condus în curtea casei sale.

Aici, mai departe de grajdurile cu vite, Scorillo ținea un lup într-o cușcă de metal. Îl prinsese viu la ultima vînătoare și spera să-l poată îmblînzi.

La un semn al lui, slugile au slobozit într-un ocol doi cîini ciobănești și le-au aruncat un os. Cîinii s-au repezit cu furie unul asupra celuilalt. Cînd lupta era în toi și părea că nimic nu e în stare să-i despartă, regele a deschis cușca și i-a dat drumul lupului afară. Văzîndu-l, cîinii au uitat pe dată de dușmănia lor și s-au aruncat asupra lupului...

— Ați văzut ? i-a întrebat Scorillo pe oponenții săi. Exact așa ar proceda și romanii : dacă i-am ataca, primejdia îi va uni.

Această pildă i-a convins pe daci să nu-i deranjeze prea tare pe adversarii lor.

Un anumit timp pacea le-a fost asigurată. Dar în curînd la cîrma Romei a urcat împăratul Domițian și liniștea țării s-a dus pe apa sîmbetei...

Domiţian nu era un împărat cu calităţi deosebite. Avea o fire moale, îi plăcea luxul şi se ţinea mai mult de petreceri decît de războaie. Însă era ros de ambiţie şi vroia cu tot dinadinsul să realizeze visul lui Cezar, care spusese cîndva :

— Atîta timp cît Dacia nu e a noastră, numai nebunii pot dormi în linişte !

Or el, Domiţian, vroia să doarmă liniştit pe lauri...

Tocmai atunci conducerea dacilor a fost luată de către Decebal, fiul lui Scorillo. El nu s-a lăsat înfricoşat de puterea romanilor, ci i-a unit din nou pe toţi dacii într-un singur stat şi s-a pregătit de apărare. A întărit cetăţile, a pus meşterii să făurească cît mai multe arme, a făcut rezerve de grîne, a instruit armata. Acum regatul lui era aproape la fel de mare şi de puternic ca al lui Burebista.

Cînd toate pregătirile erau pe sfîrşite, Decebal a luat cu el cîteva mii de călăreţi şi a năvălit în sudul Dunării, unde erau concentrate legiunile romane.

Dacii cunoşteau de minune aceste locuri, deoarece romanii tot de la strămoşii lor le răpiseră. În cîteva zile ei au trecut prin foc şi sabie mai multe cetăţi şi oraşe stăpînite de romani. Însuşi guvernatorul lor a fost prins şi ucis în clipa cînd încerca să scape cu fuga.

Cunoscînd firea romanilor, Decebal n-a rămas în teritoriile pustiite. El ştia că romanii pot fi bătuţi, dar nu pot fi înfrînţi odată pentru totdeauna. Imperiul lor era prea mare, ca să cadă odată cu căderea unei regiuni. Aşa că s-a mulţumit să pună mîna pe steagurile legiunilor nimicite, a încărcat în sănii armele lor şi s-a retras din nou pe malul stîng al Dunării.

Vestea acestei înfrîngeri s-a înfipt ca o săgeată în inima Romei. Poporul cerea să fie răzbunat. Atunci însuşi împăratul

Domiţian a pornit spre Dacia în fruntea unei armate, pe care o credea de neînvins. Dar pe drum mînia i s-a potolit treptat şi, ajungînd mai aproape de Dunăre, împăratul s-a pus din nou pe chefuri nesfîrşite. În locul său l-a trimis asupra lui Decebal pe Cornelius Fuscus, un general viteaz, care cîştigase nenumărate bătălii în alte ţări.

Decebal s-a retras din faţa lui, pînă cînd l-a văzut intrat cu toate legiunile în strîmtorile dintre munţi. Aici l-a lovit fără cruţare şi i-a nimicit întreaga armată.

A doua înfrîngere a Romei a fost şi mai cumplită. Puţinii soldaţi scăpaţi cu fuga povesteau îngroziţi că nimeni nu-i în stare să-i înfrîngă pe daci la ei acasă.

Împăratul a căzut pe gînduri.

— Trebuie să faci ceva, viteazule Domiţian, îl îndemna sfetnicul său. Dacă regele dac ar pătrunde acum în Italia, nimeni n-ar fi în stare să-l oprească şi Roma ar cădea!

Împăratul ştia şi singur ce s-ar fi întîmplat, dacă Decebal i-ar fi luat-o înainte. De aceea l-a numit comandant de oşti pe generalul Iulian şi l-a trimis cu forţe proaspete în Dacia.

Dar nici această campanie n-a fost prea reuşită. Oştenii daci făceau minuni de vitejie. Şi pînă la urmă împăratul Domiţian a fost nevoit să încheie pace cu Decebal.

Regele dacilor s-a învoit să nu atace teritoriile imperiului, cu condiţia ca Roma să-i plătească despăgubiri de război şi să-i trimită ingineri pricepuţi care să-l ajute a-şi reface drumurile şi cetăţile.

Din partea sa, Decebal i-a înapoiat împăratului prizonierii de război şi o parte din armele capturate de la ei.

La Roma nimeni n-a înţeles ce anume a cîştigat împărăţia din înţelegerea cu dacii, dar aceasta nu l-a împiedicat pe Domiţian să-şi organizeze o întoarcere cu adevărat „triumfală“ din războiul cu Decebal.

---

campanie — acţiuni militare, operaţii de luptă desfăşurate într-o anumită perioadă de timp

a captura — (aici) a pune mîna pe oamenii sau armele inamicului

exil — pedeapsa prin care un cetăţean era izgonit din ţară sau trimis într-o localitate anumită

imperiu — un stat foarte mare alcătuit din teritoriile ţărilor cotropite cu forţa

lauri — (aici) coroană din frunză de dafin cu care se încununau eroii de odinioară

legiune — unitate militară la romani (care număra, de obicei, peste 5.000 de soldaţi)

oponent — persoană care se opune, care nu este de acord cu ceva sau cineva

robie — stare în care o persoană îşi pierde libertatea şi este impusă să muncească pe degeaba, în folosul stăpînilor săi

seminţie — neam, naţionalitate, popor

Răspundeţi :

— De ce romanii vroiau să cucerească Dacia ?
— Cine era Decebal ? Alcătuiţi portretul lui.
— De ce, oare, împăratul Domiţian, nu l-a putut învinge pe Decebal ?

Reţineţi :

— Decebal a fost regele dacilor între anii 87 şi 106 era noastră. În primele sale războaie cu Imperiul roman, el a spulberat faima armatelor romane, care erau crezute de nebiruit.
— Forţa unui popor nu constă numai în număr.

ÎMPĂRATUL TRAIAN

Cît timp ţinu pacea cu romanii, Decebal a făcut din capitala Daciei — Sarmizegetusa — o cetate aproape de necucerit. Ea se afla sus, în Munţii Orăştiei, unde însăşi natura parcă avea grijă s-o ocrotească de duşmani. De la ea duceau drumuri în toate colţurile Daciei, spre alte oraşe şi cetăţi, pe care Decebal avea grijă să le întărească.

Dar după zece ani liniştea dacilor a fost spulberată de Traian — noul împărat al Romei.

Traian s-a născut în Spania, şi avea o fire aprinsă, dar cumpătată. Crescuse printre militari, suportînd împreună cu ei toate grozăviile războaielor. Soldaţii îl iubeau şi credeau în el ca într-un zeu. Cînd le-a declarat că vrea să cucerească Dacia, toţi ca unul au jurat să moară, dar să-i înfăptuiască visul. Atunci, la Roma, electrizaţi de cuvîntările lui, ei nu aveau de unde şti că marea lor majoritate îşi vor găsi mormîntul în pămîntul dacilor...

În primăvara anului 101 Roma a pornit asupra Daciei. Traian a adus cu sine o armată uriaşă, adunată de pe întreg cuprin-

sul imperiului. Dar nu s-a grăbit, cum altădată s-au grăbit generalii lui Domiţian. Şi-a croit mai întîi drumuri prin pădurile sălbatice, a făcut poduri, a înălţat fortificaţii. Calea de la Roma pînă la hotarul Daciei părea un puhoi neîntrerupt de oameni. Numai aşa izbutea să-şi asigure spatele frontului, să fie operativ, să-şi aprovizioneze armata cu toate cele necesare, să aducă forţe proaspete în locul legiunilor distruse.

Dacii au opus o rezistenţă nemaipomenită. Ostaşi au devenit pînă şi bătrînii, şi femeile, şi copiii. Mulţi din ei nu aveau arme. Se băteau cu pietre, cu bîte, cu ce le nimerea în mînă. Cei răniţi cădeau unii peste alţii, dar nu se clinteau din loc. Luptînd cu moartea, ei se agăţau de braţele şi armele inamicilor, împiedicîndu-le înaintarea.

— Prima dată văd un popor atît de viteaz ! a exclamat Traian după o bătălie.

În ziua ceea, în rîndurile armatei sale au fost atîtea pierderi, încît sanitarii nu mai aveau cu ce bandaja răniţii. Atunci împăratul şi-a tăiat veşmintele, a făcut din ele feşe şi a prins a-i lega el însuşi pe răniţi.

După fiecare bătălie nu era loc pe cîmpul de luptă unde ţărîna, amestecată cu sînge şi frămîntată de picioarele luptătorilor, să nu se prefacă în mocirlă !

Forţele dacilor erau în scădere. Două cetăţi necucerite se mai aflau în drum spre Sarmizegetusa. În prima cetate, după ce au cucerit-o, romanii au prins-o pe sora lui Decebal. În aceeaşi zi un sol l-a înştiinţat pe Decebal să depună armele, dacă vrea ca sora lui să mai trăiască. Regele ţinea mult la ea şi, după ce a stat o zi întreagă închis în sanctuarul lui Zalmoxis, a primit condiţiile romanilor.

Zalmoxis era zeul dacilor. Datorită lui, dacii nu se temeau de moarte. Ei considerau că după moarte omul se mută în împărăţia cerului, care este mult mai dreaptă şi mai bună decît viaţa pămîntească. Atunci cînd se năştea un copil, dacii îl boceau, iar cînd murea cineva — se bucurau. Crezîndu-se nemuritori, ostaşii daci se avîntau în luptă ca la o petrecere şi, cînd se întîmpla să fie grav răniţi, mureau rîzînd.

Pînă şi Traian a scris mai tîrziu în memoriile sale despre asta :

— I-am subjugat pe daci. Sînt cei mai războinici dintre

toate neamurile cîte au existat vreodată. Și nu numai din cauză că sînt puternici, ci și din cauză că se cred nemuritori. Ei merg la moarte mai veseli decît la petreceri !

Așa a luat sfîrșit primul război al împăratului Traian împotriva lui Decebal. Cronicarii povestesc că împăratul i-a cerut lui Decebal : să dea înapoi armele și mașinile de război capturate de la romani, să-i predea pe dezertori, să distrugă cetățile și să se retragă din teritoriul cucerit de împărat, să nu mai primească nici un fugar și să nu ia în slujba sa nici un ostaș din Imperiul roman.

Decebal a acceptat aceste condiții, căci avea nevoie de răgaz ca să-și adune alte forțe.

Mulțumit de cele obținute, Traian s-a retras din Dacia, lăsînd garnizoane romane în cele mai însemnate cetăți ale dacilor.

La Roma îl aștepta un triumf nemaipomenit și titlul de „Dacicus", adică „Învingătorul dacilor". În toiul sărbătorilor nimeni nu se gîndea că, atîta timp cît Decebal trăiește și speră, Dacia nu e învinsă...

---

cronicar — autor al unor lucrări istorice despre cele mai importante evenimente din viața unui popor

dezertor — militar care părăsește, fără învoire, rîndurile armatei sale

electrizați — (aici) entuziasmați, înflăcărați

fortificații — construcții militare de apărare

garnizoană — unitate militară menită să apere o localitate

provincie — (aici) teritoriu cucerit de romani, în care acționau legile Romei

sanctuar — loc sfînt al unui templu

Răspundeți :

— Cum era împăratul Traian ? Ce trăsături îi erau caracteristice ?
— Ce puteți spune despre vitejia dacilor ?
— Ce deosebire există între un popor și un imperiu ?

Rețineți :

— Traian a fost un mare împărat roman (anii 98—117 e. n.). A purtat două războaie grele cu dacii (101—102 și 105—106 e. n.). Învingîndu-l pe Decebal, a transformat Dacia în provincie romană.

SCUTUL LUI DECEBAL

Deşi pierduse războiul, Dacia nu murise. Regele ei şi-a adunat din nou forţele şi a ieşit de sub ascultarea Romei.

Aflînd de răzvrătirea dacilor, împăratul Traian a strîns o armată şi mai numeroasă decît prima dată şi a pornit spre Dunăre.

În dreptul cetăţii Drobeta (Turnu Severin de azi), el a dat ordin să fie construit un pod. În acest scop, l-a chemat tocmai din Damasc (capitala Siriei) pe arhitectul Apollodor. În anul 105 podul a fost gata. (Urmele lui se văd şi în zilele noastre, cînd apa Dunării scade).

Acum trupele romane treceau zi şi noapte peste rîu şi se îndreptau spre inima ţării.

La chemarea lui Decebal, au răspuns toţi dacii de la Tisa pînă dincolo de Nistru.

— Moartea e mai bună decît robia ! ziceau ei şi făceau zid în jurul regelui lor.

Dar lupta era inegală. Un singur popor nu putea ţine piept unui întreg imperiu. Cînd şi-a dat seama că nu va putea înlătura primejdia numai cu forţa, Decebal a recurs la altă stratagemă.

Capul tuturor relelor era Traian.

— Fără el, gîndea Decebal, romanii ar putea fi învinşi.

Cu acest gînd, s-a adresat oştenilor :

— Fiii mei ! Am nevoie de voluntari ! Cine vrea să-l omoare pe împărat — doi paşi înainte !

Şi toată armata lui a făcut doi paşi înainte. Atunci regele a ales el însuşi zece tineri, i-a împărţit în două, le-a dat instrucţiunile necesare şi i-a trimis în tabăra romană.

Însă Traian era precaut. Pe lîngă faptul, că avea o numeroasă gardă personală, paza lui cea mai bună era înţelepciunea sa.

— Informaţia e cheia biruinţei, le spunea el uneori generalilor săi. Ca să cîştigi, trebuie să ştii totul despre duşmanul tău, iar el să nu afle nimic despre tine.

Aşa se face, că era foarte greu să ştii precis, unde se află el, ce plănuieşte, unde va fi în următoarea clipă...

Într-o seară unul din apropiaţii săi, care purta o haină ase-

mănătoare cu a împăratului, a fost răpus la cîţiva paşi de cortul lui Traian. S-a produs o larmă nemaipomenită. Încolţit din toate părţile, făptaşul a fost prins şi dezarmat.

— Cine te-a trimis să mă omori ? l-a interogat plin de mînie împăratul.

— Iubirea mea de ţară şi de libertate ! i-a răspuns oşteanul lui Decebal.

— Iubirea, zici ? Dar nu văd în privirea ta decît dispreţ şi ură.

Tînărul dac şi-a înălţat fruntea şi i-a răspuns :

— Ura e pentru tine ! Iar dispreţul e pentru mîna care a greşit adevărata ţintă !

— Atunci s-o pedepsim ! i-a ripostat Traian.

La un semn al lui, şeful străjerilor l-a înşfăcat de mîna dreaptă şi i-a retezat-o cu sabia dintr-o lovitură.

Sîngele a năboit din rană ca din şipot. Dar pe faţa dacului n-a tresărit măcar un muşchi. El s-a uitat tăcut şi sfidător la împărat, apoi a întins şi cealaltă mînă spre călăul său, spunîndu-i :

— Retează-mi şi această mînă ! Căci jur pe viaţa mea să fac neapărat cu stînga ceea ce nu mi-a reuşit cu dreapta !

Romanii au rămas surprinşi de tăria şi curajul tînărului dac.

— Bărbăţia e aceeaşi pretutindeni... Deci, trebuie răsplătită peste tot la fel, a rostit Traian după o scurtă pauză, ordonînd ca oşteanul lui Decebal să fie pus în libertate...

După această întîmplare, paza împăratului s-a dublat. Acum nimeni nu putea ajunge la el, fără o verificare specială.

Cele mai însemnate misiuni erau încredinţate lui Longinus — un general viteaz care era „frate de cruce“ cu Traian.

Toţi ştiau că împăratul e prieten de copilărie cu Longinus. În toate războaiele s-au aflat mereu alături. Toate gîndurile şi planurile pe care le avea, împăratul le împărtăşea cu el. Nici o hotărîre importantă nu lua, fără să se sfătuie mai întîi cu dînsul.

Longinus devenise un fel de „înger păzitor“ al împăratului. În desele bătălii, cînd Traian se repezea cu sabia între duşmani, el îl apăra de lovituri cu pieptul său, strigîndu-i.

— Lasă-mă pe mine înainte, că, de voi muri, generali ca mi-

ne mai găsești, iar în locul tău nimeni nu e demn să se ridice !

Văzînd iscoadele lui Decebal că nu pot pune mîna pe Traian, și-au schimbat planul și l-au răpit pe prietenul împăratului.

Vestea a stîrnit înviorare în tabăra lui Decebal. Data trecută, cînd romanii au prins-o pe sora regelui, el n-a putut s-o jertfească și a căzut la învoială cu Traian. Acum era rîndul împăratului să aleagă...

Stăpîn pe situație, Decebal i-a cerut să se retragă peste Dunăre, altfel capul lui Longinus va sta acolo, unde-i stau picioarele.

Doi soli au venit în grabă la regele dacilor, cu poruncă din partea lui Traian să se convingă dacă prietenul lui e viu și nevătămat.

Adus în fața lor, generalul Longinus le-a strigat :

— Romani ! Spuneți-i împăratului că Longinus a murit și trebuie să-l răzbunați !

În timp ce rostea aceste vorbe, generalul și-o desfăcut inelul de la mînă și a sorbit otrava, care era ascunsă sub piatra nestemată...

Moartea lui Longinus a fost ca un semnal de luptă. Fiecare soldat roman vedea în răzbunarea lui o datorie de onoare. Înfruntînd săgețile arcașilor, ei au pornit asupra Sarmizegetusei.

Dar rezistența dacilor era de-a dreptul înspăimîntătoare. Nimeni nu ceda o palmă de pămînt, fără s-o stropească mai întîi cu sîngele romanilor. Pietre, suliți, furci și apă clocotită nimereau de sus în capul asediatorilor. Turnurile de lemn, pe care romanii le apropiau de ziduri, ca să poată trece mai ușor peste creneluri, erau apucate cu cîngi și răsturnate cu furie în prăpăstii...

Suparat că bate prea mult pasul pe loc, Traian a poruncit soldaților să taie pădurea din preajma Sarmizegetusei și să ridice din bușteni o altă cetate, la adăpostul căreia să lovească zidurile cu berbecii.

În cele din urmă, zidurile capitalei au cedat. Lărgind spărturile, romanii au pătruns cu strigăte victorioase înăuntru. Însă dacii nici aici nu se lăsau luați de vii. Adunați în grupuri pe străduțele înguste, între casele de lemn, care acum ardeau în flăcări, ei continuau să lupte și să moară, ferm convinși că zeul lor îi vede și-i aprobă...

Regele Decebal, susținut de cei mai dîrji oșteni ai săi, a reușit să spargă încercuirea și să se îndrepte spre partea de răsărit a Daciei, pe care romanii încă n-o cuceriseră. Dar un detașament de cavalerie s-a luat după dînsul.

Ca să nu cadă de viu în mîna lor, Decebal s-a oprit pe muchia unei stînci, a cuprins cu ochii munții din împrejurimi, apoi, sub privirile uluite ale romanilor, care tocmai atunci descălecau în jurul lui, și-a împlîntat pumnalul în inimă...

Cutremurat de moartea regelui, comandantul romanilor a rostit :

— Noi, cei care am biruit, avem ce învăța de la acest învins !

Lîngă regele dacilor, în iarbă, lucea scutul lui Decebal, care în timpul bătăliei parase mii de lovituri. Comandantul l-a ridicat, s-a uitat la el și a rămas înmărmurit : în mijlocul scutului era prinsă o jumătate de emblemă, cealaltă jumătate a căreia se afla pe scutul lui Traian ! Romanii știau că strămoșii lor — troienii — făcuseră cîndva legămînt de frăție cu un popor din Tracia, dar sutele de ani care s-au așternut de la căderea Troiei le-a șters din memorie acest eveniment.

Acum, văzînd scutul lui Decebal, împăratul Traian a zis cu tristețe :

— Romani ! Gloria Romei nu are margini. Dar blestemul lui Remus e şi mai imens ! Căci, în loc să luptăm cu duşmanii, noi în Dacia am luptat împotriva fraţilor noştri...

---

arhitect — specialist în proiectarea şi construirea clădirilor
creneluri — deschizături făcute pe zidurile de apărare ale cetăţilor
demnitate — un ansamblu de calităţi care impun respect ; autoritate morală
iscoadă — persoană însărcinată să cerceteze, să facă ceva în taină
a para — a respinge o lovitură într-un duel
precaut — prudent, prevăzător, atent
a riposta — a răspunde, a replica, a reacţiona
sacrificiu — (aici) jertfire de sine, renunţare (la viaţă) din devotament (pentru patrie)
stratagemă — tactică de luptă întrebuinţată cu scopul de a-l înşela pe inamic
şipot — izvor puternic, ţeavă prin care apa izvorului ţîşneşte cu putere în afară
verificare — control

Răspundeţi :

— Ce puteţi spune despre demnitatea şi jertfirea de sine a strămoşilor noştri, judecînd după cele povestite aici ?
— La ce s-a referit Traian, cînd a pomenit de „blestemul lui Remus" ?
— De ce, oare, un război de apărare este mai demn decît un război de cotropire ?

Reţineţi :

— Pentru libertatea şi binele patriei tale nici un sacrificiu nu este prea mare !

CONCLUZII GENERALE

1. Conform legendelor, strămoşii noştri — tracii — s-au înfrăţit cu troienii prin căsătoria regelui Carpinus cu Dicena, sora lui Enea, care, după căderea Troiei, i-a condus pe supravieţuitori înapoi în Italia.

2. Urmaşii lui Enea s au contopit cu latinii şi au întemeiat mai tîrziu Roma. Urmaşii lui Carpinus au ajuns căpeteniі ale geto-dacilor, care erau cei mai drepţi şi mai viteji dintre traci.

3. Sute de ani la rînd, geto-dacii şi-au dus viaţa în triburi independente. Limba, obiceiurile şi portul erau aceleaşi la toate triburile. Dar fiecare din ele se supunea regelui său. Această dezbinare îi făcea mult mai vulnerabile în faţa duşmanilor din afară

4. Burebista a fost primul rege, care i-a unit pe toţi geto-dacii într-un singur stat centralizat. El a domnit între anii 82—44 înaintea erei noastre.

5. Între timp, Roma a ajuns capitala celui mai întins imperiu al antichităţii. Dintre toţi vecinii ei numai dacii erau liberi şi stăpîni în ţara lor. Romanii au încercat în mai multe rînduri să cucerească şi Dacia, dar nu le-a reuşit. Cele mai mari înfrîngeri le-au fost pricinuite de către Decebal, regele dacilor între anii 87 şi 106, era noastra.

6. Împăratul Traian a purtat două războaie grele cu dacii şi, după ce l-a învins pe Decebal, a transformat Dacia într-o provincie a Romei. Ca s-o apere de străini, Traian a lăsat în ea o parte din armata sa. Apoi a strămutat aici numeroşi meşteri, negustori, mineri, constructori, care au prins a înălţa oraşe, teatre, şcoli, palate... Destinul a făcut ca cele două neamuri, ai căror strămoşi s-au înfrăţit sub zidurile cetăţii Troia, să se întîlnească din nou. Acum munceau împreună, conviеţuiau împreună, se apărau de năvălirile barbare împreună.

7. Din contopirea acestor două popoare — dacii şi romanii — am luat naştere noi, poporul român.

ÎNFIRIPAREA CREDINȚEI

În sînul fiecărui popor se nasc oameni deosebiți, care schimbă prin ceva viața acestui popor. Unii din ei se impun prin războaie și lasă răni adînci în destinul întregii omeniri. Alții devin cunoscuți prin talentul și înțelepciunea lor, prin ceea ce sporește binele și fericirea altor oameni. Dar nimeni și niciodată n-a făcut mai mult bine semenilor săi decît Iisus Hristos.

El este personalitatea unică a tuturor timpurilor, care a schimbat din rădăcină cursul istoriei. Învățătura lui a dat naștere celei mai drepte și mai răspîndite credințe. Viața pe care a trăit-o El, cuvintele pe care le-a rostit, moartea și învierea Sa — toate dovedesc faptul, că Isus n-a fost un simplu muritor, ci mai mult decît un Om. El însuși afirma despre sine:

— Eu sînt calea, adevărul și credința. Nimeni nu vine la Dumnezeu decît prin mine.

Pînă și numărătoarea anilor e legată de Iisus. Nașterea Lui stă la răscrucea istoriei, pe care o împarte în două ere : înainte de Hristos (înaintea erei noastre) și după Hristos (era noastră).

Ca să înțelegeți mai bine, cînd s-a născut, vă informăm că Burebista a murit cu 56 de ani înainte, iar Decebal s-a născut cu 56 de ani după nașterea lui Iisus.

Întoarceți fila și veți intra în viața lui...

NAȘTEREA LUI IISUS

Despre venirea lui Iisus pe pămînt se știa cu sute de ani înainte. Profeții scriau în cărțile sfinte că într-o bună zi se va naște un copil neobișnuit, care va fi împărat și va dărui oamenilor fericirea. Dar unde se va naște acest copil și cine va fi

mama lui, nu știa nimeni...

Și iată că acum două mii de ani, într-o căsuță sărăcăcioasă din orășelul Nazaret s-a arătat un înger. Acolo locuia o fată pe nume Maria. Văzîndu-l, fata s-a speriat puțin, dar îngerul i-a zis :

— Nu te teme, Marie. Sînt îngerul Gavril. M-a trimis Dumnezeu să-ți aduc o veste bună : în curînd vei avea un fiu. Să-i pui numele Iisus. Cînd va crește mare, el va fi împărat și va rămîne așa pentru totdeauna.

— Și cine va fi tatăl copilului ? a întrebat Maria. Căci eu încă nu sînt măritată.

— Tatăl lui e însuși Dumnezeu. El nu va fi un copil obișnuit. Lumea va înțelege asta și i se va spune Fiul Domnului.

— Bine, s-a învoit Maria, închinîndu-se cu respect. Facă-se voia Domnului.

Tot în același orășel locuia și logodnicul Mariei — dulgherul Iosif. Amîndoi erau originari din Betleem. Tocmai atunci s-a anunțat recensămîntul pentru toata țara. Fiecare cetățean trebuia să-și înscrie numele în orașul său natal.

Iosif și Maria au pornit la drum. După mai multe săptămîni, au ajuns, în sfîrșit la Betleem. Era seara tîrziu. Trebuiau să caute un loc, unde să rămînă peste noapte. Dar, întrucît orașul era înțesat de călători, n-au putut fi găzduiți la nici un han. Atunci s-au adăpostit într-un staul (adică într-un grajd de vite) de la marginea orașului. Aici și s-a născut Iisus Hristos. Semăna cu un copil obișnuit. Însă maică-sa știa că este sfînt.

— Îl vom numi Iisus, a spus Maria, așezîndu-l grijuliu în iesle (locul din care vitele mănîncă fîn).

În timp ce pruncul dormea, niște păstori, care se odihneau în cîmp, lîngă turmele lor, au văzut dintr-o dată o lumină puternică ce cobora din cer. Printre razele strălucitoare și-a făcut apariția un înger și le-a spus :

— Astăzi, într-o iesle din orașul Betleem, s-a născut Iisus, mîntuitorul vostru. Numele lui va fi așezat în rugăciunile voastre, pentru că El este Fiul lui Dumnezeu. Mergeți și închinați-vă lui.

Așa s-a aflat vestea despre nașterea lui Iisus.

Pe atunci, cel mai însemnat oraș din acea țară era Ierusalim. Într-o zi, la poarta lui s-au oprit trei magi (adică trei în-

ţelepţi) care veneau din răsărit. Fiind întrebaţi ce vor şi încotro se duc, ei au răspuns :

— De curînd am văzut o stea mare pe cer. Ea ne dă de ştire că undeva aici, în părţile voastre, s-a născut un copil care va fi împăratul lumii. Am venit să ne închinăm lui.

Cei din Ierusalim s-au uitat nedumeriţi unii la alţii. Din cîte ştiau ei, în oraşul lor nu exista nici un copil de împărat. Stăpînul lor era împăratul Irod. Dar el era bătrîn şi, pe deasupra, foarte rău.

De cum a aflat de cei trei magi, Irod s-a gîndit : „Ei caută un viitor împărat, dar nu intră la mine. Se duc mai departe. De ce, oare ? Nu sînt eu singurul împărat în ţara asta ?... Sau, poate, cu adevărat, s-a născut cineva care îmi va lua tronul ?...

Trebuie să aflu cine e acest copil şi să-l omor !“

Cu aceste gînduri, împăratul Irod s-a prefăcut bucuros de cele auzite şi i-a rugat pe cei trei înţelepţi :

— Mergeţi în continuare după steaua care vă conduce şi, cînd veţi da de locul unde sălăşluieşte pruncul, veniţi la mine şi spuneţi-mi unde este. Căci şi eu aş vrea să mă închin în faţa lui.

— Aşa vom face, l-au asigurat magii, care nu bănuiau ce pune la cale împăratul.

Călăuziţi de stea, ei au plecat mai departe. Cînd au ajuns la Betleem, steaua cea strălucitoare s-a oprit deasupra unei case. Magii au intrat înăuntru şi au găsit-o pe Maria cu Iisus Hristos în braţe.

— O, împărate Iisus, au zis ei, cît sîntem de bucuroşi că te-am găsit !

Şi toţi trei au îngenuncheat în faţa pruncului şi i-au oferit daruri scumpe şi frumoase.

Cum erau obosiţi de prea mult drum, au mas peste noapte în Betleem, iar în vis au auzit o voce care le spunea :

— Feriţi-vă de Irod. El nu vrea binele acestui prunc, ci moartea lui !

A doua zi, dimineaţa, înţelepţii au făcut cale întoarsă, dar nu prin Ierusalim, ci cu totul pe alt drum, ca să nu dea ochii cu Irod.

Acesta a aşteptat o habă de vreme întoarcerea lor şi, văzînd că nu mai vin, s-a priceput că a fost tras pe sfoară. Între

timp vestea că la Betleem s-a născut Mîntuitorul ajunsese și la Ierusalim. Atunci Irod a pus la cale o crimă nemaipomenită...

Dar Dumnezeu veghea asupra pruncului.

Într-o noapte Iosif a visat un înger care l-a sfătuit :

— Iosif, ia copilul și pe mama sa și pleacă de aici, cît poți de repede. Du-te în Egipt și rămîi acolo pînă ce te vom chema din nou.

Iosif s-a trezit din somn și i-a povestit Mariei visul său. Amîndoi și-au dat seama că era o veste de la Dumnezeu. În aceeași noapte și-au strîns în grabă lucrurile și au fugit din Betleem.

Irod nu știa nimic din toate acestea. El credea că pruncul se află în continuare acolo unde s-au dus să-l întîlnească magii.

Sigur de sine, împăratul și-a chemat soldații și le-a poruncit :

— Duceți-vă la Betleem și omorîți-i pe toți băieții care au mai puțin de doi ani !

Slugile lui erau la fel de rele ca și dînsul și i-au îndeplinit întocmai ordinul. Mamele copiilor alergau înnebunite pe străzi cu pruncii în brațe, încercînd să-i scape ori să-i ascundă. Dar toate erau în zadar ! Azartați de goană, soldații spintecau cu săbiile pe toți copiii care le ieșeau în cale. Acest omor cumplit s-a numit „Uciderea pruncilor nevinovați“, pentru că bieții copilași nu aveau, într-adevăr, nici o vină.

Acum Irod stătea în palatul său și își freca mîinile a mulțumire.

„Am cîștigat, gîndea el. Micul împărat nu mai există ! Eu sînt și voi rămîne singurul stăpîn al țării mele !“

Și numai unul Dumnezeu știa cît de amarnic se înșeală.

Nu mult după aceea, o moarte cruntă l-a răpit pe Irod dintre cei vii. Atunci îngerul păzitor s-a ivit în fața lui Iosif și i-a spus :

— Irod e mort ! Vă puteți întoarce liniștiți în țară.

Bucuroși că nu mai sînt primejduiți de nimeni, Iosif, Maria și Iisus (adică „Sfînta Familie“) s-au reîntors din Egipt. Dar nu s-au dus la Betleem, ci la Nazaret, în casa lui Iosif. Aici nimeni nu știa nimic despre copil, deci nu aveau de unde bănui că el va fi Mîntuitorul — cel despre care se vorbea în cărțile

sfinte că va veni printre oameni, le va face numai bine, îi va învăța cum să-și spele păcatele (cum să se „mîntuie“ de ele) și cum să ajungă în ceruri după moarte.

Anii treceau, fără să se întîmple nimic deosebit în viața lui Iisus. El semăna cu toți ceilalți copii, cu singura deosebire că nu făcea niciodată nici un rău nimănui.

Cînd a împlinit 12 ani, părinții l-au luat cu ei la Ierusalim, unde în fiecare an, primăvara, se sărbătorea paștele. Toți oamenii se duceau la templul din centrul orașului și se închinau lui Dumnezeu. S-a dus, firește, și Sfînta Familie.

După cîteva zile, cînd trebuiau să se întoarcă acasă, Maria a observat că Iisus lipsește. L-au căutat pretutindeni, pe unde se jucau alți copii, dar nu l-au găsit.

Neliniștiți, au mers pe toate străzile orașului. Se făcuse deja seară. Oamenii întrebați de ei ridicau din umeri. Nimeni nu-l văzuse. Maria s-a îngrijorat de-a binelea. În cele din urmă, s-a întors la templu. Aici era liniște. Lumea plecase. Doar preoții și cîțiva oameni învățați mai erau acolo.

În mijlocul lor se afla Iisus. El asculta ce vorbeau preoții și le adresa tot felul de întrebări. Și toți se minunau de el, căci nu văzuseră niciodată un băiat atît de serios și de înțelept ca dînsul.

— Copilul meu ! l-a îmbrățișat Maria. Te-am căutat peste tot. Eram neliniștiți. Nu știam unde ești. De ce ai rămas aici ?

Iisus a privit-o calm cu ochii lui mari și senini și i-a zis :

— De ce m-ați căutat ? Nu știați că eu trebuie să fiu în casa Tatălui meu ?

Atunci Maria a înțeles că Iisus nu fusese neascultător. Vina nu era a lui, ci a ei, căci uitase că Tatăl său era însuși Dumnezeu...

---

dulgher — lemnar, tîmplar

han — local cu ospătărie, unde se pot adăposti peste noapte drumeții

înger — (în credința creștină) ființă supranaturală, cu aripi, înzestrată cu calități deosebite, care aduce, de obicei, vești bune de la Dumnezeu

originar — care este de loc din ...

personalitate — om cu însușiri deosebite, care face cît mai mult bine altor oameni

recensămînt — operație administrativă, prin care trec în revistă (se numără) toți locuitorii unei țări

a sălășlui — a avea locuința (șălașul) într-un anumit loc

Răspundeți :

— Cine este Iisus Hristos ?
— Cum puteți demonstra că Irod era un împărat rău și sîngeros ?
— De ce lui Iisus i se mai spune și „Mîntuitorul"?

Rețineți :

— Acum două mii de ani s-a născut Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Iisus a venit pe pămînt să-i ajute pe oameni, să-i îndrepte pe drumul cel bun, să-i „mîntuie" de păcate și să le dăruie împărăția cerului.

IOAN BOTEZĂTORUL

Cu cîțiva ani înainte de nașterea lui Iisus s-a întîmplat o minune...

Într-o căsuță din munți locuiau doi bătrîni : Zaharia și Elizabeta. Zaharia era preot și ducea o viață cumpătată, cu multă iubire pentru Dumnezeu. Dar fericirea lor era umbrită de faptul, că niciodată n-au avut copii. Cînd erau tineri, s-au rugat deseori cerului să le dăruiască un copil, dar părea că Domnul nu-i aude.

Acum, la adînci bătrînețe, Zaharia s-a dus la Ierusalim. În fiecare an preoții făceau aici slujbe. În curtea templului se aduceau jertfe Celui de Sus. De obicei, se tăiau cîteva oi și se ardeau de tot pe niște ruguri special amenajate. Fumul se ridica spre cer și, ca și cum, îl înștiința pe Dumnezeu :

— Doamne, te iubim și vrem să-ți dăruim ceva.

O anumită jertfă se făcea și în interiorul templului. Dar acolo avea dreptul să intre numai un singur preot și, pentru că erau foarte mulți doritori, se trăgea la sorți. În anul despre care vă vorbim, norocul i-a surîs lui Zaharia.

Toți oamenii au rămas afară, iar el a intrat înăuntru, să presoare tămîie peste cărbunii din cadelniță și să facă tămîierea templului.

Deodată a simţit că nu e singur. S-a întors şi a văzut un înger îmbrăcat în haine albe, care i-a vorbit :

— Zaharia. Cîndva, mai demult, l-ai rugat pe Dumnezeu să-ţi dea un fiu... Bucură-te. Rugăciunea ţi-a fost auzită. Soţia ta, Elizabeta, va avea un copil. Să-i pui numele Ioan.

Preotul era atît de tulburat, încît părea că nu înţelege nimic. Atunci îngerul a continuat :

— Acest copil îţi va aduce multă bucurie. Dar nu numai ţie, ci tuturor oamenilor, deoarece, cînd va creşte mare, va vesti venirea Mîntuitorului.

— Nu, a rostit, în sfîrşit, Zaharia. Aşa ceva nu se poate întîmpla. Şi eu, şi Elizabeta sîntem atît de bătrîni, încît nu mai putem avea copii.

— Ai ajuns să nu-l mai crezi pe Dumnezeu ? s-a mirat îngerul. Bine. Îţi vom demonstra, că Dumnezeu face minuni. Dar în acelaşi timp te vom pedepsi, pentru că n-ai dat crezare cuvintelor mele. Din acest moment vei muţi şi nu vei mai putea vorbi pînă cînd nu se va întîmpla tot ce ţi-am prorocit eu azi...

Apoi îngerul a dispărut.

Zaharia a ieşit din templu clătinîndu-se. Oamenii aşteptau să le zică „Dumnezeu vă binecuvîntează !", după cum era obiceiul, dar Zaharia tăcea. El nu mai putea vorbi !

Acum ştia precis că întîlnirea cu îngerul n-a fost o halucinaţie. Cît a putut de repede, s-a grăbit acasă, a luat o tablă şi a scris pe ea tot ce i se întîmplase. Elizabeta a citit şi s-a bucurat nespus de mult.

— Dumnezeu e mare şi ascultă rugăciunile fiecăruia ! a rostit ea cu încredere.

Peste nouă luni, Zaharia şi Elizabeta au avut un fiu. Vecinii şi prietenii lor au venit să împartă bucuria cu dînşii şi l-au întrebat pe Zaharia, cum îl cheamă pe copil. Dar el tot mai era mut. Aşa că a luat o tablă şi a scris pe ea : „Ioan este numele lui !"

De cum a scris aceste cuvinte, a simţit că i se ia o piatră de pe inimă şi că iar va putea vorbi. A deschis gura şi, spre uimirea celor de faţă, a început să cînte un minunat imn întru slăvirea Domnului...

Cînd Ioan s-a făcut mare, tatăl său i-a povestit această istorie, făcîndu-l să înţeleagă că este servitorul Mîntuitorului.

Băiatul s-a bucurat. Dar de la ce anume să înceapă, cum să vestească el venirea Mîntuitorului ? Asta n-o ştia nici Zaharia.

Atunci Ioan a părăsit casa părintească şi s-a dus în pustiu, acolo unde nu poţi întîlni nici o fiinţă şi, cît cuprinzi cu ochii, vezi doar pietre şi munţi de nisip.

Însă Dumnezeu e pretutindeni şi nu l-a părăsit în singurătate, ci l-a ajutat să înţeleagă cît mai bine ce trebuie să facă.

După o lungă şedere în pustiu, Ioan s-a reîntors printre oameni. Şi, cum oamenii erau ticăloşi şi se duşmăneau între ei şi nu-şi făceau datoria faţă de Dumnezeu, Ioan umbla prin ţară, se ruga pentru ei, le prorocea venirea Mîntuitorului, îi îndemna să fie buni şi să nu păcătuiască. El îi iubea pe oameni mai mult decît pe sine. Dacă putea să le fie cu ceva de folos, dădea şi cămaşa de pe dînsul. Nu făcea nimănui nici un rău, nu ştia ce-i egoismul. Se gîndea numai la Dumnezeu şi la fericirea aproapelui său. Era îmbrăcat sărăcăcios, doar cu o blană de cămilă şi se ţinea mai mult cu apă, cu miere şi cu pîine.

Nu departe de Ierusalim, curgea rîul Iordan. Avea o apă limpede şi cristalină ca apa de izvor. Ajungînd pe malul rîului, Ioan s-a oprit lîngă un vad şi le-a strigat oamenilor care treceau pe acolo :

— Pocăiţi-vă, căci împărăţia cerurilor este aproape !

Oamenii se opreau şi-l ascultau.

— În curînd va veni Mîntuitorul, continua Ioan. Ca împărat, El nu va aduce războaie, ci pace şi fericire în casa fiecăruia. Împărăţia lui va fi în ceruri şi numai cine nu va face rău şi se va pocăi va urca fără oprelişti lîngă dînsul !

Majoritatea lor auziseră de venirea Mîntuitorului şi-l aşteptau, dar în adîncul sufletului se temeau de El.

— O, Ioane, îi spuneau ei, sîntem oameni neascultători. Nu se va supăra, oare, Mîntuitorul pe noi ?

La întrebarea lor, Ioan le adresa o altă întrebare :

— Dar vă pare rău de păcatele pe care le-aţi făcut ?

— Da.

— Şi vreţi să deveniţi oameni mai buni ?

— Da !

— Atunci veniţi să vă botez, să vă spăl de păcate şi Mîntuitorul vă va ierta!

La propunerea lui, din toate părţile ţării veneau sute de

oameni dornici să fie botezaţi. Ioan le cerea să intre în rîu, îi cufunda o clipă în apă şi le spunea :

— După cum apa vă spală corpul de murdărie, tot aşa şi Dumnezeu vă spală sufletul de păcate !

Oamenii îl ascultau şi, cu bună seamă, simţeau că inima li se uşurează şi devine mai pură.

— Poate că el şi este Mîntuitorul nostru ? se întrebau unii din ei.

Cînd aceste vorbe au ajuns la urechile lui Ioan, el s-a speriat şi a strigat :

— Nu ! Eu nu sînt Mîntuitorul, ci doar servitorul lui ! El abia urmează să vină !

Într-o zi, de malul apei s-a apropiat Iisus. Avea treizeci de ani. Purta barbă şi plete lungi — exact aşa cum îl vedeţi şi astăzi pe icoane.

Lumea i-a făcut loc să treacă spre Ioan. În ochii Botezătorului a tresărit o lacrimă. Pînă atunci încă nu venise nimeni la dînsul, care să aibă un suflet mai bun şi mai curat.

— Vreau să mă botezi şi pe mine, Ioan, l-a rugat Iisus.

— Dar simt că n-ai făcut nici un rău. De ce să te spăl de păcatele pe care nu le ai ?

— Dumnezeu însuşi o vrea.

Atunci au intrat împreună în apa Iordanului şi Iisus s-a botezat. În clipa cînd ieşea din apă s-a întîmplat ceva neobişnuit. Tăriile cerului s-au desfăcut în două şi o voce a rostit :

—Acesta este fiul meu preaiubit !

Apoi o fiinţă cu aripi, asemănătoare unui porumbel, a coborît pe umărul lui. Era Duhul Sfînt.

Ioan a înţeles pe dată că Iisus era însuşi Mîntuitorul şi le-a strigat oamenilor :

— Pocăiţi-vă ! Căci împărăţia cerului a venit !

botez — ritual de primire a cuiva printre credincioşii bisericii creştine

cadelniţă — un mic vas cu găurele şi capac, în care se pune tămîie peste cărbunii încinşi

egoism — atitudine faţă de sine, care îl determină pe om să pună interesele personale mai presus de interesele altor oameni

halucinaţie — o stare nefirească, în care omul vede sau aude ceea ce nu există

păcat — greşeală, faptă rea, vinovăţie, rătăcire

pocăinţa — faptul de a-ţi recunoaşte păcatele şi a regreta pentru răul săvîrşit

pur — curat, nevinovat, nepătat, neprihănit

tămîie — substanţă răşinoasă, prin arderea căreia se produce un fum plăcut, aromat

Răspundeţi :

— Cine era Ioan Botezătorul ? Făceţi-i portretul.

— Ce înseamnă „un om cu păcate"? Ce trebuie să faci, ca să nu fii aşa ?

— Ce înţelegeţi voi prin „împărăţia cerului"?

Reţineţi :

— Iisus Hristos a fost botezat în apa rîului Iordan de către Ioan Botezătorul.

— Numai cine nu omoară, nu fură, nu minte, nu face rău altor oameni va ajunge în Împărăţia Cerului.

MINUNILE LUI HRISTOS

Dumnezeu l-a înzestrat pe Iisus cu puteri miraculoase. El putea vindeca bolnavii, putea reda orbilor vederea, putea face adevărate minuni...

Odată, la o nuntă, în orăşelul Cana, unde Iisus plecase împreună cu mama sa, Maria, s-a terminat vinul tocmai atunci, cînd petrecerea era în toi. Mirele s-a pierdut cu firea şi era tare necăjit. Nuntaşii încă nu ştiau de neplăcerea lui, dar în curînd aveau să afle şi asta l-ar fi ruşinat în ochii lor.

Iisus i-a ghicit gîndurile şi s-a grăbit să-l ajute. În pivniţă erau şase ulcioare goale.

— Umpleți-le cu apă ! le-a spus el servitorilor.

Aceștia l-au ascultat și au umplut ulcioarele cu apă.

— Acum scoateți puțin dintr-un ulcior și dați-i nașului să guste.

Servitorii au făcut întocmai. Nașul a luat paharul, a gustat puțin din el și a exclamat satisfăcut :

— O-o ! Ce vin minunat ! Păcat că nu l-ai pus pe masă de la bun început !

Mirele a rămas cu ochii larg deschiși. El nu știa de unde s-a luat această băutură. Numai servitorii lui se uitau nedumeriți la Iisus și gîndeau : „Acest tînăr nu e un om obișnuit“...

Iisus avea nevoie de minuni, pentru ca lumea să capete încredere în el, să vadă că învățătura lui e susținută și de Dumnezeu. Peste tot, pe unde trecea și întîlnea oameni nevoiași, El îi ajuta, îi vindeca, îi mîngîia cu vorba.

Din rîndurile acestor sărmani, Iisus și-a ales doisprezece ucenici, pe care lumea avea să-i numească mai tîrziu „apostoli“.

Primul dintre ei a fost un pescar, pe nume Petru. Iisus poposise pe malul mării, unde o mulțime de oameni venise să-l asculte. Dimineața li s-au alăturat și pescarii. Erau amărîți cu toții, căci au stat întreaga noapte cu plasele în apă și n-au prins nimic.

Cînd s-a făcut amiază, Iisus le-a zis :

— Duceți-vă în largul mării și aruncați-vă plasa.

— Acum ? Ziua în amiaza mare ? s-a mirat Petru. Nu e cel mai potrivit moment.

— Vîsliți cu încredere. Veți pescui ca niciodată de mult, i-a asigurat Iisus.

Pescarii s-au îndepărtat de mal. Erau aproape siguri de nereușită, dar au aruncat încă o dată plasa acolo, unde noaptea nu le-a mers deloc. Ceva mai tîrziu, cînd au vrut să tragă plasa în barcă, n-au putut s-o facă, atît era de grea ! La strigătele lor, a venit încă o barcă. Împreună, au scos cu mari eforturi peștii din apă. Cele două bărci s-au umplut cu vîrf !

Rușinat de necredința sa, Petru a căzut în genunchi în fața lui Iisus și i-a zis :

— Doamne, îndepărtează-te de mine ! Lasă-mă singur, căci sînt prea rău, ca să fiu prietenul tău !

Dar Iisus l-a ridicat în picioare și i-a răspuns cu blîndețe :

— Liniștește-te, Petre. Ești un om bun și poți fi ucenicul meu. Vei învăța ușor să-i faci și pe alții fericiți. Eu cred în tine.

Atunci Petru l-a iubit și mai mult pe Iisus.

Într-o colibă, la o margine de sat, locuia un lepros (un om foarte bolnav, cu toată pielea plină de bube sîngerînde). Nimeni nu se apropia de el, pentru că boala lui era molipsitoare. Ca să nu moară de foame, rudele îi aduceau din cînd în cînd demîncare, dar o lăsau în apropierea colibei și fugeau repede înapoi. Bietul om suferea și din cauza durerii, și din cauza oamenilor care se purtau urît cu el.

Auzind că Iisus poate orice, el și-a părăsit coliba și a pornit în căutarea lui. Cînd întîlnea pe cineva în cale, era obligat să strige de departe „Lepros ! Lepros !", ca oamenii să-l vadă și să-l ocolească.

Pe timpul cela Iisus ținea predici pe un munte. O mulțime de oameni dorea să primească învățătura Lui. În fiece dimineață, El urca pe cel mai înalt loc, ca să poată fi văzut și auzit de toată lumea, și începea cu următoarea rugăciune :

— *Tatăl nostru carele ești în ceruri ! Sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pămînt. Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi și ne iartă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean. Căci a Ta este împărăția, și puterea, și slava, în vecii-vecilor. Amin !*

În zilele noastre credincioșii o numesc „Rugăciunea Domnului", deoarece a fost rostită pentru prima dată de Iisus Hristos, care le-a poruncit mai apoi și ucenicilor săi să se roage zilnic cu aceste cuvinte.

După ce și-a terminat predica și a răspuns la întrebările celor de față, Iisus a coborît de pe munte în mijlocul gloatei. Omul lepros l-a văzut și s-a repezit spre dînsul. Mulțimea s-a dat speriată înapoi, strigînd furioasă :

— Pleacă, leprosule ! Ce cauți aici ?

Dar nenorocitul era deja aproape de Iisus. La un pas de dînsul, a căzut în genunchi, a întins spre El mîinile sale dureroase și l-a rugat :

— O, Doamne ! Vrei să mă vindeci ? Doar știu bine că poți s-o faci, dacă vrei !

Iisus s-a apropiat de el, i-a pus părinteşte mîinile pe cap şi a zis :

— Vreau să te faci sănătos !

Şi chiar atunci, în văzul tuturor, rănile lui s-au făcut nevăzute. I-au dispărut şi durerile. Leprosul de odinioară a devenit un om sănătos !

Într-un alt oraş, Iisus a intrat în casa unui sărman să se odihnească. Era însoţit, ca de obicei, de foarte multă lume, care se înghesuia în faţa uşii şi la geamuri. Printre cei adunaţi se afla şi un nenorocit paralizat, care nu-şi putea mişca nici mîinile, nici picioarele. Era purtat într-o pătură de patru prieteni, care, la ora mesei, îl hrăneau cu linguriţa ca pe un copil. Cînd îl vedeau cum suferă şi se chirceşte de durere, ei îl încurajau cu vorba :

— Rabdă puţin. Degrabă vom ajunge în faţa lui Iisus şi el, cu siguranţă, te va ajuta !

Dar nu era aşa de simplu să răzbaţi pînă la El. Toţi aveau anumite necazuri şi nimeni nu vroia să se dea la o parte.

— Am o idee ! a rostit unul din cei patru prieteni. Dacă nu putem intra prin uşă, am putea încerca prin acoperiş.

Zis şi făcut. Casa nu era prea înaltă, iar acoperişul era plat ca o terasă. Cei patru bărbaţi au dat la o parte olanele acoperişului, au pus bolnavul într-un pat, l-au legat cu funii şi l-au coborît încet în camera unde Mîntuitorul vorbea cu ucenicii săi.

Iisus a observat îndată cît de nenorocit era omul acela. L-a privit cu milă drept în ochi şi a rostit :

— Ridică-te, omule ! Ia-ţi patul în braţe şi du-te sănătos acasă !

Nenorocitul şi-a mişcat mai întîi o mînă, apoi, prinzînd curaj, s-a sculat în picioare şi a făcut cîţiva paşi prin încăpere... Era din nou un om sănătos !

Tot atunci a venit la Iisus şi un centurion din armata romană, adică un ofiţer care avea o sută de soldaţi sub comanda sa.

— Doamne ! s-a adresat el lui Iisus. Sluga mea trage să moară. Ajută-mă, te rog.

— Unde e sluga ?

— Zace acasă la mine, ţintuită la pat.

— Bine, a zis Iisus, voi veni s-o vindec.

Dar centurionul i-a vorbit cu sfiiciune :

— Doamne, nu sînt vrednic să vii tocmai Tu în casa mea. Spune-mi doar o vorbă potrivită şi ştiu bine, că se va vindeca.

Iisus Hristos s-a bucurat că centurionul crede atît de fierbinte în El şi i-a spus :

— Aşa să fie !

Cînd centurionul a ajuns acasă, sluga lui credincioasă îl aştepta în curte absolut sănătoasă...

La poarta oraşului Nain, Iisus a întîlnit o mulţime de oameni, îmbrăcaţi în negru, care se îndreptau spre cimitir. Urma să fie înmormîntat un tînăr de vreo douăzeci de ani. Mama lui, îmbătrînită de durere, abia se ţinea pe picioare. Două femei o sprijineau de subsuori, să nu cadă. Acum era absolut singură pe lume. Soţul îi murise mai demult, iar alţi copii nu mai avea. Vecinii ei o compătimeau, dar nimeni nu era în stare s-o ajute cu nimic.

Deodată, peste bocetele domolite, s-a auzit o voce :

— Nu plînge, femeie. Sînt aici. Şi te voi ajuta.

Femeia şi-a ridicat ochii înlăcrimaţi. Toţi însoţitorii ei s-au uitat miraţi la cel care vorbise. Era Iisus. El s-a apropiat de mort şi a rostit :

— Tinere ! Scoală-te ! Eşti viu !

Mortul a deschis ochii, a privit nedumerit în jur, apoi a văzut-o pe maică-sa şi s-a aruncat la pieptul ei.

„Ce milostiv e Dumnezeu cu noi, că l-a trimis pe Iisus, Mîntuitorul nostru !“ gîndeau toţi oamenii care erau de faţă.

Într-o noapte Iisus se afla cu ucenicii săi pe o corabie. Marea era liniştită. Vîntul nu sufla deloc. Stelele clipoceau pe cer. Obosit de prea multă umblătură, Iisus s-a culcat pe nişte fîn şi somnul l-a cuprins imediat.

Cînd au ajuns la mijlocul mării, s-a stîrnit o furtună. Cerul s-a întunecat pe dată. Valuri uriaşe au izbit corabia din toate părţile. Pînzele au fost smulse cu tot cu catarg şi tîrîte în adîncuri. Încă puţin şi s-ar fi scufundat cu toţii.

În spaima lor, ucenicii l-au trezit pe Iisus şi i-au spus :

— Învățătorule ! Ajută-ne, căci altfel ne vom îneca cu toții !

Iisus s-a sculat, a văzut valurile spumegînde și cerul forfotind de fulgere, dar nu s-a speriat.

— De ce vă temeți ? s-a mirat El. Doar sînt cu voi !

Apoi a ridicat brațele spre cer și a rostit :

— Liniștește-te, vîntule ! Potolește-te, mare ! Vă poruncesc să tăceți !

Și deodată marea s-a liniștit, apa a devenit ca oglinda, cerul s-a înseninat.

Rușinați de spaima lor, ucenicii lui Iisus se gîndeau : „Într-adevăr, cînd Domnul e cu noi, de nimic nu trebuie să ne fie frică"...

Oriunde se ducea Iisus, o mulțime de oameni îl urmau peste tot. Ca să poată rămîne singur, cu gîndurile sale și cu Dumnezeu, El a trecut pe malul opus al unui lac. Dar oamenii l-au observat și s-au dus să-l întîlnească.

Peste cinci mii de bătrîni, copii și femei s-au strîns în jurul lui. Și ce putea face Mîntuitorul ? Să-i alunge ? Să le spună : „Mergeți pe la casele cui vă are, căci Eu sînt obosit" ? Nu. Iisus n-a refuzat pe nimeni niciodată. Așa că le-a vorbit despre Dumnezeu, le-a spus cum să devină fericiți, i-a vindecat pe cei bolnavi...

Timpul a zburat pe nesimțite. La asfințit soarele se culca într-un cuibar de flăcări. Lumea era flămîndă. Dar, locurile fiind pustii, nu era așa de simplu să găsești ceva de-ale gurii.

Ucenicii au venit la Iisus și i-au șoptit :

— Doamne, spune oamenilor să plece și să-și caute de mîncare.

— Ba nu ! Dați-le voi ceva să-și potolească foamea, i-a rugat Iisus.

— Dar nu avem decît cinci pîini și doi pești.

— Bine. Aduceți totul aici.

Ucenicii l-au ascultat și i-au dus coșul cu cele cinci pîini de ovăz.

— Așezați-vă cu toții ! a glăsuit Iisus.

Oamenii s-au așezat în iarbă, cu privirile ațintite spre Mîntuitor. El și-a înălțat ochii spre cer, i-a mulțumit lui Dumnezeu,

apoi a binecuvîntat pîinea şi peştii, cu mîinile întinse peste ele. Atunci s-a întîmplat încă o minune nemaipomenită...

Iisus lua pîinile, le rupea şi le punea în coşurile goale. A umplut un coş, apoi încă unul, şi încă multe altele ! Toţi bărbaţii, cu nevestele şi copiii lor, au mîncat pe săturate pîine şi peşte, încît la urmă, cînd s-au îndestulat cu toţii, ucenicii au adunat încă douăsprezece coşuri de fărîmituri...

A doua zi, spre seară, Mîntuitorul şi-a trimis ucenicii cu o barcă de partea cealaltă a apei.

— Mergeţi înainte, le-a zis El, că eu trimit lumea acasă şi vin îndată după voi.

Ucenicii şi-au strîns lucrurile şi au plecat. Vîsleau pe rînd, să nu obosească. Dar vîntul le sufla în faţă şi barca înainta foarte încet. În curînd s-a făcut întuneric, iar valurile creşteau văzînd cu ochii.

„Iată-ne singuri în mijlocul acestei ape zbuciumate, gîndeau ei. Domnul Iisus nu este cu noi. El nu ştie că sîntem în pericol şi, deci, nu ne poate ajuta".

Dar tocmai atunci au zărit o figură în alb, venind de-a dreptul spre barca lor. Apostolii s-au înspăimîntat.

— Nu vă fie teamă ! au auzit o voce cunoscută. Sînt eu, Învăţătorul vostru !

Cînd s-au uitat mai bine, într-adevăr, l-au văzut pe Iisus. Mergea către ei pe apă, de parcă ar fi mers pe uscat !

Prinzînd puţin curaj, Petru a zis :

— Doamne, dacă eşti cu adevărat Tu, atunci spune-mi să vin şi eu pînă la Tine, mergînd tot aşa, peste apă.

Iisus a zîmbit îngăduitor şi i-a spus :

— Vino !

Petru a trecut peste bordul bărcii şi s-a pomenit în apă. Dar nu s-a dus la fund. Avea impresia că cineva îl ţine la suprafaţă. Cu ochii aţintiţi spre Iisus Hristos, a făcut cîţiva paşi în întîmpinarea lui. Valurile spumegau furioase la picioarele lui. Cînd le-a văzut, i s-a făcut frică de adîncimea lor. O clipă a uitat de Domnul şi chiar atunci a prins să se înece.

— Doamne, ajută-mă ! a strigat el disperat.

Iisus l-a prins de mînă, l-a scos din apă şi i-a zis :

— Puţin credinciosule, de ce m-ai uitat ?

— Spaima a fost mai tare decît mine.

— Dar nimic nu trebuie să fie mai tare ca credința ! l-a dojenit Iisus.

De cum au urcat în barcă, vîntul s-a domolit și liniștea a coborît din nou peste întinsul lacului.

Iisus stătea în picioare, sprijinindu-se de catarg și sfredelind noaptea cu ochii. Ucenicii lui îl priveau fascinați și se gîndeau în sinea lor :

„Cu adevărat, este Fiul lui Dumnezeu !"

---

apostol — (în religia creștină) nume dat fiecăruia dintre cei 12 discipoli (ucenici) ai lui Hristos care au răspîndit învățătura lui

a binecuvînta — a rosti o anumită rugăciune cu scopul de a atrage ajutorul lui Dumnezeu

a compătimi — a manifesta părere de rău față de suferințele cuiva

catarg — stîlp de lemn care se montează pe o barcă sau corabie pentru a i susține pînzele

fascinat — fermecat, încîntat, vrăjit

a forfoti — a fierbe cu zgomot, a clocoti

gloată — mulțime de oameni strînși la un loc

ispită — (aici) pacat, atracție nesănătoasă

a izbăvi — a salva, a scăpa, a elibera

milostiv — uimitor, extraordinar, supranatural, fantastic

olane — piese din lut ars folosite la acoperirea caselor

plat — drept, neted

predică — cuvîntare (de regulă, rostită de preot), care conține o morală, un îndemn, o îndrumare

terasă — platformă, verandă, balcon

ucenic — elev, discipol, persoană care învață ceva sub îndrumarea unui învățător, a unui maestru

Răspundeți :

— De ce ucenicii îl numeau pe Iisus învățătorul lor ?

— Ce înseamnă, după părerea voastră, o minune ?

— Care dintre minunile lui Iisus Hristos v-a surprins cel mai mult ? Argumentați de ce .

Rețineți :

— Dacă Domnul e în sufletul tău, atunci nici o primejdie nu poate fi mai mare decît tine. Credința este izvorul tăriei noastre.

— Învățați pe de rost „Rugăciunea Domnului".

PILDELE MÎNTUITORULUI

În discuţiile sale cu mulţimea, Iisus Hristos îşi argumenta cuvintele cu exemple atît de simple şi de grăitoare, încît erau pe înţelesul tuturor. Aceste istorioare se numesc „pildele Mîntuitorului".

Ascultîndu-l cum vorbea, un necredincios l-a întrebat :

— Oare chiar crezi că eşti în stare să mă atragi de partea ta cu nişte vorbe ca acestea ?

Iisus l-a privit cu milă şi i-a răspuns :

— Cuvintele mele sînt ca seminţele semănătorului : le arunci cu nădejdea că vor încolţi, dar niciodată nu eşti sigur că vor da rod.

S-a întors apoi spre poporul adunat în jurul lui şi a spus următoarea pildă :

— Semănătorul a ieşit la semănat. Dar bătea un vînt puternic şi o parte din sămînţă a căzut lînga drum. Vitele au călcat-o în picioare, iar păsările au ciugulit-o şi nu s-a ales nimic din ea. O altă parte a căzut pe stînca din preajmă şi, cum a răsărit, aşa şi s-a uscat, pentru că n-a avut destulă umezeală. Cîteva seminţe au nimerit în mijlocul spinilor. Spinii au crescut împreună cu ele şi, pînă la urmă, le-au înăbuşit. Dar cele mai multe seminţe au căzut pe pămînt bun, au crescut şi au rodit însutit.

După ce a terminat această istorioara, El a strigat cu voce tare :

— Cine are urechi de auzit, să audă !

Unul din ucenicii săi care n-a înţeles prea bine sensul povestirii, s-a încumetat să-l întrebe :

— Doamne, ce înţeles are pilda aceasta ?

— Sămînţa este cuvîntul lui Dumnezeu, i-a lămurit Iisus. Cele de lîngă drum sînt cuvintele pe care unii le aud şi vor să le înţeleagă, dar vine Diavolul, le întunecă minţile şi le smulge din sufletul lor, ca nu cumva ei să se pocăiască şi să fie mîntuiţi de păcate... Cele de pe stîncă sînt cuvintele pe care unii oameni le aud şi le primesc cu bucurie, dar numai pînă la un timp, cînd vine ispita, durerea sau nenorocirea şi ei le dau uitării... Sămînţa căzută între spini sînt cuvintele pe care unii, după ce le-au auzit, îşi văd mai departe de drum, de grijile, bogăţiile şi plă-

cerile vieţii şi nu se mai îngrijesc de suflet, lăsîndu-l cotropit de „buruieni"... În sfîrşit, seminţele din ţărîna afînată sînt cuvintele pe care le aud oamenii buni, cinstiţi şi curaţi. Ei se pătrund de sensul lor şi duc o viaţă cumpătată, ascultînd de voinţa Tatălui nostru... Luaţi seama, deci, cum ascultaţi, căci nu poţi face nimic în ascuns, fără să fii descoperit şi nu poţi tăinui nici un păcat, pentru care să nu dai seamă în faţa lui Dumnezeu !

* * *

Apostolul Petru, care era de faţă, a stat o clipă în cumpănă, apoi l-a întrebat :

— Doamne, şi dacă cineva greşeşte faţă de mine, de cîte ori trebuie să-l iert ? O dată, de două sau de şapte ori ?

— De şaptezeci de ori cîte şapte şi chiar şi mai mult, i-a răspuns Mîntuitorul. Altfel, cum poţi trage nădejde că vei fi iertat de Dumnezeu, dacă tu însuţi nu eşti în stare să ierţi ?

Şi Iisus le-a istorisit următoarea poveste...

Cîndva, într-un regat îndepărtat, un slujitor îi datora regelui său o căruţă de bani. Fiind strîmtorat de nevoile ţării, regele l-a chemat la sine şi i-a zis :

— Înapoiază-mi datoria !

Slujitorul nu avea de unde să-i întoarcă atîta bănărit şi i-a mărturisit-o sincer :

— Sînt lefter, stăpîne, şi n-am cum îţi întoarce datoria.

Supărat, regele a vrut să-l dea pe mîna călăului.

— O-o, maiestate ! Fie-ţi milă de mine ! Îmi recunosc vinovăţia, dar fac apel la bunătatea ta ! Sînt încă tînăr. Voi munci, voi face tot ce-mi stă în putere ca să mă îndrept.

Cum slujitorul plîngea şi se ruga stînd în genunchi, regelui i s-a făcut milă de el şi i-a răspuns :

— Bine. Du-te acasă. Te iert de toată datoria !

Vinovatul sărea în sus de bucurie şi era gata să-l îmbrăţişeze pe oricine i-ar fi ieşit în cale.

Dar tocmai atunci s-a întîmplat ca lîngă poarta palatului regal să-şi întîlnească una din slujile care îi datora cîţiva bănuţi.

— Ah ! Iată pe cine trebuie să-mi vărs amarul ! a strigat el, uitînd pe dată primejdia prin care a trecut. De data asta nu mai

scapi ! Înapoiază-mi banii ! Altfel te bag la pușcărie !

Sărmana slugă s-a pierdut cu firea.

— Îngăduie puțin. Te rog ! Acum nu-i am, dar într-o bună zi am să ți-i dau pe toți pînă la unul !

— Ba nu ! Acum ori niciodată ! s-a încăpățînat slujitorul.

Și, pentru că bietul om nu avea cum să se achite cu el imediat, l-a prins de guler și l-a tîrît cu forța în închisoare.

Oamenii de pe drum au văzut totul, s-au dus la rege și i-au povestit această faptă.

Regele a trimis soldații după dînsul. Cînd l-au adus, l-a privit cu mînie și i-a zis :

— Vai, slugă ticăloasă ce ești ! Unde e omenia ta ? Eu te-am iertat de toată datoria. Nu trebuia, oare, să-l ierți și tu pe celălalt ?

Acum slujitorul plîngea și mai avan ca prima dată, dar regele nu mai avea nici pic de milă pentru dînsul. Călăul urma să-și facă datoria...

— Așa va proceda și Tatăl meu din ceruri cu cei care nu vor ști să fie buni și iertători cu alții, i-a preîntîmpinat Mîntuitorul, care comentase astfel acea parte din „Tatăl nostru", unde se spune : „... și iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri..."

* * *

Pe timpul cela în localitățile mai mari erau locuri special amenajate, în care oricine putea să arunce într-o cutie bani pentru săraci.

Într-o zi Iisus se afla nu departe de un asemenea loc. Mai mulți oameni bogați, trecînd pe acolo, băgau mîna în buzunarele lor pline de bani și aruncau cîte un pumn de monede în cutie.

În cele din urmă, a venit și o văduvă sărmană, cu trei copii după ea. În dreptul cutiei s-a oprit, a scos dintr-o băsmăluță două monede mici de tot și, după ce le-a jertfit pentru alții ca dînsa, s-a dus mai departe.

Văzînd ce face, Iisus le-a spus ucenicilor săi :

— Această văduvă a donat mai mulți bani decît toți cei-lalți. Căci bogătașii de pînă la ea au aruncat bani din surplusul

lor, pe cînd ea a luat din sărăcia sa ultimii bănuţi şi i-a lăsat aici, în loc să cumpere cu dînşii pîine pentru copii...

Un demnitar bogat l-a întrebat atunci :

— Bunule Învăţător, aş vrea să-mi spui, ce trebuie să fac aici, pe pămînt, ca să merit o viaţă veşnică acolo, în ceruri ?

— Să respecţi poruncile Domnului, i-a răspuns Mîntuitorul. Adică : să nu furi, să nu ucizi, să nu înşeli, să nu faci nici o mărturie mincinoasă, să cinsteşti pe tatăl şi pe mama ta.

— Ştiu, a zis demnitarul. Sînt porunci pe care eu le respect cu sfinţenie încă din copilărie.

— În acest caz, mai ai de făcut un singur lucru.

— Care ?

— Să vinzi tot ce ai şi să-i ajuţi pe săraci.

Auzind aceste vorbe, demnitarul s-a îngîndurat, căci era foarte bogat şi nu vroia să se despartă de avuţia sa.

— Să vînd absolut toate comorile mele ? s-a mirat el.

— Da. Pe toate. Şi fără să regreţi. Numai aşa vei cîştiga o comoară şi mai mare în ceruri. Apoi vino şi urmează-mă.

Demnitarul s-a întristat şi mai mult.

— Vedeţi cît de greu intră bogaţii în împărăţia lui Dumnezeu ? s-a adresat Iisus ucenicilor. E mult mai uşor să treacă o cămilă prin urechea acului, decît să intre un bogat în rai.

— Învăţătorule ! a strigat cineva din mulţime. Spune-i şi fratelui meu să împartă moştenirea cu mine !

— Nu pot face una ca asta, pentru că nimeni nu m-a pus judecător peste voi. Cumpăna dreptăţii e în mîna Tatălui nostru. Numai el are dreptul să judece şi să împartă... Cît despre bogăţie, nu vă lăcomiţi la ea, căci nu bogăţia deschide poarta raiului, ci puritatea sufletelor voastre.

Ca să fie mai clar, Hristos a continuat :

— A fost odată un bogătaş pe nume Dives care se îmbrăca numai în mătase şi rufărie aleasă şi care mînca zilnic cele mai minunate bunătăţi. Dar niciodată nu se gîndea să fie bun şi cu cei sărmani.

La poarta lui cerşea mereu un calic pe nume Lazăr. Avea pe trup tot felul de bube şi răni, care îl dureau îngrozitor. Ar fi vrut să fie hrănit şi el măcar cu fărîmiturile ce cădeau de pe masa bogataşului, însă ele, de cele mai multe ori, nimereau în gura cîinilor.

Pînă la urmă, bietul cerşetor a murit şi a fost dus de îngeri în împărăţia cerului.

La scurt timp după asta, a murit şi bogătaşul. Dar n-au venit îngerii după dînsul şi a nimerit în iad. Cînd era torturat în chinuri, şi-a ridicat ochii spre cer, l-a văzut pe Lazăr între sfinţi şi a strigat :

— Doamne ! Fie-ţi milă de mine ! Trimite-l pe Lazăr să-mi potolească puţin setea, căci tare mă ard văpăile din toate părţile !

— Fiule ! i s-a răspuns de sus. Aminteşte-ţi că tu ai primit în viaţă toate bunătăţile din lume, iar Lazăr a avut parte numai de lucruri rele, şi de suferinţă. Acum, însă, suferinţele lui au luat sfîrşit, pe cînd ale tale abia încep...

Oamenii ascultau atenţi tot ce le spunea Mîntuitorul şi, totuşi, fiecare înţelegea în felul său pildele Lui. La sfîrşitul celor de mai sus, un netrebnic, îmbogăţit peste noapte din afaceri necinstite, s-a gîndit în sinea sa : „Pe mine nu mă interesează ce va fi după moarte. Bine că mîine voi avea din ce trăi !"

Iisus i-a citit gîndurile păcătoase şi a povestit încă o parabolă :

Pămîntul unui om bogat a rodit ca niciodată. Şi el se gîndea cu îngrijorare ce să facă, deoarece nu mai avea hambare libere, unde să-şi depoziteze roada.

— Iată ce voi face, a zis el, în cele din urmă : voi zidi case şi hambare noi, voi strînge acolo toate comorile pe care le am, apoi voi porunci sufletului meu : „Suflete ! Ai nenumărate bunătăţi, agonisite pentru mulţi ani înainte. Odihneşte-te, mănîncă, bea şi veseleşte-te cît îţi poftеşte inima. De azi încolo nu mai trebuie să-ţi pese de nimic !"

Dumnezeu l-a auzit şi i-a răspuns :

— Nebunule ! Chiar în noaptea aceasta îţi voi cere înapoi sufletul. Şi atunci, nenumăratele tale bogăţii ale cui vor fi ?

Abia atunci omul bogat şi-a amintit, că după moarte pe cîntar sînt puse comorile sufletului, şi nu bunurile agonisite pentru trup.

— Adevărat vorbeşti, Doamne ! a rostit el descumpănit. Uitasem că mila şi bunătatea sînt comorile noastre cele mai de preţ. Acum aş proceda cu totul altfel, dacă nu mi-ai lua sufletul la noapte. Dar nu mai îndrăznesc să cer îngăduinţa ta...

— Fie. Te las să mai încerci, a urmat răspunsul Domnului, a cărui bunătate nu cunoaşte margini.

* * *

Într-o dimineaţă, Iisus se afla pe Muntele Măslinilor între ucenicii săi, cînd s-a auzit o larmă nemaipomenită. Toţi şi-au aruncat privirile spre drumul care urca în munţi. De după prima cotitură o mulţime de farisei au dat năvală, cu ţipete şi strigăte, tîrînd în mijlocul lor o femeie care păcătuise.

În faţa lui Iisus s-au oprit, încercînd care mai de care să-i explice ce s-a întîmplat. Dar larma era atît de mare, încît nu puteai înţelege nimic.

Mîntuitorul s-a ridicat de la locul său şi le-a făcut semn să se potolească, apoi le-a zis :

— Să vorbească numai unul !

Cel mai în vîrstă a făcut un pas înainte, rostind :

— Femeia asta a păcătuit. Legea spune că trebuie ucisă cu pietre. Tu ce părere ai ?

Iisus s-a uitat iscoditor la mulţimea zgomotoasă. Fariseii erau un fel de preoţi făţarnici la evrei, care îi purtau pică Mîntuitorului pentru că avea o altă credinţă decît a lor şi făcea minuni, pe care ei nu erau în stare să le facă. Din felul cum îl priveau, Iisus şi-a dat seama că ei au venit să-l provoace, să-l facă să spună că legea e nedreaptă. Dacă ar fi spus aşa, atunci ar fi avut tot dreptul să-l omoare.

Acum, cînd Mîntuitorul s-a uitat în ochii lor, li s-a făcut ruşine de ce aveau de gînd să facă şi, totuşi mai stăruiau :

— Haide, învăţătorule, de ce taci ? De ce nu spui ce trebuie să facem ?

Iisus a netezit cu talpa nisipul de sub picioarele sale, apoi a scris cu degetul :

„Acela dintre voi care nu are nici un păcat, să arunce primul cu piatra în ea".

Cînd au citit aceste cuvinte, uitîndu-se unul peste umărul celuilalt, fariseii s-au îmbujorat la faţă şi s-au îndepărtat unul cîte unul, cu capul plecat de ruşine, pînă cînd n-a mai rămas nimeni din gloata aceea zgomotoasă.

— Femeie, oare chiar nici unul dintre ei nu te-a osîndit ? — a întrebat-o Iisus pe vinovată.

— Nu, Doamne, a răspuns femeia mai tremurînd încă de frică.

— Atunci nici eu nu te osîndesc. Du-te la ai tăi şi altă dată nu păcătui.

* * *

În timpul unei întîlniri cu oamenii de rînd, cineva l-a întrebat pe Iisus :

— Învățătorule, care sînt cele mai importante porunci ale Domnului ?

— Prima și cea mai însemnată dintre ele este : să-l iubești din toată inima pe Dumnezeu.

— Iar cea de a doua ? a stăruit omul.

— Iubește-l pe aproapele tău ca pe tine însuți ! a răspuns Iisus.

— Dar cine e aproapele meu ?

— Ascultă următoarea parabolă și te vei dumeri, a zis Mîntuitorul continuînd :

... Odată, un călător care trecea printr-un desiș, a căzut în mîna tîlharilor. Aceștia i-au luat banii, l-au dezbrăcat de haine și l-au bătut cu picioarele pînă cînd n-a mai rămas loc viu pe corpul lui. Apoi l-au lăsat pe jumătate mort în mijlocul drumului și au fugit.

Locurile celea erau pustii și rar se întîmpla să treacă vreun drumeț pe acolo. Dar iată că s-a arătat un preot, îmbrăcat în alb, care venea, probabil, dintr-un templu. Bietul om s-a bucurat, a ridicat puțin capul și a cerut ajutor. Însă preotul s-a făcut că nu-l vede și l-a ocolit, trecînd de cealaltă parte a drumului.

Al doilea drumeț s-a întîmplat să fie un evreu din Ierusalim, care l-a privit numai o clipă pe rănit și s-a dus mai departe.

În sfîrșit, după o habă de vreme, s-a auzit un tropot de copite. Rănitul a întredeschis cu greu ochii și a văzut un călător străin, călare pe măgar. După straiele pe care le purta, și-a dat seama că e tocmai din Samara, un oraș dintr-o țară dușmană. Atunci i s-a făcut frică să nu pățească ceva și mai rău. Dar samariteanul era un om bun. S-a oprit, i-a uns rănile cu ulei de măsline, i-a pus o compresă înmuiată în vin, l-a aburcat grijuliu pe măgarul său și l-a dus la cel mai apropiat han, unde l-a îngrijit pînă a doua zi.

Samariteanul nu s-a gîndit că rănitul era un dușman. El s-a pătruns de suferința lui și a văzut în el, în primul rînd, un om care avea nevoie de ajutor.

Dimineaţa, cînd trebuia să plece, samariteanul a scos din buzunar doi gologani şi i-a dat hangiului, spunîndu-i :

— Ai grijă de el pînă se face sănătos. Nu jeli nimic, căci tot ce vei cheltui peste aceşti bani am să-ţi înapoiez cînd voi trece din nou pe aici...

Terminîndu-şi povestea, Iisus i-a întrebat pe cei de faţă :

— Ei, care dintre cei trei călători este aproapele drumeţului batjocorit de hoţi ? Preotul, evreul ori samariteanul ?

Răspunsul era mai mult decît simplu şi majoritatea a rostit :

— Cel care s-a milostivit de el !

— Aşa să procedaţi şi voi întotdeauna, a adăugat Iisus. Căci mare e păcatul celui care închide ochii la suferinţa aproapelui său !

* * *

În altă zi s-a întîmplat ca Mîntuitorul să ia masa în casa unui om de rînd, pe care cunoscuţii lui îl credeau păcătos şi rău.

Mai marii oraşului s-au supărat că nu i-a luat în seamă pe dînşii şi s-a dus la unul care merita cel mai puţin această cinste. Drept răspuns, Iisus le-a povestit pilda despre „întoarcerea fiului risipitor“...

A fost odată un om bogat care avea doi fii. Cel mai mic i-a zis într-o zi :

— Tată, dă-mi acum partea mea de avere şi lasă-mă să fac ce vreau cu ea.

— Spune-mi mai întîi ce ai de gînd să faci ?

— Vreau să merg în lumea mare, să cunosc ţări şi oameni noi... M-am săturat să stau numai aici.

— Nu fă asta, fiul meu ! l-a rugat părintele. Lumea e mare şi atrăgătoare, dar ascunde în ea nenumărate primejdii.

— Nu-mi pasă de ele. Vreau să plec, a ţinut-o pe a sa băiatul.

Bătrînul n-a avut încotro şi i-a făcut hatîrul, iar fiul lui a plecat fără să-şi întoarcă măcar o dată privirea înapoi.

În primul oraş şi-a cumpărat haine noi şi o cămilă, să aibă cu ce călători. Avea o grămadă de bani cu el şi nu i-a fost deloc greu să-şi facă o mulţime de prieteni. În fiece seară se ducea la petreceri, făcea cadouri, îşi risipea averea cu nemiluita. În

scurt timp, s-a pomenit fără bani. Atunci şi-a vîndut cămila şi iar a prins a chefui. Dar şi aceşti bani s-au topit pe nesimţite.

Acum fiul, care altădată fusese atît de bogat, nu mai avea nimic. Nu mai putea cumpăra lucruri frumoase, nu mai putea face petreceri, drept care prietenii lui de veselie n-au vrut să mai ştie de el şi l-au părăsit.

Ca să nu moară de foame, a început să cerşească pe la uşile străinilor, dar oamenii nu-i dădeau aproape nimic, căci era foame în ţară şi nu aveau nici ei prea multe.

În cele din urmă, unui ţăran i s-a făcut milă de el şi i-a spus :

— Dacă vrei, te pot angaja să ai grijă de porcii mei.

— Bine, s-a învoit tînărul, sperînd să se poată hrăni şi el pe lîngă animale.

Aşa a ajuns să fie o slugă oarecare. Umbla terfos şi murdar, căci nu primea nici un ban, ca să-şi poată cumpăra ceva. Uneori nopţi la rînd stătea covrigit în paie şi plîngea de mila sa.

„Tata a avut dreptate, cînd mi-a spus să nu mă duc de lîngă dînsul, gîndea el. Dacă aş fi fost un fiu ascultător, acum n-aş fi suferit de foame“...

Într-o bună zi dorul de casă l-a răzbit peste măsură şi, cu toate că-i era ruşine, a pornit la drum. Mergea şi se gîndea :

„Am să-l rog pe tata să mă ierte. Am să recunosc că-mi pare rău de ce-am făcut, poate se va îndura de mine şi mă va lăsa pe lîngă el măcar ca servitor“.

Cei din partea locului nici nu l-au cunoscut, atît era de slab şi zdrenţăros. Dar tatăl său l-a văzut de departe, l-a recunoscut, a alergat în întîmpinarea lui, l-a îmbrăţişat şi a plîns de bucurie că l-a revăzut. Toţi aceşti ani, cît a lipsit, el i-a dus dorul şi l-a aşteptat.

— Tată, sînt mult prea rău, ca să mă poţi ierta ! a îngînat printre suspine fiul lui.

— Lasă, nu te gîndi la asta. Eşti fiul meu şi te iubesc la fel de mult !

Apoi a dat poruncă slugilor să-l spele, să-l îmbrace în haine noi, să taie cel mai gras viţel, să cheme muzica şi să pregătească masa de ospăţ.

Cînd fiul lui cel mai mare s-a întors de la cîmp, petrecerea

era în toi. Aflînd de la slugi ce s-a întîmplat, el s-a supărat şi n-a vrut să intre în casă.

— Cum aşa ? s-a mirat tatăl său. Tu nu te bucuri de venirea lui ?

— Cum să mă bucur, tată, dacă eşti nedrept cu mine ? a răspuns fiul mai mare. Toţi aceşti ani, cît el a petrecut în lume, aruncînd banii în vînt, eu am stat lîngă tine, am muncit mereu şi ţi-am fost credincios, dar niciodată n-ai dat un ospăţ în cinstea mea. Iar acum, cînd s-a întors fratele meu risipitor, ai tăiat îndată cel mai gras viţel şi ai umplut casa de veselie.

— Fiule, i-a răspuns taică-său, tu ai fost mereu cu mine şi tot ce am eu este al tău. Dar pe fratele tău l-am crezut mort şi iată-l viu ! Pierdut a fost şi s-a găsit. Aşa că e firesc şi drept să ne bucurăm de această întoarcere neaşteptată la căminul lui dintotdeauna...

Ascultîndu-l pe Iisus pînă la sfîrşit, demnitarii oraşului s-au simţit în pielea fiului mai mare şi s-au ruşinat de supărarea lor. În schimb, omul care uitase de Dumnezeu s-a schimbat la faţă şi a rostit :

— Învăţătorule, am înţeles eu, oare, bine că cei păcătoşi ca mine, care au greşit şi au uitat de Dumnezeu, sînt întotdeauna bineveniţi la sînul Lui ?

— Da, a răspuns Mîntuitorul. Nimeni nu-i în stare să greşească mai mult decît El este în stare să ierte. Dar, ca să meriţi îndurarea Lui, trebuie să te întorci la El cu părere de rău pentru păcatele pe care le-ai făcut...

---

afînat — (despre pămînt) înfoiat, bine prelucrat
agonisit — dobîndit, cîştigat prin muncă
cămin — (aici) casă părintească, familie
a comenta — a lămuri, a interpreta, a răstălmăci
cumpănă — (aici) cîntar, balanţă
cumpătat — calm, cu măsură, stăpînit
demnitar — înalt funcţionar al statului
a depozita — a pune ceva la loc sigur, într-un depozit
a dona — a dărui, a da ceva de bună voie
a se dumeri — a pricepe, a se lămuri, a înţelege mai bine
gologan — monedă veche
hambar — magazie pentru păstrarea grînelor
hangiu — persoană care ţine un han

hatîr — plăcere, poftă, capriciu
îngăduință — bunăvoință, iertare, generozitate
larmă — zgomot, gălăgie, zarvă, hărmălaie
lefter — sărac, fără bani
maiestate — adresare către un rege, un împărat sau domnitor
parabolă — pildă, istorioară cu conținut moral
puritate — curățenie, nevinovăție
risipitor — cheltuitor, care își irosește averea fără măsură
surplus — prisos, belșug, ceea ce este în plus
tortură — chin, caznă, durere, suferință
văduvă — femeie, al cărei soț a murit
văpaie — pară, flacără, dogoare
veșnic — care există mereu, necontenit ; etern

Răspundeți :

1. La ce ne îndeamnă pildele Mîntuitorului ?
2. Care sînt cele mai importante porunci ale Domnului ?
3. De ce, oare, Iisus Hristos prețuia bunătatea mai mult decît bogăția ?

Rețineți :

1. Pildele Mîntuitorului alcătuiesc esența morală a creștinismului, a credinței pe care o împărtășim și noi.
   Ele te învață :
   — să nu furi ;
   — să nu ucizi ;
   — să nu înșeli ;
   — să-ți cinstești părinții ;
   — să nu depui mărturii minciunoase ;
   — să-i ajuți pe sărmani ;
   — să fii bun și iertător cu alții...

Într-un cuvînt : să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți !

TRĂDAREA LUI IUDA

Se apropia sărbătoarea Paștilor. Cele mai mari pregătiri se făceau la Ierusalim, unde era cetatea de scaun a regelui Irod. Dar tot aici locuiau și cei mai mulți farisei (preoți și demnitari) care nu-l iubeau pe Iisus. Ca să-i împiedice pe alții să creadă în Mîntuitor, ei s-au hotărît să-l prindă și să-l omoare, dacă va îndrăzni să vină la Ierusalim.

Iisus ştia de planul lor şi totuşi, nu s-a temut să intre în oraş. O mare de oameni a venit să-l întîmpine, strigînd :

— Vine, Iisus, împăratul şi Mîntuitorul nostru !

Mulţi din ei îşi dezbrăcau hainele şi le aşterneau pe jos, înaintea măgarului care îl ducea pe Iisus.

Cînd a ajuns la templul principal, ochii i s-au aprins de mînie : o mulţime de zarafi şi vînzători îşi aşezară acolo mesele şi făceau negoţ ca la piaţă ! Nemaiputîndu-se stăpîni, Iisus s-a apucat să le răstoarne tarabele, ocărîndu-i :

— Casa Tatălui meu e o casă de rugăciuni, iar voi aţi prefăcut-o într-un cuib de hoţi !

Locul necredincioşilor a fost ocupat de orbi, calici şi sărmani, pe care Mîntuitorul a prins a-i vindeca. Fariseii stăteau încremeniţi de groază prin ungherele templului şi nu îndrăzneau să-l împiedice.

Seara Iisus s-a adăpostit în Betania, un loc învecinat cu Ierusalimul, dar mult mai ferit de pericolul fariseilor.

Pe vremea ceea oamenii umblau mai mult desculţi şi veşnic aveau picioarele murdare de praf, de aceea, înainte de a se aşeza la masă, servitorul casei le spăla picioarele.

În casa unde a mas Iisus nu era nici un servitor. Ucenicii lui au prins a-şi da ghionturi, şuşotindu-se cine s-o facă pe servitorul. Fiecare din ei se credea mai presus de această misiune. Atunci Iisus a luat un lighean cu apă şi s-a apucat el însuşi să le spele picioarele. La protestele lor, El a răspuns :

— Am vrut să vă dau un exemplu, să ştiţi a vă ajuta unul pe altul şi niciodată să nu puneţi trufia înaintea omeniei.

Cînd s-au aşezat la masă, toţi au observat pe faţa Lui o umbră de tristeţe.

— Ce ai, Învăţătorule ? l-a întrebat cineva.

— Este aici, printre voi, unul care în curînd mă va trăda, a răspuns Iisus.

— Cum aşa ?

— Nu se poate !

— Cine este el ? au început să se agite ucenicii săi.

— Unul din voi doisprezece care aţi mîncat cu mine din acelaşi tacîm.

— Rosteşte-i numele, Învăţătorule !

— Este cel căruia îi voi da să guste primul din această pîine.

În timp ce vorbea, Iisus a înmuiat în vin o bucată de pîine şi i-a dat-o lui Iuda, spunîndu-i :

— Fă cît mai repede ceea ce ai de gînd să faci.

Ceilalţi ucenici n-au înţeles prea bine ce s-a întîmplat. Numai Iuda a prins de veste că Iisus i-a citit gîndurile negre. El demult pusese la cale să se lase de învăţătorul său. Îl urmase în speranţă că Iisus va deveni împărat şi el, ca ucenic, va avea de toate. Dar acum, cînd a înţeles ce fel de împărat era Mîntuitorul, a pierdut orice nădejde de a se îmbogăţi cu ajutorul lui.

„Dacă nu am nimic de la prieteni, s-a gîndit Iuda, atunci să storc măcar ceva de la duşmani !“

Cu acest gînd, a părăsit încăperea şi s-a îndreptat spre Ierusalim. Era deja noapte tîrzie, cînd a bătut la uşa celui mai mare dintre farisei.

— Am venit să vă spun cum să puneţi mîna pe Iisus...

— Îl putem prinde chiar acum, în noaptea asta ? s-a bucurat fariseul.

— Nu. Am să vă chem atunci, cînd nu va avea cine să-l apere.

— Şi cît îţi datorăm pentru această veste ?

— O pungă cu treizeci de arginţi, a răspuns nesăţiosul Iuda.

În ajunul Paştelui, Iisus a luat masa cu ucenicii săi în taină, în casa unui prieten, care i-a ascuns de urmărirea fariseilor. A fost ultima oară cînd Mîntuitorul a cinat împreună cu ei. Mai tîrziu acestei mese i s-a spus în istorie „Cina-cea-de-Taină".

În timpul mesei, Iisus le-a mărturisit :

— Duşmanii vor veni să mă prindă chiar în noaptea asta.

— Nu ! Nu-i vom lăsa !

— Ba da. Va trebui să mă lăsaţi pe mine singur şi să vă gîndiţi la viaţa voastră.

— Chiar dacă toţi te vor părăsi, l-a asigurat Petru, eu unul voi lupta şi voi muri pentru tine !

— Nu spune asta, Petre, a vorbit cu blîndeţe Mîntuitorul. Deja în noaptea asta vei zice că nu mă cunoşti ! Vei minţi şi vei spune că nu eşti ucenicul meu. Înainte de cîntatul cucoşilor, te vei lepăda de mine de trei ori.

— Nu, Doamne ! Aşa ceva nu se poate întîmpla ! a protestat Petru şi toţi ucenicii au vorbit la fel.

Atunci Iisus le-a destăinuit că în curînd el va fi omorît, dar va învia din morţi şi se va înălţa la cer. Tot acolo vor merge mai tîrziu şi ei, ucenicii Săi. De aceea nu trebuie să se tulbure şi să se împotrivească celor stabilite din timp de către Tatăl Său, pentru că pînă la urmă totul va fi bine...

În apropierea Ierusalimului era o grădină mare, unde te puteai ascunde uşor de ochiul vigilent al duşmanului.

— Vom rămîne peste noapte în această grădină, le-a spus Iisus ucenicilor.

La marginea grădinii a lăsat de pază opt ucenici, iar cu alţi trei a mers spre mijlocul ei. Aici Iisus i-a părăsit şi s-a dus mai departe singur.

Ajuns lîngă o stîncă, a căzut în genunchi şi a prins a se ruga lui Dumnezeu :

— Tată, ajută-mă să rezist. Ştiu că trebuie să sufăr şi să fiu pedepsit în locul oamenilor pe care îi iubesc. De aceea dă-mi

tărie, să pot trece neclintit prin toate chinurile pe care mi le-au pregătit dușmanii...

Cînd și-a terminat rugăciunile și s-a simțit mai alinat, s-a întors la ucenici și le-a spus :

— Ridicați-vă. E timpul să plecăm.

Dar nu și-a terminat bine vorba, că a văzut o ceată de soldați și ofițeri înarmați, care înaintau spre mijlocul grădinii, luminîndu-și calea cu făcliile. Înaintea lor mergea Iuda.

— Îl cunoașteți pe Iisus ? s-a adresat el ofițerilor.

— Nu. Nu l-am văzut niciodată.

— Atunci am să vi-l arăt eu, a zis Iuda. Am să mă port așa, de parcă aș mai fi prietenul Lui. Să fiți foarte atenți. Cel, pe care îl voi săruta, acela este Iisus.

La vederea soldaților, ucenicii au alergat din toate părțile și s-au strîns în jurul lui Iisus.

— Pe cine căutați ? i-a întrebat Mîntuitorul pe soldați.

— Îl căutăm pe Iisus din Nazaret.

— Eu sînt acela, le-a răspuns El.

— Slavă ție, Stăpîne ! a rostit Iuda, făcînd un pas înainte și sărutîndu-l, ca să confirme că anume El trebuie arestat.

Drept care Iisus i-a spus cu dispreț :

— Iuda, sărutul tău e trădător.

În aceeași clipă, soldații s-au repezit asupra lui și l-au înșfăcat de mîini. Ucenicii s-au pierdut cu firea. Numai Petru a sărit în față, strigînd :

— Dați-i drumul, că, de nu, vă omor !

Cum avea o sabie scurtă la cingătoare, a smuls-o cu furie și s-a repezit asupra lor. Înainte să fie dezarmat, a tăiat urechea unui fariseu care se afla printre gărzi. Dar Iisus i-a strigat :

— Oprește-te, Petre ! Cine scoate sabia, de sabie va pieri. Tu nu trebuie să-mi ajuți. Așa e voia Tatălui meu... Dacă aș avea nevoie de ajutor, mii de îngeri ar veni să mă salveze.

Apoi s-a apropiat de cel rănit și i-a vindecat urechea, spunîndu-le ofițerilor :

— Ați venit după mine. Sînt al vostru. Dar pe ucenicii mei lăsați-i să plece.

— Bine. Ducă-se unde vor.

Și ucenicii s-au împrăștiat în toate părțile, lăsîndu-l singur pe Mîntuitor între dușmanii lui...

a se agita — a se mişca repede încoace şi încolo, a se revolta
arginţi — bani, monede din argint
cină — masa de seară
nesăţios — care nu se mai satură
tacîm — (aici) strachină de metal
tarabă — masă lungă, pe care negustorii îşi expun marfa
trufie — înfumurare, mîndrie exagerată
vigilent — foarte atent şi precaut, care observă totul
zarafi — persoane care se îndeletnicesc cu schimbul banilor ; cămătari

Răspundeţi :

1. De ce, oare, Iuda l-a trădat pe Iisus ?
2. Cum credeţi : dacă Iisus ştia din timp ce urma să se întîmple, de ce, oare, nu s-a ascuns şi n-a ocolit această primejdie ?

Reţineţi :

1. Iisus a fost trădat de Iuda pentru treizeci de arginţi.
2. Există fapte rele care lovesc, în primul rînd, în cel care le săvîrşeşte. Trădarea face parte din ele. Căci nu există o altă fiinţă pe pămînt care să fie mai demnă de ură şi dispreţ decît Iuda — cel care, ţintind în Iisus, a lovit, de fapt, în sine însuşi...

JUDECATA LUI PILAT

După arestare, soldaţii l-au dus pe Iisus în casa marelui preot din Ierusalim. Petru s-a luat după dînşii. Cînd să intre în curte, portăreasa l-a întrebat :

— Tu nu cumva eşti unul din ucenicii Lui ?

— Da de unde ? Nici măcar nu-l cunosc, a răspuns el în doi peri şi femeia l-a lăsat să treacă.

Pentru că era deja tîrziu, soldaţii au aprins un rug în mijlocul curţii, cu gînd să aştepte acolo revărsatul zorilor. Petru s-a amestecat printre slujitorii casei şi s-a dat mai aproape de foc. Un bărbat s-a uitat lung la el şi a zis :

— Omul acesta mi se pare că e unul din adepţii lui IIsus.

Petru a tresărit înspăimîntat şi s-a grăbit să nege :

— Nu-i adevărat. Ce v-aţi legat de mine ? Îl văd acum pentru întîia oară.

Ca să nu bată la ochi, s-a retras în umbră, dar şi aici cineva l-a întrebat :

— Oare nu pe tine te-am zărit în grădină, cînd l-am prins pe Iisus ?

— Nu, n-am fost acolo. Nu-l cunosc pe Iisus.

Imediat după aceea a răsunat primul cîntat al cocoşilor. De la locul său, Iisus s-a uitat pătrunzător în ochii lui Petru. Atunci Petru şi-a amintit cum l-a prevenit Mîntuitorul că, înainte de cîntatul cocoşilor, el se va lepăda de trei ori de Învăţătorul său. Ruşinat de cele întîmplate, Petru a fugit afară şi a izbucnit în plîns.

A doua zi, Iisus a fost întrebat de marele preot :

— Ce i-ai învăţat tu pe oamenii care veneau să te asculte ?

— I-am învăţat numai de bine, a răspuns Iisus. Dar mult mai nimerit ar fi să-i întrebaţi pe ei ce au învăţat de la mine.

— Eşti Tu cu adevărat Hristosul, împăratul nostru ?

— Dacă vă voi spune, nu mă veţi crede. Dar în curînd Fiul Omului va sta în dreapta lui Dumnezeu.

— Deci, te crezi Fiul lui Dumnezeu ?

— Cum o spuneţi, aşa este, a venit răspunsul Mîntuitorului.

— În acest caz, nici nu mai avem nevoie de alte mărturii. Am auzit totul din gura Ta. Iar ceea ce am auzit e prea destul, ca să fii condamnat la moarte !

Soldaţii şi slugoii fariseilor au prins a-l bate şi a-l scuipa pe Iisus, dar, în ciuda dorinţei lor arzătoare de a-l omorî, nu puteau s-o facă pe loc. Ţara lor era ocupată de romani. În fruntea romanilor se afla un guvernator, pe nume Pilat. Numai el unul putea hotărî cine urma să moară ori să trăiască. De aceea l-au dus în faţa lui Pilat.

Guvernatorul locuia într-un palat frumos din centrul oraşului. Preoţii şi soldaţii au intrat înăuntru, iar mulţimea care-i însoţea s-a oprit în piaţa din faţa palatului.

— De ce aţi adus acest om sub pază la mine ? a întrebat Pilat.

— Ca să-l judeci şi să-l condamni.

— Ce rău a făcut El ?

— Se crede Fiul lui Dumnezeu ! a strigat cineva.

— I-a învăţat pe oameni tot felul de lucruri neadevărate ! a adăugat altcineva.

— A chemat poporul la revoltă !

Pilat s-a uitat întrebător la Iisus. Mîntuitorul stătea liniştit şi răbdător, urmărind senin agitaţia ticăloşilor care spuneau minciuni despre El.

„Acest om n-a făcut nimănui nici un rău", s-a gîndit Pilat, adăugînd cu voce tare :

— Nu văd cu ce a greşit El faţă de voi şi, cu atît mai mult, nu găsesc că merită să fie omorît.

Dar adversarii lui Iisus au prins a vocifera din ce în ce mai tare :

— Ba da ! Ba da ! Să fie ucis !

Ca să-i potolească, guvernatorul a poruncit soldaţilor să-L bată cu bicele.

Aceştia au rupt hainele de pe Dînsul, L-au legat de un stîlp şi L-au bătut peste spatele gol pînă cînd L-au umplut de sînge. Cînd au obosit de tot, au aruncat pe umerii Lui hlamida purpurie a unui soldat roman, iar pe cap I-au îndesat o coroană de spini.

— Acum semeni cu un împărat adevărat ! rîdeau ei.

Iisus tăcea şi răbda toate acestea, pentru că era pregătit să sufere în locul nostru.

La un semn al lui Pilat, un centurion l-a adus din nou în faţa mulţimii. Iisus arăta jalnic de tot. Sîngele îi curgea pe faţă. Era obosit şi palid.

— Oare şi acum mai vreţi să-l pedepsesc ? a întrebat Pilat, arătînd spre Iisus.

— Da ! Să fie răstignit ! striga mulţimea.

— Atunci voi recurge la dreptul meu de a elibera, în cinstea Paştelui, un deţinut din închisoare, a găsuit guvernatorul.

Soldaţii au scos din închisoare un ucigaş, pe nume Baraba. După ce l-au adus pe terasă alături de Iisus, Pilat s-a adresat mulţimii :

— Pe care dintre ei doriţi să-l eliberez ? Pe Baraba, care este un ucigaş ? Sau pe Iisus, care este un nevinovat ?

— Pe Baraba !

— Libertate lui Baraba !

— Moarte lui Iisus !

— Răstigneşte-l pe Iisus !

Pînă şi cei mai înrăiţi dintre soldaţi erau uimiţi de răutatea gloatei.

Iisus vedea şi auzea totul şi nu-i venea a crede că poate fi adevărat. El nu făcuse nimănui nici un rău. Ba, dimpotrivă, i-a vindecat pe bolnavi, i-a alinat pe suferinzi, i-a iertat pe nevrednici. Şi iată că acum majoritatea lor îl ocărau, îl ameninţau, îl condamnau. Puşi la cale de spionii fariseilor, ei îşi băteau joc de binefăcătorul lor.

— Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac, a şoptit Iisus care nici în cele mai grele momente ale vieţii nu înceta să fie întruchiparea bunătăţii.

Dorind sincer să-l salveze, Pilat s-a adresat din nou mulţimii :

— Gîndiţi-vă ce faceţi ! Eu n-am găsit la El nici o vină care să merîte pedeapsa capitală.

— Totuna, ucide-l ! strigau fariseii din răsputeri şi gloata îi susţinea :

— Să fie răstignit !

— Atunci făceţi-o voi cu mîna voastră, a cedat guvernatorul. Eu unul nu vreau să mă pătez cu sîngele acestui om nevinovat.

Ca să nu păcătuiască, el a cerut un lighean cu apă şi s-a spălat pe mîini în faţa mulţimii (în semn că rămîne curat şi nu se alătură ucigaşilor).

Cum mulţimea continua să strige „Răstigneşte-l ! Răstigneşte-l !“ Pilat a încuviinţat cu capul această hotărîre şi soldaţii s-au dus să-şi facă datoria...

---

a condamna — a dezaproba ; a pedepsi, a osîndi
guvernator — persoană care conduce un ţinut, o colonie
hlamidă — mantie făcută dintr-o bucată dreptunghiulară de stofă, prinsă cu o agrafă pe umăr ; mantie împărătească în antichitate
întruchipare — forma concretă a ceva ; înfăţişare, prezentare
mărturie — dovadă, probă, confirmare, adeverire
palid — galben, pămîntiu, fără vlagă
pedeapsă capitală — condamnare la moarte
purpurie — de culoare roşie-închisă
revoltă — răscoală, răzvrătire, răzmeriţă, nesupunere
spion — informator, iscoadă, copoi, denunţător

Răspundeţi :

1. Cum explicaţi comportarea lui Petru, cînd s-a lepădat de trei ori la rînd de Învăţătorul său ? Oare Iisus l-a iertat pentru asta ?
2. De ce, oare, mulţimea a preferat să fie eliberat ucigaşul Baraba, şi nu nevinovatul Iisus ?

Reţineţi :

1. Guvernatorul Pilat şi-a dat seama că Iisus este nevinovat şi a încercat să-l salveze, dar gloata (pusă la cale de farisei) a cerut să fie răstignit.
2. Oamenii uită foarte uşor binele ce li se face. Dar pînă şi nerecunoştinţa este o dovadă a faptului că binefacerea există. Important e să faci bine, nu să aştepţi răsplată pentru asta.

RĂSTIGNIREA

Pe vremea aceea osîndiţii la moarte erau bătuţi de vii în cuie pe o cruce mare de lemn, înfiptă în pămînt, şi lăsaţi în bătaia vîntului şi a soarelui pînă cînd mureau de durere şi de sete. Această crudă osîndă se numea „răstignire".

Ca să le sporească suferinţa şi ruşinea, condamnaţii erau obligaţi să-şi ducă ei înşişi crucea din mijlocul oraşului pînă la locul de execuţie.

Acum venise rîndul Mîntuitorului să treacă prin aceste chinuri...

Aflînd că Învăţătorul lui este osîndit la moarte, Iuda s-a îngrozit de fapta sa. Cei treizeci de arginţi au prins a-i arde buzunarele. Îndoiala i s-a strecurat în suflet şi el, nemaiputînd suporta povara trădării, a alergat la marele preot şi i-a spus :

— Am trădat sînge nevinovat. Nu pot să păstrez banii aceştia.

În timp ce vorbea, a scos arginţii cu care fusese plătit şi i-a aruncat la picioarele fariseilor. Apoi a fugit în grădina unde l-a vîndut pe Iisus şi s-a spînzurat...

Dar toate acestea n-au uşurat cu nimic pătimirile Mîntuitorului. Soldaţii I-au aburcat în spate crucea mare de lemn şi L-au purtat pe străzile Ierusalimului. O mulţime de oameni înrăiţi mergeau în urma Lui, huiduindu-l. Iisus era obosit şi ne-

dormit. Suferise mult. Aproape că nu mai avea putere să se mişte. Atunci un om bun, pe nume Simion, a luat crucea din spatele lui şi a cărat-o el mai departe.

Astfel au ieşit din oraş şi s-au îndreptat spre Golgota — un deal nu prea înalt, unde urma să fie răstignit Iisus.

Cînd au ajuns, soldaţii L-au întins cu forţa pe cruce şi I-au bătut mîinile şi picioarele în patru cuie mari de fier. Crucea a fost ridicată în picioare şi îngropată în pămînt. Deasupra capului i-au fixat o tăbliţă pe care au scris în batjocoră : „Iisus din Nazaret, Rege al Iudeilor".

Tot acolo au fost înălţate încă două cruci, cîte una de fiecare parte a lui Iisus. Şi pe fiecare a fost răstignit cîte un hoţ.

Oamenii stăteau buluciţi în jurul lor. Duşmanii lui Iisus (preoţi evrei şi fariseii) îl priveau satisfăcuţi. În ochii lor nu se vedea nici pic de milă.

— Îl vedeţi ? rîdeau ei. A venit să-i ajute pe păcătoşi, dar nu-i în stare să se ajute nici pe sine !

Chiar şi unul din tîlharii răstigniţi nu s-a putut abţine să nu-şi bată joc de El şi, în ciuda durerilor care îi sfîşiau trupul, a rostit :

— Dacă Tu, într-adevăr, eşti Fiul lui Dumnezeu, atunci de ce nu te dai jos de pe cruce şi nu ne ajuţi şi pe noi să scăpăm cu zile ?

Celălalt hoţ, care mai avea o scînteie de credinţă în suflet, l-a mustrat cu duritate :

— Taci, păcătosule ! Tu ai meritat din plin această caznă. Eu la fel. Dar El n-a făcut nimănui nici un rău. De ce să-l mai insulţi şi tu ?

Apoi, întorcînd capul spre Iisus, l-a rugat :

— Doamne, adu-ţi aminte de mine, cînd voi ajunge în împărăţia Ta !

Simţind că e sincer în căinţa sa, Iisus i-a răspuns :

— Chiar azi vei fi împreună cu mine în rai !

Soldaţii jucau zaruri sub cele trei cruci, absolut indiferenţi la suferinţa răstigniţilor. Doar cîteva femei, printre care şi Maria, mama lui Iisus, plîngeau disperate că nu pot să-L ajute. Lîngă ele era şi Ioan, cel mai tînăr dintre ucenicii Săi, care venise să-l jelească. Văzîndu-l, Iisus a arătat cu ochii spre Maria şi i-a spus :

— Ioan, iat-o pe mama ta...

Ucenicul a înțeles foarte bine ce vroia să-i spună Învățătorul și din clipa aceea a devenit sprijinul Mariei — cel care trebuia să aibă grijă de ea și să-i aducă mîngîiere după moartea Lui.

Iisus a rămas încă multă vreme atîrnat pe cruce. Soarele ardea necruțător, sporind și mai mult durerea osîndiților. Toată ziua a fost senin și dintr-o dată s-a făcut întuneric. Soarele a dispărut. Păsările au încetat să cînte. Animalele s-au pus pe fugă. Mulțimea s-a speriat. O liniște de mormînt s-a lăsat peste Golgota.

Trei ore la rînd a durat acest întuneric nefiresc. Părea că nimeni nu se mai gîndește la Iisus. Prietenii l-au părăsit. Și El, nemaifiind în stare să suporte singurătatea, a strigat :

— O, Doamne Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit ?!

Atunci s-a făcut iarăși lumină. Întunericul s-a destrămat și soarele s-a arătat din nou pe cer. Dar puterile Mîntuitorului erau pe sfîrșite. El suportase totul. Își împlinise marea Sa lucrare : ispășise păcatele oamenilor, ca să-l îmbuneze pe Dumnezeu și să nu trimită potopul asupra lor. Acum putea să moară liniștit...

— Tată ! În mîinile Tale îmi încredințez sufletul ! a rostit El și s-a stins.

Dar tocmai în clipa cînd Iisus a murit s-a stîrnit un îngrozitor cutremur de pămînt. Templul din Ierusalim a crăpat în două. Stîncile s-au desprins din munți și s-au rostogolit la vale.

Oamenii au îngenuncheat înspăimîntați și s-au gîndit în sinea lor :

— Fără doar și poate, că acesta a fost Fiul lui Dumnezeu !

---

caznă — pedeapsă, chin, tortură
căință — părere de rău, regret, remușcare
duritate — asprime, severitate
evlavie — credință, cucernicie, religiozitate
execuție — supunerea unui condamnat la pedeapsa cu moartea
a huidui — a ocărî, a batjocori, a goni
osîndă — chin, suferință, caznă, pedeapsă
zaruri — mici cubușoare cu puncte de la unu pînă la șase imprimate pe fiecare dintre fețe, folosite în jocurile de noroc

Răspundeţi :

1. De ce, oare, Iuda s-a spînzurat ?
2. Ce înseamnă o „răstignire“ ?
3. Cum credeţi, de ce creştinii poartă cruciuliţe la gît ?

Reţineţi :

1. Iisus a pătimit şi s-a jertfit pentru noi. Asta ne obligă la evlavie. Să nu-l dezamăgim. Să fim ca El. Să facem numai bine. Să nu păcătuim.

ÎNVIEREA LUI IISUS

A doua zi trupurile neînsufleţite ale celor trei răstigniţi au fost coborîte de pe cruci.

Prietenii lui Iisus au învelit trupul Mîntuitorului în pînze şi mirodenii (după cum era obiceiul) şi l-au dus într-un mormînt nou, săpat într-o stîncă (un fel de peşteră nu prea adîncă). Peste gura mormîntului au rostogolit cu greu un bolovan mare de piatră. Acum Iisus era îngropat.

Dar fariseii nu l-au lăsat în pace nici în mormînt. Ei şi-au amintit că Mîntuitorul le-a spus ucenicilor să nu-şi piardă cumpătul, deoarece El se va înălţa din mormînt în cea de a treia zi după moarte. De teamă ca nu cumva ucenicii lui Iisus să vină şi să-i fure trupul şi după aceea să spună oamenilor, că Hristos a înviat din morţi, fariseii şi preoţii evrei s-au dus la Pilat şi i-au cerut să pună pază la mormînt. Pilat s-a învoit. Din ordinul său, o duzină de soldaţi trebuia să stea de gardă zi şi noapte la mormînt.

— Aveţi grijă, ca nimeni să nu deschidă mormîntul, i-a prevenit marele preot. Trupul lui Iisus trebuie să rămînă acolo pe vecie.

Pentru mai multă siguranţă, bolovanul de piatră de la intrare a fost sigilat cu pecetea guvernatorului.

Două zile la rînd, cît au stat soldaţii de pază, nu s-a întîmplat nimic. Dar în a treia zi, odată cu revărsatul zorilor, din înaltul cerului a coborît un înger. Purta pe el o haină albă ca zăpada şi arunca în jur raze de foc. Cînd picioarele sale au atins pămîntul, pietrele din jur s-au cutremurat. Cu o simplă atingere a mîinii, el a dat la o parte lespedea sigilată şi s-a strecurat în mormînt.

Soldaţii s-au speriat de moarte şi, cît au putut de repede, au luat-o la fugă.

În urma lor, îngerul a ieşit cu Mîntuitorul din mormînt. Iisus era viu ! Înviase din morţi !

Ceva mai tîrziu s-au apropiat patru femei, care aveau de gînd să pună ierburi frumos mirositoare pe corpul lui Iisus. La cîţiva paşi de mormînt s-au oprit înfricoşate : bolovanul de piatră era înlăturat. Lîngă el stăteau doi îngeri în veşminte strălucitoare. Unul din ei le-a vorbit :

— Nu vă temeţi. Îl căutaţi pe Iisus. Dar el nu mai este aici. A înviat din morţi. Veniţi să vă convingeţi.

Femeile s-au supus. În mormînt, pe locul unde fusese aşezat corpul neînsufleţit al lui Iisus, se vedea doar pînza în care fusese învelit Mîntuitorul.

— De ce sînteţi aşa de uluite ? le-a întrebat îngerul. Aţi uitat că El însuşi a spus : „Voi muri, dar în a treia zi voi ieşi viu din mormînt“ ! Acum duceţi-vă la ucenicii Săi şi spuneţi-le că Hristos a înviat !

O bucurie de nedescris s-a revărsat în inima lor şi femeile au alergat să ducă ucenicilor această nemaipomenită veste.

O altă femeie, pe nume Maria Magdalena, a venit după plecarea lor. Văzînd mormîntul gol, a început să plîngă.

— Femeie, de ce plîngi ? a auzit o voce.

— Cineva l-a răpit pe Iisus Hristos, a răspuns ea, crezînd că vorbeşte cu grădinarul.

— Marie ! Chiar nu mă recunoşti ?

La auzul acestor vorbe Maria Magdalena s-a întors şi l-a văzut pe Iisus.

— Învăţătorule ! a exclamat ea, vrînd să-l prindă de mînă.

Dar Iisus i-a spus prietenos :

— Nu mă atinge, căci nu m-am înălţat încă la Tatăl meu din ceruri, care este şi tatăl vostru... Du-te la ucenicii mei şi spune-le să mă aştepte. În curînd voi veni să le vorbesc.

Maria aşa şi a făcut.

— L-am văzut pe Iisus ! a strigat ea, dînd busna în casa unde s-au adunat în taină ucenicii Săi.

Vestea despre învierea lui Hristos deja ajunsese la ei prin gura celorlalte trei femei şi, totuşi, Toma, unul din cei doisprezece apostoli, a rostit :

— Nu voi crede pînă cînd nu voi vedea urmele de cuie în palma lui !

Tocmai atunci, cu toate că uşile erau bine zăvorîte, s-a auzit un foşnet straniu şi Iisus a coborît în mijlocul lor, spunîndu-le :

— Pace vouă !

De uimire, toţi au făcut un pas înapoi, iar Mîntuitorul a întins mîinile spre cel care mai tîrziu avea să fie poreclit Toma Necredinciosul şi i-a zis :

— Priveşte-mi palmele, Toma, şi nu te îndoi de ceea ce vezi.

— O-o ! Stăpîne, iartă-mi şovăirea !

— Acum, că m-ai atins, văd bine că ai crezut. Dar fericiţi sînt cei care nu m-au văzut şi, totuşi, au crezut.

După aceea Iisus a mai rămas pe pămînt cu ucenicii Săi vreme de patruzeci de zile, povăţuindu-i cum şi ce trebuie să facă pentru răspîndirea creştinismului în lume.

— Să ştiţi de la bun început, că n-o să vă fie uşor, i-a prevenit El. Veţi fi prigoniţi, bătuţi, omorîţi. Dar niciodată nu

veţi fi singuri. Totdeauna voi fi alături de voi. Iar atunci, cînd va veni timpul să urcaţi în ceruri, Dumnezeu vă va lua alături de dînsul...

În cele din urmă, Iisus i-a condus pe Muntele Măslinului. Ajuns în vîrful lui, şi-a luat rămas bun de la dînşii, i-a binecuvîntat şi s-a înălţat în Ceruri.

Ucenicii Săi au rămas încă multă vreme îngenuncheaţi, cu ochii aţintiţi spre cer. Fiecare din ei se gîndea că de acum încolo niciodată n-o să-l mai vadă pe Mîntuitor. Dar pe neaşteptate au apărut doi îngeri şi le-au spus :

— Să nu fiţi trişti, căci Domnul Iisus Hristos n-a plecat pentru totdeauna. După cum l-aţi văzut înălţindu-se la Tatăl Său, tot aşa va coborî într-o bună zi pe pămînt, ca să judece lumea.

— Şi cînd va fi această judecată de apoi ? a întrebat cineva.

— Dumnezeu doreşte ca ea să rămînă taina Lui, a răspuns îngerul, adăugînd : contează, totuşi, nu „cînd", ci „cu ce" vii în faţa judecăţii de apoi...

---

creştin — persoană care împărtăşeşte religia creştină, la baza căreia se află învăţăturile lui Iisus Hristos

lespede — placă mare de piatră, cu care se acoperă, de obicei, mormintele

mirodenii — diverse plante frumos mirositoare

a prigoni — a trata pe cineva cu duşmănie, a urmări, a persecuta, a chinui

a răpi — a fura, a lua, a sustrage, a jefui

a sigila — a pecetlui, a închide

Răspundeţi :

1. Cum explicaţi voi învierea lui Iisus Hristos ?
2. Ce înseamnă, după părerea voastră, „judecata de apoi" ?

Reţineţi :

1. Iisus Hristos a înviat din morţi la trei zile după răstignirea Sa. Cea mai grăitoare dovadă a acestui fapt este credinţa veşnic vie în inimile nenumăratelor milioane de creştini.

CONCLUZII GENERALE

1. Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu care, acum două mii de ani, a venit pe pămînt să-i ajute pe oameni, să-i îndrepte pe drumul cel bun.

2. El a avut o viaţă lipsită de păcate. A făcut nenumărate minuni. I-a vindecat pe bolnavi. I-a ajutat pe săraci. Dar duşmanii lui (preoţii evrei şi fariseii din Ierusalim) îi purtau pică şi vroiau să-l omoare. Iuda, unul din ucenicii Săi, a complotat cu dînşii şi l-a vîndut pentru treizeci de arginţi.

3. La judecată, guvernatorul roman Pilat, a încercat să-l salveze. Dar gloata, pusă la cale de farisei, a cerut să fie răstignit.

4. La trei zile după răstignire, Iisus Hristos a înviat din morţi şi s-a înălţat la Tatăl Său din ceruri.

5. Îndrumaţi de pildele şi învăţăturile Mîntuitorului, ucenicii Săi i-au răspîndit credinţa în întreaga lume.

6. Religiile de pînă la Hristos erau sălbatice şi neadevărate. Ele îi încurajau pe oameni să fie violenţi şi brutali. În biserici erau jertfite animale (şi chiar copii nevinovaţi), ca mirosul de sînge să-i îmbuneze, chipurile, pe zei.

7. Religia care s-a născut prin strădania lui Iisus Hristos se numeşte „creştinism". Ea ne îndeamnă :

— să facem întotdeauna numai bine (chiar şi celor care ne fac rău) ;

— să ne iubim aproapele ca pe noi înşine ;

— să ne purtăm cu alţi oameni aşa, cum am vrea să se poarte şi ei cu noi ;

— să fim blînzi, îndurători şi iertători şi să păstrăm aceste calităţi în inimă, să nu ne lăudăm cu ele şi cu iubirea noastră pentru Dumnezeu ;

— să fim uniţi, să nu ne lepădăm de fraţi, să nu furăm, să nu ucidem, să nu spunem minciuni, să nu facem nici o faptă urîtă, de care să ne fie mai apoi ruşine...

Dacă vom ţine cont de aceste îndemnuri şi ne vom purta aşa, cum ne-a învăţat Mîntuitorul, atunci, într-adevăr, putem trage nădejde că Dumnezeu ne va ierta greşelile şi ne va accepta în preajma Sa.

SABIA CREŞTINĂTĂŢII

În scurtă vreme după înălţarea lui Iisus, ucenicii Săi s-au dus în lume să-şi facă datoria.

Preoţii vechilor religii au dezlănţuit împotriva lor un adevărat război. Adepţii lui Hristos erau prinşi şi daţi pe mîna călăilor. Aceştia îi spînzurau, îi decapitau, îi ardeau pe rug, îi aruncau de vii în gropile cu fiare sălbatice. Dar nimic nu i-a putut face să tacă.

Cu cît mai cumplit erau prigoniţi, cu atît mai dîrză era împotrivirea lor. Dacă unul era ucis, alţi zece îi luau imediat locul şi păşeau înainte.

În mai puţin de două secole întregul Imperiu Roman a fost cuprins de flacăra celei mai însemnate dintre toate religiile de pe pămînt.

În anul 325 împăratul Constantin cel Mare, îndemnat de episcopul Silvestru, a declarat creştinismul drept religie oficială. Din acel moment creştinii au încetat să fie prigoniţi. Bisericile lor şi-au deschis larg uşile. Duminica a devenit zi de odihnă, iar sărbătorile legate de Mîntuitor (crăciunul şi paştele) s-au transformat în cele mai importante sărbători ale creştinătăţii.

Părea că nici o piedică nu mai există în calea lui Hristos. Dar tocmai atunci pămîntul s-a cutremurat de năvălirea seminţiilor barbare.

Acestea erau popoare nomade şi sălbatice care trăiau din jaf şi din omoruri. Veneau în puhoaie mari tocmai din pustietăţile Răsăritului. Călăreţi neîntrecuţi, barbarii atacau fără de veste alte neamuri, lăsînd în urma lor numai ruine, flăcări, morţi şi case pustiite.

Primii creştini pe care i-au întîlnit în cale au fost strămoşii noştri din Dacia romană...

BICIUL LUI DUMNEZEU

După moartea lui Traian, împăraţii romani au ţinut în Dacia o bună parte din oştirile lor, ca să apere hotarele de răsărit ale Imperiului. Dar năvălirile barbarilor erau din ce în ce mai dese şi mai fioroase.

În anul 271 împăratul Aurelian a socotit că e mai bine să ridice legiunile romane din Dacia şi să le treacă peste apa Dunării. Aici, pe malul drept al rîului, a înfiinţat o nouă provincie dacică, populată de urmaşii celor două popoare — dacii şi romanii — care l-au însoţit benevol în această strămutare.

Dar marea majoritate a strămoşilor noştri, care vorbeau acum o limbă latină amestecată cu cuvinte dacice, a rămas, ca şi mai înainte, „agăţată“ de Carpaţi.

În timp de pace, ei îşi vedeau liniştiţi de glie, iar în timp de război lăsau coarnele plugului şi puneau mîna pe săbii, ca să-şi apere pămîntul, casa şi credinţa.

Mai bine de un veac şi jumătate hoardele barbare s-au sfărîmat ca valurile de stîncile Carpaţilor.

— Vie valuri mari de foc,
Nu ne vom clinti din loc !

cîntau românii şi făceau ziduri de netrecut în calea lor.

Dar, prin anul 434, în fruntea celor mai sălbatici dintre huni a ajuns Atila.

Hunii erau nişte oameni mărunţei, pociţi şi urîţi, însă neîntrecuţi în luptă mai ales prin faptul, că erau cîtă frunză şi iarbă ! Se trăgeau dintr-o populaţie turanică, dezlănţuită tocmai din străfundurile Asiei, de dincolo de Volga şi Ural.

Nomazi fiind, umblau în turme, ca animalele, purtîndu-şi şi familia, şi zestrea în căruţe. Zi şi noapte stăteau ca şi legaţi de caii lor. Mîncau carne pe jumătate crudă, iar în loc de apă beau sînge de cal amestecat cu lapte. Ba unii dintre ei sorbeau şi sîngele adversarilor doborîţi în luptă. La brîu, drept podoabe, ţineau agăţate craniile celor ucişi.

Nu aveau nici casă, nici Patrie, nici frică de Dumnezeu. Mai mult chiar : simţeau o mare plăcere cînd li se ivea prilejul să-i schingiuiască pe creştini, drept care Atila, regele lor, a fost supranumit „Biciul lui Dumnezeu“.

De spaima lui tremurau şi lupii în bîrlogul lor, atît era de

fioros şi rău ! Pe unde trecea cu hoarda sa, doi ani la rînd nu răsărea nici iarba din pămînt.

Şi totuşi, strămoşii noştri au încercat să-l înfrunte. O parte din hoardele lui au fost risipite la poalele Carpaţilor. O altă parte a fost înecată în Dunăre. Dar nu terminau bine să se răfuiască cu unii, că se pomeneau în faţă cu alţii şi mai fioroşi...

Atunci, văzînd că n-o pot scoate la capăt cu barbarii în cîmp deschis, românii s-au retras în munţi. Cei din stînga Dunării au urcat în Carpaţi, iar cei din dreapta rîului s-au dus spre munţii Balcani şi spre cei ai Pindului, în ţara care altădată fusese a lui Alexandru Macedon.

Acum în calea potopului pus în mişcare de Atila nu mai era nici un zăgaz şi el a trecut peste Dacia, a străbătut Germania, a pustiit Franţa, a ajuns în Italia, pînă la porţile Romei. Cetăţi şi oraşe în culmea înfloririi au fost prefăcute în mormane de ruine. N-a cruţat nimic. Nu i-a păsat de nimic. N-a lăsat în urma sa nimic. Se gîndea numai la sine, la plăcerile sale şi nu avea decît un scop — să adune cît mai multă avuţie.

În cele din urmă, nu s-a ales nimic nici din imensele sale bogăţii. Căci, după moartea sa, cei care l-au moştenit s-au luat la harţă între dînşii, apoi au înşfăcat fiecare cît a putut şi s-au dus în toate cele patru zări ale lumii. Dezbinate în mai multe triburi mărunţele, hoardele lor au putut fi uşor încercuite şi şterse de pe faţa pămîntului.

Lumea a răsuflat mai uşurată. În curînd, însă, alte neamuri nomade s-au revărsat asupra creştinilor din Europa.

Sute de ani la rînd pe sub poalele Carpaţilor s-au scurs tot felul de seminţii barbare. Dar, cu cît sufereau mai mult, cu atît mai mult îşi întăreau strămoşii noştri credinţa în Dumnezeu. Ba făceau tot ce le sta în putere, ca să insufle şi veneticilor învăţătura lui Iisus.

Încetul cu încetul frămîntarea barbarilor s-a potolit. Maghiarii s-au oprit în centrul Europei şi au format Ungaria, iar slavii s-au unit cu bulgarii şi s-au stabilit în Balcani.

Tot aici se aflau şi românii macedonieni, care s-au retras, după cum am spus, în munţi, dar niciodată nu s-au supus cotropitorilor străini. Dimpotrivă, căpeteniile lor au format o dinastie de regi care i-a unit într-o singură împărăţie şi pe români, şi pe bulgari.

* * *

Ocupaţia de bază a românilor din Balcani şi munţii Pindului era păstoritul. Grecii, care locuiau dincolo de ţinuturile româneşti, spre miazăzi de aceşti munţi, au încercat în repetate rînduri să pună stăpînire pe ei, dar n-au izbutit.

De la o vreme, căpeteniile românilor au făcut un fel de înţelegere verbală cu grecii, ca ei, românii, să le fie prieteni şi, la nevoie, să-i ajute împotriva barbarilor, dar pentru asta să nu aibă nici un fel de supărare din partea grecilor.

Înţelegerea lor a durat mult şi bine, fiind respectată de ambele părţi, deşi grecii, cînd aveau ocazia, se lăudau că românii macedonieni sînt supuşii lor şi ascultă de poruncile împăratului. Dar românii aceştia nici bir nu plăteau, nici în oastea lor nu mergeau. Erau la fel de liberi ca şi mai înainte şi se conduceau de legile lor strămoşeşti, care nu se deosebeau aproape prin nimic de obiceiurile românilor din Carpaţi.

Totuşi, în una din zile, prin anul 1185, împăratul Isaac al II-lea, a hotărît să se căsătorească cu fiica regelui Ungariei. Ca împărat, voia să facă o nuntă de pomină, însă bani nu prea avea. De aceea a pus la cale să ceară bir de la români.

Trimişii lui au venit într-un suflet peste munţi, cu gînduri de căpătuială. Însă căpetenia românilor le-a zis :

— Întorceţi-vă la împăratul vostru şi spuneţi-i că de la noi nu va avea nici o para !

— Cum aşa ? s-au mirat perceptorii. Toţi supuşii împăratului plătesc.

— Noi nu sîntem supuşii lui.

— Atunci duceţi-vă singuri la Constantinopol şi spuneţi-i asta, că noi nu îndrăznim, au răspuns trimişii împăratului, care ştia prea bine ce năravuri are el.

— Bine. Aşa vom face, i-a asigurat Petru, unul din fruntaşii căpeteniilor române.

Cîteva zile mai tîrziu, Petru şi Asan, fratele său, au pornit spre Constantinopol — capitala Imperiului Bizantin.

Ajunşi în faţa împăratului, ei i-au spus că românii din Macedonia refuză să plătească bir, deoarece strămoşii lor erau înţeleşi cu grecii să fie prieteni, nu supuşi.

Împăratul i-a luat la început cu binişorul, lămîrindu-le că vremurile s-au schimbat, că grecii au sărăcit şi nu pot suporta

toate cheltuielile împărăției, așa că n-ar fi rău să le dea și ei, românii, o mînă de ajutor. Dar cei doi frați nu erau niște naivi, pe care să-i poți duce cu fofîrlica. Văzînd că nu-i poate încînta cu vorbe dulci, împăratul s-a înfuriat și a prins să-i amenințe.

— Nu te răsti la noi, Măria Ta, că nu ne temem, i-a răspuns Petru cu demnitate. În numele neamului meu, îți spun încă o dată : sîntem liberi și biruri nu plătim.

— Ești prea obraznic ! a strigat împăratul, sărind în picioare de pe tronul său.

— Nu ne jigni, Măria Ta. Măsoară-ți vorbele, cînd ai în față niște soli ! a ridicat și Petru vocea.

Atunci un demnitar înalt din suita împăratului a sărit la el și i-a tras o palmă.

Petru s-a reținut să nu-i întoarcă lovitura, dar s-a gîndit că n-ar fi demn să se poarte și el ca un needucat și doar a zis :

— Rîde cel care rîde la urmă.

Întorcîndu-se acasă, cei doi frați au sunat din buciume și i-au adunat pe toți conducătorii neamului lor, să țină sfat și să hotărască ce au de făcut.

— Tu, Petre, ai primit o palmă care nu ție, ci nouă, tuturor celor care te-am trimis la împărat, ne-a fost adresată, a vorbit cea mai în vîrstă dintre căpetenii. De aceea ai făcut bine că nu te-ai răzbunat pe loc. Rușinea e a noastră și n-o putem spăla decît cu sînge !

— Dar e bine, oare, să pornim cu armele asupra grecilor, care sînt și ei creștini ca noi ? și-a dat părerea un slujitor al bisericii.

— La asta ei ar fi trebuit să se gîndească, înainte de a ne ofensa !

Așa au ajuns păstorii români să jure pe cruce și pe spadă că nu vor îngădui nimănui să le calce în picioare libertatea și onoarea.

Aflînd de revolta lor, împăratul a trimis armata să treacă Balcanii și să-i pedepsească. Însă cei doi frați au ieșit cu oastea înaintea lor și i-au învins. Generalul grecilor era tocmai demnitarul care l-a pălmuit pe Petru. Fiind prins și adus în fața căpeteniei române, el aștepta smerit să i se taie mîna, cum era obiceiul să fie pedepsiți cei vinovați. Însă Petru l-a privit cu răceală și i-a spus :

— Nu mîna e vinovată, ci capul care a condus-o. Pe el ar trebui să ţi-l retez acum. Dar nu mă lasă inima să procedez ca un barbar. Aşa că te eliberez... Pleacă la împăratul tău şi spune-i, că noi nici cu prizonierii nu ne purtăm aşa, cum s-a purtat el cu trimişii noştri. Şi mai spune-i că, dacă vrea pace cu noi, atunci să-şi ţină oştile acasă şi să nu ne ceară niciodată bir !

Generalul a plecat, dar împăratul n-a vrut să-l asculte şi a trimis din nou oştirea sa asupra românilor.

Atunci Petru a repezit gonaşi peste Dunăre, la românii din Carpaţi, să vină şi ei să le dea o mînă de ajutor. Viaţa l-a învăţat că unirea face puterea şi primul lui gînd a fost să-i unească pe toţi locuitorii din Balcani sub o singură ascultare.

Pe vremea aceea teritoriul dintre Dunăre şi Balcani era cuprins de bulgari. Aceştia se trăgeau dintr-un neam barbar de rasă mongolă. În timpul marilor năvăliri, ei au trecut Dunărea prin anul 679 şi s-au contopit cu slavii (strămoşii ruşilor de azi). Slavii veniseră ceva mai înainte şi, fiind mai mulţi ca bulgarii, i-au asimilat treptat, adică le-au împrumutat limba şi obiceiurile, păstrînd numai denumirea lor.

Cînd Petru s-a ridicat împotriva grecilor, bulgarii nu mai erau nomazi. Duceau o viaţă paşnică şi se făcuseră creştini. Acum, pentru că împăratul cerea şi de la dînşii bir, Petru i-a luat sub ocrotirea sa şi, ca să poată trăi cu ei în bună înţelegere, a dat stăpînirii sale numele de „Împărăţia românilor şi a bulgarilor".

Cu ajutoarele primite, cei doi fraţi au trecut Balcanii şi au prădat întreaga Grecie de nord.

După moartea lor, pe tronul ţării a urcat Ioniţă, cel mai mic şi mai viteaz dintre fraţii Asăneşti.

El n-a aşteptat să fie atacat de armatele imperiale, ci primul a trecut la ofensivă, cucerind mai multe cetăţi greceşti şi oraşe bine întărite.

În cîţiva ani împărăţia lui Ioniţă s-a lăţit atît de mult, încît el a trimis o petiţie către Papa de la Roma, cerînd să fie recunoscut ca „ţar" sau „împărat" al românilor şi bulgarilor. Papa i-a recunoscut acest drept, dar la 8 noiembrie 1204 l-a încoronat ca rege, nu ca împărat.

Un an mai tîrziu, Balduin de Flandra, un prinţ din apusul

Europei, a pornit cu o armată uriaşă de cavaleri spre Ierusalim, ca să-i bată pe turci, care cotropiseră locurile de baştină ale lui Iisus Hristos. Turcii erau păgîni (adică nu credeau în Dumnezeu) şi încercau în fel şi chip să-i strîmtoreze pe creştini. Aceştia au organizat în cîteva rînduri expediţii militare (cruciade) asupra păgînilor, cu scopul de a elibera mormîntul lui Iisus.

Aflînd de noua cruciadă, Ioniţă s-a bucurat şi avea de gînd să meargă şi el cu cavaleria sa asupra turcilor. Dar cruciaţii, în loc să se îndrepte spre Ierusalim, au cucerit Constantinopolul, i-au înlăturat pe greci de la putere şi l-au pus împărat pe Balduin de Flandra.

Grecii au uitat imediat de cearta cu românii şi l-au rugat pe Ioniţă să-i ajute. În limba lor, ei îi spuneau Ioniţă Caloianul, adică „Ioniţă cel Frumos“— nume ajuns mai tîrziu legendar şi folosit şi la noi în obiceiurile populare.

Ioniţă i-a cerut lui Balduin să se astîmpere şi să părăsească tronul împăratului. Atins în amorul propriu, noul împărat a uitat de turci şi s-a pregătit să vină asupra românilor.

— Dumnezeu nu bate cu băţul. Dar eu aş putea s-o fac, ca să te cuminţesc puţin şi să-ţi arăt pe unde trebuie să te întorci acasă ! i-a trimis vorbă Ioniţă, insultîndu-l şi mai mult.

Armata lui Balduin era mare şi puternică. Ar fi putut face prăpăd în turci. Dar acum urma să dea cu sabia tot în creştini şi asta îi nemulţumea pe cavalerii cruciaţi. Fiind îmbrăcaţi în armuri grele de fier, ei se mişcau încet printre munţii stîncoşi, după care pîndeau şoimii lui Ioniţă.

În ciocnirea de la Adrianopol, oastea lui Ioniţă a lovit atît de năpraznic în cruciaţi, încît nu s-a ales nimic din ei. Însuşi împăratul Balduin de Flandra a luat-o la sănătoasa, dar un arcaş i-a săgetat calul şi el a căzut.

Legat cobză, a fost adus în faţa lui Ioniţă.

— Ei, nu ţi-am spus eu să te astîmperi şi să-ţi vezi de drum ? l-a întrebat Ioniţă, bine dispus. Acum vei merge cu mine sus, în munţi, să te ţină păstorii mei cu lapte şi brînză, poate ţi-a veni mintea la loc !

Dar nici un fel de bucate nu i-au priit fostului împărat, atît de zdrobită era inima lui pentru că pierduse totul. În mai puţin de două săptămîni, s-a uscat ca o trestie lipsită de apă şi a murit de inimă rea...

Ioniță cel Frumos a domnit încă mulți ani înainte, fiind respectat și de dușmani, și de prieteni, deoarece era bun și drept cu toată lumea, iar în războaie nu exista un altul mai viteaz ca dînsul.

---

adepți — părtași de idei
barbari — nume dat popoarelor nomade care în primul mileniu s-au așezat cu traiul în Europa
bir — dare, impozit, tribut
bucium — instrument muzical de suflat în forma unui tub conic, lung, făcut din coajă de tei sau din lemn
căpătuială — îmbogățire ușoară ; avere
cruciadă — expediție militară organizată de cavaleri cu scopul de a elibera mormîntul lui Iisus de sub turci
a decapita — a tăia capul cuiva
dinastie — (aici) familie, a cărei membri ocupă din tată în fiu cîrma unei țări
episcop — unul din cele mai înalte grade în conducerea bisericească
insultă — ocară, jignire, ofensă
nomad — care nu are o așezare statornică
ofensivă — atac, năvală, asalt
oficial — stabilit prin lege, impus prin autoritatea statului
onoare — demnitate, cinste, prestigiu
păgîni — nume dat de creștini celor de altă credință, în special — turcilor și tătarilor
păstor — cioban
perceptor — funcționar însărcinat să incaseze impozitele
petiție — (aici) cerere, rugăminte
suită — alai, escortă, însoțire
trib — (în trecutul îndepărtat) neam, seminție, grupare de familii avînd aceeași limbă și credință
venetici — străini veniți din alte părți

Răspundeți :

1. Cine erau barbarii ?
2. De ce Atila a fost poreclit „Biciul lui Dumnezeu“ ?
3. Ce știți despre românii din Balcani ? Cum au ajuns ei în Macedonia ?
4. De ce Petru și Ioniță vroiau să facă unirea tuturor românilor ?

Reţineţi :

1. După năvălirea barbarilor, românii s-au retras în munţi. Cei din stînga Dunării au urcat în Carpaţi, iar cei din dreapta rîului s-au dus spre munţii Balcani, în ţara care altădată fusese a lui Alexandru Macedon.

Aceasta i-a ajutat să supravieţuiască, să-şi păstreze limba, credinţa şi obiceiurile strămoşeşti.

INVAZIA PĂGÎNILOR

Pe timpul cînd urmaşii lui Ioniţă cel Frumos se războiau cu stăpînii din Constantinopol, românii din Carpaţi au fost atacaţi de tătari.

Neamul tătarilor era înrudit cu cel al hunilor. Aveau şi ei aceleaşi apucături sălbatice, care băgau atîta frică în oameni, încît trebuia să fii tare viteaz, ca să le stai în cale.

Venind de dincolo de Ural, ei i-au bătut pe ruşi, au pus stăpînire pe toată ţara lor şi sute de ani la rînd s-au purtat cu ei ca cu nişte robi.

Apoi s-au îndreptat spre noi, au trecut peste Carpaţi şi au cotropit Ungaria. După ce au prădat şi au distrus tot ce s-a putut distruge, s-au retras din nou în stepele de pe malul Mării Negre, de unde îşi făceau adesea vînt peste creştini, luîndu-le pîinea, vitele şi fetele cele mai frumoase.

Aproape un veac întreg au suferit strămoşii noştri de pe urma tătarilor. Uneori, cînd nu mai puteau de răul lor, puneau mîna pe arme şi se răfuiau cumplit cu dînşii. Dar victoriile lor erau locale, pentru că, de obicei, se ridicau la luptă nu mai mult de două—trei sate învecinate, care nimiceau cetele păgînilor veniţi să-i prade, fără a zdrobi din rădăcină cuibul lor.

Văzînd, totuşi, românii că le vine mai uşor să ţină piept duşmanilor atunci cînd sînt uniţi ca nişte fraţi adevăraţi, au hotărît să pună umăr lîngă umăr şi să recapete independenţa lor de altădată.

Primii s-au unit românii din Muntenia, alegîndu-l domn pe Negru-Vodă, un viteaz fără pereche din ţinutul Făgăraşului, care se trăgea din fostele căpetenii ale Daciei romane.

Legendele povestesc, că atunci cînd Negru-Vodă cobora din munţi spre apa Dunării, înaintea cetei lui de voinici zbura un vultur mare, arătîndu-le parcă încotro să meargă. În locurile de popas, unde oamenii lui Vodă se opreau să-şi tragă sufletul şi să-şi potolească foamea, vulturul se rotea în cercuri largi, aşteptîndu-i să termine, apoi, cînd se ridicau să plece, o lua din nou înaintea lor, planînd încet la mică înălţime deasupra pămîntului.

— Eu zic să ne ţinem după vultur, le-a spus Negru-Vodă însoţitorilor săi. Presimt că e trimis de Dumnezeu, ca să ne arate unde s-au ascuns duşmanii noştri.

Şi, cu bună seamă, după mai multe zile de drum peste munţi şi cîmpii, vulturul i-a adus în locurile cuprinse de tătari. Bucuroşi că au dat, în sfîrşit, de bîrlogul lor, oştenii lui Negru-Vodă au tăbărît pe ei şi i-au bătut pînă cînd i-au alungat din ţară.

Întorcîndu-se din bătălie, Negru-Vodă a hotărît ca chipul vulturului să fie cusut cu fir de aur pe toate drapelele românilor.

Tătarii, însă, nu s-au împăcat cu această înfrîngere şi, după moartea lui Negru-Vodă, au năvălit din nou în Muntenia. Atunci s-a ridicat marele voievod Basarab, care i-a bătut şi pe tătari, şi pe unguri, punînd astfel odată pentru totdeauna temelia Ţării Româneşti.

Nu mult după aceea (în anul 1359), prin eforturile lui Bogdan-Vodă, care i-a gonit pe tătari pînă hăt, în stepele de dincolo de Nistru, a luat fiinţă încă o ţară românească — Moldova.

Acum tătarii ştiau că hotarul ţării e păzit şi, chiar dacă se încumetau să vină uneori ca nişte lăcuste flămînde peste noi, jefuiau din mers cît apucau şi se retrăgeau imediat spre răsărit, mai aproape de Crimeea, lîngă matca lor...

De pe timpul luptei cu tătarii în folclorul nostru s-au păstrat nenumărate legende. În una din ele se povesteşte, că odată armata română trei zile la rînd s-a bătut cu hoarda tătară. Oştenilor le cădeau armele din mînă de oboseală, dar nu vroiau nici unii, nici ceilalţi să se lase înfrînţi.

Văzînd atîta vărsare de sînge şi dorind să cruţe vieţile ostaşilor săi, domnul românilor i-a zis hanului tătar :

— Dacă ai milă de oştenii tăi, vino şi te luptă doar cu mine şi cine va învinge aceluia să-i aparţină biruinţa.

— De ce să ne batem noi amîndoi ? a răspuns hanul tătarilor. Eu zic să alegem cîte un oştean (cel mai puternic) din armatele noastre şi ei să hotărască a cui să fie victoria.

— Bine, s-a învoit domnitorul.

Din partea tătarilor a ieşit în faţă o namilă de om cît un munte. Era nepotul hanului, care putea doborî cu mîna goală un taur.

La vederea lui, românii au amuţit. Cei mai voinici dintre ei se uitau unii la alţii şi nu ştiau ce să zică.

Atunci un căpitan viteaz, pe nume Buzilă, a făcut un pas înainte, rostind ;

— Mă duc eu, măria ta !

Domnitorul a încuviinţat cu capul, fără să rostească un cuvînt. Era de la sine înţeles cîtă răspundere i se încredinţa : dacă nu-l va birui pe tătar, românii aveau să piardă războiul.

Trîmbiţaşii au sunat începutul duelului. Cei doi luptători s-au izbit în scuturi, s-au bătut cu buzduganele, s-au tăiat cu săbiile.

Strînşi în semicerc, tătarii îşi încurajau oşteanul. Ai noştri tăceau şi priveau cu îngrijorare desfăşurarea luptei.

De cîteva ori părea că voinicul Buzilă cade răpus, mai ales că tătarul îi crestase obrazul cu vîrful iataganului şi sîngele curgea şiroi. Dar tocmai cînd toată tătărimea turba de bucurie, că nepotul hanului ieşea învingător, căpitanul Buzilă s-a răsucit brusc şi, cu putere însutită, a împlîntat fulgerător sabia în trupul mare al tătarului, prăbuşindu-l de pe cal.

Tătarii au luat apă în gură. Nu le venea a crede că „voinicul voinicilor“ zăcea la pămînt, în ghearele morţii.

Sosise rîndul românilor să chiuie de bucurie. Victoria era a lor !

Conform înţelegerii, hanul a poruncit hoardei lui să se retragă.

Românii l-au înconjurat pe Buzilă, l-au ridicat în braţe şi l-au purtat pe sus ca pe un erou adevărat. Însuşi domnitorul l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat ca pe copilul său. Dar căpitanul, deşi era nespus de fericit, se simţea din ce în ce mai rău. Obrazul rănit se înroşea şi se umfla tot mai tare.

Medicii s-au apucat imediat să-l trateze, dar în curînd au constatat că tătarul n-a luptat cinstit : înainte de duel el îşi înmuiase iataganul în venin de şarpe. Aşa că toate străduinţele lor au fost zadarnice. În a douăsprezecea zi căpitanul Buzilă a murit din cauza otrăvii.

Domnitorul l-a înmormîntat cu multă cinste, iar pe lespedea mormîntului a pus un meşter să sculpteze lupta căpitanului cu tătarul, după care hoarda lor s-a retras cu fruntea plecată de la noi din ţară.

Dar n-au apucat bine românii să răsufle de tătari, că din sud, de dincolo de Dunăre, alți păgîni au prins a jindui pămîntul nostru. Erau turcii — un popor din Asia Centrală, care, cucerind o țară după alta, au format Imperiul Otoman.

Multe și cumplite erau năravurile turcilor, căci se purtau neomenește cu toate popoarele îngenuncheate. Însă cel mai păgînesc dintre toate era obiceiul lor de a-i lua cu forța pe cei mai frumoși și mai sănătoși copii din țările cucerite, ca mai apoi să-i crească în ură față de popoarele din care proveneau. Acești copii erau educați de mici să mînuiască armele și să fie devotați sultanului, iar la maturitate alcătuiau armata ienicerilor.

Cu ajutorul lor, turcii au ocupat Siria, Palestina, Egiptul, Arabia și o mare parte din popoarele Caucazului. Dar cele mai crîncene bătălii le-au dat pentru stăpînirea Mării Negre. Corăbiile lor au atacat pe rînd toate cetățile care străjuiau pe țărm. Astfel, i-au supus pe greci, i-au îngenuncheat pe bulgari și sîrbi, au pus stăpînire pe Crimeea, au cucerit Chilia și Cetatea Albă, care alcătuiau porțile de sud ale Moldovei.

În anul 1453 armatele sultanului au asediat Constantinopolul. Cetatea sfîntului Constantin era pe atunci una dintre cele mai frumoase și mai bogate cetăți din lume. Așezată chiar pe malul strîmtorii care leagă Marea Egee cu Marea Neagră, ea se afla la răscrucea tuturor drumurilor care duceau din Asia în Europa și înapoi. Stăpînul ei se putea crede, pe bună dreptate, cel mai puternic suveran al lumii.

Dar nu era atît de simplu să fie cucerită. Căci cine venea pe apă era ușor scufundat de pe zidurile ei înalte, iar dacă dușmanul venea pe uscat și căuta să-i dărîme zidurile, ostașii din cetate urcau în corăbii și-l izbeau din coaste și din spate, încît nimeni nu putea rezista acestor lovituri.

Turcii o pățiseră în trecut de mai multe ori și acum știau foarte bine ce-i așteaptă. De aceea ambițiosul Mahomed al II-lea s-a pregătit îndelung de asediu.

Se spune că la Constantinopol au murit atîția păgîni, încît trupurile celor uciși au făcut pe alocuri grămezi înalte cît zidurile, permițîndu-le turcilor să treacă peste ele ca peste niște poduri.

Cînd s-au văzut în oraș, ienicerii au început a-i măcelări

pe toţi delaolaltă. Îngroziţi, locuitorii au luat-o la fugă spre port, dar foarte puţini dintre ei au izbutit să ajungă la corăbii, căci oştenii încuiaseră portul şi aruncaseră cheile în mare... Cei rămaşi în case erau prinşi şi duşi în robie. Copiii nou-născuţi erau smulşi de la sînul mamelor şi aruncaţi în stradă, sub copitele cailor.

După ce s-au săturat bine de sînge, păgînii au început a jefui oraşul. Cineva a vrut chiar să-l incendieze, dar sultanul a dat ordin să fie cruţat. Descălecînd în faţa catedralei Sfînta Sofia, el a rămas înmărmurit de frumuseţea locaşului. Tocmai atunci, sub privirile lui, un păgîn s-a apucat să spargă cu securea lespezile de marmură ale catedralei. Dar Mahomed l-a doborît cu sabia la pămînt, strigînd :

— Ajungă-vă comorile şi robii ! Clădirile oraşului sînt ale mele !

În acelaşi an, el a mutat capitala Imperiului otoman la Constantinopol, schimbînd denumirea oraşului în Istanbul.

Cînd vestea despre căderea bastionului creştin în ghearele păgînilor s-a răspîndit în lume, un fior de moarte a cuprins toate popoarele creştine. Toţi se gîndeau : cine va rezista acum înaintea turcilor, dacă pînă şi Constantinopolul a fost învins ?

Şi, totuşi, strămoşii noştri au rezistat ! Ei nu şi-au pierdut curajul în faţa furtunii dezlănţuite de păgîni. Toată Europa tremura doar la auzul numelui lui Mahomed, iar românii se pregăteau să-l înfrunte. Acum soarta civilizaţiei apusene depindea de noi. La curţile altor regi se construiau palate, se plăsmuiau obiecte de lux, se făureau tablouri şi alte opere de artă, în timp ce pe la noi geniul poporului se consuma înălţînd cetăţi şi meşterind săbii şi scuturi...

Unul Dumnezeu ştie ce s-ar fi întîmplat cu Europa, dacă din sînul poporului nostru nu s-ar fi ridicat Mircea cel Bătrîn, Vlad Ţepeş, Ştefan cel Mare, Mihai Viteazul, care au stăvilit cît au putut puhoiul Imperiului Otoman.

Ştefan cel Mare a urcat pe tronul Moldovei la 12 aprilie 1457, adică la 4 ani după căderea Constantinopolului. Dar, prin ceea ce a reuşit să facă pentru apărarea tuturor creştinilor din lume avea să fie supranumit „sabia creştinătăţii".

El este Mare şi Sfînt nu pentru că a cucerit teritorii străine, ci fiindcă şi le-a apărat cu sfinţenie pe ale sale.

Nici unul dintre Voievozii români nu s-a bucurat în Basarabia de o mai mare dragoste ca Ştefan cel Mare.

Pentru noi, el e mai mult decît un Domnitor. Ştefan cel Mare e un simbol. Simbol al măreţiei strămoşilor noştri. Simbol al împlinirii neamului românesc...

---

asediu — încercuire cu forţe armate a unui loc întărit
bastion — fortăreaţă, întăritură (la figurat : stîlp de nădejde)
civilizaţie — nivelul dezvoltării unui popor
a făuri — a face, a realiza, a crea, a construi, a confecţiona
geniul poporului — forţa creatoare, talentul poporului
ienicer — soldat din vechea armată turcească (recrutat dintre copiii turciţi ai populaţiilor creştine)
independenţă — libertate, stare de neatîrnare, de suveranitate naţională
invazie — năvălire, cotropire, invadare
a jindui — a dori, a pofti, a rîvni ceva
locaş — biserică, încăpere cu destinaţie religioasă
matcă — (aici) nucleu, bază, miez
măreţie — mîndrie, splendoare, semeţie (sumă de calităţi care trezesc stimă şi admiraţie)
a plana — a pluti în aer, a zbura cu aripile întinse
a plăsmui — a crea, a produce, a inventa
port — loc special amenajat pentru corăbii
simbol — (aici) tot ceea ce reprezintă întruchiparea unui ideal
stemă — emblemă, blazon, simbolul unei ţări
a tăbărî — a da năvală, a se năpusti

Răspundeţi :

1. Ce ştiţi despre păgîni ?
2. De ce strămoşii noştri s-au unit din nou, dînd naştere Ţării Româneşti şi Moldovei ?
3. De unde s-a luat vulturul şi capul de zimbru în stema Moldovei ?
4. Cine erau ienicerii sultanului ?

Reţineţi :

1. Păgînii au dus nenumărate războaie împotriva creştinilor. Ei au supus o ţară după alta, pînă cînd au ajuns la Dunăre. Aici

s-au lovit de rezistența strămoșilor noștri, care erau hotărîți mai bine să moară, decît să se lase înrobiți de turci.

2. Luptînd împotriva cotropitorilor străini, românii au înțeles că numai prin unire se vor salva. Așa au luat ființă ca state independente mai întîi Țara Românească (1330), apoi Moldova (1359).

TINEREȚEA LUI ȘTEFAN CEL MARE

În anul 1451 Bogdan al II-lea, tatăl viitorului domn al Moldovei Ștefan cel Mare, a fost ucis de fratele său, Petru Aron, într-o încăierare sîngeroasă, la o nuntă din satul Reuseni. Ștefan a scăpat ca prin urechile acului de sabia călăilor și s-a refugiat în Muntenia, la curtea lui Vlad Țepeș.

Doi ani mai tîrziu (1453) turcii au cucerit Constantinopolul. Vestea despre barbaria lor a zguduit întreaga lume. Puținii supraviețuitori povesteau că păgînii aruncau crucile de pe biserici, omorau copiii și femeile, nimiceau fără milă preoții și creștinii care nu vroiau să se lepede de Dumnezeu.

Înfricoșat de aceste zvonuri, Petru Aron s-a grăbit să trimită turcilor un tribut de două mii de galbeni. Sultanul Mahomed al II-lea i-a făgăduit să nu atace Moldova și să nu împiedice comerțul negustorilor noștri cu orașele aflate în stăpînirea sa.

Pacea era asigurată. Acum putea domni în liniște. Dar un gînd ascuns îl rodea pe dinăuntru. Undeva, în Muntenia, se afla adevăratul moștenitor al tronului Moldovei, care în orice clipă putea să vină și să-i ceară socoteală pentru asasinarea lui Bogdan.

Iscoadele sale dibuiseră locul, unde tînărul Ștefan, luat sub ocrotirea lui Vlad Țepeș, se pregătea de cariera militară. Ar fi putut să-l atace și pe el, ca și pe tatăl său — prin surprindere— și să scape odată pentru totdeauna de acest rival. Însă frica pe care i-o insufla Vlad Țepeș era mai mare decît dorința de a-l nimici pe Ștefan.

Domnitorul Munteniei ajunsese groaza turcilor și a tuturor nelegiuiților, care îndrăzneau să-i stea în cale. I se spunea Țepeș, fiindcă îi trăgea în țeapă pe toți răufăcătorii și dușmanii țării sale. Ba într-o zi a trimis o vorbă și lui Petru Aron, că i-a pregătit și lui o țeapă, ca să nu mai facă altă dată cîrdășie cu păgînii.

Petru s-a înfricoşat. Ştia că Vlad Ţepeş nu aruncă vorbele în vînt. La sudul Munteniei se mai legănau în ţepe stîrvurile turcilor lui Hamza-paşa, care au îndrăznit să-i ceară bir. Nu uitase lumea nici cum reuşise el să scape ţara de tîlhari şi cerşetori. La fel de crud se purtase domnitorul şi cu o solie a lui Mahomed, sosită la curtea lui să-i ceară socoteală pentru cele făptuite...

Se povestea că turcii, siguri de sine, au intrat în palatul domnesc, fără să-şi scoată turbanele din cap. Fiind întrebaţi, de ce nu respectă legile gazdelor, unul din ei a răspuns, că însuşi Alah le-a poruncit să stea mereu cu turbanele pe cap. Obrăznicia lor l-a supărat atît de mult pe Vlad Ţepeş, încît a poruncit oştenilor să le bată cuie în cap, ca nu cumva să-şi piardă careva turbanul.

Toate acestea l-au convins pe Aron să stea cuminte în tronul său şi să nu-l supere cu nimic pe protectorul lui Ştefan.

Dar iată că în anul 1457 Ştefan însuşi a pornit din Muntenia cu o mică oaste spre Suceava. Pe drum i s-au alăturat o mulţime de moldoveni nemulţumiţi de domnia lui Petru Aron.

Acesta şi-a strîns în grabă mercenarii, aduşi cu soldă din Polonia şi Ungaria, şi a venit în întîmpinarea lui.

Lupta s-a dat lîngă Doljeşti, oastea lui Ştefan dovedindu-se mult mai bine pregătită. Victoria i-a deschis calea spre scaunul ţării.

Înfrînt, Petru Aron s-a refugiat în Polonia.

La 12 aprilie 1457, într-o zi de joi, Ştefan a urcat pe tronul Moldovei.

Fiind vremurile tulburi, tînărul voievod şi-a întocmit mai întîi o oaste puternică de călăreţi. Apoi s-a apucat să-şi întărească hotarele.

La începutul domniei sale sudul Moldovei, cu puternicile ei cetăţi — Chilia şi Cetatea Albă — aparţineau Munteniei. Cetatea Hotinului de la nordul ţării era şi ea ruptă pe atunci din trupul Moldovei : ostaşii craiului polonez trebăluiau în ea, ca la ei acasă.

Studiind toate acestea, Ştefan şi-a pus în gînd să le recucerească.

La 22 iulie 1462 oastea lui s-a oprit sub zidurile cetăţii Chilia păzită în temei de unguri, aflaţi în slujba domnitorului

Munteniei. Ştefan vroia mai mult să-şi răzbune bunicul, pe Alexandru cel Bun, care zidise această cetate întru apărarea Moldovei.

După cîteva zile de asediu, s-a dat ordinul de asalt. Dar tunurile apărătorilor au prins a vărsa o ploaie de foc asupra răzeşilor, care aruncau de jos scări de funii, străduindu-se să le agaţe de creneluri. În toiul luptei, o ghiulea de piatră a rănit piciorul domnitorului. Oastea s-a domolit şi l-a dus la cetatea lui de scaun, unde medicii şi tinereţea l-au tămăduit destul de repede.

Peste un an piciorul îi era vindecat de tot, aşa că a putut să danseze la nunta sa de la Suceava cu Eudochia, sora cneazului Simion al Kievului.

În noaptea de 23 ianuarie 1465, a năvălit din nou asupra Chiliei, de astă dată dinspre Dunărea îngheţată. Cînd s-a luminat de zi, oştenii din cetate s-au văzut cuprinşi ca într-un cleşte de oastea lui Ştefan. Lupta a ţinut joi toată ziua şi vineri, pînă spre seară, cînd a început şi Ştefan să bată cu tunurile sale, care muşcau lacom din zidurile groase.

Sîmbătă porţile cetăţii s-au deschis în faţa domnitorului nostru.

Acolo „trei zile veselindu-se“, cum povesteşte cronicarul Ureche, şi lăsînd doi pîrcălabi moldoveni (pe Isaia şi Buftea), Ştefan s-a întors cu multă bucurie în Suceava.

Înainte de plecare, oştenii i l-au adus în lanţuri pe tunarul ungur care îl rănise la gleznă în prima bătălie. Era speriat şi nu îndrăznea nici măcar să-şi ridice ochii spre domnitor.

— Dă-te mai aproape, să te văd la lumină, i-a poruncit Ştefan.

Tunarul a făcut un pas înainte şi s-a aruncat la picioarele lui.

— Mărite domn, fie-ţi milă de mine ! Nu mă da pe mîna călăului, că am şi eu o casă de copii în Ţara Ungurească.

— Atunci de ce nu stai pe lîngă ei ? Ce te-a făcut să vii tocmai aici, într-o cetate care nu vă aparţine ?

— Am fost tocmit cu soldă de domnitorul Munteniei, ca să oprim păgînii la Dunăre şi să vă apărăm de turci...

— De turci ne apărăm noi singuri ! i-a retezat-o Ştefan. Dar ia spune-mi : crezut-aţi, oare, că sîntem păgîni, de-aţi

Recunoscînd acest lucru, Papa de la Roma îi scria domnitorului nostru următoarele :

„Faptele tale... au adus atîta glorie numelui tău, încît el se află pe buzele tuturor şi eşti de toţi foarte mult lăudat...“

Iar senatul din Veneţia menţiona că :

„Nu e nimeni care să nu înţeleagă cît de mult poate influenţa Ştefan desfăşurarea evenimentelor“.

Cronicarul polon Ian Dlugoş a exclamat :

„O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos decît marii eroi ai antichităţii, eşti cel dintîi dintre principii lumii care a repurtat în zilele noastre o victorie atît de strălucită împotriva turcilor“.

După părerea acestui cronicar, Ştefan este „cel mai vrednic să i se încredinţeze conducerea şi stăpînirea lumii şi, mai ales, funcţia de comandant suprem împotriva turcilor“...

Era o glorie pe care o rîvneau toţi principii creştini.

Dar această glorie Ştefan o plătea zilnic cu propriul său sînge, cu sîngele oştenilor săi, cu nepacea ţării sale, care nu vroia să îngenuncheze în faţa cotropitorilor păgîni.

---

a asasina — a omorî, a ucide mişeleşte
captiv — prizonier, prins, ostatec
chezăşie — garanţie, asigurare
cîrdăşie — întovărăşire cu scopuri murdare, condamnabile
dîrzenie — îndrăzneală, cutezanţă
heleşteu — iaz
a insufla — a inspira, a trezi un gînd, un sentiment
invadatori — năvălitori, cotropitori
mercenari — militari angajaţi cu leafă într-o armată străină
nelegiuit — criminal, nemernic
pîrcălab — comandant de cetate
principe — prinţ, voievod, rege, domnitor
protector — apărător, ocrotitor, sprijinitor
răzeşi — ţărani liberi, împroprietăriţi cu pămînt
a reprima — a înăbuşi, a curma prin violenţă
senat — sfat, consiliu, corp legislativ al unei ţări
soldă — salariu plătit soldaţilor
solie — delegaţie, persoane trimise cu o misiune
stîrvuri — leşuri, cadavre
supravieţuitor — persoană care rămîne în viaţă în urma unei mari nenorociri
a tocmi — a angaja pe cineva în slujbă

turban — o bandă de pînză cu care musulmanii își înfășoară capul.

Răspundeți :

1. De ce Petru Aron se temea de Vlad Țepeș ? Ce știți despre acest domnitor al Munteniei ?
2. De ce, oare, Ștefan cel Mare era considerat „erou al creștinătății" ?

Rețineți :

1. Ștefan cel Mare a fost cel mai viteaz domnitor al neamului nostru, care a transformat Moldova într-o cetate de nebiruit în calea păgînilor.

BĂTĂLIA DE LA BAIA

Petru Aron, ucigașul tatălui lui Ștefan cel Mare, s-a oploșit în cele din urmă, la curtea craiului Ungariei, Mateiaș Corvin.

Stînd în cetatea de la Buda, el încerca să-l convingă pe Mateiaș să intre cu oastea sa în Moldova.

— Dacă îmi ajuți să recapăt tronul, am să-ți dau tot ce dorești ! se milogea el.

— Ce poți să-mi dai tu, domn fără de țară ? îl lua peste picior Mateiaș.

— Cetatea Chiliei, măria ta, și cea a Neamțului, și Cetatea Albă...

— Ești prea darnic cu ceea ce nu ai, pribeagule domn.

— Înapoiază-mi tronul și, dacă vrei, îți dau toată Moldova.

— Și tu, cu ce rămîi ?

— Cu mulțumirea că l-am înlăturat pe Ștefan.

— Dar mi s-a spus că țara îl iubește.

— Vorbe, măria ta ! A lăsat țara de capul ei și fiecare face ce vrea în ea. Nici oaste nu are. Colea un pumn de oșteni. Și-aceia niște țărani nedeprinși cu armele. Ai putea lesne să treci Carpații și să-i înfrîngi.

După numeroase alte încercări, Mateiaș s-a lăsat convins. În toamna anului 1467 a hotărît să treacă fără veste hotarele Moldovei cu vreo 40 mii de oameni.

Totul s-a făcut în cea mai mare taină. Iscoadele i-au adus vestea că Ștefan s-a dus la vînătoare în codrii Orheiului. Era tocmai momentul potrivit să grăbească spre cetatea Sucevei. Merseră pe drumuri tăinuite, știute numai de ei, dar, cum au ieșit la trecătoarea Oituzului, au prins să se întîmple lucruri stranii de tot : ca din senin, se prăvăleau din munți peste ei bolovani uriași sau trunchiuri de copaci. Picioarele cailor se încîlceau brusc în niște lațuri așezate măestrit prin iarbă... S-ar fi părut că e mîna oștenilor lui Ștefan, dar nu întîlneau în drumul lor nici țipenie de om. Doar un țipăt de bufniță îi însoțea întruna, făcîndu-se auzit ba ici, ba colo, ba înainte, ba înapoi, ca o tristă prevestire a morții.

Satele erau și ele pustii. Pînă și micile cetățui erau părăsite. Porțile lor se deschideau singure, scîrțîind înfiorător din bălămălile întepenite. „Să fi părăsit, oare, moldovenii cu totul țara lor" se întrebau ungurii, pe care lipsa adversarilor îi enerva nespus. De izvoare și fîntîni se temeau să se atingă, căci puteau fi otrăvite. Iar burdufurile lor cu apă, tîrîte din Ardeal, începură să se subțieze.

Hrana era și ea pe sfîrșite. Unii călăreți prinseră să taie caii de sub ei, ca să-și potolească foamea. La 29 noiembrie au ajuns la Roman, unde șapte zile la rînd craiul și oastea sa s-au „odihnit", prădînd și jefuind satele din împrejurimi. În a opta zi au ars tîrgul, luînd drumul Sucevei. O săptămînă mai tîrziu, au ajuns la Baia. De aici drumul către Suceava le era deschis. Craiul a poruncit ca oștenii să întindă corturile, să se odihnească pentru drumul de a doua zi.

În orașul Baia erau numai case de lemn.

Mateiaș alese casa cea mai arătoasă, se înconjură de străji și dădu ordin să fie desfundate butii cu vin, ca să serbeze victoria de mîine, pe care ca și cum o avea în mînă.

Cel mai vesel era Petru Aron, care-i ura stăpînului său noroc și sănătate. Dar pe la jumătatea petrecerii, un netrebnic speriat a dat buzna în casă.

— Cine ți-a permis să-mi tulburi veselia ? s-a oțărît craiul la el.

— Măria ta, pădurile din jurul tîrgului foiesc de moldoveni !

— Cine ești ? De unde vii?

— Sînt negustor ungur și mă aflu de cîteva zile pe aici.

— Minți ! Ești omul lui Ștefan, trimis special să ne sperii, ca să facem cale întoarsă !

— Măria ta, crede ce-ți spun și fii gata de luptă. Oastea lui Ștefan se pregătește să atace.

— Acum, la miezul nopții ? Mă faci să rîd ! Și pe urmă, știi tu cîtă oaste am eu, neguțătorule ?... Spune-mi mai bine cît ți-a plătit Ștefan, ca să sameni îndoială în ostașii mei ?

— Nu mi-a plătit nimic, măria ta.

— Minți ! a bătut din picior craiul înfuriat. Auzit-ai ce fac eu la Buda cu cei care îndrăznesc să-mi strice buna dispoziție?

— Măria ta...

— Scurtați-i capul ! Să fie de învățătură pentru alții !

— Ai milă, măria ta... mai reuși să strige negustorul.

Pe la miezul nopții, cînd oaspeții craiului au adormit între pahare cu frunțile pe masă, iar lăutarii s-au prăbușit pe lavițe în somn adînc, un uragan de strigăte războinice s-a revărsat peste oraș. Ca la comandă, casele au prins să ardă toate deodată. Ungurii au țîșnit înspăimîntați afară, dar voinicii lui Ștefan, îi așteptau în prag. Hăcuindu-i cu săbiile, ei îi împingeau îndărăt în casele arzînde. În scurtă vreme marea oaste a lui Mateiaș s-a transformat într-o armată de fugari. Casele, stogurile de fîn, căruțele cu provizii, cerul — totul ardea. Pîlcuri de unguri, pe jumătate dezbrăcați, mai căutau să opună o slabă rezistență. Dar moldovenii, în fruntea cărora călărea voievodul Ștefan, îi risipeau ca pe niște prepelițe speriate.

Steagurile lor zăceau pe sub copitele cailor. Însuși regele Mateiaș abia a izbutit să fugă pe fereastra casei, unde adormise după cheful de pomină, fiind rănit de cîteva săgeți în spate.

Cînd soarele s-a înălțat peste Moldova, Mateiaș ținea grăbit drumul spre Oituz. Îl duceau pe o targă cîțiva prieteni credincioși.

Printre fugari călărea posomorît și Petru Aron, care n-a mai reușit să-și vadă visul împlinit.

În scurtă vreme Ștefan l-a ademenit într-o cursă, cu ajutorul marilor boieri care îl rugau, chipurile, să le fie domnitor în locul „nesuferitului voievod".

Atras de ei printr-o scrisoare într-o poiană din Carpați, Petru Aron a sosit în mare taină, însoțit doar de cîteva slugi credincioase. A sosit cu gînd să dea ochii cu boierii care l-au chemat

și cînd colo, în mijlocul poienii îl aștepta însuși Ștefan ! Ochii i s-au împăinjenit de spaimă. Mîna-i tremurîndă căuta mînerul sabiei, în timp ce oamenii lui Ștefan îl dezarmau în tăcere.

— Țara e la ceas nesigur, i-a spus Ștefan. Dinspre Nistru ne amenință tătarii. Dinspre miazănoapte — polonezii. La Dunăre așteaptă armatele turcești. Craiul Ungariei nu-mi poate ierta înfrîngerea de la Baia. Și încă și dumneata îmi bagi cuțitul în spate. Aș putea să-ți iert lacrimile vădanelor și mamelor rămase fără de copii. Aș putea să-ți iert pînă și moartea tatălui meu, Bogdan. Dar nu-ți pot ierta faptul, că ai vrut să dărui unui crai străin ceea ce nu-ți aparține — Țara. Dumnezeu știe ce s-ar fi ales din ea, dacă eu aș fi pierdut războiul. Pentru asta te condamn și te dau pe mîna călăului...

— Iartă-mă nepoate ! a căzut în genunchi Aron. Fie-ți milă de mine ! Îți promit să mă călugăresc !

— Destul ! Învață, cel puțin, să mori cu demnitate, dacă n-ai știut să trăiești astfel ! l-a probozit Ștefan și l-a lăsat în seama gîdelui.

Mai tîrziu, Mateiaș Corvin, a făcut tot posibilul să se împace cu voievodul Moldovei, dăruindu-i și două cetăți din Ardeal, în semn de mare stimă pentru vitejia lui.

---

burduf — sac făcut din piele netăbăcită
butie — butoi
cursă — capcană, ademenire, momire
gîde — călău
laviță — bancă, scîndură lată, fixată pe țăruși de-a lungul peretelui (în casele țărănești)

a se oploşi — a se adăposti, a se aciua, a se pripăşi
targă — pat portativ cu care se transportă răniţii

Răspundeţi :

1. De ce a intrat Petru Aron cu oaste străină în Moldova ?
2. Ce puteţi spune de cei care, de dragul ambiţiilor personale, sînt în stare să-şi vîndă şi neamul, şi Ţara ?
3. Cum a răzbunat Ştefan cel Mare moartea tatălui său ?

Reţineţi :

1. În anul 1467 ungurii au venit să prade Moldova şi să-l înlăture pe Ştefan cel Mare din domnie. Dar Ştefan i-a bătut cumplit la Baia, alungîndu-i înapoi peste Carpaţi.

ÎNFRÎNGEREA TĂTARILOR LA LIPNIC

La doi ani după zdrobirea ungurilor la Baia, hanul tătarilor — Mamac — a hotărît să prade Moldova. Fiind bolnav, l-a trimis în fruntea expediţiei pe fiul său mai mare, în care avea toată încrederea.

Trei zile şi trei nopţi la rînd au jefuit ei ţara, adunînd o sumedenie de prăzi. Pe unde treceau, ardeau satele, fumegau lanurile, se uscau pădurile şi nu era fiinţă care să nu sufere din cauza sălbătăciei lor.

Duceau cu ei mii de copii, pe care aveau de gînd să-i vîndă în robie. În urma carelor încărcate cu grîne, mînau cirezi de vite, herghelii de cai şi turme de oi.

Acum se grăbeau să ajungă cît mai repede la Nistru, ca să-l treacă cu bine şi să se bucure în voie de cele jefuite.

Nimic nu prevestea o altă întorsătură a lucrurilor. Satele erau moarte. Pădurile pustii. Fîntînile secate.

Şerpuind printre dealuri, tătarii au ajuns, în sfîrşit, la albia Cuboltei, de unde nu mai era mult pînă la Nistru.

Dar tocmai aici, lîngă dumbrava de la Lipnic, le-a ieşit înainte Ştefan cu călărimea sa de moldoveni. În zadar au încercat tătarii să-i împroaşte cu săgeţi. În zadar s-au apărat cu iataganele. În zadar şi-au biciuit căluţii, nădăjduind să scape cu fuga. Oastea lui Ştefan i-a strîns ca într-un cleşte.

Majoritatea păgînilor au pierit pe cîmpul de bătaie. O parte din ei s-au înecat în Nistru. Restul au fost făcuţi prizonieri.

— Avem pradă bună, Măria ta. Se pare că însuşi hanul tătarilor ne-a căzut în laţ, i-a vorbit domnitorului căpitanul Vlaicu.

— Aduceţi-l încoace.

— Iată-l, Măria ta. Abia i se văd ochii din slănina obrajilor.

— Ne-a ars o jumătate de ţară. Să-l ardem şi pe el de viu ! a strigat cineva din mulţimea adunată în jurul domnitorului.

— Ce ai de spus la asta, mîrzacule ? l-a întrebat Ştefan.

Tătarul, însă, a mîrîit ceva neînţeles, întorcîndu-şi privirea într-o parte.

— Tace, Măria ta. Nu vrea să vorbească, a glăsuit căpitanul Voievodului. Eu zic să-i scurtăm oleacă nasul cu hangerul, ca să nu mai aibă nas şi pentru alte prădăciuni.

— Ai dreptate, căpitane. Cheamă gîdele, să-şi facă datoria.

— Nu ! Nu-i nevoie ! Nu sînt mut, a ţipat înspăimîntat tătarul.

— Atunci spune cine eşti ?

— Sînt fiul hanului Mamac. Şi nu te grăbi, mărite Ştefan, să mă dai pe mîna gîdelui, că tatăl meu mă va răscumpăra. Îţi va aduce aur şi argint, şi pietre scumpe. Îţi va întoarce toată paguba ce ţi-am pricinuit-o.

— Putea-va, oare, tatăl tău să-mi întoarcă şi paguba de vieţi ? E în stare el să-mi învie oştenii care au murit în luptă ? Să şteargă lacrimile ţăranilor rămaşi fără de sate ? Ţine minte, tătarule : sînt lucruri pe care nu le poţi răscumpăra nici cu tot aurul din lume !

— Ceea ce nu putem cu aurul, noi „plătim“ cu iataganele, s-a bîrzoiat prizonierul.

— Da, vă cunosc năravul, a continuat Ştefan cel Mare. Numai că la noi cine vine cu sabia de sabie piere. Adică : după faptă — şi răsplată !

Atins în amorul propriu, fiul hanului a uitat de primejdie şi s-a încumetat să spună :

— Tatăl meu are armată uriaşă. Ar putea cuprinde cu ea şi patru ţări ca ale tale. Dar, dacă te supui, dacă mă laşi să plec şi făgăduieşti să ne plăteşti bir anual, atunci am zice şi noi : „capul plecat sabia nu-l prinde“ şi te-am lăsa în pace.

— Ajunge, robule ! l-a întrerupt domnitorul Moldovei cu asprime. Îi fi tu fiul hanului, de groaza căruia tremură toţi împăraţii lumii, dar acolo, în ţara ta. Pe cînd aici eşti robul meu. Aşa că nu trece măsura... Cît despre îngenunchere, trebuie să recunosc că nu mi-a mers cu vecinii : veşnic încearcă cîte unul să-mi sară pîrlazul... În schimb, mi-a mers cu poporul acesta truditor şi blînd, care mai degrabă se va lăsa nimicit cu totul, decît înrobit de cineva !

— Iartă-mă, Măria ta ! s-a zvîrcolit tătarul sub privirile biciuitoare ale domnitorului. Fie-ţi milă de mine, că-s încă tînăr şi n-am trăit îndeajuns.

— Vei trăi atît, cît va dori părintele tău — hanul Mamac ! i-a răspuns Ştefan cel Mare.

— Să înţeleg că mă eliberezi ?

— Ba bine că nu ! Te voi ţine aici, ca rob în ţara, unde te-ai dorit stăpîn. Dar în ziua, cînd tătarii voştri vor veni asupra noastră cu război, capul tău va sta alături de picioare.

Din porunca Voievodului, fiul hanului a fost aruncat în temniţele de sub Cetatea Albă.

Aflînd de marea lor înfrîngere de lîngă Lipnic, hanul tătarilor a trimis în primăvară o sută de soli îmbrăcaţi în straie de sărbătoare, cu daruri scumpe pentru domnitorul Moldovei şi cu rugămintea de a-l elibera pe fiul său.

Ştefan cel Mare tocmai se afla pe Nistru, la Cetatea Albă. Cînd solii i-au înmînat cadourile, el a refuzat să le primească şi le-a spus :

— Nu daruri aşteptam eu de la hanul vostru, ci asigurări de pace.

— Asta depăşeşte împuternicirea noastră, au răspuns tătarii. Hanul singur hotărăşte, cine merită război şi cine pace.

— Atunci de ce v-a mai trimis la mine ? Să vină însuşi hanul să mă roage şi să discutăm în doi ce trebuie să facem.

Dacă au văzut că nu le-a mers cu binişorul, solii au trecut la vorbe grele şi la ameninţări.

Aici Ştefan cel Mare n-a mai răbdat trufia lor şi a poruncit să fie adus fiul hanului înaintea solilor. Spre surprinderea şi groaza lor, acesta a fost legat de mîini şi de picioare şi despicat în bucăţi de patru cai sirepi. Tot atunci celor o sută de tătari li s-au tăiat nasurile din rădăcină şi abia după asta au fost trimişi

înapoi, să-i povestească hanului de la Volga, cele văzute şi să-i transmită, că Ştefan al Moldovei va proceda aşa cu toţi duşmanii săi.

Lumea credea că Mamac-hanul va veni ca o vigelie cu hoardele sale peste noi, să-şi răzbune fiul. Dar, cît a fost Ştefan în viaţă, el nu s-a încumetat să intre mai mult în Moldova.

Aşa i-a convins Voievodul nostru pe tătari că Ţara Moldovei se află în mîini sigure, care, la zi de cumpănă, ştiu să-şi apere cinstea şi independenţa!

---

a se bîrzoia — a se umfla în pene
dumbravă — pădure de stejar
expediţie — campanie militară agresivă, făcută cu scopul de a cuceri teritorii străine
hanger — pumnal mare, încovoiat
herghelie — grup mare de cai, care cresc ori pasc împreună
mărinimie — bunăvoinţă, bunătate
mîrzac — nobil tătar ; căpetenie a tătarilor
trufie — atitudine dispreţuitoare, plină de înfumurare şi obrăznicie

Comparaţi :

Cîndva, tare demult, Lisimah, regele Macedoniei, l-a trimis cu armată pe fiul său, Agatocle, să prade Dacia de lîngă Dunăre.

Dromihete, regele dacilor, l-a bătut şi l-a făcut prizonier. Dar nu l-a ucis, ci l-a eliberat, cu nădejdea că regele Macedoniei va preţui mărinimia sa şi nu va porni un alt război împotriva dacilor.

Lisimah, însă, a dat ordin ca fiului său Agatocle să i se taie capul, pentru că a pierdut războiul. Apoi, adunînd o armată şi mai mare, a pornit din nou asupra dacilor...

Cu ce s-au terminat toate acestea, aţi aflat din cartea precedentă („Daciada", cl. II, pag. 6). Acum am vrea să comparaţi, cum a procedat Ştefan cel Mare, spre deosebire de Dromihete, şi să trageţi concluziile necesare...

Reţineţi :

Există duşmani care iau blîndeţea drept frică, iar bunătatea — drept supunere. Aceştia, chiar şi atunci, cînd îţi vin în ospeţie, se poartă cu dispreţ şi obrăznicie, de parcă ei ar fi adevăraţi stăpîni în ţară.

Cine e bun cu dînşii, e tratat ca un rob. Iar cine le trage mîţa pe spinare, după cum o merită, e stimat ca un rege.

Totul depinde de ceea ce doreşti să fii.

Cine are demnitate, nu greşeşte...

VALEA ALBĂ

În iarna anului 1475 Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului, l-a trimis pe Soliman-pașa să pună stăpînire pe Moldova. Acesta a trecut Dunărea cu 120 mii de ieniceri și s-a îndreptat spre Suceava.

Avînd de trei ori mai puțini oșteni ca turcii, Ștefan cel Mare a hotărît să dea lupta pe malul unei mlaștini de lîngă Vaslui, la Podul Înalt.

În preajma bătăliei unul dintre boieri a dat rostire legămîntului țării, adresîndu-se lui Ștefan cu următoarele cuvinte :

— Doamne, fii sigur de victorie, căci vom sta credincioși alături de tine și Dumnezeu ne va ajuta !

Tocmai atunci s-a lăsat o ceață deasă de nu se vedea om cu om. Domnitorul a trimis buciumașii dincolo de mlaștini, să sune chemarea la luptă. Turcii au răspuns la chemare, crezînd că acolo se află grosul oștirii române. Dar abia au intrat în mlaștina dezghețată, că Ștefan i-a și lovit cu cavaleria din spate.

Buciumile se auzeau acum de pretutindeni. Turcilor li s-a părut că sînt înconjurați. S-a produs o învălmășeală nemaipomenită. Fiecare se gîndea numai la pielea sa. Fricoșii au luat-o la fugă, tîrîndu-i după sine și pe eroi.

Așa a pierit aproape toată armata lui Soliman-pașa, care pînă atunci nu cunoscuse înfrîngerea.

Ștefan cel Mare, în loc să organizeze o mare petrecere (cum ar fi însemnat un altul această victorie), a poruncit un post de patru zile numai cu pîine și apă, ca să cinstească, astfel, memoria celor căzuți.

Vestea înfrîngerii otomanilor a stîrnit entuziasmul tuturor creștinilor. Pînă atunci turcii nu suferiseră nicăieri în altă parte o pierdere mai mare ca aceasta.

Sultanul Mahomed al II-lea semăna acum cu un leu rănit care se zbuciumă neadormit prin cușcă.

Ali-beg, sfetnicul său, stătea ghemuit într-un ungher și tremura de frică.

— Ai văzut cu ce m-am ales, dacă te-am ascultat pe tine ? se răstea la el sultanul. Mi-ai garantat un război ca o plimbare și, cînd colo, m-am făcut de rîs în toată lumea !

— Sînt vinovat... Îți cer iertare...

— Să te iert ? Acum, cînd faima mea e zdruncinată ? Nu ! Vei putrezi în lanţuri pînă cînd voi îngenunchea cu mîna mea această ţară !

Şi sultanul a dat poruncă să se pregătească tot imperiul de luptă.

Între timp, încurajat de victorie, Ştefan cel Mare a trimis o corabie cu ostaşi moldoveni în Crimeea, unde i-au bătut pe turci şi l-au pus rege în principatul Mangop pe Alexandru, cumnatul domnitorului nostru.

Asta era mai mult decît o palmă dată Imperiului Otoman. Înfuriat, sultanul l-a trimis imediat pe Ahmed-paşa cu două sute de corăbii spre Crimeea, să facă „ordine", apoi să vină spre Moldova şi să pună mîna pe Cetatea Albă.

Creştinii din Crimeea au fost înconjuraţi. Cetatea Caffei (Feodosia de azi) a fost făcută una cu pămîntul. Ahmed-paşa a dat ordin să fie tăiaţi în bucăţi toţi prizonierii moldoveni. Celorlalţi li s-a păstrat viaţa, urmînd să fie vînduţi ca robi în tîrgurile împărăţiei.

Această veste tristă l-a prins pe Ştefan la Cetatea Albă. El se pregătea să-l întîmpine aici pe sultanul Mohamed al II-lea, care înainta de-a lungul ţărmului spre Dunăre.

Într-una din zile o mulţime de femei şi copii s-au apropiat de porţile cetăţii.

— Măria ta, i-a spus pîrcălabul. Mulţimea din împrejurimi a aflat că eşti aici şi vrea să-ţi vorbească.

— Dă-le voie să intre.

Porţile grele s-au deschis şi poporul a pătruns în cetate, strigînd care mai de care :

— Să trăieşti, Măria ta !

— Vă ascult, a zis Ştefan, cînd marea de oameni s-a potolit.

Atunci o tînără frumoasă şi voinică s-a dat înaintea celorlalţi şi a vorbit :

— Doamne, mai mulţi oameni ai Măriei tale au umblat de la casă la casă şi ne-au spus să ne retragem spre munţi, căci aici se aşteaptă venirea păgînilor.

— Da. Aşa a fost ordinul meu.

— Înţeleg, Măria ta, dar, dacă ne ducem, atunci cui rămîn bisericile noastre ? Cine va avea grijă de mormintele strămoşi-

lor noştri ? În sama cui vor rămîne ogoarele şi casele noastre ? Şi apoi, bine ne va sta, oare, nouă să-l lăsăm pe domnul ţării singur la nevoie ?

— Nu sînt singur. Am destui viteji cu mine, care ard de nerăbdare să se ia la harţă cu duşmanul.

— Văd. Dar nu sîntem nici noi de lepădat. Căci de-a lungul anilor ne-am deprins a mînui armele deopotrivă cu bărbaţii. Şi femeile, şi copiii.

— Ştiu şi sînt mîndru de voi, a îmbărbătat-o domnitorul. Însă din această bătălie s-ar putea să nu scape nimeni cu viaţă. Iar voi sînteţi datori să trăiţi, ca să nu piară Moldova. Războiul nu e lucru femeiesc. Nici joc de copii. Aşa că retrageţi-vă spre munţi şi aşteptaţi veşti de la noi. Dacă învingem, vă veţi întoarce pe la vetrele voastre. Iar dacă vom pieri cu toţii, atunci aşteptaţi să crească mari aceşti copii şi continuaţi-ne cauza... Ceea ce vă spun acum e mai mult decît o poruncă. E o rugăminte. Şi nu uitaţi : apărarea acestor copii nu e mai puţin importantă decît apărarea unei cetăţi ! De cetate depinde prezentul ţării, iar de copii — viitorul ei !

Femeile şi copiii i-au dat ascultare şi au plecat. Oştenii de pe ziduri se uitau satisfăcuţi în urma lor. Gîndul că vlăstarii mici vor fi în siguranţă le sporea încrederea în izbîndă.

Pregătirile de apărare erau în toi, cînd o parte din corăbiile lui Ahmed-paşa au acostat la gurile Nistrului, coborînd pe malul Mării Negre mai multe tunuri mari. Aveau de gînd să dărîme cu ele pereţii de piatră ai Cetăţii Albe. Dar noaptea, înainte de a se trage măcar o singură salvă, ostaşii lui Ştefan au ieşit din cetate şi, năvălind prin surprindere, i-au împins în mare. Turcii au înotat spre corăbii, părăsindu-şi tunurile şi luînd calea spre Istanbul...

În primăvara următoare Mahomed al II-lea, în fruntea unei oştiri uriaşe a vrut să treacă Dunărea. Ştefan cel Mare, i-a ieşit în întîmpinare la Obluciţa, împiedicîndu-i trecerea mai multe zile la rînd. Dar, cînd se aştepta mai puţin, a sosit vestea că păgînii din Crimeea au atacat ţinuturile de nord ale Moldovei.

Ţăranii din oastea lui Ştefan l-au rugat pe domnitor să le îngăduie o săptămînă-două, să-şi pună familiile la adăpost. Ştefan le-a permis să plece, el însuşi rămînînd doar cu zece mii de

boieri să înfrunte o sută cincizeci de mii de păgîni.

Lupta s-a dat la 26 iulie 1476 pe Valea Albă, unde oştenii lui Ştefan au făcut o mică fortăreaţă din trunchiuri de copaci.

Cînd turcii s-au apropiat, tunurile moldovenilor au prins a-i secera cu miile la pămînt. Păgînii s-au oprit pe loc, apoi au dat înapoi şi erau gata să fugă. Atunci însuşi sultanul s-a repezit ca un leu înainte, chemîndu-i după sine.

A început lupta corp la corp. Acum, ca să cîştige bătălia, un singur oştean de-al lui Ştefan trebuia să răpună 15 ieniceri...

Pîrîul din vale a devenit roşu de sîngele celor căzuţi, iar în pădure nu era o palmă de pămînt care să nu fie acoperită de cadavre. Pierzînd tunurile, moldovenii au pierdut şi bătălia.

Toată floarea neamului nostru a căzut cu spada în mînă pe podişul, căruia i s-a spus de atunci Războieni.

Ştefan-vodă abia a putut răzbi cu o mînă de oşteni printre valurile de păgîni.

Legenda spune că domnitorul, rănit şi sleit de puteri, a ajuns într-o noapte la poalele mănăstirii Agapia. Avea nevoie de odihnă şi hrană. Se gîndea să se adăpostească acolo peste noapte şi a bătut cu mînerul sabiei în poarta ferecată.

— Deschideţi ! a strigat el, dar în liniştea nopţii nu auzea decît bătăile inimii sale.

După alte cîteva bătăi în poartă, i-a răspuns un glas de femeie :

— Cine eşti, necunoscutule ? Şi ce vrei de la noi ?

Un fior de căldură a zvîcnit în pieptul domnitorului : era vocea mamei sale !

— Sînt eu, mamă ! Nu mă recunoşti ?

— Cine — „eu“ ?

— Fiul tău, Ştefan.

— Ştefan e departe. El luptă cu duşmanul. Nu poate fi aici.

— Duşmanul ne-a învins. Oştirea mea e moartă. Eu însumi sînt rănit. Nu mă lăsa sub ziduri. Păgînii vin din urmă.

— Deci, eşti fugar, străine.

— Sînt fiul tău...

— Destul ! Dacă eşti cu adevărat fiul meu, atunci adună-ţi altă oaste şi alungă-i pe păgîni din ţară sau mori pe cîmpul de bătăilie !

Ruşinat de cuvintele grele ale mamei sale, Ştefan s-a adîncit în codru şi a sunat din corn. Atunci au prins a se aduna în jurul lui alţi voinici ai Moldovei, cu care din nou a pornit împotriva turcilor.

Dar n-a mai fost nevoie de o altă bătălie. Sultanul n-a putut cuceri nici una din cetăţile împresurate. A rezistat şi Suceava, şi Neamţu, şi Hotinul, şi Soroca, şi Cetatea Albă. Foamea şi ciuma au prins a secera armata lui Mohamed al II-lea. Îngrozit de pierderile suferite, el a poruncit ienicerilor să se retragă peste Dunăre.

Acum venise rîndul moldovenilor să-i hărţuiască din urmă. Voinicii lui Ştefan făceau atîta prăpăd în ei, încît fugarii erau bucuroşi să lase şi steagurile, şi tunurile, şi carele cu bogăţii prădate, numai să scape ei nevătămaţi.

În mijlocul lor călărea posomorît sultanul care se gîndea : „Iată-mă şi pe mine ajuns să recunosc că fuga e ruşinoasă, dar sănătoasă“...

---

ciumă — boală primejdioasă, care se răspîndeşte foarte repede şi se vindecă foarte greu

faimă — renume, reputaţie

harţă — încăierare, ceartă, bătaie, ciocnire armată

legămînt — promisiune solemnă, angajament, jurămînt

podiş — teren întins, înconjurat de munţi sau dealuri înalte

prin surprindere — pe neaşteptate, fără veste

vatră — (aici) cămin, casă, baştină

vlăstar — (la figurat) urmaş, moştenitor

Răspundeţi :

1. De ce Ştefan cel Mare nu le-a permis copiilor şi femeilor să lupte la Cetatea Albă?
2. Ce puteţi spune despre mama lui Ştefan cel Mare?
3. De ce, oare, sultanul (cu toată armata lui uriaşă) n-a putut îngenunchea Moldova ?

Reţineţi :

1. În anul 1476 Mohamed al II-lea a pornit asupra Moldovei, să răzbune înfrîngerea turcilor la Podul Înalt şi să pună capăt rezistenţei lui Ştefan cel Mare. Forţele erau inegale. După numeroase hărţuieli, Ştefan a pierdut o luptă (la Valea Albă), dar n-a pierdut şi războiul.
2. O ţară, care vrea cu tot dinadinsul să-şi păstreze libertatea, nu poate fi subjugată de nimeni !

TESTAMENTUL LUI ŞTEFAN CEL MARE

Cînd a simţit că puterile îl părăsesc, Ştefan cel Mare i-a chemat pe toţi sfetnicii şi demnitarii mai de vază la ultimul său sfat.

— Boieri dumneavoastră, a rostit Marele Voievod, v-am chemat aici, să mă spovedesc înainte de moarte şi să vă rog să mă iertaţi. Că am şi eu păcatele mele. Şi de multe ori, cu voie ori fără de voie, am greşit înaintea voastră, miluind uneori pe cei netrebnici şi osîndind pe cei credincioşi. Dar Dumnezeu e mare şi, dacă mă iertaţi voi, mă va ierta şi el pentru asta...

Cînd am urcat în tron, moştenisem o ţară de ţărani. Acum, după aproape jumătate de veac, vă las o ţară de oşteni. Moldova toată ştie azi să mînuiască armele şi să-şi apere libertatea. Nu sînt meritele mele, ci ale voastre, ale părinţilor şi buneilor voştri, care au stat ca un zid pentru ţară. Împreună cu ei, am făcut din Moldova o adevărată cetate. Numai Chilia şi Cetatea Albă sînt în mîna păgînilor. Rugămintea mea e să păstraţi în plină putere cetăţile pe care le aveţi acum. Iar pe cele două înstrăinate să nu le lăsaţi păgînului. Să le zmulgeţi de la el cu forţa !

— Aşa vom face, Măria ta ! au rostit într-un cuvînt boierii lui.

— Ţineţi minte : o ţară cu hotarele ştirbite sîngerează mereu... Visul meu a fost să recuceresc ieşirea la mare. Dar bătrî-

neţea mă împiedică să-l duc la bun sfîrşit. Nădejdea e în voi. Vreau să-mi juraţi, că nu veţi uita niciodată de Chilia şi Cetatea Albă şi le veţi întoarce Moldovei !

— Jurăm ! Jurăm, Măria ta ! s-a auzit de pretutindeni vocea ţării.

— Noi n-am fost niciodată supuşii nimănui, a continuat Ştefan cel Mare. Nu sîntem nici acum. Am păzit ţara de biruri străine. Am ocrotit-o de jefuitori. Le-am dat tuturor de înţeles să-şi înfrîneze poftele şi să nu ne jinduiască bogăţiile... Acum, nu prea demult, sultanul turc a trimis la mine un sol să-mi ceară tribut. Dar am dat poruncă să i se taie nasul şi urechile. Apoi i-am pus în buzunar o scrisoare către sultan, prin care îl înştiinţăm că solul a fost pedepsit, pentru că n-a ascultat prea atent cuvintele lui şi a greşit adresa. Oştenii noştri l-au dus pînă la prima garnizoană turcă, de unde a fost ridicat şi dus la Istambul. Sultanul, pe lîngă pedepsele mele, i-a adăugat nefericitului încă una: i-a tăiat şi capul. Semn că e de acord cu noi. V-am spus această întîmplare, ca să vă amintesc, că demnitatea e cel mai bun mijloc de a te face respectat de adversari... Şi încă ceva : în multele mele bătălii am înţeles că duşmanul nu ţintea moartea mea. El ţintea moartea Moldovei. De aceea, cînd am avut noroc în războaie, nu eu, ci Moldova l-a avut. Dar ea, Moldova, nu-mi aparţine nici mie, nici vouă, nici părinţilor voştri. Ea aparţine copiilor noştri. Datoria noastră e să le oferim o ţară liberă şi bogată. Aceasta, deci, e moştenirea pe care v-o las : nu ţara, ci datoria de a lupta mereu pentru binele şi libertatea ei...

— Vom lupta, Măria ta ! s-au auzit mai multe voci.

— Iar acum, faţă de toţi boierii ţării, vreau să pun coroana mea pe fruntea noului domn al Moldovei — Bogdan, fiul meu, căruia aş vrea să-i fiţi la fel de credincioşi, cum mi-aţi fost şi mie.

Cu mînile sale încă puternice, Ştefan cel Mare şi-a scos coroana de pe creştet şi a aşezat-o pe capul lui Bogdan, care stătea îngenuncheat înaintea tronului. Cînd coroana, bătută cu pietre scumpe, s-a atins de fruntea lui, mulţimea a izbucnit în strigăte de urale :

— Trăiască Măria sa, Bogdan-Vodă, Domnul Ţării Moldova !

Bogdan s-a ridicat în picioare şi, cu voce tremurîndă de emoţie, a rostit :

— Mulţumesc părintelui meu şi ţării pentru această încredere. Mă voi strădui să port cu demnitate coroana Moldovei. Să păstrez hotarele ei tefere. Să pedepsesc pe oricine va intra în ţară neîntrebat. Să fac dreptate supuşilor mei. Să apăr credinţa şi obiceiurile strămoşeşti. Să împlinesc cele începute de înaintaşii noştri. Şi, principalul : să nu uit niciodată că datoria de a lupta mereu pentru libertatea şi binele ţării este cea mai preţioasă moştenire pe care ne-a lăsat-o tatăl meu, Ştefan cel Mare !

Bătrînul domn s-a ridicat din tron, şi-a sărutat feciorul şi i-a spus :

— Ocupă-ţi locul, fiul meu, în tronul părinţilor şi bunelor tăi. Însă, înainte de a părăsi această viaţă, aş vrea să-ţi dau cîteva sfaturi. M-am temut să rostesc cu coroana pe cap cuvintele pe care vreau să vi le spun acum, ca să nu le luaţi drept poruncă. Dar, după ce mi-am reluat locul printre boierii ţării, cred că le pot zice... Trăim vremuri tulburi. Avem duşmani puternici. Toţi ne-ar vrea vasali şi birnici. Noi, însă, trebuie să ne ţinem liberi. Şi dacă, totuşi, veţi vedea că nu puteţi ţine ţara aşa cum am ţinut-o eu — independentă — atunci s-o închinaţi, dar nu oricui. Nici leşilor, nici ungurilor, nici moscalilor să n-o daţi. Căci aceştia, dacă vin, nu se mai duc. Iar jugul lor va fi dublu : pe lîngă bogăţiile ţării, o să vă ceară şi sufletul. Vor dori să vorbiţi în limba lor, să vă uitaţi istoria şi tradiţiile, să vă simţiţi „venetici“ în casa voastră... Dintre toţi, cel mai tare astăzi e turcul. Aş vrea să nu ajungeţi niciodată la cheremul lui. Şi, totuşi, dacă veţi simţi că nu mai aveţi încotro, atunci să vă închinaţi celui cu care m-am războit dintotdeauna : turcului. Acesta nu cumpără moşii în ţară străină şi nu ţine cu tot dinadinsul ca alţii să-i vorbească limba. Aflîndu-se prea departe de noi, turcii nu vor dori să se mute în Moldova, cum au obiceiul s-o facă unii dintre vecinii noştri. Ei se vor mulţumi doar cu haraciul anual, pe care îl iau de la cei ce le recunosc puterea... Acesta e sfatul meu. Dar el nu este obligatoriu. Cel mai mult m-ar bucura să ştiu că mereu veţi fi în stare să vă apăraţi independenţa cu sabia în mînă... Să fiţi liberi. Iată ultima rugăminte a celui care v-a fost mai mult decît un domn — v-a fost părinte...

Ros de boală și împovărat de ani, Ștefan cel Mare s-a stins din viață într-o zi de marți, la 2 iulie 1504, după ce a domnit 47 de ani, a purtat 47 de războaie și a ctitorit 47 de mănăstiri și biserici.

În semn de prețuire supremă, urmașii săi i-au zis mai tîrziu Ștefan cel Mare și Sfînt. Cu acest nume a intrat în baladele și legendele noastre populare, adică — în nemurire.

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare,
Seamăn pe lume nu are
Decît numai mîndrul soare.
Din Suceava cînd el sare,
Pune pieptul la hotare
Ca un zid de apărare.
Ștefan, Ștefan, Domn cel Sfînt,
N-are seamăn pe pămînt...

---

actual — care este important și în prezent
birnic — cel care plătește bir
a ctitori — a întemeia, a fonda o mănăstire sau o biserică
leși — denumire veche a polonilor
moscali — ruși
a se spovedi — a se mărturisi, a se destăinui
tribut — birul impus de cuceritori popoarelor supuse de ei
vasal — cel care depinde de alții, e supus altcuiva

Răspundeți :

1. Ce moștenire a lăsat urmașilor Ștefan cel Mare ?
2. Cum credeți, de ce, oare, dorința lui de a întoarce Moldovei ieșirea la mare e actuală și pentru noi ?

Rețineți :

1. Datoria de a lupta mereu pentru binele și libertatea țării este cea mai importantă moștenire pe care o avem.

CONCLUZII GENERALE

1. *Ucenicii lui Iisus Hristos au răspîndit creştinismul în întreaga lume. Rădăcinile lui mai erau încă slabe, cînd au năvălit barbarii.*

2. *Strămoşii noştri din Dacia romană s-au retras în munţi. Aici şi-au păstrat şi credinţa, şi limba, şi tradiţiile.*

3. *Prin anul 1200 a început o nouă invazie a nomazilor din răsărit. Luptînd împotriva lor, românii s-au unit. Aşa au luat fiinţă ca state independente mai întîi Ţara Românească (1330), apoi Moldova (1359).*

4. *Păgînii (turcii şi tătarii) au încercat în repetate rînduri să ne înghenuncheze, dar de fiecare dată s-au lovit de rezistenţa strămoşilor noştri.*

5. *Cel mai dîrz împotriva lor a luptat Ştefan cel Mare. El a transformat Moldova într-o cetate de nebiruit în calea păgînilor — fapt pentru care a fost supranumit „Sabia Creştinătăţii".*

POTECA UNIRII

Poporul român trăiește pe aceste locuri de peste 2000 de ani, luînd ființă din contopirea dacilor cu romanii. La început el s-a ținut împreună, alcătuind o singură țară mare și puternică. Dar, odată cu năvălirea barbarilor, a fost nevoit să se despartă în mai multe grupuri mici, care s-au adăpostit în cele mai ferite locuri.

După ce furtuna dezlănțuită de popoarele migratoare s-a potolit, strămoșii noștri s-au unit din nou. Însă, de această dată, în locul unei singure țări, pe teritoriul vechii Dacii au apărut trei voievodate principale : Muntenia, Transilvania și Moldova.

Locuitorii lor aveau același sînge, vorbeau aceeași limbă, cîntau aceleași cîntece, țineau aceleași obiceiuri. Numai domnitorii erau diferiți.

Dar frații, chiar dacă se află sub diferite stăpîniri, tot frați rămîn. Ei se întîlneau în tîrguri, pe cărările Carpaților, pe văile rîurilor, la nunți și petreceri. În clipele de mare cumpănă, săreau unii în ajutorul celorlalți. Viața i-a învățat, că unirea e chezășia puterii, iar cine are putere are și pace, și belșug și siguranță în ziua de mîine. Așa au ajuns strămoșii noștri să transforme unirea într-un vis.

— Unitatea națională, scria Nicolae Bălcescu, a fost visarea tuturor bărbaților noștri mari și viteji. Pentru dînsa ei au trăit, au muncit, au suferit și au murit.

Cu visul unirii a trăit și Mircea cel Bătrîn, și Vlad Țepeș, și Iancu de Hunedoara, și Ștefan cel Mare.

Dar prima unire politica a fost înfăptuită de Mihai Viteazul, în anul 1600. El a fost primul domn al tuturor românilor din toate cele trei principate (Muntenia, Transilvania și Moldova). Prin unire, el urmărea să alcătuiescă o țară mare și puternică, în stare să scuture jugul otoman și să rămînă independentă.

Dar nu toţi boierii s-au împăcat cu fapta lui Mihai Viteazul. Lor le convenea mai mult cînd ţara era dezbinată : erau trei domnitori mai slabi, pe care puteau să-i dirijeze mai uşor ; erau mai multe posturi de „miniştri", de trei ori mai multe funcţii de stat bine plătite ; existau mai multe şanse de îmbogăţire personală. Toate acestea i-au îndemnat să pună la cale un complot împotriva lui Mihai. Şi, pentru că se temeau să l înfrunte deschis, deoarece poporul era de partea lui, l-au omorît mişeleşte, pe la spate, în anul 1601.

După moartea lui Mihai Viteazul, unitatea celor trei principate s-a destrămat. Însă visul unirii a rămas.

În anul 1848 poporul s-a adunat pe Cîmpia Libertăţii de la Blaj şi a cerut unirea. Lupta a devenit din ce în ce mai dîrză. În fruntea ei se aflau cele mai luminate minţi ale epocii.

La 24 ianuarie 1859 atît în Moldova, cît şi în Muntenia a fost ales un singur domnitor — Alexandru Ioan Cuza. Aceasta însemna contopirea celor două principate într-un singur stat.

Prin unirea Munteniei cu Moldova, s-a creat o ţară unitară, numită România.

Cea mai mare parte a poporului nostru se afla acum împreună. Mai rămînea Transilvania, subjugată de Imperiul austro-ungar, şi Basarabia, ruptă mişeleşte din trupul ţării de către imperiul rus.

La 27 martie 1918, Sfatul Ţării de la Chişinău, în numele poporului basarabean, a declarat „Unirea pentru totdeauna a Basarabiei cu România".

Cuprinşi de acelaşi avînt patriotic, românii din Transilvania au cerut şi ei unirea tuturor fraţilor într-o singură ţară.

La 1 decembrie 1918 peste o sută de mii de delegaţi din Transilvania, Basarabia şi toate celelalte regiuni ale ţări s-au întrunit la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia. Toţi cereau „Unire sau moarte !" Toţi cîntau „Deşteaptă-te, române !" Toţi repetau într-un glas :

„Pe-al nostru steag e scris Unire.
Unire-n cuget şi-n simţiri
Şi sub măreaţa lui umbrire
Vom înfrunta orice loviri..."

Atunci s-a împlinit, în sfîrşit, visul de veacuri al strămoşilor noştri : întregul popor român s-a unit într-o singură ţară. Alba Iulia a devenit simbolul acestei Uniri.

Dar, după cel de-al doilea război mondial, imperiul sovietic a pus din nou stăpînire pe Basarabia, nimicindu-ne intelectualitatea şi deportînd în Siberia sute de mii de oameni nevinovaţi.

Fără consimţămîntul poporului nostru, ne-au fost răpite teritorii întregi : nu mai avem ieşire nici la mare, nici la munte. Cetăţile noastre principale — Hotinul, Tighina, Chilia şi Cetatea Albă — nu ne mai aparţin. Trebăluiesc în ele străinii.

Scînteia unirii, însă, nu s-a stins. Ea arde în fiecare dintre fraţii despărţiţi. Adică şi în voi...

Să nu uitaţi : urmaşii au sfînta datorie să ducă la bun sfîrşit visurile înaintaşilor !

MIHAI VITEAZUL

Mihai, viitorul domn al tuturor principatelor române, s-a născut în familia lui Pătraşcu-vodă.

Legendele povestesc că, murindu-i părinţii, el a rămas de mic al nimănui şi a crescut la nişte rude, în munţi. Odată, pe la începutul verii, aflîndu-se în pădure, a dat într-o poiană peste o grămadă de şerpi care stăteau încolăciţi cu capurile laolaltă, într-un moşuroi de spumă. Mihai auzise de la bătrîni că floarea şerpilor se strînge odată la o sută de ani şi face din spuma lor o mărgea fermecată. Cine pune mîna pe ea aceluia i se împlinesc toate visurile.

Acum, văzînd grămada ceea de şerpi, copilul se gîndea cum să se apropie de ei şi să le fure mărgeaua, fără să fie muşcat. Dar tocmai atunci din înaltul cerului a coborît un corb, s-a aşezat pe umărul lui şi, înainte ca el să se dezmeticească, şi-a făcut vînt spre şerpi, le-a luat mărgeaua în cioc şi s-a înălţat din nou spre soare. Mihai a sărit peste grămada de reptile care sîsîiau îngrozitor şi s-a luat după corb.

Aşa a trecut el „prin păduri întunecoase, peste văi prăpastioase", pînă cînd s-a pomenit pe ţărmul Mării Negre. Aici corbul s-a rotit de trei ori în aer şi a dat drumul mărgelei în apă. Tot atunci dintre valuri s-a arătat un oştean îmbrăcat în

armură de aur care semăna leit cu un erou din vechile legende ale Greciei.

Mihai a rămas înlemnit, privind cu ochii larg deschişi la el. În jur nu era nici o suflare şi voinicul s-a apropiat de copil, l-a mîngîiat pe cap şi i-a spus :

— Ştiu că ai alergat zile în şir după mărgeaua fermecată. Iată-o aici, în palma mea. Îţi aparţine. Pune-ţi în gînd trei mari dorinţe şi toate se vor împlini.

— Vreau să cresc mare şi puternic, ca să-mi răzbun părinţii.

— Aşa va fi. Nu va exista un altul mai voinic ca tine, iar coroana tatălui tău va sta pe fruntea ta.

— Vreau să izbăvesc poporul meu de nedreptăţi şi făcători de rele.

— Va fi şi asta în puterea ta.

— Şi mai vreau, a continuat Mihai, să curăţ ţara de păgîni.

Voinicul în armură de aur a stat puţin pe gînduri, apoi i-a zis :

— Două lucruri sînt obligatorii, ca să izbîndeşti aici.

— Care ?

— Mai întîi, ar trebui să-ţi cunoşti duşmanul ca pe tine însuţi. Pentru asta vei merge la Constantinopol şi vei învăţa tot ce se poate învăţa la curtea unui împărat.

— Iar al doilea lucru ?

— Să-ţi uneşti tot neamul sub un singur steag... Aşa se face că poporul tău a fost blestemat de zeiţa Hera să fie năpăstuit atîta timp, cît va fi dezbinat. Dar tot zeii au menit să fiţi de neînvins şi să trăiţi în mare belşug datorită unirii... Acum, cînd cunoşti adevărul, aş vrea să te întreb ceva : dacă ai şti că Unirea îţi va aduce moartea, ai mai lupta pentru ea ?

— Da, a răspuns ferm Mihai, căci viaţa unui singur om înseamnă mult mai puţin ca binele unui întreg popor.

— Atunci ţine drumul spre Constantinopol şi ai încredere în steaua ta, i-a răspuns voinicul şi s-a topit în valurile mării.

Copilul a stat un timp copleşit de gînduri, apoi a ieşit la drum şi a pornit spre furnicarul Imperiului Otoman. Pe la jumătatea căii l-a ajuns din urmă un alai împărătesc. Era sultanul care călătorea într-o caretă de argint, trasă de şase cai focoşi.

Văzîndu-l pe băiat şi plăcîndu-i foarte mult înfăţişarea

lui distinsă, împăratul l-a luat cu sine şi i-a dat cea mai aleasă educaţie.

Cînd a crescut mare, toată lumea se minuna de frumuseţea, înţelepciunea şi puterea lui. Nu era un altul mai mîndru în toată împărăţia semilunei şi sultanul chibzuia să-l facă general peste armata sa. Dar Mihai ducea în ascuns dorul de ţară. Într-o bună zi a încălecat cel mai iute cal din grajdurile împăratului şi a venit acasă, în Muntenia, unde avea să devină domn şi să-şi îndeplinească toate dorinţele, pe care le-a destăinuit cîndva pe malul mării...

* * *

Mai spun legendele că, după ce Mihai s-a întors în ţară, Alexandru cel Rău, domnul de atunci al Munteniei, temîndu-se de noul pretendent la tron, a dat poruncă arnăuţilor să-l prindă şi să-l omoare.

Aceştia l-au arestat fără motiv şi l-au dat pe mîna călăului. Cineva a citit în grabă sentinţa. Toboşarii au bătut semnalul de osîndă. Călăul şi-a suflecat mînecile, a luat securea cea mare şi a rostit ameninţător :

— Hai, pleacă-ţi capul, condamnatule !

— Un fiu de domn nu se pleacă înaintea nimănui ! a răspuns mîndru Mihai.

Ochii lui aveau atîta forţă de convingere, încît călăul s-a făcut alb ca varul, a scăpat securea din mînă şi a fugit de pe eşafod, strigînd :

— Nu pot să-l ucid ! Nu pot !

Poporul adunat în jurul eşafodului, văzînd o minune ca aceasta, s-a repezit asupra soldaţilor şi l-a scos pe Mihai din mîna lor.

Acum mulţimea striga :

— Trăiască Mihai ! Iertare osînditului !

În scurtă vreme alaiul, la care s-au alăturat mai mulţi boieri în frunte cu mitropolitul ţării, a venit la curtea domnească şi a cerut să fie slobozit.

Vrînd, nevrînd, Alexandru cel Rău a căzut de acord cu mulţimea şi l-a iertat, cu condiţia să plece din ţară. Mihai s-a dus

din nou la Constantinopol, de unde peste un timp s-a întors înapoi cu împuterniciri de domn...

De cum a urcat în tron, Mihai s-a gîndit să ridice oştile sale împotriva păgînilor.

— Cunoaşteţi suferinţele ţării. Ştiţi cît de mari şi de dureroase îi sînt rănile, s-a adresat el către boierii adunaţi la sfat. Rămîne să hotărîm acum ce leac vom afla pentru vindecarea lor.

— Dar care e planul Măriei tale ? l-a întrebat un demnitar bătrîn.

— Eu zic să curăţim ţara de turci !

— Aşa zicem şi noi ! au rostit într-un glas boierii lui.

Mihai s-a bucurat nespus la auzul acestor vorbe şi chiar atunci, în aceeaşi seară, a scris cărţi către domnul Moldovei şi către voievodul Transilvaniei, înţelegîndu-se cu ei să izbească toţi odată în jugul păgînimii.

În luna noiembrie, toate clopotele de la Nistru pînă la Tisa au sunat chemarea la arme. Din toate colţurile plaiului românesc strămoşii noştri s-au năpustit asupra turcilor.

A fost un măcel îngrozitor în toată ţara. Dar Mihai nu s-a oprit aici. Cu oastea sa, el a trecut Dunărea şi i-a gonit pe turci pînă dincolo de munţii Balcani, unde păgînii s-au adăpostit după zidurile oraşului Adrianopol.

Împăratului nu-i venea a crede, că vizirul său suferise o asemenea înfrîngere. Dar, cînd rămăşiţele armatei înfrînte au ajuns la Istanbul, o furie nebună a pus stăpînire pe dînsul şi el a poruncit generalilor săi să cucerească din nou, cu orice preţ, cetăţile şi pămînturile pe care le-au pierdut.

La Istanbul s-a întocmit o armată puternică sub comanda lui Mustafa-paşa. Împreună cu ea, alte şapte armate au fost ridicate din cele mai îndepărtate regiuni ale imperiului şi trimise împotriva românilor.

Aflînd de planul turcilor, Mihai Viteazul şi-a împărţit şi el armata în şapte părţi şi le-a trimis să ţină piept oştirilor păgîne. Cu cea de a opta a trecut el însuşi Dunărea şi a ieşit pe neaşteptate în faţa lui Mustafa-paşa. Acesta avea cu el peste cincizeci de mii de soldaţi bine instruiţi şi înarmaţi cu tunuri. Oastea lui Mihai număra doar patru mii de călăreţi.

Cînd cele două oştiri s-au oprit faţă în faţa, Mihai s-a înălţat în scări şi le-a vorbit românilor :

— Fraţilor ! A sosit şi ceasul încercării noastre. Sîntem puţini, dar tocmai de asta nu avem decît o cale — să învingem ! Urmaţi exemplul meu în luptă ! Sînt sigur de victorie ! După mine, voinici !

Şi, întorcîndu-şi armăsarul spre locul unde se zăreau corturile turcilor, a pornit în goană năprasnică cu toată oastea după el. Turcii nici n-au dovedit bine să-şi încarce tunurile, că Mihai a şi pătruns în tabăra lor. Sabia lui mare izbea ca trăsnetul în dreapta şi în stînga. Din cîteva salturi a dat peste cap garda lui Mustafa-paşa şi a ajuns la cortul lui. Generalul turc şi-a descărcat pistoalele asupra lui Mihai, dar în aceeaşi clipă capul i-a fost desprins de trup. Un căpitan din oastea domnitorului l-a înfipt într-o suliţă lungă şi l-a purtat prin toată tabăra păgînilor, strigînd :

— Plecaţi-vă înaintea Crucii, ticăloşilor, dacă nu vreţi s-o păţiţi ca generalul vostru !

Păgînii s-au înspăimîntat şi au luat-o la fugă cît au putut de repede.

Aşa s-a risipit ca fumul marea oaste a sultanului şi tot aşa au fost făcute una cu pămîntul şi celelalte şapte oşti mai mititele.

* * *

Într-o altă bătălie cu turcii, domnitorul Mihai s-a avîntat în luptă şi, ca de obicei, a pătruns adînc în rîndurile duşmanilor. El avea o forţă uriaşă şi nimeni nu era în stare să-l oprească. Prin pîrtia deschisă de dînsul înaintau ceilalţi oşteni, lărgind-o tot mai mult.

Deodată un spahiu turc s-a repezit cu suliţa asupra lui Mihai şi l-a izbit în pîntece. Vîrful suliţei i-a spart armura şi i-a pătruns în carne, sfîşietor de dureros.

Domnitorul a apucat cu mîna suliţa, oprind pătrunderea ei în trup. Ochii lui căutau un sprijin la nevoie. Cum era înalt şi arătos, turcii au văzut imediat în ce situaţie se află şi zeci de otomani au tăbărît asupra lui, împresurîndu-l din toate părţile şi urlînd de bucurie la gîndul că îl vor răpune.

Dar n-a fost să se împlinească voia lor, căci doi căpitani viteji, înţelegînd primejdia, au sărit într-o clipă în ajutorul Voievodului. Rotindu-şi paloşul ca pe o jucărie, unul din ei l-a despicat în două pe spahiul care înfigea suliţa în trupul Măriesale, iar celălalt i-a împrăştiat cu buzduganul pe ceilalţi duşmani.

Scăpat de primejdia morţii, Mihai Viteazul n-a spus nimănui că are o rană grea la burtă. Cu putere înzecită, el a frînt suliţa în bucăţi şi a aruncat-o cu dispreţ în capul adversarilor săi, apoi a zmuls un iatagan din mîna celui mai apropiat duşman şi a continuat lupta pînă la victoria deplină.

* * *

După bătălia de la Călugăreni, în care Mihai Viteazul a obţinut cea mai strălucită victorie asupra turcilor, sultanul s-a grăbit să-i trimită soli de pace, cu daruri împărăteşti şi jurăminte de prietenie.

Auzind de victoriile lui Mihai asupra turcilor, regele Poloniei împreună cu Ieremia Movilă, domnitorul Moldovei, în loc să se bucure şi să-l ajute, au uitat că sînt creştini şi s-au făcut prieteni cu păgînii. Mai mult chiar : l-au otrăvit cu invidia şi pe tînărul domnitor al Transilvaniei, Andrei Bathory, care fusese cardinal în Polonia, dar, de dragul puterii a călcat jurămîntul faţă de biserică şi s-a urcat în tronul vărului său, Sigismund.

Acum, cînd Mihai Viteazul stabilise legături strînse cu germanii, ca să-l sprijine împotriva otomanilor, domnul Transilvaniei căuta în fel şi chip să-i încurce îţele. Supărat de purtarea lui, Mihai a trecut munţii cu armata prin vama Buzăului şi a pornit spre Alba Iulia, unde se afla Andrei Bathory. Acesta se bizuia pe boierii maghiari, care stăpîneau pe atunci Transilvania.

Lupta s-a dat nu departe de Sibiu, lîngă satul Şelemberg. Oastea românească era mai îndrăzneaţă la atacuri, mai sprintenă la năvală şi mai fără frică faţă de moarte. În schimb, maghearii aveau mai multe tunuri şi într-o vreme au răbufnit cu ele atît de tare în grosul oştirii lui Mihai, încît rîndurile ei au şovăit şi erau cît pe ce să dea înapoi. Atunci Voievodul s-a repezit în fruntea oştenilor săi, strigînd :

— După mine, voinici ! Cu Dumnezeu, spre izbîndă !

Braţul lui de fier trîntea la pămînt pe toţi duşmanii întîlniţi în cale. Fapta sa într-atît i-a îmbărbătat pe români, încît ei s-au aruncat din nou cu furie înzecită asupra maghiarilor, făcîndu-i

acum pe dînşii să şovăie şi să ţipe disperaţi. În curînd şovăiala lor s-a transformat în fugă ruşinoasă.

O oră mai tîrziu întreaga tabără duşmană era în mîna lui Mihai. Bathory a scăpat ca prin urechile acului de prinsoare şi, însoţit de cîţiva călăreţi, a fugit spre Moldova.

La 1 noiembrie Mihai Viteazul a intrat în Alba Iulia, fiind primit ca un adevărat izbavitor de către românii din Ardeal. Bărbaţi, femei, bătrîni şi copii alergau din toate părţile să-l vadă. Dacă nu izbuteau să se apropie de el şi să-i sărute mîna ori, cel puţin, să-şi aştearnă hainele în calea lui, ca el să treacă cu calul peste ele, atunci se mulţumeau să-l admire de departe, cum trece falnic printre rînduri, însoţit de generali şi căpitani în uniforme strălucitoare, şi să strige plini de bucurie :

— Trăiască Mihai, împăratul nostru !

Intrînd în palatul domnesc de la Alba Iulia, Mihai Viteazul a urcat pe tron şi s-a declarat domn al ambelor principate româneşti : Transilvania şi Muntenia (sau „Valahia", cum îi spuneau, de obicei, vecinii).

La cîteva zile după asta, a venit un ţăran secui (adică de origine germană) şi l-a rugat să-l primească, zicînd că vrea să-i ofere ceva de mare preţ. Mihai l-a primit, iar acesta, după ce s-a închinat pînă la pămînt, a zis :

— Deunăzi a mas la mine peste noapte un pribeag. Era Andrei Bathory, duşmanul tău. Eu am aşteptat să aţipească şi i-am venit de hac.

Spunînd acestea, ţăranul a scos din traistă capul nefericitului Vlădică. La vederea lui, Mihai s-a umplut de durere şi a rostit :

— Nefericitule ! Ştiu că te-ai gîndit să-mi faci o bucurie, dar nu ţi-a reuşit decît să mă înfurii, căci ai călcat în picioare legea ospitalităţii, care este sfîntă, chiar şi atunci, cînd primeşti în casă un duşman.

Straja a luat vinovatul pe sus şi l-a dus în faţa judecăţii, iar Mihai a dat poruncă să fie adus şi trupul celui ucis, ca să poată fi înmormîntat cu cinstea ce i se cuvine unui rege...

* * *

Cucerirea Transilvaniei a făcut mare vîlvă în toate țările vecine. Unii se bucurau. Alții turbau de mînie. Ieremia Movilă și cu regele Poloniei au trimis în grabă după Sigismund Bathory, îndemnîndu-l să strîngă armată și să se ridice împotriva lui Mihai.

Prinzînd de veste, Mihai Viteazul a trecut vigelios munții Carpați și a intrat în Moldova.

Ieremia s-a închis în Suceava. Dar netrebnicul domnitor nu știa că moldovenii nutreau o dragoste înflăcărată pentru eroul din Muntenia. În ajunul bătăliei, pe cînd armata lui Mihai se apropia de cetate, toți ostașii moldoveni și-au înălțat cușmele în sulițe și au trecut de partea Voievodului, chiuind și strigînd într-un glas :

— Trăiască Mihai-Vodă !

Săracul Ieremia, văzîndu-se părăsit de popor, a fugit cu o mică ceată de boieri credincioși în Polonia. Acolo a năimit mercenari străini și s-a întors cu ei împotriva propriei sale țări. Dar Mihai Viteazul i-a bătut crunt pe apa Jijiei și lîngă cetatea Hotinului, silindu-i să fugă rușinați tocmai dincolo de Nistru.

După ce a stat puțin la Suceava și s-a închinat în fața mormîntului lui Ștefan cel Mare, de la Putna, Mihai Viteazul a coborît la Iași, unde îl aștepta mitropolitul Moldovei, cu toată curtea domnească. Aici i s-a făcut o primire împărătească. Mitropolitul l-a binecuvîntat ca domn al Țării Moldova.

În sfîrșit, Mihai își atinsese scopul : poporul nostru era din nou unit într-o singură țară, ca pe timpul lui Decebal și Burebista !

Întorcîndu-se la Alba Iulia, el s-a încoronat ca domnitor al Tuturor principatelor române. Întru comemorarea acestui eveniment, a pus să se bată monedă cu chipul său și cu următoarea inscripție în grafie latină :

„Mihai — Princeps Transilvaniei, Valahiei și Moldovei".

---

alai — mulțime de oameni care însoțește o persoană de seamă sau o ceremonie

arnăut — soldat mercenar, recrutat, de obicei, din Albania

comemorare — păstrarea cu cinste în memorie a unui eveniment important
complot — înțelegerea secretă a celor care uneltesc ceva împotriva unei persoane sau a unui stat
a deporta — a exila, a duce pe cineva cu forța într-un loc de exil
eșafod — platformă pe care sînt executați condamnații la moarte
falnic — măreț, impunător, mîndru, semeț
izbăvitor — salvator, mîntuitor
înaintași — persoane care au pregătit activitatea celor ce vin după ei
năpăstuit — asuprit, oprimat
spahiu — soldat din cavaleria turcească
unitar — omogen, care formează un tot întreg
vizir — prim-ministru al Imperiului Otoman
voievodat — principat sau ținut condus de un vievod

Răspundeți :

1. Ce fel de om era Mihai Viteazul ?
2. Care erau cele trei principate române de pe vremea lui ?
3. Prin ce s-a slăvit cel mai mult Mihai Viteazul în istoria neamului nostru ?

Rețineți :

1. Mihai Viteazul a fost primul domnitor care a înfăptuit ideea sfîntă a unirii tuturor românilor de pretutindeni. El a unit Muntenia, Transilvania și Moldova — cele trei principate care vorbeau aceeași limbă — într-o singură țară. Acest eveniment a avut loc în anul 1600.
2. Cine își iubește cu adevărat poporul, acela niciodată nu susține dezbinarea lui.

ÎNTÎMPLĂRI DIN VIAȚA LUI CUZA-VODĂ

La 24 ianuarie 1859 Alexandru Ioan Cuza, care era domn al Moldovei, a fost ales domnitor și în Muntenia. Astfel, cele două principate s-au contopit într-o singură țară, numită România.

Unirea a adus poporului nostru mai multă liniște și siguranță. Numărul locuitorilor s-a dublat, bogățiile țării au sporit, statul a devenit de două ori mai puternic.

Cunoscînd problemele țării, Cuza-Vodă a făcut mai multe schimbări și reforme, prin care a ușurat viața țăranilor, a îmbunătățit învățămîntul, a pus capăt abuzurilor și nedreptăților.

El făcea parte dintr-o veche viță de boieri moldoveni, înrudiți cu familia cronicarului Miron Costin. Cunoștea mai multe limbi. Își făcuse studiile în Franța. Avea gradul de colonel în armată. Era un om vesel și inteligent. Îi plăcea foarte mult să stea de vorbă cu oamenii din popor. Uneori îmbrăca haine simple, ca să nu fie recunoscut, și ieșea în lume, să afle mai bine nevoile supușilor săi.

În folclorul nostru s-au păstrat o sumedenie de istorioare, în care Cuza-Vodă apare ca un domnitor bun și cu dreptate, care știe să rîdă de sine și de alții, însă nu admite ca legea să fie încălcată...

* * *

Se spune că pe timpul cînd el abia venise la putere, negustorii își făceau de cap : fiecare folosea în vînzare oca sa (un vas de lut cu mult mai mic decît cel stabilit prin lege). Ca să le dea o lecție, Cuza-Vodă s-a îmbrăcat în haine țărănești și s-a dus în tîrg, la Galați. Luase cu el niște lapte, să-l „vîndă“ unui băcan, despre care se vorbea că n-ar fi prea cinstit.

— Bună, jupîne, a salutat el, pășindu-i pragul.

— Bună să-ți fie inima, după cum ți-e cătătura.

— Îmi dai o ocă de vin ?

— De ce nu ? Cu plăcere.

Cît ai bate din palme, negustorul i-a pus în față o ulcică de lut cam de-o jumătate de ocă.

— Cum așa, jupîne ? Asta-i „oca lui Cuza“ ?

— Vezi bine, că pentru voi, țăranii, asta-i ! i-a răspuns nerușinatul vînzător.

Cuza-Vodă nu s-a pus împotrivă, căci vroia să vadă, pînă unde va ajunge negustorul cu înșelăciunea.

— Fie. Să facem tîrgul mai departe... Iată, am aici niște lapte. Ți-l vînd, dar nu pe bani. La șase ocale de lapte să-mi dai una de untdelemn.

— Bine, a primit negustorul, clipind șmecher din ochi.

A luat apoi de pe tejghea o ocă mare (cea adevărată, poreclită

în popor „oca lui Cuza") și a măsurat cu ea laptele. Cînd să-i întoarcă porția de untdelemn, „țăranul" a stăruit :

— Vezi de-mi măsoară drept, cu aceeași ocă.

— Nu se poate, că-i plină de lapte. Îți măsor cu asta.

Și a scos de sub tejghea o ocă mică.

— Păi, se vede foarte bine că-i mai mică.

— Ce pricepi tu, nepricopsitule ? s-a răstit neguțătorul.

Atunci „țăranul" și-a scos căciula, a lepădat sumanul și a rămas în tunica sa de domnitor, cu epoleți de aur.

— Ei, jupîne, mai zici și-acum, că nu te-am prins cu oca mică ?

— Nu mai zic, Măria ta ... iertare...

Drept pedeapsă, Cuza-Vodă a poruncit străjerilor să-i lege de gît cele două ocale și să-l poarte prin tîrg, să afle lumea că a căutat să înșele cumpărătorii.

— Să ridice ocalele pe rînd, să le arate lumii și să strige tare cu care va vinde și cu care n-are să mai vîndă niciodată.

Străjuit de paza domnească, negustorul mergea pe uliți, ridica oca mică și striga cît îl ținea gura :

— Cu asta — nu !

Apoi ridica oca mare și striga și mai tare :

— Cu asta — da !

Așa l-au plimbat slujitorii domnului prin tot tîrgul : „Cu asta — nu !", „Cu asta — da !"... Și i-a fost deajuns o singură plimbare, ca să se facă om cinstit.

* * *

Altă dată Cuza-Vodă a vrut să vadă, ce fel de armată are. Travestit în soldat, s-a dus într-o seară prin crîșmele Bucureștiului, unde bănuia că unii din oșteni întrec măsura.

Cum mergea el așa printr-o mahala întunecoasă, numai iată că zărește un călăraș, cîntînd într-o bodegă. A intrat și el acolo.

— Bună, camarade.

— Mulțumesc, amice.

— Dar ce faci aici ?

— Cinstesc un pahar de vin.

— Aceasta este și dorința mea.

— Atunci ia loc lîngă mine.

Și s-au pus amîndoi pe chef și pe anecdote pînă noaptea tîrziu.

— Știi ? Da eu am terminat paralele, i-a mărturisit Cuza într-o vreme. Tu mai ai ceva ?

— Ba și eu le-am gătit.

— Atunci pe ce mai chefuim ?

— N-avea grijă, l-a consolat călărașul. Îmi las eu sabia zălog pînă dimineață... Așa fac toți ai noștri, cînd nu mai au parale.

Zis și făcut.

A doua zi, Cuza-Vodă a venit, cu noaptea-n cap, la cazarma călărașilor să-i inspecteze.

Soldații au fost scoși în curte și așezați în două rînduri. Cuza s-a plimbat pe dinaintea lor, apoi s-a oprit scurt în fața unui tînăr, l-a scos din rînd și a strigat :

— Acestui ostaș să i se taie capul !

Oșteanul s-a îngălbenit ca ceara. Cei de față au rămas înmărmuriți, neștiind ce-i asta.

— Porunca să mi-o execute călărașul cutare...

Și domnitorul l-a numit pe soldatul, cu care chefuise în ajun.

Acela a ieșit foarte liniștit din rînd, s-a oprit în fața osînditului, a pus mîna pe mînerul sabiei și, înălțîndu-și ochii spre cer, a rostit :

— Doamne ! Multe minuni ai făcut pe lumea asta... Dar îți cer încă una : dacă acest soldat e nevinovat, fă ca sabia mea să se prefacă în sabie de lemn.

În aceeași clipă și-a tras sabia din teacă și, spre uimirea tuturor, arma lui ... era de lemn !

Această păcăleală i-a plăcut mult lui Cuza-Vodă.

— Ești ingenios, băiatule ! a rîs el. Te voi ridica în grad. Dar să nu-ți mai lași pe viitor sabia zălog la crîșmă, căci ce poate fi mai rușinos pentru un adevărat apărător al țării ?

* * *

Nu mult după asta s-a dus Cuza-Vodă la o închisoare din Tîrgul-Ocnei, să vadă şi acolo cum stau lucrurile.

Intrînd înăuntru cu suita sa şi văzîndu-i pe deţinuţii condamnaţi la muncă silnică, domnitorul a prins a-i cerceta pe toţi, cu deamănuntul.

— Ce vină ai dumneata, de te-i promenit aici ? l-a întrebat pe unul.

— Nici o vină, Măria ta ! Am fost osîndit pe nedrept.

— Dar tu ? l-a întrebat pe altul.

— Nici eu, mărite doamne. Pe sfînta dreptate, n-am făcut nimănui nici un rău !

— Dar tu ?... întreba Cuza-Vodă mai departe pe alţii.

Şi fiecare se stăruia să mintă, că nu e vinovat, cu gînd să-l înşele pe domnitor şi să-i trezească mila.

Ajungînd la urmă, Cuza-Vodă a mai întrebat pe unul din ocnaşi :

— Spune-mi, omule : şi tu eşti nevinovat ? Nici tu n-ai făcut nimic şi suferi pe degeaba ?

— Ba eu, să am iertare, Măria ta, sînt vinovat.

— Aşa ? s-a mirat Cuza.

— Da. Era pe timpul secetei. Îmi mureau copiii de foame şi am furat un viţel...

— Spune adevărul ? l-a întrebat Cuza pe directorul închisorii.

— Întocmai, Măria ta !

— Ei, bine, s-a răstit atunci Vodă la director. Ce fel de om eşti dumneata ? Cum de îndrăzneşti să ţii aici, în mijlocul atîtor oameni „cinstiţi“ şi „nevinovaţi“, un asemenea răufăcător ?

Directorul s-a fîsticit, neştiind ce să răspundă, iar Cuza-Vodă a continuat :

— Chiar acum să-l dai afară din închisoare ! Să nu mai aud de el !

Şi în timp ce ocnaşul se pregătea să plece, domnul i-a strecurat în buzunar vreo zece galbeni, spunîndu-i :

— Ai grijă de copiii tăi, să nu crească şi ei la fel de „cinstiţi“ ca tovarăşii, de care te desparţi acum...

* * *

În preajma Unirii, au avut loc mai multe adunări, menite să exprime dorința poporului de a se uni. La ele participau și reprezentați ai țărănimii. Printre aceștia se afla și înțeleptul moș Ion Roată din Vrancea, despre care a scris mai tîrziu Ion Creangă. Era un om cinstit și cuviincios, cum sînt mai toți țăranii români de pretutindeni.

Cuza-Vodă l-a cunoscut la una din aceste adunări, cînd moș Ion Roată l-a pus bine la punct pe boierul din satul său, dovedindu-i că adevăratul stăpîn al pămîntului este cel care îl muncește.

La cîțiva ani după Unire, trecînd Cuza-Vodă prin părțile celea, s-a oprit într-un tîrg, unde l-a întîmpinat o mulțime de lume. Cînd se afla în mijlocul oamenilor, un țăran batrîn a îngenuncheat dinaintea lui, sărutîndu-i mîna, cu lacrimi în ochi.

— O-o ! Moș Ion Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechi, a rostit uimit Cuza-Vodă. Ridică-te, moș Ioane, și spune-mi, fără sfială, ce durere ai ?

Moș Ion Roată, văzînd că după atîția ani domnitorul nu l-a uitat, s-a bucurat nespus și i-a mărturisit :

— Măria ta ! De cînd cu adunarea ceea, n-am mai avut pace din cauza boierului... Mi-a făcut zile fripte, m-a ruinat, mi-a ucis vitele, iar, cînd m-am dus să-i cer socoteală, în loc de-un cuvînt bun, m-a scuipat în obraz, de față cu slugile sale... Am crezut că va cădea cerul pe mine de rușine, că noi putem pierde orice, afară de cinste...

Cuza-Vodă a stat neclintit și s-a uitat țintă la el, cît a vorbit, iar la sfîrșit i-a pus în mînă două fîșicuri cu napoleoni de aur și i-a zis

— Ține, moș Ioane, acest mic dar de la mine și astupă-ți nevoile.

Bătrînului i s-au umplut din nou ochii de lacrimi și, închinîndu-se, a zis oftînd :

— Îți mulțumesc, Măria ta... Dar cu rușinea cum rămîne ?

— Cu rușinea, iată așa rămîne, a răspuns Cuza-Vodă, sărutîndu-l pe obraz în fața mulțimii. Du-te și spune sătenilor dumitale, că, pe unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat cu dragoste domnul țării și ți-a șters toată rușinea !

abuz — abatere, încălcare a legii
bacan — negustor care vinde produse alimentare
bodegă — local mic, unde se consumă băuturi alcoolice ; crîşmă
călăraş — militar din cavalerie
colonel — grad superior în armată, premergător celui de general
epoleţi — semne aplicate pe uniforma militară, care indică gradul
fişic — sul de ... monede metalice, înfăşurate în hîrtie
ingenios — inventiv, priceput, ager, isteţ
inteligent — deştept, înţelept
jupîn — titlu de politeţe, echivalent cu „cocon"
napoleon — moneda franceză de aur, care a circulat şi la noi
ocnaş — păcătaş, condamnat la muncă silnică
reforma — modificare, schimbare prin lege
tunică — haină militară
zălog — amanet, garanţie, chezăşie

Răspundeţi :

1. Ce puteţi spune despre Cuza Vodă, ca om ?
2. De ce domnitorul l-a numit pe moş Ion Roată „prietenul şi tovarăşul meu cel vechi" ?
3. Ce însemnătate a avut Unirea de la 1895 ? Ce a dat ea poporului ?

Reţineţi :

1. Cuza Vodă a unit Moldova şi Muntenia într-o singură ţară — România.
2. Fiecare popor are în istoria sa ore de vîrf. Pentru poporul român aceste ore întotdeauna sînt legate de Unire.

DECLARAȚIA
DE UNIRE A BASARABIEI CU ROMÂNIA

În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară :

Republica Democrată Moldova (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, rupta din trupul vechii Moldove de către Rusia acum o sută și mai bine de ani, în puterea dreptului istoric și dreptului de Neam ... de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama sa — România ...

Adoptată în Sfatul Țării
la 27 martie 1918,
Chișinău

CUPRINSUL

Din partea autorilor 3

Partea întîi : Leagănul mitologiei 4

Locaşul zeilor 4
Prometeu 6
Cutia Pandorei 9
Înlănţuirea titanului 12
Isprăvile lui Heracle 17
Primele încercări 21
Moartea eroului 25
Icar 27
Argonauţii 31
Lîna de aur 34
Mărul discordiei 41
Călcîiul lui Ahile 44
Calul troian 47
Concluzii generale 51

Partea a doua : Copilăria strămoşilor 52

Tracii în războiul troian 52
Înfrăţirea troienilor cu tracii 55
Întemeierea Romei 60
Revenirea la baştină 65
Tracul nesupus Spartacus 68
Gladiatorii răsculaţi 72
Cezar şi Rubiconul 77
Armele lui Burebista 82
Turnidava 87
Ajunul furtunii 92
Împăratul Traian 96
Scutul lui Decebal 99
Concluzii generale 104

Partea a treia : Înfiriparea credinţei 105

Naşterea lui Iisus 105
Ioan Botezătorul 110
Minunile lui Hristos 114
Pildele mîntuitorului 122
Trădarea lui Iuda 132
Judecata lui Pilat 137
Răstignirea 141
Învierea lui Iisus 144
Concluzii generale 148

Partea a patra : Sabia creştinătăţii 149

Biciul lui Dumnezeu 150
Invazia păgînilor 157
Tinereţea lui Ştefan cel Mare 164
Bătălia de la Baia 169
Înfrîngerea tătarilor la Lipnic 173
Valea Albă 177
Testamentul lui Ştefan cel Mare 182
Concluzii generale 186

Partea a cincea : Poteca unirii 187

Mihai Viteazul 189
Întîmplări din viaţa lui Cuza-Vodă 198
Declaraţia de unire a Basarabiei cu România 205

Bun de tipar 8.12.98. Coli editoriale 12.60. Coli de tipar 13,50. Tiraj 55 000. Tiparul executat sub comanda nr 30735 la Combinatul Poligrafic, 277004, Chişinau, str. Mitropolitul Petru Movila, nr. 35.